בנת דוד

מאמר חוקר זמן הולדת ספר תהלים

ומזמוריו הפרטיים

ונוסף אליו

תפארת שירי קדש

השערה על אופן כתיבת השירות

מאת

מאיר ראנדיגער.

ווין, 1841

דרוק אונד פערלאג פאן פראנץ עדלען פאן שטויד אונד יעקב בוש.

Digitized by Google

Digitized by Google

תחלת דבר המחבר

אל הקורא הנעים.

הנה ידעת שנפתולי מלקיס נפתלו מפרשני תנ"ך בני עמנו זה מאתים שנה ועוד לכאן מזמורי תהלים על תליהם: ומאז נעשה המצאל הנכבד בדי"ל ז"ל את מעגלותיו, מן הדרך אשר דרכו בה המפרשים הקדמונים מצ"ע ללכת לאחרי צעלי הקריטיק, ויחלג מן הנתיבות אשר חלגו להם חכמי העמים Louwth Michaelis, וכדומיהם; ליסך מאחני מסעיהם יסודות חדשות בשומתנו בגך דעת חז"ל המומרים דוד וסייעתו חברו וסדרו את כל התהלים כאשר הוא לפניכו היום: חלו נו ידיש דנות מפרשני זמננו, הטורפות מזמור מפה ושיל מפה, לתכנ נפי אשר ייעד צעיני מניעיהן להתזידו, כפי השערתם ודמיונם. עד שעות מעט קט לא יספר למלך המורלף צלי חשך צעוקנו חי — ועתה גם צמותו — מאומה מכחלתו אשר הוחזק בה, תחת שלש כמעט שלשת אלפים שנה: ואנכי לקחם יום: למלך מצין עצמם נפשי ומומר „עתה אקום אשית בישע יפיה לו"?

ואתן את לבי לתור ולחקר מה זה, ועל מה זה דנו הפלות הפלה? ומלא נמר דוחי כי ממתוק יצא מר, ולענה מטוחם בלא פרחם. כי מה מתוק ועדב מהדיוסם וחקירם על כל דבר קטן או נדול כי יהיה, למען חדון עליו מספט לדק ואמת — אשר על זה אמה תולדתנו הקדושה „ודרשת וחקרת ושאלת היטב" ומה מר מפיותיהן אם את קו היסר הפלסנה, או על חקי כוד משפטיהן תחקקנה! הו, הו, אחי! הנניס והתלמידים כתוא מכמר נמכמוריהן יפולו, ונדמם כל פולות כנעוריו ילחרו. הלא, הלא, אור חדש ראו עינינו! החקירה והדרישה! אך הלא נא אחוני! הן הנה! או מה טיותר נכון — אם תהלה ותפארת צעליהם הנ"ל, העם את לב מפרשני בני עמנו ללכת אחרי יסודותיהם, צלתי נתין לב אם נכוחות הנה ולטויות להשען עליהן צילר סמוך ונטוח, או אם כקנה לנון נכח תשקענה, והצוטחים נהם צדרך האמת יטעדו?

ואם לא תאמין לי, כי לא יאתן, קום נא משח מנן, ולכה אתי לראות את הסוללות אשר שפכו המצאלים הפלה נגד עופל מלודת חז"ל, אם צלילות הנה כחומת נחושת, אשר לא תמוטנה נם כי תלחם עליהן; או אם כדוגג תמסנה לפני רשפי אש שלהבת יה! נם נצחין יחד את מסיותיהם אשר כוננו להשלות עליהם לרמוני מחשנותיהם, אולי יפלו תחת רגלנו — ואם הסתות יהלסון נוף עמלו כל נוני רמותיהם נם — ואם לאחן הודנו, נחזקם יד חקירתנו, נחנו נשוב ונבנה את מנדל דוד כאשר היה בהצנותו, וכימי קדם למלך למסנו יסוד, תחת נל הצנה אשר תקח נידך!

אך טרם תשלח ימיך לחזיק נה, עשה עמי נדנה דעי ואחוני, לילך עמדי דרך מדעי הסקדמות. לקראת אמה אתי לנדות אשר כתבתי לכ"מ נעל כרם חמד להכניסם נו. ואוח לא עשנו ב) כי אמה קנלתי את כלי הכסף, אשר אספו דוני קצת הפלה. להדום נמו סנדת חז"ל האו': אפס כלם לא תדאם אבל דונם עיניך יציעו ודועיך מלאתם תלמדנה.

א) כי נפי דעתם חנותיהו כפתאים האתינו כל דבר, צלתי חקור ודרוש, אם טופטיהם, חז"ל נאמתם ואו, או זאות חקקו, נאבל כרם ה' נאתרי אקר

ב) ונם לאחן כ"מ נעל האתאר הנ"ל נאמונתו הרמתה אלי „נ מ ר ת י צלתי לנלתי יפרשם עוד על ידי טוס משפט ודקודת על ספרי הקודש, וכאשר אקנלתי אבר על הדדיסם, כך אקנל אבר על ספריהם, ולכן אח נא ידידי היקר, אם לא תוכל למלאות משלוחתי נפעם הזאת — וכו' וכו' —

Digitized by Google

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF
LUCIUS N. LITTAUER
1930

Heb 2152.680

אגרת הראשונה

יהי כנהר שלומך בעל כרם חמד, והמשלם גמול ישלם משלם עלילותיך
אישי היקר כ"מ ש"ל ג"ב י"ה

חן, חן לך, מנה אחת לפיס, על נטיעתך נטע מטעי זין בפני כרמך, ועל שלחך לי לאחד מהם חנם לין כסף ע"י שאר נסדי כ"מ ידיקנו החוקר הנכבד והמפורסם יש"ר י"ה: ונא אל תתני למתרחל. על אשר התמהמהתי עך הנה לשלם תודתי לך, כי לא מהתרשלותי עשיתי זאת, רק מחשקי לשוט זו הנה והנה, וללקוט מענבי תירושיו טרם אצנע לאוצרותי על מתקם. ועתה כי הלכתי זו לארכו ולרחבו, הנני שולח לך ממחירו נטע נאמן נשרית אנשי קודש חז"ל אשר תטע נכרם חמדתך מצות ת"ב הנע"ל ולך תהיה לצדקה. וזה

הנה ידעת אחי שזה כחודשים שנה, נטע המשלח ברי"ל ז"ל שתילי זר מטעי העמים נעלי הקדושיך בחלנות בית ס'; בשתילו פתח שערי הקדמתו לספר התהלים, שעיפי ולמידי אחרי הקודמים שלפני, נגך שרשפי חז"ל שדוד וסייעתו חברו את כל ס' התהלים וכו' — ועתה ליומל היה מטך זמן החמישים שנה הלזה, לקרוא דרור לכל בעלי אסופות, לאסוף מאספיס, ולזמ"ר זמירות דוך נאות ופשה, ולחלק סיריו כרלונס, ובדך שדך נשמע בכרמי המלך. רציס מהם שמו בכלי בולת ירמיה הנביא, ואחריס שתו במסכיות מלבי חשמונאיס, ואין קנה לבני בניתן בחוטפיס בנות דוך מביתנו, להוליכן בגולה, או בשבויות חרניסם למלכיס יתבירון. ועל זה דוה לבי ואעי אחמדנו! ואומר אלכה לי אל שדה התדומות אשר ילאו מהם בזעי השדיס הזדים הלזה, ואשרוש אחריהם, אם אזקים הם בארזיס ורוח הדריהם לא יזיזום ממקומם. או אם אל נטעו על שורשו על יסודי החקילה בתמיתית לאחן יפולו בתוך ינשב בהם רוח אלקיס, ובל אחל בם ייטשום נלח.

ועתה נם כי אחי מאחין בחמונה שלמה שלכל מקבלי כרם חמדתך ים בציתם תהלים מהרמב"ן עם בחור מהמשלח ברי"ל ז"ל, לא אחדל מלסדל פה כל טענות המפרש המפורסם הלזה בהקדמתו לספר המזמור ומהקורלה הנעים עורם החפוש: ואח"כ אעציר לפניך את יסודותיו אשר בנו לחזק הנקעים אשר מלא (לפי דעתו) בחגדל עוזם; ואחריהן יסעו המון הסנותי אשר עזבתי עליהן, לעוררן עך היסוד בם; והמאסף לכל המחנות יהיה הר נטני, או ילך מהסנותי, למען הסיג לחלך את נדחיו, בעזרת נור יאועתו. — והא לך תוכן לשון ברי"ל בהקדמתו השלישית סימן ה' —

אמרן מה משה דנזו חלק ספר תורתו לחמשה חלקים כן חלק דוד את ספר תהלים לחמשה ספרים: וסימן סיום ד' ספרים הראשונים הוא אמן אמן ברוך ה' ונומר: וסימן ספר החמשי מונגד מעלתו להיותו האחרון. אולם מלבד הסימן הזה אחלק עוד סיום אחר אמאמר כלו תפלות דוד בן ישי סוף סיד ע"ב המחלק כל הספר לשני חלקים נדולים: החלק הראשון כולל ספר ת' נא' ונם ע"ב סיריס: והחלק השני כולל ספר נ' ד' וה' ונם ע"ח סיריס — ויש להקשות:

א למיזה סנה ולמיזה תכלית נפלה בפילת החלוקה הזאת, אם כנד חלקוהו לחמשה ספרים מבטעם שהזכרנו, ולמה הלקוהו עוד לב' חלקים? **ב** למה לא חלקו המחבר לחלקים שוים, ונתן לכל ספר וספר למ"ך סיריס בעוליס יחד ק"כ? **ג** מה נעשה מאמר כלו הפלות דוך בן ישי נסוף ספר שני אחרי שנמלאו עוד נב' ספרים המחדושים כמה מזמורי דוך? ויותר היה ראוי להכתב נסוף הספר כלו: ואם נאמר פה, על אשר ימלאו נשלשה הספרים המחדושים סיריס ממחנדים מחניס. הלא יש נם נספר השני סיריס לנני קרח ומזמור לאסף! **ד** הנה הוא מדרך מלפני הסיריס לסדרם ע"פ שלשת הסדרים הלזה, או ע"פ שמות המחנדים: שיחנרו יחד כל סירי משורר אחד, ואח"כ שירי משורר

Digitized by Google

לחד וכו' וכו' לו ע"פ תוכן הענינים והקורות לאדר יסגנוס, המוקדמים לדלתנוס, והמאוחרים לאחדונה: לו ע"פ מיני השירים לשמותיהם כתו שזכרנו, ר"ת שירי תודה לנד ושירי קנה לנד וכו' וכו' ע"כ.

אמנם אם נעיין במזמורי הספר שלפנינו, לא נמצא בהם סוד סדר כלל: כי בראשית המחברים נמצא ערבוב בדול ב) ובאחרית קורות העתים לאדר סגנו השירים נמצא שמזמור נ' חוזר לעת זקנת דוד בגרסו מפני מגלוס בנו: ומזמור קמ"ג לעת נעורותו בגרסו מפני שאול במערה. וכיוצא מזמור כ"ח בבוא אליו כתן הנגיד, שהוא מוקדם להלתנון ומאוחר לבני וכן מחבים ע"ם: ובבחינת מיני השירים נמצא שירי הלל ושירי השבלה ושירי קנה וכדומה מעורבים יחד כלם לנד ומזירי המעלות שהם מאוחדים יחד.

אמנם כל הקוטיות, הללו יפלו במחלקות הספר ובסדור מזמורים, לם נקדים שנאספו כלם בעת אחד ומתים אחד: לך להפך יתורלו כלם. לם נעזוב המקדמה הזאת: ונתלה אסיפת השירים במאספים שונים וכמו שאמרנו לנד וכו' וכו'.

ושם בסימן ו' אמר

מאותו הטעם שהצדוקים לגיל, שלא יתכן לומר שדוד המלך ע"ה חבר כל השירים הכתובים בספר תהלים מי לפפר גם כן לומר שהוא לספם, והכניסם בספר אחד: וכבר אמרו בגמרא הלל זה מי אמרו? ר"ע אומר חזקיה וסיעתו אמרוהו וכו' וכו'. ואין לך עקשות בדולה מזאת לומר שדוד ידע בנבואה סגנון השיר שיחברו משוררים אחרים שיולדו זמן רב אחרי מותו: ועוד לם כבר ידע מותו וכתבו על הספר, איך יאמר על הפלים אחריו שהם אבדוהו, אחרי שכבר היה בגמלא? ואין לומר שהוא אמרוהו שם אחרים ממנו, שאמר מה שכבר חודב כי בחותו האחר עלמו כתיב, ר"ע אומר משה ויהרגל אמרוהו וכו'. ויהיה מ"כ הקושיא להפך, איך אמרו שם מה שחבר דוד זמן רב אחריהם? ועיין שם בספרו, כי הארין זאת הענין, ואין צריך להעתיק פה כלו. כי כל הפקלא ועליו על קושי אחד יסבב.

ובבחינת הספר הראשון אומר. אף שאין לספק שכל השירים לאדר גו בימי דוד חודבו, וגם שם נאמר שהמלך בעלמו חבדם כלם, אעפ"כ לא יתכן לומר, שהסיפת השירים הללה שמחברת כאדר היא לפנינו בעשתים עשר ידו, כי אז יקשה למה לא אסף גם שאר שיריו ומזמוריו שחבר בזאת, ומה ראה על ככה להכניסם בספרים אחרים? ועוד הקושי בענין הערבוביא מן המוקדם והמאוחר וכו'. ולכן מן הנראה

א היות תולדות הסיפת המזמורים שחברת הכוללת המכוונת ספר תהלים כאדר הוא לפנינו ע"י אנשים רבים תמימים וצדיקים: ואולי שתים פרטי כזה, או המלך בעלמו פתח את ספרו במזמור אשרי האיש לפי שכלל בו טעם הצלחת המלך נגד כל נודדיו, על שנטה בס' ודלך בדרכיו. ולכן מן הראוי שיהיה השיר הזה בענין פתיחה לשירי דוד. **ב** אח"כ כאדר ראה או שמע המאסף הזה, אחר משירי המלך, כתבו מיד שחברתו: ומפני זה אין לתמוה על שאין בו סדר מוקדם ומאוחר. **ג** גם אין לתמוה למה לא תכלול המחברת הזאת כל שירי דוד? כי אחרי אשר נעשתה ע"י איש פרטי, אולי לא ראו כלם לילו; **ד** אבל להפך כל השירים הכתובים בספר יהיו או מן דוד, או על דוד, כי כן כונת המאסף לפי הקדמתנו ג) וכן מלינו בחתת חיבת לדוד בראש כל

ב) והקורות הנעשים יעיין בחקותו הערבוביא הללו בלוח המזמורים לאדר הנזכר לעיל, כי פה תיינו רולה להאריך מאוד.

ג) מי יבלה אחר מעיני ג' ר"ל שאחרי תלמידיו שותי חיותו, שחלקים גם זה ואומרים "מזמור ג' ל"ח ומ' יד מיה ומזמור מ"ד נ"ע ס' וס"ע חשמונאים אחרונים

אלו המזמורים, חוץ מז׳ ב׳ י׳ וכ״ג — אף ז׳ יד מתוכו ככר שעל דוד נאמר. ה׳ כמו שעשה זה המאסף במחברת הראשונה, כן עשה מאסף שני במחברת החמישית, שאסף גם כל העולה על ידו מז׳ ב״ק ואסף ודוד ועוד שירים מעניים אחר לפי נודעו שמות מחבריהם. ו׳ ומחר זמן מה נפ מאסף שלישי שהר הגיעו אליו שתי המחברות הראשונות האלה וחברם יחד וכתב בסוף הספר כלו תפלות דב״י תלה כלן בדוד, לפי שרוב השירים הם לדוד. — ומה יעשה הקורא, איך לפ יאמר פ״כ במחברת השנית מזמור או ז׳ שהכר לאסף האחר במחברתו? שתי תשובות בדבר: הא׳ שבאמת יש מיזו מכן כמו י״ד וע׳: ט׳ ומ׳: ע״א ול״א: ב׳ מי יודע אם כהנה לפ היו דעות, אך המאסף השלישי לפ הכניס במחברתו השלישית רק אלו מפני השבוים שבהם. ז׳ מלבד שתי אלו המחברות הגדולות נעשתה עוד מחברת שלישית נאספו בה שירים שנאמרו בראשם אם משורר אחד, מאותם שחיו בימי דוד כאסף, בני קרח, איתן והימן. ח׳ ועוד מחברת אחרת נאספו בה שירים כלם שלתי נודע אם מחברם, חוץ מז׳ הראשון. שהוא למשה איש האלקים, וז׳ ק״פ וק״ג שהם לדוד (ולמה לפ אספוס הראשונים, ועל מה מלאו חן בעיני המחבר הזה, לקבלם, אין לומר שהי אחי אם, כמוס הוא ממנו.) ט׳ ועוד היו מפוזרים בין עם ס׳ מגלות קטנות, כשירי הלל, ושירי המעלות, ושירי הללויה, וז׳ לאסף תמימי דרך, גם שירים לאחדים מדוד וממחברים אחרים שלתי נודע שמם: והנה י׳ כאסף שהו אנשי כנסת הגדולה ולקו להחזיק תורה ולאחדיה, לקטו כל אלה המחברות, וכתבום על מגלת ספר אחד: וסדרו בראשונה המחברת הגדולה המכונה בשם תפלות דוד, ואח״כ מחברת השירים מהמזמורים לאסף נקנו בשם: ואח״כ מחברת השירים מהמחברים שלתי נודעים: ומחברת החמישית כללו כל אותן המגלות הקטנות והשירים האחדים שאמרנו, כדי שיעמדו על חמשה חלקים מהשעם הכ״ל ז׳׳ל.

ועתה אמור נא אחי המאספים והמעתיקים האחרונים, אם לא כאסף יאות שים מפני אדי ופגעו דוד, ואת הבית ובכו אחו. קרה לפועלי חרשות האלה? שים דוחק גדול מהסגרת הלזו, לנוס מהפחד לתלות למחבר אחר שיהי בלבול וערוב מזמורים, ולפול בפח לתלות אותו הקולר בעלמו גלואר שלשה. חמשה או יותר מאספים, כי אם שגג הראשון שלא להעביר הקולמוס שנית על מחברתו להגיהה מהעדנויות שהם מעניו אחרי השירים וזאת מזמורים: הבאי מה פעל ועשה להגיחם על תכונתם? ומה דאה על ככה, להתחיל בשיר ב״ק ולאסף עליהם מזמור לאסף, ולחתום במזמורי דוד אף דבו עליהם כהנה והנה? הלא ידוע שלכל חכם פועל פעולה — וכשילים לא היו ודאי המאספים האלה — יש להשקפה פרטית שאר היא לו למעשה בכל הפעולה הזאת עד שאר כלה לעשותה; ועתה איזה פניה היתה למאסף הבאי הלזה? אם להעתיק מזמורי נעים זמירות למה התחיל בשירי ב״ק, ואם להעתיק שירי שאר מזמורים, על מה נתן עליהם שירי המלך, ואחר מזמורין יעמידהו? ואת״ל שלא היה לו אוס תכלית אחר, כ״א להעתיק שירי קודם, כאשר יבואו לפניו, יהיו ממי שיהיו; למאלך אם הקדי והאחזמיתן: שבתחלה לא שמע כ״א שירי ב״ק: ואח״כ רק שירי דוד? היש סדר להמקרא?

ויותר מזה יקשה על המאסף השלישי, שאר שלא ליתו הקדימיק האחר; כי לפי יסודם שאר יסדם, אלין שלו שתי האסיפות האלה, והוא שלא ידו להעתיקן, ולהוסיף או לגרוע מהן כטוב בעיניו (כתשובת ר׳ יסוד ו׳ הנ״ל

ומלות לדוד? מתלה אחד מלא חסרתו מהן, ויודע במלחמ למזמורי תהלים, ושאר נפלו, שם נפלו. וכן עשה אחר מגלות אסף ועני קרח.

Digitized by Google

איך לא שנה את הסדר, וכתב תחלה מזמורי המלך, והקדיש בסופם, את אבן הגגה, כלו תפל' דב"י, ולמ"כ יעמיד את מזמורי שלר המעודדים כי הוא בודאי נכונה לייסד ולהניחם כתב? ומי הציג ימין פועל חכם כזה לחוד, להוציא את זתי המחצרות הללה מהערבוביא אשר כמלא בתוכם כהיום הזה? אם שני המאספים הללושים שנגו, הוא למה הזיד? ? הלוא לכתוב יותר יחבב לו לסדר הדברים כהלכתם. ועל מה הניחם בזתי מחלקות שרועות וקלוטות?

ועל מאסף השלישי הלחל, (כי שניס היו לפי הדעת הזאת) יקשה איך נתן תפלה לדוד בין מזמורי ב"ק? הלא דעתו לא היתה כ"ש לאסוף מזמורי שלר מעודדים? ות"ת שנאמת גם הוא אם לנו לאסוף כל המזמורים שלר יבואו שלו — כאשר נאו לא התיצב כל אי — גלי סדר מכוון, יהיה גם זה כמין גם, שהמקדש יציא לו בתהלה כל מזמורי אסף, חון מאותו שלר כבר התציא תחת כנפיו המחבר השני והשלישי, — ולמ"כ יכין לפניו את מזמורי ב"ק שלר לא נתן על שלחן שני המאספים הללה, ולקנוח סעודה, שני משכיל, ממשוררים שלר לא נמלא עוד שיריס לחליס מהם. תמה אני על הקדי והמזדמן כיוצר הללה ב).

ומה נעשה למאסף הרביעי והחמישי לפול גם הם בזמנות הבלבול והעדוד הללה: שנשפכו כל הקסתות, או חסרי לפורן שמיל היו, עד שגם לחד מהם לא נתן לנו, לחזור ולהעתיק את מנלתו כהלכתה? אם מבוני המבדל היו כלהם, או אסטסית היא זו?

ויותר מכלם סיכו בסנורים כל אנשי כ"הג, או החשמונאים, או פלוני אלמוני ג) שלר קבלו ואספו את כל המנלות הללה, ועשו מהם ספר לחד, להניחון כלן בתומיהן בלי טוס הנשה? — או נאספו יחד כל המזמורים הללה מאליהם, כאדם אין מלך לו? או כהדקים והנצוצים שלאם Democrit? מרי דעלמא! לחד לקיטת שדה לקיטת כפלו כל מנשי שכל ומדע הללה שכל חטאת קטל המאספים הללה, וייסיפו לחטוא, להסתיר כ"כ חתיומת וסיומים לא-סדרים, שלר מיומם בם, בבלבול וערוב, ולא ירצו לחלוק מזמוריהם: וכל זה למה? — לחלוק כבוד למאספים בל נקרא שמותם עלי אדמות! או כדי לחלוק כבוד למלך דוד נאמר, שכל הסנהדרין שלר נימיהם נשלם או חוזר לומר ס' תהלים פקו פלילים! מי שמע כזאת, מי ראה כאלה? איך הפילו הלנצים הללה את כלל בן שחל הקדיטיק מלבדל דמא לשידת עמיקתא!!

ועתה שם לא עיניך לחי! ולמה מי נדל כל הדומקים הללה? שבן מאסף כלו תפלות דב"י, הסודעת כל העובדים עליה, ותהי לשלע המחלקת לעיני כל המפרשים שלר לאיתי — חון מאחר הנדחה ממציאו — ג) ולמה תסוללה היא מן המסילה, תסולה לנו דרך מדשה; המעקשים יהיו למישור

ב) ויותר ממה שתמו בעלי הקדיטיק החלם על הערוב שלר רחו בהיות מחבר לחד מהם לא תפלה על הסדר שלר מלאתי בחלקי הספר ומחברותיו, שם מהספיו רגיש יהיו ודרך מקרה והזדמן כתיבתו! כי ידוע הוא שהקדי שהקדים חין לו סדרים, ונספך הוא הבלגול הוא נאמן ניתו ויש ערבוב בדבר וסדרו, ואיך יתלאו ד"ת גם שהי בהדבקם נכונה ומפורסת בהלם כל מסביב לב"ק ואח"כ ס' מזמוריהם יחדיו ואחד לאסף ד' משכיל וכל המכתם חון מאחד שלר לדוד תמנם, חין זה, כ"א בית בנוי על שנים עמודי החכמה, ולא נתקדחו בעלמא נועדו יחדיו המזמורים הללה. ושם סתום-מרחות נדאם שלר, לעיננו הטרטורות שן בנגב, אבל לא שן, לעיני כל מלוגם חפוך בו, שלר היה בקי בהן. ובשתותיהם בעת סדרי חותם.

ג) לפי דעת היותר אחרונים, שלר לא קודמו גם אחד לכל מחנות המאספים הראשונים.

ג) ועיין הראב"ע גם.

אגרת הראשונה

ודעת הנכסים יוסוו, וע"כ אליך ה' אקרא, אנא כי! אנא כי לנוללה מעל פי הבאור הנכון, ולהפכה כחלמים למתיקו מים זכים; ותהי למליצה נאנדה בפי דור כאחת המליצות המפלאות בספר תהלים!

אך למען אפקח דברי, אלטרך להקיע לפניך אהובי, אזיז הקדמות, וסכחות קלות, כי לא על המזמור לו על הסיום אלוה אלבך אפרוש את מסך הסתרתי, אמנם על כל ספר תהלים אלבך, אם יהי' נעזרתי, אפס לעת עתה, אחוס דעתי רק על אזיז מזמורים היותר קצים, ואתה שמע.

הקדמה ראשונה

לפנים בישראל! כה אמר האיש אלכתו לנגד דעתי אלהי' חייס לכו ונעלה עד הרואים קדמונינו ז"ל להניח מסס אזה לאיש לסמתיכו: אך היום נביא יקרא, לפני"ס הרואה: ודק בסנדות מדמות, ואלון אחרת ידבר אל יהודה וישראל כהיום. לכן גס אני אלחר בדרכיהס, ומנורות מחשבותי אניח להס, אלי להניך מקבת-בר אלתתין גס: אמנם לפני ה' ואלפני דניס אוהבי ישיכי עפר אודה ולא אפוס אחרי בעלמי מאמיני באמונה שלימה באמת חז"ל, שדור וסייעתו חנרו וסדרו מזמורי תהלים, ואס על הקורות אלבר קרו בימיהס ולפניהס, ואס על העתידין להיות, וזה ע"י ה"ק אלבר נאם עליהס.

ואיך לא אאמין גס, והלא אמלך אחסיד מעיד על עלמו בפה מלא רוח ה' דבר בי, ומלתו על לשוני (שמואל ב' כ"ג ב') ועל הימן אסף וידותון בלמר (ד"ה ב' כ"ה ג' ה') בדברי דוד ואסף החזה: על ידי ידותון בכנור הנבא על הודות-כל אלה בנים להימן חזה אמלך בדברי אל: ובאנה גס (ב' ל"ה ט"ו) כמצות דוד אסף והימן וידתון חזוה אמלך: וידוע סוא שאלת חזה אניה אלת אסתוף כאלת נביא: ואיה אניה באמרת כ"ה על נביא או איש אלבר ה"ה גו, כמו גד החזה, עדו החזה — ונדרך אשאלה גס על נביאי שקר — ואיזה נביאות או מחזה אמלא לכל אמקרא למשוררים אשלה, אס לא אותם אמזמורים אמליקים ואוחליט כ"ב את אפצנעים, למנוע לאס פאר דבר? אלא אס אמה אנלאה אמו חוותיהם אקשות אלבר חזו על נ"י: כי אמשוררים אשלחייס לאו נעין בשרש את כל אעוזר ואכבוד אלבר אים ליזראל בחתית ימי דוד, וחזו בעין שכלם דברי נביא - בנביאים, וישמן ישורון ויבעט וכו' וכו'. ותנח עליהס דוח ה' ממוס קדשו, להזהיר את בני ישראל בנביותיהס וסידותיהס אלבר אנו בנית ה', לימים ידועים, ומועדים מצויינים, ללמד, להשכיל, ולהזכיר אותם מה יעשו לקיים ואלבר את כל האלבר הזה; ומה יעשה אס בחתית הימים, אס לא ילכו בתורת ה', ובמלותיו לא יחפלו: ואלבר עשאוהו בניביאים בתוכחותיהם בחולות יחזקאל. ומימים הסס והלאה, בהיות אשלה לחק עד"י ל) לזמרם בנית ה' גס אחרי מות אמנביא אשלה, בגוף גס עם ה' להשתחוות לפני אדון כל אארץ, או בהקריבם את קדבנותיהס בנית אלבר נקרא שמו עליו.

ומהסבה הזאת שבתו ונתרחקו הלויס עם מזמוריהס בכל עת אלבר אלך

ל) חן גס קודם לכן היו בע"י סיכים ותשבחות לכל העתים הללו, רק לא היו כל כך מוסלמים, ונכונים לנגונים, כמו שהשלימם דוד ומשוביו לנגון ר"ל המוזיק; ואל תתמה אל שבתי זאת, כי בסירוש נאמר (מלבד י' יו"ד) ובירוש שמחתכם ומועדיכם ובראשי חדשיכם, ותקעתם בחלוצות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון; ונודאי אין סיכם אס אין גס גס בפה, כי הסודאם היא העקר: וידוע סוא שכן היה המנהג גס בין בחר החזומות, וגס היום יש בכל אחת סיכות מיוחדות לעת תפלותיהם: ואכהנת לא תהיה כפוכנקית? ובשבחת הזאת אחת מאלף לנייתם יתוכלו קוסיות המנהג ז"ל על חז"ל הקדמה ה' ו' בהערה.

מלך רשע, לו המלכה המדעת על עם ה', ושנו מהר כאשר צג מלך לניך ויסר, כיהושפט, יחזקיה ויאשיה לא כסף המלוכה: כאשר ומוכח מהכתובים שהעלתי למעלה: וע"כ היו נקיים כל ישראל מאשורי תהלים, ולא היו כחלת אנשים אחדים לנד כסנרת המחדונים.

אך ידעתי לחי ידעתי, שנכל החוכחות והרחיות הללה, הפשטים ימלטו להמיץ שהאזורים הללה נר"ה נלמדו: וזה מפני הקושות הפרטיות המלחות נהם לפי דעתם — שמושת על לילוד זמן רב לאחורם, מאשר הוא נימי דוד; וע"כ למחזק גם מני נפנימה ולדון על כתני קדם כמכתני זרים, לשר לא נחה רוח ה' עליהם ועל מלמדיהם, וכמלחו לא עלתה על לשונם. ועל זה תצא

הקדמה שניה

הנה הדין הוא, כאשר ילמד אים לחדון משפטו על מעשה משורר למר, יהיה מי שיהיה לדעת ולהשכיל.

א על מדעו ומולדתו, כי לא כשרי הערביים שרי היונים, ולא כאלו שרי פלייה הרחוקים: וכל למד מהם יחשב לשיר תפלרת ונדולת לרן מולדתו ונשורותיו. ב קורותיו כי נדרה יחנה ויכוסו, ועל ה' ישליך יהבו: נשמחה יעיר וילנל, ולאל יתן תודה על הללחתו, ונעת השקט ישכיל על מעשה ה' כי מולא הם: או על הקורות אשר כאר היו ואשר תנאתם לפי השערתו, ע"פ הסנות השערות, ועליהן מסוננה שירותיו: ג שנותיו כי לא כשרי הנשוניים שרי העלמות, ולא כאלה שרי הזקנה, הרלשונים כנרך ילהנו, השניים כנשוך לורחותיהן ירונו, והשחרונים כחמלות יחליקו. ד עריכת ושווי שירותיו ניונתן: כי לפעמים יחקור ויחזור משורר אחד נימי זקוניו, על כל או דוב שריו אשר עשה ויניחם; עד שמשנה הזמת, ימלאו כמה פעמים שני שרים ממשורר אחד דומים נכל כל נכללותיהם, ומשונים הרנה נפרטיותיהם; והרנר הזה ידוע ומין לריך לאיש.

ומעתה למה נגדע כל השערות האלה מנעים זמירות ישראל וממשוררין? הן אמת שנפשקו ממנו דוב מעיינות המקידות לנו כל הענינים המלטכים להשערה אלו: אבן השתיה לנו ה' בשאר הנדול שמואל, ונוד השוך דברי הימים המחזיקים עניניה דניה בין משאריהם לשבר למלונו שמקלת, וע"כ חובה עלינו לחפוך עליהם כשכסף, ולחשוף מנשליהם כל טפח וטפח, למען השקות משם שרה תלמודותינו נכל אשר תמלא ידנו לעשותו. והנה אחרי ראשית והחקירה שם נדע

א שלשה היו שלשה לאשי משוררים, הימן אסף ואיתן. ב שנזמן מן הזמנים שכנם ירותן תחת איתן מטעם שעלם ממנו. ג יהושי ראשי המשוררים האלה. ד העדים אשר ישנו שם: וזה

ה ימן האזרחי היה ממשפחת קהת מבני קרח וכבר שמואל הנביא (ד"ה א' ו' י"ח:) ובני משפחתו ישנו בשרי חלי שנה מנשא אשר בארץ ישראל ונפלשים שכניה לאחיהם הכהנים אשר חנו בחלק יהודה ובנימין ה).

אסף היה ממשפחת גרשוני (שם ד"ה כ"ד) ומשפחתו נדה בחלק יששכר אשר ונפתלי, וחלי שנה מנשא אשר מעבר לירדן מזרחה.

איתן האזרחי בן קישיהו ומשתמש בן ידותון אשר מלא מקומו, מבני מרדי היה אשר לקחו חלקו במטה זבלון, ולשונן ונד בעבר הירדן. —

ה) ולא היה לחי הימן, כאשר שם היטב; כמה שמתחיל הכתוב ולא חיו כ"ל לחיו, כאלחתו או בשמרתו — וכמו חיים חל לחיו. ועל שם הכנוי תזכרי לחנר בחקומו ושם תמלא דעתי עליו.

אך מקורותיהם לפי כוחם לנו מלומה; לפי כן דוד כי כל קודותיו וסנוחתיו מפורסמות מלוך:

ובכל זאת מצחיס המלימו כל מפרטי תהלים — המודעים לי — עיניהם מחרון מספסם על מזמוריו, והיה נפלאת בעיני מלוך כי מכם תלפ לוך מדם על ניומי למזיהם, ועל מקודי מנוריהם, וכנס.

א מסרון מוס הטעמי וחולמתי המולדת מזה ימי זקנתו, למד הסנו לקיימת אבישג לו לסוכנת (מלכים ג' ל' ג'). ב קמד למדוניס עם יואב ואביתר הכהן (שם שם ז').

ולפי שליכות הקודות הללו וכמות־הוייתן מתומים ושמוניס הם מקומותיהם, ושיקליות להבין כמה מזמורים עמוים בשעיל הספקות, ומכוסים בעלמת המשערה, למערך להרחיב עליהן הדבור, ולהאיל מחנם בשגוקות החפוז לעיני בני בילי ולומנתי.

והנה על איכות מחלת דוד לומר, שהיתה רק חומרי ולא דוחני, ר"ל שהיתה רק חולמה גופנית מלפיון העודקים וכדומה — גם מחשלו למד חטא בשלול וכדעת חז"ל, או מפני חולמת הזקנה, וכלמד יקרה גם היום לכמה זקניס בדרך הטבע: למנם דוחו וכללו־היה חזקים וזכים בקדנו כמקדם. ולפי שלמד הכתוב ויכמוהו בבגדים ולא יחם לו מוכח שהיה מוכרח לשמור לדתי ניחו, ולכבד על עדת דוי בחדרי מחכנו. ושעל כן הולכו למלך, לו סוכנת לשדתו — וכן ילמה המעיין (מלכים ג' ל' וגו') שניחת נתן הנביא. ובת שבע היתה מליו בחדרה, ולא להמסדונים למד שם כסא המלך: וכן נחמר בפי' פסוק מ"ו ויחמתו המלך על המוכב, גם שם נחמר ואבישג השונמית משרת את המלך למד הוא מיותר פה מכל כל, שם לא להמיענו שדוד היה נעת היחיו חלש מלוך. שנוי בנית וכלוף בחדר מוכבו, ולא בחולי לפדנו, למד שם יחדתוהו טפסדי המלכות ובנדוליו: ושזחת החולמה הנדולה היתה הסבה, להעלים ממנו קנידת מדוחיה עם יולפים חדמו, ולניחת לוכל לחמו, וידיך נעוריו, כי בודלי לא הוקידו דנליהם מניחו יום יום, לשחול בשלומו כחוכנים, ולטוס בקדנה מדנה כחויניס להעניבו מעל כסא המלכה, וע"כ לא נודעת לו הקניחה הזאת. עד שהודיעוהו לו מחת חיקו ונניח ניחו.

גם מין ספק שניחים הסם היה מוכרח לעזוד עסקי ותכסיסי מלכות ניד מפרתיו היוחנים לפחוכה במלכות ל) למנם נכל זאת לא סרו כחותיו הנפטיית ממנו כמלד יוכיחו איחני הכנותיו וצוויו האחוצים ונחוניס שנפה נדולה ודעת נלולה לקדם ולהפר מחשנות פועלי חון קדוניו ומיודעיו. (שם ל"ג מ"ה) גם קדוב לודלי, ומלחה מחקוחיו הנפלאות והנחמדות למד חזן ותקן בחוך עמו, וממדנדותיו הרניש והנעימי למד הטיף לעמי, לשרי, ולשלמה בנו מחקלות עם רב (ד"ה ל' מסימן כ"ג עד כ"ט) ונפרע מהפסוק וידבר דוד את כל שרי ישראל וגו' ויקם דוד על רגליו מחחי המלכת שלמה החלים מעוסק חולמתו, עד שהלך על משענתו וחולות ירושלים ונחלרות בית ה' למד נשה לפדונו בליון, עיד לותה נפשו לנשת בה.

אמנם על כמות החולמה או החולי הלזה אין לנו כ"ל פסוק מחד,

ל) ולפי השערתי נחנם ניד שלמה בנו לחזקו תחת פקודת בניה בן יהוידע, ולדוק מכחן: וע"כ חרם זו חף לדוניה בדל־בניו בעת היות ולא־ניתך כהנו, ויקשרו קשר לת יולח מחנגדו החמידי, וכמעט שנוח דוד כנולה ממעשה שמעי בן נרא. ונחלה ממנו מהניעת חנגר ושלמה. למד שם קללו קללות נמלות ויוסף לשנחתו על בניחת חשלוש בנו, נגד לוויו, וייחי לו לחויב על למד שמך דם עמחת בשלוש. וקנלת רחים לדעתי כוח ממה שהלך לדוניה לחחרי המלכת שלמה חלויו לנקש על נפשו, ולח חל דוד לחניח למד לח הכלימהו מימיו, ונודלי כחב לת בן יכחמהו: לך מבוחל חולמת דוד לח הניחוהו לילך חלין; ושלך לשלמה למד כנד מלך בעת קטנו.

מצד נוכל לצפות ממנה על זמן התחלתה, וסוף (ר"ה פ' כ"פ לפ"ק) ולא יכול דוד ללכת לפניו (להמצפה מצד בנצעון) לדרוש אלקים, כי נבעת מפני חרב מלאך ה', וזה נאמר מיד אחר הדבר מצד היה ישראל על דבר הספירה, והיה סיפה לפחות שלש שנים לפני מיתתו ט) כי סס (ר"ה פ' כ"פ י"ג) נאמר ויבא גד וגו' קבל לך אם שלש שנים רעב בארץ וגו' ועולמי שה' ב"ה לפ לנה להעניש את דוד או את עמו בעבורו לאחרי מותו.

אך לפי זיוקל להיות, שבתחלה המולכה לפ היתה חזקה כל כך, עד שלפ היה ביכלתו להתעסק בעניני המלכות ותכסיסיו. ושרק לפני במלחמה מצד נתמעט מוס הטבעי, נתרבתה מלחת המולכה, עד שהוכרך לסוג לפחות ימינו, מכל עסקי הממלכה, ולמנות לו סוכנת לשרתו בעיתו, לומר בלבי, שלמסך זמן המולכה הגדולה הזאת לי לפצר לקבוע ולהנגיל פחות משנה אחת. — ולפי דעתי כל עודכי ערך, ושועדי הטעה יודו לי שהנגלת הזמן הזה, שם ילמו כל המעשים מצד קדו מעת לקיחת אבישג השונמית עד יום מותו (בשלכים פ' פ' הכ"ל ור"ה א מסיפון כ"ג עד סופו) כי דניס המה מלוד.

ועתה ניבו נא לוחכי הלחמת והסכילו שוחרי היוסר, שם לפצר להלחמות ולחזוק שכשודר אלקיי ומלך חסיך כזה היה יוסב ודומם בעתים כאלה לצד עבדו עליו בשנה הסיל הן למחנה הן לתובה. בלתי התחנן אל פ' להנילהו מעויניו, ולהחלימהו מחליו: למחתהו בשחת בנו יחידו ולחדהו בבנין בניו היכלו ג)? היעלה על לב איש להאמין, שדוד היה סדוק על עבדו, לאכול כריס מלאן, ושבלים ממדבר בלתי פרוט כנודו, ולהעביר לפניו מזמוריו ושיריו לצד שר נימי עלימיו, להגיהם ולסדרם, להוסיף עליהם או לגרוע מהם, איש איש כפי לודך הטעה והמקום ב) ולחלקם לה"כ למזודיו איש איש לפי פקודתו, משמרתו, ותכונתו בחכמת הנגון — מוזיק — והסיל לשודדם בבית פ ובמו שחמרתי למעלה?

חלילה לי מחשוב זאת מאיש לצד דוח דעת וביכה בו. אף כי מאדנו דוד, איש לצד ידאת ה' היה לוולו, והשקידה תכונתו! אך היא העת לצד הביעו בה דוב מזמורי תהלים לשלמותם, ולבעימות לצד שנחנו דותים לותם בשם בהיום הזה, והוא הזמן לצד בו חוללו עוד במה מזמורים חדשים לצד לא היו לעולמים מקדם ובלתי לצאך להבא; ובעונה הזאת כתב ודשם לפ"ד בלשם המזמורים שמות מחבריהם, ושמות כלי הזמר לצד לשם בחכמתו לשורים ובכוכים לשותו המזמור לצד יעדם לו.

ט) חמרתי לפחות בי שנים, לפי שבשמואל (ג' כ"ד י"ב) נאמר שבע שנים רק שפירשו המפרשים שחיבת בשם כפר יאחר: וע"כ בחרתי לשפוט את התועה.

ג) ואל תתמה על הדבר הזה אשר חמרתי, שדוד עיין קום והתפלל אל ה' לרחות נגף בנרו נגועה ה', ולנקר בהיכלו ב"חק הבנוי לתלפיות בם כי נאמר לו ע"י נד הנביא שלשם בנך יבנים את הבית: כי בם שם איש החלקים, ויודע דרכי אל התחנן חלוו לפ לחותו את החרון הטובה בם כי אחר ה': לכן לא תניחו את הקהל הזה וגו'. כי אחר שם שהי חולי הותר הגדר וכו' ויאחם ה': אף כי דוד אשר מלא תותים לתמרו, חולי שלשה בני יבנם את הבית, ואחרי מבשרי אחזנו:

ב) וקלת רחים לדברי, שדוד הטעיר לפניו מזמוריו בעת זקנתו, ושנה בם דבר אל דברים הוא שיר מלפ מתו אל נלחנו (שמואל ב' כ"ג, ותהלים י"ח) כי מלבד הטנויים הרבים אשר בשיח הרב הגדולה שר"ל בהקדמתו לפשיר הזה אחי מולח נדחם אשר אחאר בשמואל וידבר דוד: ותהלים עבד ה': והטעם לפ"ד הוא, כי בשמואל נאמר השיר כאשר שרו ואחרו בימי עלומיו, אם בלבתו לעבוד המלחמה, להלחיב אחבי מלחמתו בירחת ה'. או בם אחרי הנלוח, לשבח את ה' על נפלחותיו אשר עשה לו ואז לא רצה לעבוד את עלמו בשם הנכבד הלזה: אך אחרי אשר קרח אותו בד הנביא בן בשם ה', עבה בם הוא את עלמו בשם הזה.

ותדע כי כן הוא, כי לפי כשירי שאר המשוררים שירי דוד: כי שאר המשוררים יפכילו ויתבוננו זמן מה על הענין שאר ילכו לשורר עליו, ואח"כ יכתבו אותם על הספר — או אם גם יענו אותם מיד בעל פה, כשאר יעשו המליצים הפתאומיים Improvisatori תכף ומיד יעותקו ממגלה עפה אם ילנו שיהיו לפם ולאחרים לזכרון — לא כן שירי דוד! כי הם היו נאמרים על פי הדוד בפתע פתאום, למען שפוך שיחו וכעסו לפני ה' בהיותו בצרה או בשמחה גדולה. כמו בברחו מפני אבשלום בנו: בהיותו במערה: בשנותו את טעמו לפני אבימלך וכדומיהם רבים. ואז בודאי לא היה אתו להתותם על הקלף, ושידו היו הקשבות אחת קשבות, והחפזון אחת מהו"ן ושקט לכותבם לו לזכרון: ורק בזכרונו בשלו עד אשר עבר המעשה או המקרה הזה, ואז אפשר שהגיעו בספר, למשמרת לו ולבניו אחריו: או גם לשיר אותו במקרים וימים כאלה, אם תבאנה.

ולפי דרך הטעם אי אפשר שהיו תמיד כהוייתם וכנוחתם כאשר הי אותם בתחלה — אם לא נאמר שבה"ק אמרם וכדעת חז"ל. — אם שאינו לפי דעת הפשטנים אשר עמהם אני דובר פה. וע"כ עתה בעת שלותו ובשקט מכל טוריניו, ומכל עסקי המלכות מהיותו על ערש דויו וכנ"ל חזר עליהם וסדרם כמו שהם לפנינו. בהוספת ליהה פסוק או מליצה לפוי וכהן למצאו אשר היה נו בעת ההיא: ואם בכל זאת נמצא בם ליהה בלבול ועדוב בקדימה ואחור אין כאן תמיה כלל; ואפשר שהיא מחסרון דעתנו את דעת דוד. והשקפתיו בהאמרם יחד בהופן הזה ולא באחר. או אם תרצה — לפי דרך הטעם הנ"ל — אפני תוקף משנתו לא זכר כלם כאשר היה בתחוו ונולדו זה אחר זה, והעמיד את"כ במקום אחר את הנשכח — ממש העדוב הלזה תינהו גדול כ"כ אחר מעט עיון, עד שנלטרך לומר, הכל נעשה במקרה ובהזדמן!!

ולהפך הוא אחי! אם תחקור בנכסף אחר הסדר אשר נמצא בכל חלקים או ספרים אשר נחלק בהם ספר התהלים. תמצא בהם סדרים נפלאים, והשכמה כ"כ כללית ביניהם, עד שאי אפשר לתלותם בהקרי אשר. גדו ואשנו בעלי המחקר או הקריטיקר הנ"ל. ד"ת א' הסיומים שמות ברוך ה' לעולם א"וא אשר הן עלמיות לדוד: וגלמה תרומה (ד"ה ס' י"ו למ"ד: ושם י"ז כ"ז; וגם כ"ט י"ן) ב' אסיפת מזמורים אשר דק בהם דוד יקראו בספר הרמזון, בלי שום עדוד ממשורר אחר. ג' סדרי מזמורים המתחילים בספר השני, כאשר כבר עוררתי עליו למעלה. ד' אחידת כל מזמורי אסף בספר השליפי, חון ממזמור הנמצא כבר בם' השני, ואח"כ הב"ק אשר עדן לא אשר מזכרו, עם הרכבת תפלה לדוד ביניהם — מהם אשר אמרון עליה — והכנסת שני משכיל יחד. משני לאשי משוררין לסיום הספר. ה' התחלת הרביעי בתפלת שר הנביאים והמשוררים, עם קבץ מזמורי שאר הרמזים לה, כי תהלות ה' כמוה יספרו: חון ממזמורי ק"מ וק"ג — אשר עליהם אשיב ידי, לבלי טעם זוננם פה עם אלה — וכן זווג ג' ברכי נפשי, אשר השני מסיים בהללויה, כמו שני המזמורים הנמצים אחריו ומסיימים זה הספר. ו' קבוצת החמשה עשר שיר המעלות לנופים עם ה' החמישי עם חמשה הללויה נסופו בלי פרוד ועדוב ממזמורים אחרים.

ועתה יאמר נא כל אוהב הקריטיק היקרה, אם כל הדברים האלה, נפלו בהקרי עלמא, וכאשר יעלה המוהב מן הקלחת? הלא גם שניים לא ילכו יחד בלתי אם נועדו: ואיך יזעדו ב' ד' ה' ועד ע"ו בשירה אחת, אם לא נועדו שם מאיש בצון, וחובר חבר מחוכם, בכוונה לעיני, והשקפה יעולם ממנו? ואי"ת שאשמת בכוונה לעיני בכתבו, אשר לא מדוד או מאיש אחד לבד, רק ממאספים שונים יבכידו מנעל על כל אחד בפרט, ועל כלם בכלל, כל

הקדמה

הקונטרס אשר העירו המגלידים הנ"ל על שיטת מ"ז, וכל התמיות אשר העמותי אני עליהם.

והנה כי כן אחי, מאחר אשר הסירותי מ"ז מרפת מחפיהם, וחלי לשונותיהם כמקצת רמיס נגד פניהם הפכתי, אחל להכין לפניך הדרך למעלות גם אל אדמון דוד הכנוי מלאכי קודש מכניות לנגנו. ונתחלה, כפן אל אבן הראשה אלא היא כלו תפלות דב"י אשר סנגוה כל המפרשים נגאות סיום והשלמה לנדך: אך אנכי לא אוכל להסכים עמהם, אם מפאת עלמיותו: אם מפאת אם לוזי אשר כלוה אליו: ואם מפאת אומרו או כתבו יהיה מי שיהיה. אם מפאת אחרו, אכן כל הקונטרס הכולו אכחו, על פני כל התהלים ממש, כאשר הגאתי למעלה בשם המגלד ז"ל. ובלבלתי אנכי אותן גם על המאסקים. אם מפאת אם לוויו ותואמו הכלוה אליו, והוא תפלות שיותר היה לאוי לומר כלו שירי או זמרי דוד וכמו שהעיר על זה גם כ"מ המגלד הנ"ל.

אם מפאת עלמיותו: ידוע הוא שהפעל כלה נגנין הקל מורה נאחת ענין סוף-והפסק, כמונח בם בשרשים — אך נגנין פיעל הולאתו ע"פ הרוב כליון והפסק: ואם הוא ענין השלמה והפסקה הוא מקובץ נאותיות בל"ם והנה לפי שפוט הסופט כל פועל ילך על דרך פועלו, בָּלָה ופה הפיעל שלו. וע"פ ההנחה הזאת יקשה א למה נאמר או נכתב בָּלוּ נגנין פועל ולא כָּלוּ נגנין הקל שהוא הולאתו העלמית והודאית. ב עכשיו שאמרו האומר נגנין פועל, היה לו לומר לפחות כלו תפלות לָ או מדוד: ואם נאמר שפירושו הוא נשלמו מהכותב לכתוב, מה נא להמיענו, אם לא נדע מי היה הכותב, גם העקר יחסר מהספר. גם ל"ל לפרשו נסמיכות כמו תפלות של דוד, דל"כ יקשה מי אמרו? דוד ודאי לא, כי הוא ידע היה לו עוד תפלות לאחרות נדלוסקמא שלו (ל) ואם מקנן או מלקט השני. השלישי, או לאחד מכל ההולכים אחריהם נשלך ידיך החקירה: אם המעתיק או המלקט הזה לשם את המחברת הלאסוף אם לא? אם לשם אותם, למה לא חבר כל מזמורי דוד יחד וכתב אח"כ כלו וגו' וכנ"ל: ואם לא לשם אותם איך עלה נדעתו, שזה תמו ונשלמו כל מזמורי נעים זמירות ישראל? אם על אשר הוא לא שמע, אחריהם לא ישמעו עוד כהנה וכהנה, כמו שהיו נאמת עוד היום וכאלי כפליס אשר אם בספר השני. וגם אם תאמר לומר, שנאמת שגג נם זה, תעניה לי למה ועל מה נחר נאלה שתומה ותמוהה כזאת, ולא נאפה נדורה, תמו או נשלמו?

ואל תדיחנו ממה שנאמר בְּפִי הרים צלה: בָּפוּ פניו חרולים כי אם נאמר נפירוש ממה? אך פה לא נאמר ממי? נם אל תשיבני ממה שנאמר ויכלו השמים כי אם נודע ממי נעשו ושוכללו: נם הוא מקובל לפ"ך עם הנית היוס השניעי שנפסיק שלאחריו. לא כן כלוי הלזה!

והנה ידעתי נם ידעתי אחי מה שתרלו המגלדים על היות מהקונטרס הנ"ל אך לא נאת דעתי נם, כי דחוקים הם: וע"כ אמרתי לסגורה נא מעט מדרך המלים האלה, ואלך לי נמסילת היחוד, אשר נדר נעלה הרלב"ע ז"ל: אולי אוכל ליזד אבן החוסמת הלזו על מקומה נאופן הסוף. וזה ידוע הוא שכמעט כל השרשים נע"ו ונל"ה עם הכפולים הדומים להם נמנעל, יש להם חייבות והלטרפות נדול ניניהם. עד שנעלי הדקדוק והשרשים ומפרשי התנ"ך מניאים לו מגלדים פעמים רנות לותם המלה נעלמה ע"פ שניה לו נם שלשה השרשים יחד: ל"מ דום ודמם, ברר וברה: חדד וחדה חצה חוץ וחצץ

(ל) אם לא נאמר שהמזמור הזה היה נאחת המחברות אשר אמר דוד וכוונת חז"ל, אשר הין דעת המפרשים נותה היותם.

וכדומיהם רבים. וא"כ כמו שבנין הקל מצוים רמים מן רום מוכל לומר ולפי רמוי (תהלי' ל"ה ט"ו: ומיוע למ"ד כ"ז) נוכל לומר מצוים כול מן כלל, כלו תחת כללו.

ומעתה ע"פ הקדמתי שורש וולפי לפ נמצר דומם בעת נלחמו, נלחמי תפחנן אל ה' לבניליהו: אזי, נקום עליו יואב בית חמתו לקטול קצר עם אדוניה בנו, ואביתר מוכל לחמו, ולפ ידע דוד עד היכן מגעת כחם ובגודתם: ופם לפ כביתי מצטוס בם עתם ילחמו בו, וכוח על עבם דוי בכ"ל; כלוח בצית בלי מנוס כי רבליו מסורות בחלבי החולצה, וכל כחותיו לפסרו, אזי נלחמי ספרי פנים אל ה' לבנו ותפללו אליו, שיפר עלת המודדים המלם. כי מה היה לו לעשות עוד, אחרי שלחו את בנו שלמה עם נדוק הכהן, וביהו בן יהוידע והכרתי והפלתי למליכו. כ"פ להתחנן אל ה' ולשפוך לפניו שיחו ודמעות שלם, להניח מחצנות יואב, ולהגליח המלכת ומלוכת שלמה בנו ידידו? וא"כ מיפול, רלפ נפ אחי נם רלפ! פם לעת כזאת לפ יפותו כל המזמודים מסיפן ס"ט עד סוף הספר? כי כאשר שמע דוד את הסרך ואת הסעל אשר מעלו בו המבשים המלם חרם אפו פם בחוקו מאוד, ואף יגלו שלמה זעבדי המלך להמליכו. פנה אל ה' סועתו ותחנתו: ובהגיעו בעד כחם חמתו, ויקלל את יואב אשר היה תמיד בעוכריו (חון מבילחוני המלחמה) מיום היותו לפיס. כאשר קללו בבד על אשר הרג את אבנר. וזכו עת הולדת מזמור ס"ט; פ) מור הייתי לאחי יואב וחבלו ובני לבני אמי לדוגים ולמבללוס בלשון נקיי. ואני עני וכואב בחלתי ישועתך אלקים תשגבני מחליי אהללה שם אלקים בשיר וכו' וכו' כלם מלילות עלמיות לדור, ודומים למזמור ל"פ ג) כי אלקים יושיע ציון ממעודות המידה וכו' וברברו כן בך חמתו ממנו, הזעם עבד, ויחבו בלי שמוע: הזעף נחלש, ונם רבתי מכשוליו יתשוקו: וכזקן רגיל בלילות, ובטוח בעזרת לוד ישועתו, בדוח לח ודמעה דקה יעבוד אל הרבה ואל התפלה מזמור ע' וע"פ: בלי לומר ובלי דבדיס בגד לריו, ובלי בשמע קול לוחם בגד קמיו. דק אל אלקים ישף בפשו, ואל ה' מתחנן חושה לי חוסה כי באו מים עד נפש ג) אלהי ה'! אל תאחר וכו' וכו' כי למה קרוסה מלוך: ובהתפללו כן לפני ה', רן לחל רן ילוגו, ומביך לקלפת מגיך ינגוף להביך למלך מה יעשה בעיר, ומה באבן הזוחלת? ועוד זה מדבר חם נפ, מבשר טוב, משמיע ישועה: הלפח, הלפח הַמֶּלֶךְ? המלך שלמה בנך בחקבלות עם, והמרן תבקע לקולם!! ויחלצו להצות הבמחה בלב המעונה. מקול הקורא היך היד! ומלהבת יה בעלה ממנה, בדוחו הקשה; כבודו נכפך לבמחה, ועוגבו לקול מלילות: מורבי לבבו הרחיבו, וכל דעיונותיו קולם לפל הבמיס נפשו לשלמה אלקים, למלך אבל המלך עתה. משפטיך תן, וצדקתך לבן מלך, כמו לעלמו וכו' וכו'. כי בלחם עליו רוח ממעוס ותחי נפשו ורוחו, וכל חפלו ויעשו כלול בזמור הנפלא הלוה ד) ובעורו בלהט עשתונותיו,

---

פ) נתחרו הרשיעני חלקים כי נחו מים עד נפש: בבעלי ציון מלולם וכו' וכו', כלם מלילות המורות על בודל לעבו ומכאובו, וחין לתמוה על הבנויים החלם להלבות כי ידוע הוח שבם בשירי הבמים החחריים, והלבות חכונות בזמות בבות, ומחלות לים זועף, לחוך, לקבר ולמות. לחוסך ועבפל וכדומיהם. ואותם המפרשים המזמור הזה על ירמיה, לפי שבחתר בו בבעתי ציון מלולם: יחתו לי המים חשר נחו עד נפשו: והכתוב לוח כיולדת ובצור חיץ-מים כי חס עיט וכו' (ירמיה ל"ח ו') חו שכחו שבם במזמור י"ח חמר דוד ימחני ממים רבים?

ב) חבל לח למלילות ירמיה, ומלבו, כי הוח היה המקוון ולח המסורר.

ג) כחשר חמר למעלה בתחלת מזמור ס"ט. כי ירח היה מחזר, בן יבבדו בו חנשי המלחמה, וידבקו ביואב שר בצבא.

ד) במדברותיו ובמלילותיו, כי בו כוללו כל הבעניים העקיים, להללות המלך והעם חשר תחת ממשלתו.

וספתופיו מלוי נפשו יהי שמו לעולם: — ויתברכו בו — כל גוים יאשרוהו בקול מזמן תנעגה — ומכח שלמה לפניו — וכתר מלכות בראשו! ! ויפה לב המלך מדוד עבדו, ובגודל חסדו לו מלא פיו על לשונו להפיק כל מעוייו ותשוקתו בפעם אחת, וימלך, כָּלוּ, כָּלוּ תפלות דוד בן ישי! כן כָּלוּ נתמלאו, כעשו וגמרו פ) ה' מלכי, כל תפלות דוד בן ישי הנדיק, וזכותו היה שמגן, לדאות שובע שמחות בחלה.

ועתה התבונן נא ידידי ורואה, מה יש מליצה בשבח שמעט הכמות ורב האיכות כזו בכל ספר תהלים — חוץ מהגיון פלה וכתרגום הרמב"ן — ומה רמויה היא וכל המזמור הלזה לחתם ולגמור בכח ספר אחד מחמשה ספריו, בלתי היותה סוף כל הספר? ומה לא הספיקו ע"י מחלת-דוד לחזר בליתי רבים דגים לחזר הליקו עד עתה את שפעת המצדים ע"פ הפשט הפשוט?

אך רואה ראיתי גם אני, שמכתבי הלזה כגר ילא מגדר מגרת, ויהי למופת מדוכא, וע"כ מקצר במלין, וקץ על שני המזמורים היותר זרים במלבם והם מזמור ב' בברחו מפני אבשלום בנו, ומזמור קמ"ג בהיותו במערה תפלה מחוך עוד דעתי, ואחרי כן אחתום בנחום.

ועל הפתחון אומר, שהומעד בפתח הספר מהמלך הגדול, מהלטרפותו חזר לו עם למה דגשו הקודש לו: והוא עם אשרי איש הלשם והפתחון לכל הספר הנעמד הלזה. שהרי ידוע לך שהכל מודים, ובכח המבחר בריל ז"ל שהקדמתו אומר, שהמזמור אשרי איש יהם ונפש לחתחיל בו ספר התהלים וכי הוא כפרוזדור לבעם לשרקלין: לפי שבו מודם המעיד לעם, את הדרך חזר ילכו בה, למען הסיר המוכר המיתי והמלחמה הזמנית. ולפי שהין חכם בעצל נסיון לבם המלך ללות מליו מתם בעת זקנותו ושלותו, למה דגשו, להדאות ולהוליע, שגם המלכים ימלחו, והזקנים ילכדו בדלות ה' מעשה היו ועלילותיו — כי במזמור הזה נכללו כל מלחמותיו חזר עשה, והללויה בסם, בישועת ה' חזר נסכו למלך על ניון קדשו: למען לפי שמלחמת מבשלום ולכידתו היתה בכללת במזמור ג' הלזה, כי הוא לא יכונה בשם ה' משמות מזכרו בו; וגם במלחמת היתה הלשה בשחונו בה' ובעונותיו בדרך נפלא במעוד (שמואל ב' ט"ו למ"ד, ט"ז י') ע"כ חשק בפשו במזמור הלזה, לחברו עם השני הלז, כי הוא מיכו ומעניש מכל כל.

ועל המחתון קמ"ג אומר שבאחד מהמלך החסיד והנביא, להמעידו שמוך לפניות שערי תהלותיו, עם חנניו הבשים בם עד לדוד ברוך, שהוא ממנו בחזר מבחר, למען הזכיר מלבו הבשל והמסורן חזר היה בו עם עלותו על כסא המלוכה: ולהדאות בם פה שלא נכחו בגר, ונחילו בל עשה את כל הכאת חזר היה לו בעת זקנותו, ונפרע מאחרי המלכת שלמה, אפס בילות ה' ועזרתו נתנו לו כל שלה; חגר והקריב שליסי לדוד ברוך וכל ההללו, וע"י זה נעון סופו בתחלתו כמין חומר, ובענקים לגרגרת יסודו כלם על קושר אחד. וכן שרחך גם בחזר הסיומים. ועתה אחי עשה גא עמי נדכה. והביאני שם תורך את מכתבי זה, כחזר הוא, שלא אחת מידכתי כרמך הסמוך. זלא תחלב בן ימוכו עלי בפניך מדוח זלעפות בדולי המפרשים החדשים, כי גם בשחתי, כי ימן לנו סוכת שלומו, להיות לנו למשתוד ולמחסה מדוכסי

פ) דמוכרת לשלם אחת, בכל מרחבי הדרלותיהם חזר פרשתיים קם מלחתי בחלת בשלחו כלם בגם יבוא חתכם, לפי דעת המפרשים: ואי לא מסתבינא חטען על רש"י ז"ל שמפרשם בתירוץ כלם כלל יפלא חתכם. ומחזר שגם הרד"ק ז"ל בפרשים סורם כלם. כיון לפירושי זה, ואז חומר בדוק שכותבי: אך החתת חגיד המפרשים שר"לחתו ושלמו. דמסידושו על תהלים נראם, שגם הוא מפרשו על דרך שאר המפרשים שר"לחתו ושלמו.

אגרת הראשונה

מכבי נריתמו אוהבי האמת והצדק לב) ואתה שלום וניחך שלום כאות לותנך, המלפה לתשובתך — פה פיומא נחודש תמון.

אגרת השניה

ענה ה' את ב"מ שמואל אריה בברכות טוב, ונחלי אופיר ינהרו להר זהב!

עודנו תכלינה עיני לתשובתך הרמה על אגרתי מיום י"ג תמוז העבור, אשר גם הפלגתיך להגיד לי בשורות שמים, אם יש לך מקום ולזון להניפה על תוך כרס חמדך שנה זו, עם עוד אחרת, אשר תלמד עליה. אם לא? לך לריק לפייתי! וכמעט נטיו מחשבותי מלכתוב לך עוד, מידאתי להיות לך לטורח ולמשא, לולא אמרתי, אולי רצת עסקיך הסיגו לאחור ידיך, מלעשות שלחתי ונקשתי, אולי שגגה היא היולאת עני הדובר כאשר יקר מקרה בזאת כמה פעמים.

והרעיון הזה, עם אחותך וידידותך אשר חוית לי עד הנה, סמכוני והרהבוני להוסיף שלח לך גם את האגרת השנית הזאת המונחת להלפתוכם בשתי אחיות, עשה נוח עת נעילת שער האסיפה לספרך הכ"ל, נעתידת פי ולבי, לתן עיני בחיכתך עליה ולראות, אם לפי השקפותיך לראוי היא והנוגע להעלותה אל כתבך הזה אם אין? ואם לא תיטב בעיניך, אחיזו שנה ס שתים, לנטוע שם את שתיהן, או גם רק אחת מהן הנני משניח בחומתך ובאמונתך לשלחה או לשלחן גם שתיהן לחזקה, כי או לנכני אשר נוויעו הנידה, כי אין לנוני היהיה פקדוני ושלנון ידי ניך אחרים. ועתה עשה נא עמדי חסד ואמת, לפקדני הפעם בתשובתך, ואל תאחר להושלח ב"ד או להפסך זמן מה: כי הלשון יבשלם לך אלי או בני הנ' נמיטב כסף עונך אל קוחל אחר שמה, והאחרון יבשלך ה' לשלפיס ולרצונות כאות ועתידת הכוסף בתשובתך — והנה ידעת אחי שמושכל הלשון מוקם דעת, שכל הרוצה לנטות אינו חקם. עשה כל דבר ילריך לפנות את כל המעיק והמניק את המקום אשר ירצה ליסד שם את בינתו; וע"כ גם אני מוכרח להניח מלפני מזמורי תהלים כל הטענות אשר הערו בם חכמי זמננו הנכבדים, למען הקים עליהם עמודי סנהדריי, ולדומם גם בית דוד כאשר היה בתחלה בימי קדם.

ולפי שספר החוקר היקר Hitzig לא הלאתי, ואת טענות המפורסם מ"ר נ"ק לא ידעתי, בקונני ידידנו החוקר היקר הר"ר יש"ר לקרב את עלמי להתוכח אתו, כי שפתיו דבר מלנו טענותיו; ועל אשר דנות הנה, ונם חזקות כאשר בית בהשקפה הראשונה. אלטרך להסיע גם אותן — כאשר עשיתי באותן מהר"י נרי"ל ז"ל — ממקומותיהן, ולסדרן שם בקונד, למען תהייהה נגד פני הקורא כאחי חשיפי עזיש עם תשובותי, אלתי יצטרך לחתור אחריהן בכרס חמדך משנה הזאת. והנה זו מלף 16 והלאה כמעט אלטון הזה אשר אלי מניע לפניך פה אחת שאלה לענייני.

„אם נגהו נאמת דברי הרמב"ן ז"ל בהעתקתו — עם כל זה מעט הוא אשר פעל ועשה נערך אם שים עוד לפעול, כי אלנד הקוסי והזרות שים נקלת פרוסים הנמשכים מהעתקתו (בנון תהלים י"ז ג' וד' מ"ה י"ב: מ"ט ט"ו: ס"ח י"ד וט"ו) הנה נשאלו לב אחרי פעולתו מזמורים הרבה כדברי הספר החתום. אשר גם אם אין נתין המלינות ואחלקי הסיד כל אחד בפני עצמו". הנה כללות הסידים בהנטרפות אלקיהם הנם לפניהם כאלוסים וגוועים אין

לב) ומוטעה אחי אחם אחוקרים הנכבדים ירלו לשום לבם להקריב התרוחקים, כאשר אחתו עד עתה לברחיק הקרובים, שיעשעו ויצליחו. ויאחן ה' יהוחם.

Digitized by Google

גמו כח לעמוד על הנליסם; ולולא קס ניסיו לים תנוחת סחכס היטצ"ג מסר נמחקרו הסנהן פניס לנו מסלול חדש להבנת כל מזמור ומזמור — עוד היינו ממצטים כעורים קיר, נאין לאות נפנימיות השירים הסס.

והנני נהתנוכני על הדבר הזה מלאתי, כי הסנה מסר סנדה נעדנו הדלת לנלאתי את לותנו להבנס נהיכל ספר תהלים פמיתם היה הסנדל המפולסמת היות כל הספר נכתב ונחתם ביכי דוד או בדור הסמוך לו: וזאת הסנדה נולדה נעצוב היותנו מלמינים תמיד נכל הנמלא כתוב נפסוק הדאשון שנכל מזמור ומזמור: כי הנה המפרשים כלם קדמונים ולחדונים הסכינו פה אחד, ליחם כל ד"ת ועיד על הלים הכתוב נהתחלתו. ולתלות סנת המזמור נלותו המעורע או המקרה המיוחד נפסוק הדאשון שנכל מזמור ומזמור, חס כולך לחם נעצוב כי הלמינו אמי שכתב הסיד כתב ב"כ הסועצה הנמלאת נדאשיתו: ולא עלה על דעתם לחפוש שפסוק הדאשון לא נכתב אלא ע"י המאספים ל) והמסדרים אשר הוסיפו מדעתם ההודעות הסמה כפי שנדותם מנלי שיניח לחם צוה טוס קצלה ולא ידיעה ווודאית; ושהמאספים הסס היו מלוחדים זמן הרנה מזמן חנור הפזירים, ומזה נמשך על המפרשים קלקול אחד, ושוא נצוסס על פסוק אחד אשר יהיה זה מלוד לצוותו נפי דוד המלך ע"ס נעצוד היותו כולל פרטים נלתי מתיחסים אל זמן מלוכת דוד — נגון מי יתן מניון: היטיבה נדלוך את ניין וגו' — הנה דאו לותו הפסוק ממקומו ולמלו שנוסף זמן מלוחר, דק למען את קיום אל הפסוק הדאשון המיחס כל המזמור למלך דוד ע"ס תחת שהיה לחם להפוך הדנרים ולאמר כי הפסוק הדאשון הוא המלוחר זמן, ושאר חלקי השיר המקושרים יחד נעניכם כלם ילידי המחנר הסה, ואז היה מתנדר לחם, כי המחנר השיר היכו לימים הלים המזכר נדאשיתו, אלא לים אחר מלוחר זמן, לאר קדושתו ומלנו מסניחים יותר עם תכונת השיר: ולאר דבכי שמוש אלאת הדניליס נימיו נלותים וקדושים יותר אל מלילת השיר ותהלוכותיו: כי גם לזאת יש להנחין שלשונו הקדושה שנליס דניס — כי לא כסנמן דוד סנהן יחעיה ולא כסנהוס, זה אל ילמיה; ולכן מהתחלפות הסנהן נוכל לשפוט על קדימת השיר או לחורו זמן — ועתה למען תוכל לשפוט ידידי הכניס דברי, שניבה נא עתך ויזה מאזנים, שורו עיני הסס לחרי הנותי נדנרי החכס המכר.

במזמור ל' יספר המשורר איך היה נסכנה נדולה וכפצע ניטו לנין המות, כי אויביו צוממו נבור חייו ויבקשו נפיתו, אך רוח שוע לה' מבור תחתיות ואחל העלהו מסס ויכף מספדו לתחול לו. נאופן שלא יוכלו לוריניו לשמוח נאפלתו: לכן יזמר לה' ויודה לו לעולם.

ועתה אמור נא לי אחי בתמים — וכאן מתחילין הטענות אשר ציינתין במספרין.

א היש נכל השיר הזה שוס זמן על נכין נית חדש ועל מכונתו, ומתי העלה הש"י את דוד מן הסבור? ומי הניד להרלב"ע שדוד היה חולה כשכך נבה את ניתו? ולפי ר"ב ניחם זה השיר לדוד ג). וקבל היותו נכתב על חנכת הנית? כיולא נו ב מזמור ל"ס שלאחריו שהיה מחנדר אלא לא נימים ושנע רונו, כי כלו ניגון ימיו ושנותיו נאנחה. והלהות הכניעו את רוחו והחליפו כחותיו עד שהיה מדפה לסכיניו והיה נחשב לכלי מושך, ואחריו עמדו

ל) הנה כל זה נחמר לשיטת המדנים משרת המחלספים לחנרת מזמורי תהלים, אך אם לא נלעדך להדוחק הלזה, נשפול העוזר יפול העזור.

ג) אחרי אשר סוכחתי למעלה אחלת דוד, אפול נם הקושיה הלזו, וכאשר תשחר המזמור הלזה נמקומו.

לו רצת וזממו לקחת נפשו ב) ואנכי לו צועק אל ה׳ והשיב לשמי את עניו ואת סגניהו ניד לויש, אשר על כן הודה לו המשורר כי הפליא חסדו לו בעיר מצור; ואיך יסכימו הפרטיים האלה עם מה שקדם לדוד בגדמו מפני שאול? והוא היה אז בחור כאדמוני ולבו כלב אריה, וכל רואיו דברו מפניו, ואת עשתה בעטם עיניו ואת כלו ניצון חייו! ג ואמה אני על המפרשים שפרשו עיד מצור על קעילה, ואנכי לא אלאתי שאשתה עיר קעילה באלון לעולם. ואי״כ איך יאמר כאן שהאלה ה׳ חסדו לו בעיר אלון? — אמנם אם ניחס אני המזמורים האלה אל ימיה הנפיל בדעת החכם היטליג, כאלו שכל הפרטים הנזכרים פה יסכימו אתו עם מה שקדם לנפיל הזה. ד וכן סגנון הפני הפירים האלה יאתם בכל דבריו ומלילותיו אל דברי ומלילות הנפיל האלה בנבואותיו ג) כאן (מזמ׳ ל׳ ז׳) אמר ואני אמרתי בשלוי ובזד ל״א מ׳ ואני בחפזי נגדתי, ושתיהן דומות אל אמרתי בגדתי (לויכה כ׳ כ״ג) וכן כמה אחרות אשר מצינו ידידי שם בכ״ח: אך מפני הקוצר לא אניחם פה. ה יקוע שהקדמונים לא היו כותבים נקוט ונדיו על העור המעובד: אלא חודטים היו בעט ברזל על לוח עץ או עופרת וכדומה, ולכן שם המגלה אשר הוסח על הידיעה הכתובה בעבור שהיו גוללים אותה, לא במלא לא בתולה ולא בנדני הכתיבים הלאטונים, ועתה שקראי מזמור מ׳ או אמרתי הכה בתי במגלת ספר כתוב עלי תסניף לנו זאת הסודעה, לשפוט על היות הנזיר הזה מחובר בימי הנפיל ימיה, ולא בימי אשר כתוב בדאשיתו. ו אמנם את אשר יורם לנו בידיעה עצמו כתב אותו, כדעת החכם הכ״ל הוא תוכן הנזיר, והפרטים המזכרים בו, שיסכימו כולם עם מה שקדם לימיה, שהרי הוא הודה בו לאל על שהעלהו מבור שאון מטיט היון ומי לא יכיר כי זה הוא הנפיל אשר הנזיר הזה מתאימים עם סגנון ימיה ועיונותיו; ומה שאמר ויתן בפי שיר חדש הוא עצמו המזמור למ״ד אשר הר הנפיל על הללתו ז). ז המזמור ל״ג לא תמצא בזה ולא בשלשת אלה הנזירים אשר בכל יום השבת כל עקר, ולדבריו יאמר שראוי להיות בכל יום וכו׳ ע״ש. ח המזמור ל״ח אשר מסיים המשורר במלת היטיבה בלעוכך — אין תחפון — והמפרשים נדחקו לומר שהפסוקים הוספו בזמן מאוחר ובגלות בבל ולפי שלא היו יכולים להסכימו עם התחלת הנזיר בבוא אליו וכו׳ לפיכך כן: לפיכך יותר לומר שפסיק הלשון הוספו בזמן מאוחר, ואין יכיו הפסוקים כ׳ וכ״ח מחוברים עם אשר הנזיר. ט המזמור ס״ח מזכר פסוק כ״ח יהודה ובניימן

ח) ואי לא יאמין פה מתוחר יפה בקולמוס המתוקן מידידי יש״ר את תוחרי דוד בפל קורותיו ונדודיו חשש קרובו כל ימי חייו, ומקונן בעת חלוי, כאשר הנו עליו יוחנ ופיעפו, כאשר אמרתי בתבתו הראשונה: בחוקן אשר לא יותר לנו עוד ספק שדוד חזכו בעת אשר החלים מחולי הרוח. ועל כאשר עיין במקומו.

ג) ואי הוא זה, ואיזה הוא אשר יכיר בהיום איזה הוא סגנון אחד מהמשוררים אשר נקראו בשם בספר תהלים? הלא גם אותם אשר נקראו שמות מחבריהם עליהם אינם אתם לפי דעת החחרונים! ואי יאמר זהו סגנון דוד אם לא יאחיהו לו כ״ח מזמור אחד או שנים? ולאחר אין גם אחד?

ג) ואי אנר לפי הנאמר הזאת את מזמור ס״ט אשר גם שם מלילות החלה, הנם ידמיה? ואיה שנלת המים אשר שטפתהו, והלא כבר הרחתי בהבאתי למעלה שהפסוק אשר בפיהם ובגדור אין מים כי אם שיח: או היו שני נזירים אשר הללו בגדר? ואם שם יורן המלולים הוא רק בנוי לנדות ונוקות, גם פה יפורש כן; ואם לא כן, יצטרך למלוא אים אשר הוסב מקרבי ראמים, ונילל מפי תריות למען הקימו למחבר מזמור כ״ג על מילת השחר. אך כאשר אמרתי כן הוא, שכל אלה הן מלילות סיריות המבזיחות כל דבר.

ד) ואיך יובן לפי זה מלת כתוב עלי, הלא הוא הכותב או המחבר: ואלכתוב או כתבתי היה לו לומר?

לנך, וזכלון ונפתלי לנך, וזה יורה על זמן שכבר נחלקה הממלכה, גם מכך גו ג'המק: וסנהדרין הסיד אני מונח שאינו דומה לא לשירי דוד ולא לתלינת אחר מזמור הנשיאים ב) גם למחבר הלזה דרכים מיוחדים, לא נאים כאותם נשוא מחבר זולת עם שירת דבורה יש לו דמיון קצת, כגון פסוקי ח' ט' עם טופטים ה' ד' וה' אחר לנו גו מלות נוזדות: וכל זה מורה שלא חברו המלך דוד. ' ונאמת לא מנאתי קורת רוח לא בדברי הרד"ק ולא בדברי הר"ר נדי"ל על המזמור הלזה, כי לפיתי בדבריהם דוחקים גדולים נגד יסודי הלשון ודרכי הפשט כגון שבית שבי שלנו לפרש על גיות המעון או על לקיחת השלות, אע"פ שלא נמלא בכל התנ"ך מלת שבי אלא על האדם הנתפש במלחמה ושאנוחו יוליבהו עמו לסוד נזיקים אחר הנלחמו. 'א מכל הטעמים האלה נלאה לי לנזול ולומר, שאין לסמוך כלל על הפסוק הלשון. לפיותו נזלני מעותר מעוך מזמן חבור הסיד ג) ומינו שלא הוספה מאחר מהמאספים או מהמסדרים שהוציא בה בחיבה זמן, על ליזה מעותר, או בחיבה תופן של נגון נ) נחלו לנגן הסיד הסוף פעם אחת לא שהמשיך הסקיף אל זה התכלית נכחיבתו אותו: או הודיע גו רק סנדת עלמו, או סנדת בני דורו על תוכן הסיד הסוף. יב על כל פנים דבר נדול הוא, שלא היה המלך דוד כותב בתחלת שיריו מלת לדוד, כמו שלא תכתוב אתה בדאש ספרך לשר"ל, שלא נוודעי לים אחר כתב מלת לדוד ומאחר שלא ידענו זמנו של הסיר הסוף, ולא ידענו, מי יכריחנו להאמין גו? 'ג ומכח הסשענו על הכלל הלזה נפתח לפני שער אחד לפרש הפסוק הלשון שבכל מזמור — בראשון מהמזמורים סופר לים יהושפט מבני אחרי הנלחון הנדול אשר היה לו, חוץ לת בנית — ולכן ילאם לי שבין השירים אשר נאחו לשיר בתותו היום היה נם מזמור לת"ך בעצור היות העתיקים המקובלים גו נלותים ומכווכים מאוד על מה שקרם ליהושפט מבני, כי נם לו נהפך המספר למחול, והאל היה עוזר לו, ולא שמח תויניו עליו, לכן כתבו בתחלת השיר הזה בעת הניח זאת השועבד מזמור שיר ח"הב שהשלחה לח"כ עד היום: ומלת לדוד נכתבה בזמן אחר וע"י אחר. 'ד השבדל נותנת שמלבד השירים הנכללים בספרי הקודש, עוד היו כמה וכמה שירי הול נאומתנו ביתי בית לשון ושמי — השבועים בפי העם לשורר בהם בעתים ידועים: שלא תלאם שהכתו מהם דבים בנביאים בנוף שירות הזועה, שיר היין, שיר ענבים — והנה היו השירים ההם כותבים לעם ע"פ המלה הלשונה שבהם, כמו שאנו מזכירים בהיום שיר יענל — נם היו להשירים ההם נוף מיוחד שהיו רנילים לנגן בו תמיד כל אחד מהם: וכשהיו רוצים להזכיר שם הנוף הסוף, יזכירו שם השיר שעליו הוקבע הנוף הסוף ד). שו ומעתה אני אומר כי היה ניחס הקדמונים שיר אחד שבי בפי העם בניחס מיוחדת לו, שהיה מתחיל במלת מות לבן, ושיר אחר

ח) וח"כ מי חברו? השהמזמורים! ומי יודע הסנהדרין שלפני? ואם דומה הוא לסנהדרין שבזמנים?

ט) ומי יתן ויכתבון בעלי הסבלה הזאת בחבר חנוך, כמה היה מתוחר, ונדע היך היה נתשבחות שכל בעלי המשנה, ובפרט בעלי המסורת, אשר חתרו בכל עז וכחם להשיג עת כל הכתובים על מכונם, לא הנביאו, או כחדו אחת לשוש, דבר שלימות יד כזה, על פני כל התנאים!

י) הנה ידוע שכבל פיזל חכם נדול בלשות, בשעולותיו בחיב פעים ובשקפש או מעבה סדשית ליות חלים כל חלי עשתונותיו: ומכל קדמוני הוא הסופס מדוע חיבו תופס ת'חומת: ועתה משלה חיזו היתה הפניה העקיות מכל חלה? הלא חקילו נם אחת לא נשמע מהן בנדור, אם לא רבות במספרן!

ל) נגי, נגי על חלולי מזמורי תהלים, אשר נחלו בחרונות פי שיות שרי שיני יין, ענגים, וכדומיהם.

נמלת אילת השחר, ועוד מחר נמלת ירותון וכו' וכו' מצד חנגנו על עניניס נלתי נודעים לנו, כמו שמנדנו ממנו הסידים עלמס. טז ומלת שושנים לס ידעתי מס נורך להוליסס ממשמעה הפשוט בכל מקום, שענינה תמיד הפרח היפה והמפורסם ב) לין ספק שהיו גם בין ג' מי שחנך שיר על השושנים, ומ"כ הוא דומה לשמר השמות מצד פירסמי. יז עוד לני לומר לי, כי היו רגילים לשנותנו בימי הענילים, כשהיתה עת נרה ליעקב, להתפלל אל ה' בנלתי יעשה כלה מת העם; ולא מלאו נוסח יפה ומנוג כמו שתפלה המפורסמה שהתפלל מרון הענילים על מעשה הענל, (דנרים ט' כ"ו) ה' אלקים אל תשחת עמך; ונלי ספק קצעו אל תפלה זו בגינה מיוחדת כמנהגם תמיד ג), והכה כשאלו מח"כ לנגן מזמורי תהלים נזאת הענינה עלמה, כתבו בתחלת המזמור אלה המלות למנצח אל תשחת (תהלים נ"ח. נ"ט. ועוד ג) ולמה נזה להודיע כי המזמורים האלו ננגנו בשופתם הענינה אשר גם ננגנו תפלת מ"ד ע"ה המתחלת בשלת אל תשחת ובדף 76 מוסיף עוד לדבר נזה. יח גם שמוש הלשון יתנגד לסנדת המפרשים. כי אלל תוף וכנור ומלתים לא מלינו לעולם מלת על עך שיאמר אדם מזמר על הכנור על התוף. אבל יחנר תמיד עם ב' השמוש בתוף וכנור וכדומה: ולמה מ"כ אשר לעשת זה על מחלת על הגיתית, אין זה, אלא שהיתה שמות כלים לנגן בהם אבל הם שמות שירים מפורסמים. ואחרי כתבי זאת מלאתי שהפלא"ש ז"ל נשה לדעה הזאת, אלא שהוא לא מלא לפעולו אחר מהם בתכ"ד שיריס כמו מופת על הדבר: ומני מלאתיו דבריס ע' כ"ו. — יט גם סנדתו על מלת המעלות שתהיה אף היא התחלת שיר אחר לא ישרה בעיני, בעצור שהין אלה למנצח ד) אבל ידאה לי נכון לומר כי בימי בית שני כאשר קצעו כט"ו המזמורים ההם לעולי הגלים לעורר אותם בדרך, אז כתבו בתחלתם ההודעה הזאת: ע"כ תוכן דבריו:

אלה הן הקוסיות והרלשות אשר הביא ידידנו לחזק סנדת המחזנים נגד מ"ל, ולקייס א שכמה מזמורי תהלים נעשו מידועים, ואחדים בימי החשמונאים, ואח"כ כתב אין שום אחד כל הפסוק הראשון או דבר או חלוי להרצה מהשירים הללה; ב שאח"כ נאספו המנלות אשר ננכסו בהם מזמורי ידועים, ומזמורי משמנאים נלתי קדוש להם שם מחנדה יחד תחת יד מאסף אחד אשר חנדה כלם להיות ביד בני ישראל כספר אחד; ג שעוד מאוחר מאוד לכל אלה המאספים אשר כבר היו ימים רבים אחר החשמונאים, בא עוד שים אחר נלתי שם נבדולים, וכתב על מזמורים אשר חפץ בם, נלי טעם כלל, מלת לדוד, ועל אחרים מלת לבני קרח או לאסף. להימן, וכדומה בם כי מנעו החשמונאים יגלו, או מלאם ידמים חולנו; ד למען ידעו העם אין יבנו חלק מהשירים אלה, עוד שים אחר הודיע את שם השירים הישנים, או החדשים אשר אמרו, למען ידעו בניס אשר יולדו הענין הזה ה).

ועתה דאה בא לאחי שכל הדרשות או הסנדות אלה מהמחלפים עד כלי הענליס, תלויות על היתד התקועה במקום נאמן כלו תפלות דב"י כי

ח) דאה שכח שגם בלשון חישתלישתה מלת Viola נתן על כלי אחד, וגם על מין פרח אחד?

ט) ואי דאה ספר תנחיים מצית רחמון וזני לסודע שהיו לסם נגוניס מיוחדים לתפלה הזאת וכדומים? אך גם זאת היפתשגזע אשר הנחנו נוכיח להאחין למען לא נאחין בדרשת חז"ל.

י) תחה אני, אם לא תמלא בכל שירי תהלים מזמורים יותר הגונים ורחוים להתפלל בעת נרה כללית, מתזמור נ"ח, ועד"ם בפרט.

יא) יעקה רחו נא אחי אם לא ירבה אחרים מספר המחסרים למען החזיק הסנדה בזאת! אין נפלא היולי בן שחר קדישיך מחיננה רחם, לנידה עמיקתה!

ממנו ילמד סנדת מלמדים טובים ומהי כוד נדעתיו, ונשפלה מתעוזת כל המשל מסד עליה; ותפול למרן בסניני ידי עליהן מחת למחת.

והראשונה מטענותיו היא על מליצות הזרות, בעיני המחדושים, להיות בפי דוד כמו מי יתן מציון: הישיבה ברצונך וכדומיהן: ואמי לא ידעתי על מה יהיו כל כך זרות בפיהו. הלא ידוע שציון היא עיר דוד, והיא היתה חניצה עליו במעוד מלוד, כנרמה מכמה פסוקים בשמואל ד"ה; ואין ספק שמחרי לכידתה גם בה מנדליס ומלמוניס למזקה, וליפותה על כל שאר ערי ממלכתו (ד"ה ב' י"ג ז' ח') ואיך ליפות כתמה, אם המלך לוה וחסק שם' יגוכנה וייטיב לה? הלא כל היה יתפלל אל ה', לקייס לו דבר החניב עליו! ועל כן חנר הוא בעצמו — אבל לא למה כסנדת המפרשים — לוותם הפסוקים וכדומיהם, ניחי זקנותו, לוותם המזמוניס אשר הלא ודאי הנוניס ולמוים לכך, אף כי בתחלה לא היו שם: ואין לריך בעבור זה למחוק עד יחי ימיה והחשמונאים:

ועל ראיותיו ממזמור למ"ך לומר, שעדוע פרשיות אחי דוקא כאן עם מזמור ס"ט: כי במזמור למ"ך לא נזכר שאיבי המשורר למתו בעבור חייו וכו': ואם על מליצת מיורדי בור ידבר, יסלח לי ידידי כי אדבר. שהמליצה הזאת מוכה תמיד אל הקבר והשאול ולא אל בור ממש, ושיט, והקונקורדאנציא תוכיח. וגבל מקום אשר תרומת אל בור ממש, יאמר בעל הס"ק בשורש שלך כי כן נמלא ביוסף כן בידמיה עלמו במקומו שם.

גם מה שאמר ידידנו אך הוא שוע אל ה' מבור תחתיות וכו' לא מלאתי שום דמי במזמור הלזה: דק מעבד דויו שוע ויע"ב לומר ותרפאני, ולמה נוליך לוותו ממשמועתו בפשוט? ואם מחסרון מליצת המחלה לדוד; הלא מלאתים בלחיות חזקות, בלבתי בלחשונם. אמנם יותר מזה אחי מתפלא ומשתומם על הפשטנים הלזה, המחפיים לקבל דבשת חז"ל בזה, אין ימהו בנפשם. שאם אשר עמדו עליו לרות רבות ומלוקות נוראיות ורוחניות אין מספר מיום היותו לעים בנית שאול, וכמעט עד יום מותו, לא דפו ממנו, לא יחלה פעמים ושלש במשך זמן המשכו שנים ועוד? הלא גם ביוסבת בקתדרא כל ימי חייהם יסיבו שעמום לף כי אים אשר יאכלהו קדח בלילה, וחורב ביום יקדחהו, ומכל מחסה הלא ידלפהו בשופן אשר עדום ויחף לפלט את נפשו הלוך ובכה ילך; וחפוי לשם מפרי בטנו כמלך ומוציא יכום! ואם בשמת היה חולה בחמת מן העתים — מה שא"א לספק בו — אין לתמוה עוד שמציד כמוהו חבר מזה שיד או טיניס על המחלה הסיום, להודות לה' על אשר אלו תשחת נפשו, ויאמר מספרו למשול לו: ומשלה יפלו אל הבור כל הקוטיות אשר בעידו הפשטנים על המזמור הלזה, ועמהן כל האומים אשר הלא ידידנו בהזמור ל"ה: ות'זולת מה שהקשה על עיר ניצור.

אמנם גם זו לבד היטעה לא דק: כי עיר מצור יאמר ע"פ הדוב, או אשר בכל מקום על עיר בלודה וחזקה, בה כי אינכה בלודה מאויב מסביב; ואחותה בשמוע ס"ט עיר מבצר תעיך עליהם כי עניהם אחך: וכן אמלא (ד"ה ג' י"ד ג') ויבן ערי מצורה ביהודה: ואחילבה על מצור (חבקוק ג') ועד אשר אל לא לכחים הוא וחבן לור מצור לה (זכריה ט') כי בוודאי לא בחתם עיר בלודה: ואם בחמת הלא לומר בלודה, הוא מקומר גג' השמוש, כמו

ל) ואל תתחם על אשר לא נחלא אשם מחומה, בשמואל וד"ה: כי שאי תשובות בדבר: א שכוחתי הספרים החלו לא הבניחו בספריהם כ"א הדברים הרחשמים אשר עמו רושם בדול ביחוחל אך כל דבר הקטן הניחו לדברי נתן הנביא, ובד החזה כיחוע, אך הם נחבדו ממנו לפלענו — ב חבאר שסיבבו על חלק החזמורים עלחם, החודים על מחלחי, ואם היו בבר מקומפאים ביחוחל — ולא בדעת החחדונים.

ותנוח העיר נמנר (מלכים ג' כ"ד ו') ועכ"ב על כל עיר נגורה דבר דוד והוסף לה' עלי הנסים מבר עשה לו פה. ולא על קעילה לבד, ובלבד שפרס נמקומה: וכן אמר דוד נעלמו — מס המזמור הסוף כוסף ממנו — מי יובלני עיר מצור עד"ל אל כל עיר ועיר חזקה ונגורה, ללכוד לותם!

ופה אלף גם מה שאמר (הערה י') על ושבית שבי „שהמלה הזאת לא נאמרת כ"א על הפרט קנתפס נמלחמה וכו' אבל לא על ניוח ממון וכדומה" ואני מלאתי ביום שבות זרים חילו (עובדיה פ' י"ג) וישבו צאן לרוב (ד"ה ב' י"ד ט"ו) עם שבי כוסבם (עמוס ד' ו') ויתן לשבי עזו (תהלים ע"ה מ"ב) וכוח נודעי לא מספר נזיקים להוליכו ממבם.

ועל דאיתו ממלית מגילת ספר מהמלכו שתי שלוות אחת מ"פ התורה, ואחת מ"פ החקיקה: — מ"פ התורה אס הוא יאמין שספר תורת משה, וכל ספרי תורות אשר הועתקו ממנו: וכן משנה התורות אשר נכתבו למלכי ישראל, וכל החפלין והמזוזות עד ימות ירמיה היו נחקקים כלם נעט נהול ונלפורן שמיר על ניחי עץ ואבן, או על דקוש פחים, וידקי פלפידים; וכל אס שאמרו חז"ל שמיטים כהלכה הלכה למשה מסיני לא היה כ"א הלכה לירמיה מענתות? ?

ומה יענה ידידי על ונחב — הבהן בספר ומחה אל מי המרים ישמח כתב חדות, אמים? גם כי יבשכנו נצוות נכתב לשוקו — וסוטה ג' משנה ד' תענה נו — ועל פי החקיקה שאלתו, כיפרש גם ונגלו בספר שמים (ישעיה ל"ד ד') אלשון גלוי? לא אוכל האמינו! ול"ב מוכח מלאמר בספר בפתח שהספרים! או לפחות ספרי ישראל היו מגוללים תמיד, ומימים קדמוניים, ול"ב גם נכתבים על ידיעות, וממילא גם נדיו והכלכה למ"מסי, ולא נחרט, ולא נלפורן שמיר ואס גם נשאר האותות מדיין לא ביתה נכרת מלאכת הכתיבה ומשית הידיעות מעוזות הבאמות מה נכך? — השם ית' אשר נתן לנו תורת אמת והציר עיניכו נחקים ומשפטים ישרים ומצוותיו, עם מלוא נדות, ומזהרות מזהירות נשמר, האיר את פני עבדו נאמן ניתו גם נחכמות טבעיות ומלאכות מחצניות— וזכיון המכון יוכיח וכיון מלאכת הכתיבה ב) ועשית הקלף והדונסוסטוס מעוזות אליס ועני נקר המותרים נפיכו ג).

ומהליצות הדומות אשר אלו מפוזרות הנה והנה בידיעה ובינה, למליצות המהלות נאיזה מזמורים אין ראיה כלל להיות המזמור הסוף מיוחס, כי כן דרך וסנגון הענין המופלא הלזה לדבר לפעמים נמליצות מנוסות מפורסמים אשר קדמוהו: ועכ"פ ברים אלו שלשה עדים אשר אציל פה, יקומו דברי אלה. כאחד (ירמיה מ"ח י"ו) כי אש יצאה מהשבון ולהבה מבין סיהון ותאכל פאת מואב וקרקר בני שאון: אוי לך מואב אבד עם כמוש כי לקחו בניך בשבי

ב) ומהנה למדו חז"ל sancanjathon מניריטים אלו טירוש. כותב ספר דברי הימים לפלשתים פסעניניער: Asculaph עם Kiron חכמי הטבע: אלו אחיהו גם סס כל דבריהם על נוחי עץ ועופרת? ומהם אחי על שאר בבדי, אשר לא זכו כי כל אלה חיו בימי דוד לפחות, אלו גם קידם לכן: ואיך יאמר שלח נמלא ספר כתוב עד ימי ירמיה?

ג) מדי דברי בענין הזה זכור לי היטב לעמי, בנם אלחנת אחינת עטיית מפות הארץ geographische Karten היתה נהלחת נאומתנו, עיש נהלח שמן אלו ואת הנסו בספר אחד מספרי שאר האומות ועיין יהושע (י"ח ד' ו' ו') כי אלו אשר נלמלם הנבולות כאו שנמלאו בם שם לא היו מתוחלות יפה אלוויינים בסיומים מוסקים, בשבר ובשר, ומקרקר אלא כתוב ואשר הנבול, ואשר אלפון — וכאה בקיאות נרין בשאר ידיעות נבנות ויסודיות לחכמה הזאת בפיט אחכמת המדידה והגאומטריא בידוע לכל חיש!

ובנותיך בשביה זמי לא ילמה שמלה סם מלילות מ"ר (במדבר כ"ג כ"ח כ"ט) כמעט בלי שמוי? — והשני (ירמיה סם ג' ול') כי מעלה הלוחית בבכי יעלה, כי במורד חרונים צרי צעקת שבר ישמעו וכו': וכן סם (ל"ב ול"ג) על כן על מואב אילל ולמואב כלו אזעק — אל אנשי — וכו' מבכי יעזר אבכה לך הגפן שבמה נטישתיך עברו ים, עד ים יעזר נגעו וכו' וכו': ופי לא יביך שמס סם דנדי מטיף המטיפים ישעיה (ט"ו ס': ו"י ו' ל') והעד השליטי הוא (ירמיה מ"ט ז') לאדום, כה אמר ה' צבאות האין עוד חכמה בתימן אבדה עצה מבנים וכו' (ופסוק ט') אם בוצרים באו לך לא ישאירו עוללות, אם גנבים בלילה ישאירו דים ופסוקים (י"ד ט"ו וי"ו) שמועת שמעתי מאת ה' וכו' כי הנה קטן נתתיך וכו' תפלצתך השיא אותך זדון לבך, שכני בחגוי הסלע ונומר. ומי לא יעיד שמלה סם דנדי עובדיה כהויתן וכלותה? ס"כ מיפוי מין לתמוה סם נמלמו גם כמה מלילות מעזידי דוד נפיהו ל)!

ועל דבר השושנים מציג לו: שנוודלי ע"פ הסמרה הנכונים, לם להסוסנה כמלכת הפרסיים נלוה תהלה, ונלחי ספק כל מחנדי שידים עליה להללה לל הסדיס יחנדום נמלילות חמודות, וייטיצום גם נגנוני גילה וחדוה, נאשר יאות לנדתי נגניס: וכאשר ימלאו גם היום נספרי הפמיס כלם, ונפי ההולכים לל הגנות ולל הפרדסים לרעות לת עלמס לין לנייי שלחיכם: לך לת זה לא לוכל הניין. לין יאות נגון של חדוה ומהלולת כזה, לל כל שלא המזמודים המלוויניס ונדסמיס נמלחיכם נמלת על שושנים, שס רועם מזמודי קנה. כהי וילל המס? ושס הנגון הלזה יעשם וייטיב לת הסיד. ידידות מ"ת לין יוסד ויכון למזמודי ס' ס"ט ופי' שהס שידי ילללה? כי שס נאמר סומניס פה הוא שס כלי-זמר כדעת מפרשים הקדמונים לין כאן תימה, כי הכלי פעם כנדק יתן קולו, וכיס ידעה ופעם כיומה יהגה, ונאוננות מאדן ילפלף. עוד מעט וקול מהלולת מחניס, מזניך מיתדיו ישמיעו, ותעיף עיניך בו ולינכו, כי קול נהי ונכי נפסך תנוניו: כי על שאר יהיה שס רוח המנגן, שמה יכשלו מופעי נגוניו; לל כן הנגון שאר הומח והוסר פעם לחת על מכונו ומתכוננו, כי הוא לל יחתוה עיך לעולם, וכנוסי עורו, לל יהפוך גם הוא תכונתו משמחה לתוגה, לו מעלנון לחדוה; שס לל יוכהם נמכחשת המדקחת, לדקחו נקויס לחדים; ומ"ב לייפו לין יוסד לותו הנגון עלמו פעם לשיד של שמחה ופעם להפיכו ומתנגדו ג)?

וראיתו לסנרב, שהשמות העומדים נפתיחת כמה מזמודי מהליס המס שמות שידים ידועים נעת ההיא, „מה שנם שמוש הלשון מתנגד לסברת המפרשים האחרים נאמרו" כי מלל תוף כנוד וכו' וכו' לל מלאנו לעולם מלת על, הדין עמו; לן מה לעשות שס דרך הלשון כן הוא, לאחר כליס ידועים בכ' השמוש ומהדים בעל: הלא גם נשוכות אחדות ימלאו חלוקים כאלה: כי חלוק גדול יש ביץ Mit, auf, die Note singen, וכמו שיאמר בלשון משכנו Flöten blasen, das Klavierspielen גן נדנר הזה giocar il Fortepiano, soffiare il Flauto.

ל) ויותר זר נדאה נעיני לתן מלילות נכריות לאשר לא כדת אחקידם הנכונים. נפי הנניח אשר היה כל ימיו ניבון ואחכם, ולאחון לא נשמע על פיהו לעולם, לאמר דרך משל, ואחזיני שמאה. למען יזמרן כעוד — ר"ל כעודי ואיה כעוד ירמיה? — לעולם אחדל שלן מלילות עלמיות לדוד ממש — ולא לאחר ואף כי לירמיה אשר הלן תמיד נמשכת הנדות, ולול ישמוש אחומה אירודם מכל כעוד!! וכן לא נמלא נשתי ספריו שורש דלג ואף שס כמעט מיוחדים לדיבור:

ג) ואם יאמר אחומה שנגוניס שונים היו מתחלה על שידי השושנים אחלה, אשיב שאין לא הועיל המודיע אחומה נאחקנתו, כי לא נדע אחה משה נשיר?

אך על מה לתן כחי לזרים הלא כתוב מלא קודש ואומר עלי עשור ועלי נבל, עלי הגיון בנגון: הפודטים על פי הנגל (עמוס ו' ז') בנגלים על עלמות (ד"ה ט"ו כ') בנגונות על השמינית לנצח (שם כ"ד) ומה לא מלאתי עלי נבל סייתי לומר שעל נגון בנלים שייש שעל הלשון בעל הקטוד ועל הלחזייס בב' הקטור; לך מלת עלי נבל מכחיש כל העדיות: לאמנם יהיה לזך שיהיה מכל הפסוקים הללה מוכח שהעלמות והשמינית כלי זמר מיוחדים למה — או גם כשנית ידידנו שהיה מדבנה שמינית נמוזיק — אבל לא שמות של זרים נודעים, ושמלת שושנים לינכה מלמזת לנגון שידי שנה השוטן, ושמלת על תמות לנפה כלי-זמר, ומיככה נוכל להביה לזה משפטנו על שאר השמות לומר, שמות זרים ידועים הם, לשר שרו בעם מימי קדם בנית המקדש? או דבר חדש הוא שדוד המלך ע"ה המציא כלי-זמר חדשים, ולא הנגל לבד? הלא הנגיע עמום כשופר נודע ואומר כדוד חשבו להם כלי שיר (שם שם) ומחמיה (י"ב ל"ו) לומר בכלי שיר דויד איש האלקים. ומעתה מה לשלמי יש"ר לשיה לחת וגם כי מסופקת מאוד היא למופת: — לאוחות ולמופתים תהייכם לי כל הדאיות הצדוקות המלה, לשר הלצתי פה לפניך קודש קדשים, ותשפוע שיחי ושיח מוללי כלמך!

ועל העדתו שנשמעת ס"מ מכר נעימן ויהודה לנד, וחנולן ונפתלי לנד, לא שדע מה לשיב, כי לא ידעתי לסוף דעתו לידע מה הלה להוכיח בזה? הם שהשמעת חוצר ביתי ידמיה, הלא יותר יקשה לין יצוחו שרי זבולן ונפתלי לנדך את ה' יותר מעדי שאר השבטים, הלא כבר גלו והקלו ביתי תבלת פלאסר וסנחריב ועוד לא שבו? גם אין לפרשו על ימי החשמונאים, כי אף הם נלחמו שבעו הדבה מכל השבטים ביתי בית השני, לא על שמותיהם כ"ל על שם יהודה נקראו; ומה הלה להוכיח מזה, שהשמעת הלו חבר נחיזה זמן לחבר חלוקת הממלכה, עוד יותר תקשה, לין יאחזו שרי מרבע השבטים הללה יחד נעת לשר היו תחת שני מלכים נפרדים? ועוד שהעולם לא נקרא מלכות עשרת השבטים בשם זבולן ונפתלי; רק בשם אפרים. יוסף או סתם מלכי ישראל נקרו לשל זבולן ונפתלי מלן דבר שמייהו? ול"ב גם ממלינה הזאת אין רמיה. לאחוד זמן חברו ביתי דוד!

ואל בעלי הדעה הנולדה זה לא כניד שהדבה מזמורים חברו ונלוו למזמורי תהלים ביתי החשמונאים, וגם שם נעשמע לומר, שלשון החכם מכל אדם: לכל זמן ועת לכל חפץ: דלמי לומר שבתהלה יבצלו ויקצרו הזמן לשר גו נגמר ונחתם ל) ספר תהלים, והעל לשך ק"נ מזמורים ולקדושת מספר כ"ד ספרי הקודש? ומתי? ואיזה בוא או לשר יוכל להיות לפי השערתם לומר האיש לשר שפך כל לדוד הללה על סך עשוס ממזמורים לשר לא או? ומם עשהו נשתר, ובלי דשות המלכים והסנהדרין לשר היו ביתי — כי אחד ביתי החשמונאים ונקרם החדבן צורבי יוצם מחולל-דוך הלזה — או בבלוי ובדלונם? על מה כלמו החשמונאים לחתום הבידים לשר עשו בשמותם, ועל מה לא חברו בם אחד מהם לספריהם? ומה ראו על כבה הלא להעלות ספריהם בשכוס ספרי הקודש, הלא עדיין היה בידם. וגם בין יותר מחוחדים לבם זמן רב' דשות וממשלה, לשלוט בתבלים בלונם; — וזה למופת כי

ל) בם תמוה הוא מאוד בעיני, אין ולאיה לא יתלאו בכל המזמורים החלה, לשר נודעים בפי מסורים לחבונים, לאיזה זמן או בתר מהבשים לשר בעשו לאחבותינו ביתי דוד והלאה? כי אולאם לשר יעדו ביתי או לאחקיה בעלמו, אינם מדברים אחותה ממלאמת חבים עם יבבעם, מיבושפט עם הכושיים, מעוזיה ויקוזותיו, ואולאם לשר יעדו להחשמונאים היה להם לדבר דבר מה, מבשי דניאל ח"ו, כמו בשמזמורי דוד נזכרו. בשים לשר בעשו לאחותנו עד ימין.

עדיין לא נקבע מתכונת התנ"ך וקדושתו, גל יחולו עליו עוך ידי מסם, להוסיף או לגרוע ממנו. כי כל מלה הן לפ"ד שלות נקודיות וחוניות לקדיטיק הזכה, ונקיה מכל שגוש; ומס לא יעשו כן, חלומות יחלומון, ועקרי מנות יהרסון! כאשר קדם לשאר שגרי סיקר במגלה כתובה עלי, שלתי שוס לב לעשותו: כי ידעתיו מנשוליו ועך עתה כי אים ידע שלקים הוא, ומס יתן לו אים מלא ניתו כסף וזהב, לא יעשוך אחת מכל מנות ה' אשר לא תעשנה; כח יצח לו ומניתו יבדשנו: אך שגגה היא הילמה מקולמוסו!

ועתה כי פניתי לפ"ך את שרה תרומות מזמורי תהלים, מכל המוקדים אשר עלמו והכאתיו אותו. אקים את נכין עתיק יומין „סגדת תז"ל והוא׳ א שמסדר מזמורי תהלים היה דוד המלך עלמו: ב שמחברי המזמורים היו אותם המנשים עלמם אשר נקצו בו ושם (או שלמו כדעתם ז"ל) ג שהחלוקה היתה למעשה. ולא נם לשתי מחנלות נדולות ד שתכלית כל הספר היה להדריך את נני דיוו, וכניו ונדעה מחריתם שלך העוש ויישר, להיות לסס למופת אין יוצג העושר והעושר הממיתי, נם כי יחטא המלש ומשה, כי יש לה' ככל לנבו. וככל נפשו יעשה חטאו ויעזבנו" על שני עמודים חלושים ממקנת נוד החקירה ויישר, וע"כ לאחר יקרא.

עמוד החקירה והוא: כלל מונח, תכלית כל מעשה הוא תחלת המחשבה שכל פועל אשר יפעל אים חכם ונבון: והתכלית או המחשבה הים אחת לנד אין שהולכה מהשם ולשטון; אמנם אף"כ תסתעפים ממנה מחשבות אחרות, דעות ושעות כלנה להשיג התכלית הנ"ל, להנדילו ולהאדירו בשקפות סגוליות ופרטיות, כהלויות ונלוחות לפעולם הלשנית הנ"ל: ולפי זוג השקפות המשקיפות ומתאימות יחד, לתכלית מיוחד בשכמה נמוכה; יפעט על מיעוט מספר ממליאיהן, עד שאחד פועל העולם, אחר הוא!! כי כל עוך אשר נדשה מספר ממליאיהם נגדע יקר שניהן, ונדעות קוסי התאחדותם והשכמתם תנדל נשא שניומותיהם. וע"כ יאחר כל שיפט לדק, ונוחן הסעות להחליט ולנזור על כל מעשה יפי תואר, ונאה שכל חלקיו, שהוא מצומד מרוח בינת איש אחד, שלומר הקרי זבדו, או פועלים נשעדו דעת השקפות הזן, למדוהו וכוונוהו: — ומזה החקש תולך התולדה, שיותר נאה לנזור ולומר דוד עצמו סדר ספר תהלותיו ונמלא נו השקפות דעות נשנעות ונלות למלך כמוהו; שלומר מאספים רבים אספוהו: ולמעי מפלת אחמוניים ישיתוהו!! — והעמוד השני יקרא

עמוד הישר והוא: שאם אים אחד או נם שנים מוחזקים שנית, שיהם או אחרון ימים שנים, ומימי מוניסיהם, והאם ממוניסיהם עד שנות דוד ודוד שלתי מעוררים או מוליאי דבה על לקחת נחלתם; ואחר כן, יבוא אים אחד או נם אחרים שנים, לעורר על יהודת היוצרים האלה לאחר לנו הבית האלה, או לפלוני אלמוני, כי אינו מתאים, מולאיו ומנוליו דומות אחות למולאי ומוצאי וכו' וכו' ניתו או ניתנו, וזה לאות כי לנו הוא; כי אי אפשר שנימים השם או נאחן השיא אשר נם השית או אחרון נכון ומצוקם יהיה על האופן והתכונה אשר הוא לפניו, וע"כ נאלה מנהלת היא שיכשל ולא ממוניסכם!!

הלא כל יוצאי על מדין וכסא לדק יעידון ויגידון פה אחד המוציא מחברו עליו הראיה, והחוב להשיא הוכחות נדולות ועדים נאמנים שכנגדיו כן הוא, למען יחזקו דנריו מדעני המוחזק; ואם המעורר או המעוררים לא יוכלון להשיא הראיות האלה; או שהמוחזק יאלה האפסדות לאיות הנין הזה משוללל נעת ונמקום אשר היה אי מאי מוניסיו. נאחי ספק כלם כאחד יענו ויאמרו הדין עם המוחזק אף אם נם הוא עוגן שכוא, לפי שהמוחזק

הזמן אין בידכלתו עוד למנוע את שערי חזקתו; ולא תועיל השמא או הסתערה
מצד טוענים נגדו המעוררים והמתנגדים החדשים. והביה בחזקתו יעמד!

כן הדבר הזה לחי ודעי! גם אני לא אוכל להניח לשיות נדודות על
סנדותי מצד לחזק נסן הסברה הנו': כי זמן רחוק והמקומות נפסקו כאשר
אמרתי למעלה נאגרת הראשונה — אינם נכל זאת תחזקנה הסערותי
מהסערותיהן, אם תהיינה על קו הקדישין, כי עמי החזקה.

ותחת את הסיפורת מצד זה המצאר ברי"ל ז"ל ליסך נמינו עליהם, אמי
אתן לפניכי דק חמשה, ואלה הן:

א דוד נעת זקנותו ונפרע נעת מצד חלה את חליו, דלה לאסוף ולקנץ
את כל הסדיים מצד עצם הוא עלמו, ואותם, או אפצד דק חלק מאותם
אצד נעצו, ויועדו לו מהמוזלין נקורות ומעודעות זונות מצד קנו לו, להם,
או למכוים אחדים מפורסמים נימים הסם, או קודם לכן נצני ישראל;
ב למען יהיו לזכרון לנניהם אחדיהם — כשירת האזינו — נתן חלק מהם
למזוזדין האלה כאצד חלקם למזמרות (עיין ד"ה ג' כ"ג ג') לנודלם הם
ונמהם אחדיהם נצית ה' נעתים מנויניהם — וכאצד כנר הזכרתי למעלה —
וע"כ הוסיף פעמים רנות ניזה פסוק או פסוקים המדנרים נהטעת ניזן
וקיום ב"המק, אצד היה נעת הסיח קיום ומזון להנזנות (ד"ה ג' כ"ט)
למען אצד יתפללו עליהם תמיד; ונפרע נזמנות וי"ט; וכן נכל נרה אצד
לא תצא עליהן, וע"פ הפסוק ובי תבאו מלחמה בארצכם (נמדנר י') אצד
כנר הנאתי למעלה נם הוא. ג מהסנה הזאת כתב על מזמורים רנים אם
הכלי זמר אצד או נפרע יהה לנגן אותם, ועל אחדים לא כתנו; וזה אם
מפאת אצד לא יועדו ממנו לשורדם נמקהלות עם; או על אצד ידע נחכמת
ידיעתו נמוסיקא, שלא כל כלי זיר יאות להם. ד על כל המזמורים
הנעשים ממנו, ומדנרים מקורותיו נפרע, וכן על כל המזמורים אצד נעשו
ממזוזדים אחדים וספחום למזמורי עלמו מאיזה טעם שיהיה כתב שמות
המחנר עליהם, למען יכירום נניו. וכל ישראל אחריו, וידעו כל התלאות אצד
מלאוהו כל ימי חייו, ויצטחו בה' מעוזו ומעוזם נכל עת לרה ולוקה.
ומכל לאותם יוציעם ב). ה על שירי שבח Hymnen הנאותים להאמר מכל
אדם, כי לא על קורותיו נפרע חנדו, לא כתב שם מחנדם עליהם גם כי לא
נעלי-שם ממנו הם ג) כי לא לעשות לו חיל, או שם וכנוד עשה את
הספר הלזה, רק ללמד אדם דעת חסדי ה', ולאמנם ניהם ומוסר השכל וכו'ל,
וכן לא כתב שם המחנר על אזיה מזמורים הדומים כל כך נסנגון וענין שלהם,
להמזמור אצד תקדם להם. עד שאי אפשר לטעות נקלסתר פניהם לומר שאצל
אחד מאחיו הקודם לו ונקרא שמו עליו יצא שם הוא ג).

ה) כאשר עשה לו נשובו אליו, ונהתודותו את חטאתו, וע"כ לא העליט חטאתו שם,
גם כי הוא עלמו אמר לא תסדי נשוי פשע וכו', כי להוכות כה המקומות היה חסרון.

ו) ולרחים יהיו אזמורי ל"ו שיהו להי שיר חדש, ותחלת ק"ם הודו להי קראו נשמו,
אצד הם נודאי חלקים מתפלתו המחמרת ד"ה (ח' ע"ז ח') המתחלת הודו להי:
והרחמון הוא מסופס שירו להי כל הארץ והלחם, ונכל זאת לא קדא שמו עליהם.

ז) ולאות ומכל אציג לפניך פה אחת מהם או כאשר כלם כי מעטים הם נמיניהם;
והרחמון הוא מזמור י', אצד כנר פרסתי נאנרתי הא' שעמו וחנירו למזמור הרחמון
ח"ח; ואחריו מזמור י', והוא נעזן נודאי נמזמור ט', כי הם יחד נספר ח' ז'
אם תלנ פסוק אחד, ונפעמים נם שנים: כמו הופיע: נשוב: נערת הסוסיב,
ויריח: זמרו הנני, עשאו: יסודו: כי: למה, קומה: רחיה: שנור אחות —
וכן מזמור ל"ג יהיה רק הוספה על מ"ג החותם נפסוק שאתו לדיקים נה' וכרגינו
נבוא וע"ז מתחיל הסיר הזה דנרנו לדיקים כי לישרים נאוה תהלה: ומזמור מ"ג
נם הוא לנ"ק כמו מ"ב: וכפילת הפסוק עם תם תורת וכו' יעיד עליו: ומחלק
זדין על הפחר.

ועתה מלפת לת כל היסודות הללה יחד, ולסמוך עליהן לת הפשקפות כגלות לשר היו לפ"ך עוד לדוך לחבדו לת הפירים הללה לספר לחך וזה שמלשר רלה לחלקו לחמשה חלקים — פלחה טעם שיהיה — ועשת תז"ל ידוע זיה — עלה גם בדעתו לחלק כנוד לרלחי המשוררים לשר מזכרו זו, ולכן גמר בלבו לעשות שתי מחברות בדולות כמעט שוות במספר מזמוריהם, ממזמורי עלמו לבד; וחלש מחברות קטנות, וגם הן כמעט שוות ביניהן בשך מזמוריהן, ודומות בכללן יחד לשתי לחיותיהן כי הן כמעט כחלים הספר כלו, למען כרלות חנתו היחוד לבכדי המשוררים הללה והתחיל בל הספר באשרי האיש מהטעם המובא מהמגלר ברי"ל ז"ל לך לפ לשם שמו עליו, למען לפ יקדם בל הספר בשם הטעם דוד כמו שלמו קודמים לפ"ך יהושע ישעיה, דניאל, כ"פ תהלים יקדם, כי תהלות ה' יכוזרו זו: גם על ספר החמישי לפ שם שמו, פם מהטעם הזה בעלמו, ופם מהיות הסדר הרלשון שיר שנח והלל והספר השני יעד לב"ק, והקדים מזמוריהם למזמורי אסף מהיותם יחידיו, ושתרי שמואל דוד לשר משתו למלך: וחנך תליהם מז' ת' מאסף מלך היחס והשלטרפות לשר ביניהם, גם הוסיף עליהם מזמורי עלמו הזיהים לפם — כשר לפרש בשקומם — כדי להעלותו תל סך המזמורים המוקף ממנו: ומאותו הטעם בעלמו, לחלק כבוד התחיל הספר השלישי במזמורי אסף לפ שלשה הללשים, הן בכמות הן בשיכות שיריו (כי בל מדבדותיו לוקחות לבות שי לדם בטעם ותוקף לקהם) ולסף בל שיריו למחברת הזאת תוך מהמזכר גם' השני; ונתן בם עוד ליזה מזמורים מב"ק, לשר גם הם לפ נזכרו עד הנה ולחר מעלמו, מטעם לשר תשמע בשקומות מוצדותיהם; וחתם בל המחברת בשני משכיל לשר הם תשני ראשי משוררי הלחרים הימן ואיתן האזרחים — לתת גם לפם שם עולם בתהלותיו בשר לפרוש להפץ — והרביעי התחיל במזמור לו מזמורים לשר לאדון הנביאים והמשוררים מלותם הסגה בעלמה: וחתמו בשני מזמורים המדברים מנפלאות ה', ולותותיו לשר עשה על יד האיש האלקים הלזה: ולמען כבדו ניתר שאת לפ ערב זו שיריס לחריס, כ"פ שירי שבח והלל, זולת ק"פ וק"ג — מעייבותם לק' הקודמים. בשר לומר תליך. והתחיל לת הספר החמישי מעין שני מזמורים המחדושים הללה, ומיבין ההללו החותמים לת בל הספר הכעים והנשגב הלזה: כי זה בל-הפרם, לנוף על מקדשי תל, ולהלל לת שם-כבוד תלבותו (וכמין חומר כשון סופו בתחלתו) וע"כ לפ תמלא גם זו כ"פ שירי שבח והלל, זולת מז' ק"ח ט' וי': עם קל"ח עד קמ"ד — מטעמים לחויס ולותותיהם למניהם שם. כי שיר קי"ט שיר שבח הוא מהיותר נחים, וממנו ולפ מלחר תבר, וכן השיר המעלות מלתו יוסדו ויועדו לשורדם שבם בעת שמחת בשר תשמע בנוסף שמח וע"כ בחר לתן הענק שבעקי תהלותיו הלזה, בין הלל המצרי ולפה ש"המ כי בלם ממתקים ובלם מחמדים, כי דוח חייס בשם, ובלם יכשלו תל תבלית אחר להחזיק לבות בני לדם בילות ה'.

ועתה לפה גם לחי תה בין השערותי היפלטבעזעו — להשערות הפשטניים היקרים הללה; כי תבי נותן בלב דוד הפקפות לחויות לתלך חסיד ועניו כמוהו, וגלות לספר בזה מחולק לחמשה הלקים לעם לשר לו ס"ת מחולקת לחמשה ספרים: ובכל זלת בלם לניס ושבים על קושע האחד להגליח לת הלדם בהגלחה זמנית ועולמית, וכן בספר הזה, בל לחך מחלקיו יש לו הפקפה מיוחדת, בשר לבאר, ובכל זלת בלם בלחך תל המחשבה הכללית הלזו ילוון; לפ בן, פם נלמר שממאספים רבים נאסף: בי תין להם חלק בפקפות מיוחדות ובשבות פם נלמר — ובשר נלטרך לומר בהחזיק בשבח זו — שבדבך קדי והזדמן בלקטו המזמוריס מזה לחך, ומזה לחך בשר בתו, ובעשו להם מעשוח בהשלויס בשדבך!!

אגרת השניה

ועתה, הפץ, הפץ נפשי! כי עצרת לת כל דרך כמדבר כגדול וכנורא שלוה, לשר קנית נפשך בה, נוודתי פעמים ושלוש; לך עתה הנה לפניך הבית על מכונו! מתכונת המדענים תמציע נמעוך מתוך, כי תמלא כל המשכיל על מכונה יחד, זולת ל"ג וקמ"ג לן) וכן כל אל תשחת, והמכתם יחד, זולת י"ו — והמשכיל והמכתם לשר לאסף נספרים נספר שליחי כי שם ניתם, עם שני המשכיל מראשי המשוררים: לשר נטעמם על מקומותיהם יכוחו; גם מודע על מה נכתב מזמורים נכתב שם המחנך, וכלי הזמר לשר עו יבגנו לותן ונלחנים זה וזה נעלמו: גם התום המזמורים נפסוקי שבח לו תפלה על ניון וירושלים לא יהיו עוד זרות נעיניו, כמו שלא נתקה עוד על לותם המזמורים המדברים ממחלת דוד: וגם לתן הנגף כלו כלא מהיותה, ותהי לשלם פנים, כשר כבר הלאיתיך נלנרתי הרלשונה: ונגלל זה לין לי עוד כ"ל לחנך ולנלף לת המזמורים יחד, ולפרש מפס לותם הנרלים היותר קשים ומתנגדים למשפט נזרתי לתנס, מלאכת הלדוף לרוכה היא, מהשתדע על עלי נפני כרס ממדך לשנה לחת, וגם מנלתי מנלת הספר הלזה לשר לכני שולח לך כיוסו, קנלה מהכיל כל לותם לשר שניתו הפשטנים הלחרונים לכלל הזה, ות"כ לשחר נפעם הזאת רק ליזה מהם — והלשטון הוא וכו' וכו', שם נאנרתי.

והנה שם נחרתי מזמור לחך מפס ולחר מפס, ולפרשתו כשלשה נשר פני כ"מ מקנל לנרתי הנשנך הכ"ל: לך עתה לשר נמרתי נלני להדפים כל הפירוש יחד, כשר הוא עתה לפניך קולח וקונה נעים, לשר הונעתיך נקנה עטי; מהרה חוסה לל תעמוד עוד פה החוצה! רק נא עמי הפתחה לשר תמלא נלויה לפניך מעשך לדף, ומשם תעצור נלי מחשך לחר החנרה: ומי יתן כי תמלא שם נופך לנפשך היקרה.

כמאוי עבדך המחבר.

ל) ואל תשחילני תחי, לנחר לך שנת כל דנר היונה תן הכלל, כי לם ידעתי כל מחשנות דוד, הייתי דוד ולא תולעת וחלל חיטים, לשר תין תוחר לו! ודי לי שם פתחתי הלות לחכתים מחוכתים, לחנדיל תורתם, ולפחר מזמורי מלכנו.

הקדמה לספר הראשון

הנה הספר הלזה הוא לפי הסתקפה הרחבותה היותר מצומצם ומעורב מכל שאר החיבורים, כן נמיני הסיבות אשר מנה המחבר נבי"ל ז"ל בהקדמתו הכלליות לספר הזה אשר כמעט בלם יתנוה גו מעורבים בלי סדר וחכמה, וכן ניחם זמני חֲנכיתם, כי כמעט נכל ד' חו ת' מזמורים ימצאו מחותם אשר נעשו בלי ספק בימי שחול, ואחריהם אשר לא יוכלון שאת זמן חֲנכת כי אם לאחרי מנוח דוד על ישראל; אחנם כוונתם עליו שחוקר נעין חקירה שחמיתית, ירצה דרך המלך שלמה ומפורש לפניו מכל [redacted] ועבוד נאוסן שסדורים ויוסר משערים תסיגים לו לעדה, שמדוד עלמו, ולא מחלסף לאחד יהיה מי שיהיה, נעשתה נאחנת ונם סודרים שחתנת שלת, כאשר רשומים שנאות אחריהם, כאשר תחזינה עיניך קורה נעיט! אם תטיב לנך על הלם שלושעת אשר אוכי נותן לפניך פה, ואן:

א שחתנת שלת היא מובדלת משאר אחיותיה שבאוסף נשבועה נשלחה, והיא שחתחילתה עד סיומן ט"ו לאחר כל ז' ומשם והלאה כמעט לאחר כל ג' או ד' מזמורים יחלה שיר שנש אחד, אשר הן שיר ח' ט"ו י"ט כ"ד כ"ט וכ"ב, אשר לפי הנראה אין לפשיחם והלשרפות כלל עם קורות ומחוכשות שמלך, והיא נשלחת נעיני!

אמנם כשעיין היטב נאוה שמשבועה שלת אוה חורם על כל עשלני עוסר הספר הלזה; רוח פי מלך יעצר פה ויעשרו מכל לידי שלות שרותיהם פשם ומלפון שפשם יחתם לך הם תחפש מעשוניהם: חנל נפסך נאחותך שיני שמעלות שחלה עולות נמדרגה נכוסם השמוך חל הנעצם, ומשם חל כרם על כל רמיס; פשם יסחה לנך נקרחך קורות דוד מרומזות ע"י זה, כמעט על פשדר אשר מלאוהו: חלאחותו נימי שחול לנדעם: ומנוקותיו אשר קרוהו שחרי מלכו לנדעסה; אך למען חמלא השטמון הלזה חקח נידך נם את שתי השושעות שהלה; ב שיני שנה שהלה הם כמו ליונים אשר קנד נֵיעד שמלך לנגון ולחלק נהם שמחנרת הנדולה שלת לחלקות קטנות (חבסניטטע) ועל סיהן שחלק כל שמחנרת נ' חלקים קטנים כאשר משמע; ג שמלך סדר! את שמחנרת שלת נאוסן שנשחלת כל חלוקה יהיה מזמור או שיר אחד אשר לפי הנראה אין לו שייכות והלשרפות (נם כי נאמת יש לו כאשר שנאר) לקורותיו ואחריו שיר או שירים אשר חנרו נימ מלכו. ואחרי כן שיר או שירים שחותם אשר עשה נימי שחול: ושפנש לזה הסדור היה לפ"ד, לפי שנחלוקה רחבותה רלה דוד לשחחיל נמזמור הטוב לכל נפש ויאות לכל חיסי ונלוות חליו, משעשה אשר חויתי נאנרתי שרחבותה, מזמורים אשר נעשו אחרי מלכו, ולאחתם אחותם אשר נעשו נימי שחול; רלה לסדר נם את כל שאר החלוקות על אחוסן ושסדר הלזה, רלוני לומר אחר כל שיר שבה נאחלה שיריה אשר נעשו אחרי מלכו, ואח"כ אחותם אשר נעשו קודם לכן.

אבל טרם אחל לפרש את המזמורים כסדרם אשמיענ קורה נעיט אין ערך שיני שנה החלה נימיהם נפרטות, כאלו נעשו אי סודרו נכוונה רלויה על אחוסן הזה: כי הרחבות שהלה נוה מזמור ח' ה' אדוננו מה אדיר שמך על הלילה ושיחה, ועל אחדש שאחל לו נעלים ויריחו ח) כי אראה שמיך — מה אנוש כי תזכרנו — אשר הוא מזמור ע"ו ה' מי יגור באהליך. אחנאר אכוונות אותו אחדש אשר יאסר מעט

ח) ולעוד יאכר שם כ"א הרב ר' ד. פאחדו מורינו אשר נעניני שתם ואלאתי דנרי חלה לפניו הניח קלת רחיה לפירושי נאחרו שנם מקבל אחוד מאחיהם כשיחה, כי האחדש עיר פרא יולד: ואהו אחרו פה אפי עוללים ויונקים יסדת עוז: ודפח"ח

הקדמה לספר הראשון

מחלקים; סיר י"ט חוה השמים מספרים על היום והשמש, ועל התורה המחירה כשמש, וזהו יום ליום יביע אומר: תורת ה' תמימה: כ"ד לה' הארץ ומלואה על ימים יסדה, ועל נהרות יכוננה: חסד ה' מלא הכליתה: כ"ט הבו לה' סיר שנת חל הסוכן בתוכו, ומרום על כל נרכם ותפלה וג"ב רננו צדיקים סיר חודתם על חסדיו ונפלאותיו חסר עשה ועושה תמיד עם כל נרואיו; ומחלק נדין כי לא נמקרם והזדמן נקרתו כן לפני מחסף אחד, ונספוב גם על החחריס שנם הם נתני מדותם אחד גם כי לא נדע תמיד הסקפתו וכוונתו שמיוחדת: ואני בתומי חלך ואסרם חותם שניהים נאור לפי הסנחה המכרת ואחלה יפי הנמדת כלם חים חל אחיו, וכלם יחד להיות לספר אחד.

אך עוד זאת יש [illegible] למשמרת קורח יקר: שעל פי הדוב הלכתי בפירוש מזמורי תהלים נכלל נדרך החוקר החלקי הרמב"ן ז"ל, ותמכתי על נאור מנחתו המפורסם נרי"ל ז"ל: אמנם לא מצאתי פירושי שחר מפרשים, לם קדמונים לם לחרונים. כי מי חנכי לספוב נין נדולי עולם ולחכריע נין דעותיהם, חסם מדעתי שכל אחד מהני החכמים החלה חזק וחקר נדוב ניגעו על פני כל המפרשים אשר גלו סנדותיהם על ספר תהלים עד ימיהם, ולקטו נשרת תנונתם הון יקר מפלפלי חולדותיהם, לאנר ולחפוף חופם נענגבי נחוכיהם, ותשי מלחכתי חך מלחפת חנם, לקיטת כתר לקיטת! ומה חפחר לחריהם? וע"כ נמקום חשר לא חנחר חת פסוקי תהלים נפרט לך נא חל סנחרות חשר חסרו המחוקקים החלה לשנר למחונך.

ספר ראשון

יום א'

א אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר | לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת
רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב
לֵצִים לֹא יָשָׁב: כִּי | אִם־בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ
וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל
עַל־פַּלְגֵי־מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ | יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ
לֹא־יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: לֹא־כֵן
הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ:
עַל־כֵּן לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים
בַּעֲדַת צַדִּיקִים כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

ב לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ־רִיק:
יִתְיַצְּבוּ | מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל־
יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ: נְנַתְּקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵימוֹ
וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק
אֲדֹנָי יִלְעַג־לָמוֹ: אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ
וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ: וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל־צִיּוֹן
הַר־קָדְשִׁי: אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי
בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ: שְׁאַל מִמֶּנִּי
וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי אָרֶץ:

א אשרי האיש. הוא מזמור מוסדי נפלך מקורות דוד, וכלה בעמיכו להתחיל בו הספר כלו לפי דעת כל המפרשים, לפי שגם הוא מלא כעמיד בדיס מוסר השכל ודעת ה':

ב למה רגשו. גם הוא כלה למעלה פה, כלומר כנד הערותי על זה בפתיחה הלועזית, ועיין להוסיף פה מלומיה. וכן ב בברחו

תְּרוֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם׃
וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃
עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה׃ נַשְּׁקוּ־
בַר פֶּן־יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ כִּי־יִבְעַר כִּמְעַט
אַפּוֹ אַשְׁרֵי [redacted]־חוֹסֵי בוֹ׃

ג מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי | אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ׃
יְהוָה מָה־רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי׃ רַבִּים
אוֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לוֹ בֵּאלֹהִים
סֶלָה׃ וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים
רֹאשִׁי׃ קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר
קָדְשׁוֹ סֶלָה׃ אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי
יְהוָה יִסְמְכֵנִי׃ לֹא־אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר
סָבִיב שָׁתוּ עָלָי׃ קוּמָה יְהוָה | הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי
כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים
שִׁבַּרְתָּ לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ
סֶלָה׃

ד לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּקָרְאִי
עֲנֵנִי | אֱלֹהֵי צִדְקִי בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי חָנֵּנִי וּשְׁמַע
תְּפִלָּתִי׃ בְּנֵי־אִישׁ עַד־מָה כְּבוֹדִי לִכְלִמָּה
תְּאֶהֱבוּן רִיק תְּבַקְּשׁוּ כָזָב סֶלָה׃ וּדְעוּ כִּי־
הִפְלָא יְהוָה חָסִיד לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי

ג בברחו מפני אבשלום. וכל אלו הפעלים מזמורים לויים לריכים גאות לאל מאשר גאולם המצלריס הכ"ל: דק להעיר אותן הקודם אלי נדיך, שהני אלו נעשו אחרי מלוך המלך דוד נאלתי ספק, ואליהם יוזנך נזנד טוב מזמור

ד בקראי ענני אלקי צדקי. אשר נעשה על מדידת שנא בן נכרי מיד אחר כמלחמה הזאת: וע"כ סמך גם את אליהם: וגבך להקת המזמרים אשר פעלו בו. וילכו אחרי שנא ג"כ אמר דוד: בני איש, עד מה כבודי לכלימה תאהבון ריק, אחל מדידת הפים הלזה, אשר הוא בן נאלי סם, תבקשו כזב

Digitized by Google

אֵלָיו: רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל־
מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה: זִבְחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק וּבִטְחוּ
אֶל־יְהוָה: רַבִּים אֹמְרִים מִי־יַרְאֵנוּ טוֹב נְסֵה־
עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה: נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי
מֵעֵת דְּגָנָם וְתִירוֹשָׁם רָבּוּ: בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו
אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבָדָד לָבֶטַח
תוֹשִׁיבֵנִי:

ה לַמְנַצֵּחַ אֶל־הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד: אֲמָרַי
הַאֲזִינָה יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי: הַקְשִׁיבָה ׀ לְקוֹל
שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל: יְהוָה
בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה:
כִּי ׀ לֹא אֵל־חָפֵץ רֶשַׁע ׀ אַתָּה לֹא יְגָרְךָ רָע:
לֹא־יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ שָׂנֵאתָ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: תְּאַבֵּד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ־דָּמִים
וּמִרְמָה יְתָעֵב יְהוָה: וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא
בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל־קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ:

לעולם כ) ודעו כי הפלה ה׳ חסיד לו 3) עתה נמלחמת מנשלום וע״כ ישמע ה׳ נס נפעם הזמת בקראי אליו, וכמה כי כן הוא רגזו ואל החטאו׳עוד אמרו בלבבכם. ודומו ממדילים ותלונם סלם עולם ועד: והן־ידעתי רבים אומרים מי יראנו טוב, לך מתם ה׳ נסה עלינו אור פניך, למשיל עיני הנפתים, ובשלום יחדיו אשכבה ואישן כי אך נעחתי ולא מילא. ועתה מתחיל נסכלל נשר למזמי עליו נשערתי נסליחת נקדמתי ומוה להעמיד נכל חלוקה קטנה מחרי הנזילים נשר עשה מחרי מלכו, מזמורם משר חנך קודם לזה, וזהו נמזמור

ה אמרי האזינה, משר נאמר על דוגב שהיה רשם ורחמן לכל שוטיו, וע״כ מתחיל נו את מזמוריו משר עשה טרם מלכו: ומין לכוסף נשוך על מה שנאמר נמנאשר ז״ל כי מעיונו נלשם שעל דוגב וסיעתו מדנר, רק על נמידתי עם כנפ נעיר כי הוא ה׳

פיכוכו פעמים רנות, ונאחרות חיננו כ״ח לסיתן ספפסקים ע״פ חכמת המוסיק, [illegible] יכמרו נם על שניהם יחד.

[illegible] היה קנת לחיה שנם המזמור הזה נעשה אחרי מלכו, תם לאחר תנוצחו [illegible] נימי נאחרותו לח היה קורלו את עלמו ח סיד.

יְהוָה ו נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשַׁר
לְפָנַי דַּרְכֶּךָ: כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם הַוּוֹת
קֶבֶר־פָּתוּחַ גְּרוֹנָם לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן: הַאֲשִׁימֵם ו
אֱלֹהִים יִפְּלוּ מְמֹעֲצוֹתֵיהֶם בְּרֹב פִּשְׁעֵיהֶם
הַדִּיחֵמוֹ כִּי־מָרוּ בָךְ: וְיִשְׂמְחוּ ו כָּל־חוֹסֵי בָךְ
לְעוֹלָם יְרַנֵּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעֲלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי
שְׁמֶךָ: כִּי־אַתָּה תְּבָרֵךְ צַדִּיק יְהוָה כַּצִּנָּה
רָצוֹן תַּעְטְרֶנּוּ:

ו לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר
לְדָוִד: יְהוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־בַּחֲמָתְךָ
תְיַסְּרֵנִי: חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה
כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה
יְהוָה עַד־מָתָי: שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי
הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ
בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: יָגַעְתִּי ו בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה
בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה:
עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי: סוּרוּ
מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי:
שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח: יֵבשׁוּ
וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אוֹיְבָי יָשׁוּבוּ יֵבשׁוּ רָגַע:

ז שִׁגָּיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי־

הישר ק' ואתה ק'

ו ה'אל באפך, נאמר בסלע המחלוקת, נחפוז דוד ללכת מפני שאול ומכשיו מאד עטרומו מכל פנים ועכד, ובודאי כתפס לולא בא המלאך להגיד לשאול כי הפלשתים פשטו על הארץ: ומה שאמר רפאני ה' ר"ל חזקני ואמלני, והרפאים שאינו מדבר מחולי הוא לומרו כי נבהלו עצמי ואין בלשון הזה נופל על החולשה: ומחרי כסיעת שאול מעליו אמר שמע ה' תחנתי ושם ישובו פעם אחר' יבשו רגע גם נפעם הסיח. ומלין יחבר היטב מזמור

ז שיגיון לדוד, הנאמר על דומה הכללה הפחדומית עלמה. מאד נפ

כּוּשׁ בֶּן־יְמִינִי: יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי
מִכָּל־רֹדְפַי וְהַצִּילֵנִי: פֶּן־יִטְרף כְּאַרְיֵה נַפְשִׁי
פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל: יְהוָה אֱלֹהַי אִם־עָשִׂיתִי זֹאת
אִם־יֶשׁ־עָוֶל בְּכַפָּי: אִם־גָּמַלְתִּי שִׁלְמִי רָע
וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם: יִרַדֹּף אוֹיֵב וְיַשֵּׂג
וְיִרְמֹס לָאָרֶץ חַיָּי וְכבוֹדִי לֶעָפָר יַשְׁכֵּן
סֶלָה: קוּמָה יְהוָה בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא בְּעַבְרוֹת
צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי מִשְׁפָּט צִוִּיתָ: וַעֲדַת לְאֻמִּים
תְּסוֹבְבֶךָ וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה: יְהוָה יָדִין
עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וְכְתֻמִּי עָלָי: יִגְמָר־
נָא רַע רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת
וְכִלְיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק: מָגִנִּי עַל־אֱלֹהִים
מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי־לֵב: אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל
זֹעֵם בְּכָל־יוֹם: אִם לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטָוֹשׁ

כמעט דרך ניסוי, ע"י נסיונות לומר המלאך, וע"כ כשאמר לנו לעשות שיר חדש על חסד ה' תמיד עשה לו. לך מרלומות שעדיין הלרים קרובים, ונלחי ספק יסוד המלך לרפרו, כמשר היה נאמת, רלף תוכו תחנה ותפלה, והשלימו באודה ה' ר"ל תמיד. כי ההגלה הוחת היתה לו למופת שהילה ה' גם להבא כ) ומזמור שיר שנה.

ח) ועל מלת סגיון חומר שהוח שם שיר לחד חשר נעשה בהיות החדש מנוהל ורעיונותיו מפוזרות ומשוטטות הנה והנה, והשקט גל יוכלון על מקום לו ענין לחד (פהחש טחידעון) וזהו כמו "נלחנתה תשבה מחוך" שעשתונות החומה נוח יגיעון תמיד נקרנו לשוב נרעיונו: וכן חפשר ב"ל לפרש גם על סגיונות כי גם חנקוק היה נהול ונזוך מקול על הסחומה חשר שמע, כלחרו "שמעתי ותרגז נטיי" וכו': ונחלת כוש חומר כדעת חז"ל שנלחר על שחול עלמו: חך לחותם שמתחנים נדרשותיהם חומר, שנחלת כוש רמז למלך המשר עלמו, ולח יהיה על דברי כוש כשמיהו שם: וקרלוהו כוש ל"ל, לפי שניהים הקדמונים היה לפי מסעדתי המנהג בין הבדולים, ולפחות מלכי ישרחל, לפיות לפח היה עבד כושי בין חחר עבדיהם, חם מפני קנות מרלותם, וחם מפחת דקותם לחדומיהם — וכחשר נודע עיד ביתינו מסס, ומשמעלנוקן — כי בן נחלת (שמואל ב' י"ח י') ויחמר יואב לכושי נפתח החומים שהיה כושי נכר ומזוין לשליחות: וכן נחמר (ירמיה ל"ח פעמים ושלם) וישמע עבד־מלך הכושי החומים שם הוח על כושי ממש לפי דעת הפסטנים — כי לחז"ל יש סברת לחרת גמי — ולפילו לדעת הרד"ק, שעבד־מלך הוח שם המלמס מוכח שכושי הלמי היה לחי סוד המלך: וע"כ לפי חומר לי סוד מלכנו חשר [illegible] שם עשם המלך המשר החוח, קלחו כוש שמם, כן ימינו ר"ל חשר לפי [illegible] חחוח, חו סנעו.

Digitized by Google

בַּשְּׁתוֹ דָּרַךְ וַיְכוֹנְנָהּ: וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי־מָוֶת חִצָּיו
לְדֹלְקִים יִפְעָל: הִנֵּה יְחַבֵּל־אָוֶן וְהָרָה עָמָל
וְיָלַד שָׁקֶר: בּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת
יִפְעָל: יָשׁוּב | עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל קָדְקָדוֹ חֲמָסוֹ
יֵרֵד: אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שֵׁם־יְהוָה
עֶלְיוֹן:

ח לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד: יְהוָה
אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם: מִפִּי עוֹלְלִים | וְיוֹנְקִים
יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב
וּמִתְנַקֵּם: כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ
יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה: מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־
תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ: וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט
מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ: תַּמְשִׁילֵהוּ
בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַּחַת־רַגְלָיו: צֹנֶה
וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי: צִפּוֹר שָׁמַיִם
וְדְגֵי הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים: יְהוָה אֲדֹנֵינוּ
מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ:

ט לַמְנַצֵּחַ עַל־מוּת לַבֵּן מִזְמוֹר לְדָוִד: אוֹדֶה
יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ:
אֶשְׂמְחָה וְאֶעְלְצָה בָּךְ אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ עֶלְיוֹן:

ח ה' אדנינו, כשם נפלאת הלילות מצד חנה דוד תחת כפת השמים נגוסו מפני שמול, ותגלח עליו רוח מלקים בדמותו כל נצח השמים מספריס כניד מל וילמה את מנשיו בדולת המלם, למען חזקס במעמדם השפל מצד היו בו וע"כ סמכו פס להשגיון המזמור: ומעתה מוזל לסדרו הדמטון במזמור

ט אודה ה', מצד נשמה מחר מלכו. וזה נעת מצד שלח יועב להביך גדויד כי גלכדה עיר המיס מרבת בני עמון (שמואל ב' י"ב כ"ו) וכי יבוף קוח

בְּשׁוּב־אוֹיְבַי אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ: כִּי־
עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק:
גָּעַרְתָּ גּוֹיִם אִבַּדְתָּ רָשָׁע שְׁמָם מָחִיתָ לְעוֹלָם
וָעֶד: הָאוֹיֵב ׀ תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים
נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה: וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב
כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ: וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק
יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים: וַיְהִי יְהוָה מִשְׂגָּב לַדָּךְ
מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ
כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה: זַמְּרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב
צִיּוֹן הַגִּידוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים
אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָיִים: חָנֵּנִי
יְהוָה ׀ רְאֵה עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי מְרוֹמְמִי מִשַּׁעֲרֵי־

ק׳ ענוים

ענמו ללכוד עיר המלוכה, למען יקרע שמו עליה: והכתוב הזאת נאמר לו לאחרי מיתת הילד בן ב׳ שנה תמתו ו) ומן נלחי ספק רניס מצוחיו הרימו רמס, ודברו עליו עתק למעד ה׳ עזנו על חטאו מסר חטא, כי אכן את בנו ועתד לא ילמד ויסכיל במלחמתיו כמסר הגליח עד עתה וכדומה לזה. וע״כ עתה כאשר בשר בכתובה הזאת כאשר דוחו לחבד את המזמור הלזה, והתפללו בהודאה[1] — שלא כדרך שאר מזמוריו — על הכתוב העומד, וחתמו בתפלה, כי עתה הלך ללכוד את העיר ועליון היה לריך לעזרת ה׳ בנצחיו: ועל מלילת על מות לבן מחסוד בשמלך דוד לאמר זה חתם נעמן נעמר, נלחי נקרא שמו עלי מלמות. וע״כ לאמר סתם על מות־לבן הילוד. ופיוסו על ר״ל סמוך כמו על יד הירדן: והעמידו פה כי ממנו התחיל עכשו ותלחותיו על חטאו, ואחריו יבואו על הסדר אשר לאמר ומאתי עליו, שאר קורותיו הקצות ג) ושליו קצור נקצר שמין מזמור ׳ למה

ו) ואין לתמוה על תריכות ימי המלוך, מימי מות חוריס החתי עד עתה, כי יהוע הוה שניתים הקדמונים לרו גם משלש עד עשרים שניס על ערי מצלר ולוד ועל רחיתיו יוכיחו.
ז) ועל פי פרושי זה אין לאתר׳ עוד על תוכן הסיר הזה, אחין לו הלטרפית, עס הפסוק הראשון, כי עקר הסיר לא נעשה על המעשה הסוח רק על לכידת העיר וכאשר אירעתי. גם אשר נומר שעל מות לבן הוא סם כל־זאר אשר המנוח דוד בעת החיה, ונתן לו סם הזה לזכרון, כמו שנהגו בימים הסם לקרוח שמות מגשים ומקומות אל סם המקרים אשר קרה סם בעת ההיא: ולפנים הזאת נקראו בפ״ך כלי הזאר מחלת, בתית, ויודעון, להזכיר המחוברת. המקום או החים אשר נעשה בעבורו: וע״כ אין כאן תימה אם בשאר הנגיחים לא נמלאו עוד הממות המלה בכלי זמר, כי רק לדוד ולבני דורו היו לזכרון. אבל אח״כ נכללו נבלו שאר כלי זמר הראשיים וכל אחד לפי מינו וגבולו.

Digitized by Google

מָוֶת: לְמַעַן אֲסַפְּרָה כָּל־תְּהִלָּתֶךָ בְּשַׁעֲרֵי בַת־
צִיּוֹן אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ: טָבְעוּ גוֹיִם בְּשַׁחַת
עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת זוּ טָמָנוּ נִלְכְּדָה רַגְלָם: נוֹדַע |
יְהוָה מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע
הִגָּיוֹן סֶלָה: יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל־גּוֹיִם
שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים: כִּי לֹא לָנֶצַח יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן
תִּקְוַת עֲנָוִים תֹּאבַד לָעַד: קוּמָה יְהוָה אַל־
יָעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל־פָּנֶיךָ: שִׁיתָה יְהוָה |
מוֹרָה לָהֶם יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה:
י לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים לְעִתּוֹת
בַּצָּרָה: בְּגַאֲוַת רָשָׁע יִדְלַק עָנִי יִתָּפְשׂוּ |
בְּמִזְמוֹת זוּ חָשָׁבוּ: כִּי־הִלֵּל רָשָׁע עַל־תַּאֲוַת
נַפְשׁוֹ וּבֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ | יְהוָה: רָשָׁע כְּגֹבַהּ
אַפּוֹ בַּל־יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים כָּל־מְזִמּוֹתָיו: יָחִילוּ
דְרָכָו | בְּכָל־עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מְנֻגְּדוֹ כָּל־
צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם: אָמַר בְּלִבּוֹ בַּל־אֶמּוֹט
לְדֹר וָדֹר אֲשֶׁר לֹא־בְרָע: אָלָה | פִּיהוּ מָלֵא
וּמִרְמוֹת וָתוֹךְ תַּחַת לְשׁוֹנוֹ עָמָל וָאָוֶן: יֵשֵׁב |
בְּמַאְרַב חֲצֵרִים בְּמִסְתָּרִים יַהֲרֹג נָקִי עֵינָיו

ענייים ק'

י למה ה'. מסר מתוכיותו נדלמ שחנר מיד על הקודמו, כמסר כנר סוכחתיו נהטרתי נאנדת הסניה. וכמו שפירטו נס הרש המנלר ז"ל: ויפה הוא לחנדו מפניה לחת מלין, ולהפרידו מפניה לחדת ממנו, כי נזמן נעטו כאחר, לך ענניו סס נפרדים כי הרלמון ט' נעשה על הנסורה, אודה ה' אשמחה ואעלצה. בשוב אויבי האויב עמון. תמו חרבות מסר עזית נשענר. וה' לעולם ישב. זמרו ונכו' וכו' והסני י' למר נגך לינמי הדוד מסר לח מדלו כל יחיו לנזוחו כיזוע מכל קולותיו ב) ונמזמור יא בה':

ב) ועל כן חלקו נמקנת מן הרחמן: חך לח נתן לו סס נפרט, נס לח קרם שם עליו לימוז סנניסס לחחד יחנצו. וכחנר המזתי על זה כנר.

לְחֶלְבָּה יִצְפֹּנוּ: יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר | כְּאַרְיֵה בְסֻכּה
יֶאֱרֹב לַחְטוֹף עָנִי יַחְטֹף עָנִי בְּמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ:
וְדָכָה יָשַׁח וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו חֶלְקָאִים: אָמַר
בְּלִבּוֹ שָׁכַח אֵל הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל־רָאָה לָנֶצַח:
קוּמָה יְהוָה אֵל נְשָׂא יָדֶךָ אַל־תִּשְׁכַּח עֲנָיִים:
עַל מֶה | נִאֵץ רָשָׁע | אֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא
תִדְרֹשׁ: רָאִתָּה | כִּי־אַתָּה | עָמָל וָכַעַס | תַּבִּיט
לָתֵת בְּיָדֶךָ עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֶלְקָה יָתוֹם אַתָּה |
הָיִיתָ עוֹזֵר: שְׁבֹר זְרוֹעַ רָשָׁע וָרָע תִּדְרוֹשׁ־
רִשְׁעוֹ בַל תִּמְצָא: יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ
גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: תַּאֲוַת עֲנָוִים שָׁמַעְתָּ יְהוָה תָּכִין
לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ: לִשְׁפֹּט יָתוֹם וָדָךְ בַּל־
יוֹסִיף עוֹד לַעֲרֹץ אֱנוֹשׁ מִן־הָאָרֶץ:

יא לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד בַּיהוָה | חָסִיתִי אֵיךְ תֹּאמְרוּ
לְנַפְשִׁי נוּדִי הַרְכֶם צִפּוֹר: כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים
יִדְרְכוּן־קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל־יֶתֶר לִירוֹת בְּמוֹ־
אוֹפֶל לְיִשְׁרֵי לֵב: כִּי הַשָּׁתוֹת יֶהֱרָסוּן צַדִּיק
מַה־פָּעָל: יְהוָה | בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ יְהוָה בַּשָּׁמַיִם
כִּסְאוֹ עֵינָיו יֶחֱזוּ עַפְעַפָּיו יִבְחָנוּ בְּנֵי אָדָם: יְהוָה
צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ:
יַמְטֵר עַל־רְשָׁעִים פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית וְרוּחַ

ידכה ק'. חל כאים ק'. ענוים ק'

יא בח' חסיתי, חוזר לסדרו, להעמיד מזמורים מסך נעשו ניתי שמול, ומתחיל במה דסייס. כי חזותו מוכיח עליו שנעשה בעת נוסו מניד לנוד, ומתנודד למינודה כלמוד (שמואל ח' כ"ב) ופירוש מלינת איך תאמרו לנפשי נוד לכ"ד לאיך תמצאו לנפשי, להרכם והלא"ך מוזכת עלמה ולחדת עמה. הרכם צפור: וקרא את עלמו הרכם כי הוא היה להם למחסה כהל כנודע ממעשה [illegible] שמואל. ועל המזמור הזה נאמר שיר

יב הושיעה

וְלָעָפוֹת מְנָת כּוֹסָם: כִּי־צַדִּיק יְהוָה צְדָקוֹת
אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָנִימוֹ:
יב לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד:
הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גָמַר חָסִיד כִּי־פַסּוּ אֱמוּנִים
מִבְּנֵי אָדָם: שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ שִׂפַת
חֲלָקוֹת בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ: יַכְרֵת יְהוָה כָּל־שִׂפְתֵי
חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדלוֹת: אֲשֶׁר אָמְרוּ
לִלְשׁוֹנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ:
מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם
יֹאמַר יְהוָה אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ לוֹ: אִמְרוֹת
יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל
לָאָרֶץ מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם: אַתָּה־יְהוָה תִּשְׁמְרֵם
תִּצְּרֶנּוּ | מִן־הַדּוֹר זוּ לְעוֹלָם: סָבִיב רְשָׁעִים
יִתְהַלָּכוּן כְּרֹם זְלוּת לִבְנֵי אָדָם:
יג לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: עַד־אָנָה יְהוָה
תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח עַד־אָנָה | תַּסְתִּיר אֶת־פָּנֶיךָ
מִמֶּנִּי: עַד־אָנָה | אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי יָגוֹן
בִּלְבָבִי יוֹמָם עַד־אָנָה יָרוּם אוֹיְבִי עָלָי: הַבִּיטָה
עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הָאִירָה עֵינַי פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת:
פֶּן־יֹאמַר אוֹיְבִי יְכָלְתִּיו צָרַי יָגִילוּ כִּי אֶמּוֹט:

יב הושיעה ה', הנאמר על מנצח קעילה, מחרי לשר שמע דוד מלת ס' ע"י המוליים ואתומים מיסגירוהו ניך שאול שם יש שם אחס (שמואל ב' כ"ג ג') ונלחי ספק פתרו בתחלה בשפתותיהם. ובלשונם חניף יאהבו לו. כי הלילם מיך הפלשתים אשר לחנוס: וע"כ כאשר שמע מלת ס' יסגירו! חדם לפו בס, כי בתל ינמלוהו לעשה תחת טוצתו, ויחנך את המזמור הלזה, ולחיו ילמד מזמור

ג עד אנה, הנעשה בחוצתו בחודשה בתדבר זיך ובא חליו יהוכתן תוכבו לכרות עמו נרית: כי ע"י כריתת הברית הזה הנין שהמלך מביו עוכנו בס:ולחת חליו, ולא יחלל לנקשהו. וע"כ לחמר עד אנה תסיר עוד עלות עלינו בלבבי למנוע מקום מפלא לי וכו', וכו', ומזמור

ד אמר

וַאֲנִי ׀ בְּחַסְדְּךָ בָטָחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ
אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי:

יד לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים
הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ עֲלִילָה אֵין עֹשֵׂה־טוֹב: יְהוָה
מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הֲיֵשׁ
מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים הַכֹּל סָר יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ
אֵין עֹשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד: הֲלֹא יָדְעוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא
קָרָאוּ: שָׁם ׀ פָּחֲדוּ פָחַד כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר

יד אמר נבל בלבו, נאמר על נבל שנתיגל בגוד בעבי דוד וינידו לו חרפות הוים הנליגל הלזה מסר חרפותו. כי לז. עלה עטן נאפו בידוע. ויספוע ספוע שכל ישראל השחיתו והתעיבו עלילותיהם, להיותם תחת ממשלת ענד רשע כדומה לדומי, וע"ב חנך עליו המזמור הלזה:

ולפי שראיתי שגם המזמור הזה לקחו המחדושים לרמיה על סנדתם, שהתהלים מפאספים טוניס חנך, מכיוחו דומה כמעט למזמור נ"ב: ממקי להלחיש עליו דנודי מעט ומופל שם לאו כפילה, לא היה כפילה, כי פזר דוד עצמות שני המזמורים נמעוט שניים, ומקומות מלניהם נאופן שאין לכחש שמפיו ילאו ומתנו סודרו גם שניהם כאחד שם לפניכו: וזה מפלת השניים, כי הנה פה אחד השחיתו והתעיבו עלילה ול"ל המעשה כי נגלה עשה נגל עתה להיותו כפוי טובה, גם זמן מועט קודם לזה עשו כמוהו גם אנשי קעילה: אך שם מזמור נ"ג אחד השחיתו והתעיבו עול ול"ל דומה וסיעתו השחיתו והתעיבו העול עוד יותר ממה שהוא מתוגג נעלמו: פה אחד הכל הר ול"ל ישראל כלו הר מן הדרך העוגה אשר הלכו בה, גם כי לא ידעו כלם את התורה: אך שם אחד כלו הר גם ול"ל כל עלמו של דומה הר גם אחוד ממה שהר, כי חנף גדול נתורה היה. פה אחד כל פועלי און לכלול גם דומה נתוכם. ושם פועלי און כי רק על דומה וסיעתו מדבר: פה אחד שם פחדו פחד ל"ל הנתעים המלה, וכתנגוס הרמנ"מן ז"ל כי אלהים בדור צדיק ולפ עם דוד משחת כזה: עצת עני תבישו אתם כי קעילה ואתה נגל. אך ס' מחסחו: ושם חקן כל המלינה הזאת ושנה אותה מכל כל, לכוונה יותר נגד דומה ואמר שם פחדו פחד דיוקא וסייעתו נמקום אשר לא היה פחד כמו ונסו ואין רודף. ואמר. כי אלקים אשר הבישתה, פזר עצמות חונך ל"ל מחנות מחנך: וכסנד כי אלהים מאסם ל"ל אותם המניעים ומחניעים אותך. והמליצה הזאת לא תאות לנגל וע"כ שנה אותה פה נדגרו עליו: וזה שאמרתי שגם מקום אין מצא המזמורים יעידון על דברי הוא, כי פה לפי סדר הקורות נכון לדבר על נגל, ושם לפי ענין הסיפים יכון לדבר על דומה כי אמנו ידבר גם מזמור הקודם לו: והפסיק מי יתן אמר דוד נעלמו שכל אחד מהני המזמורים המלה, יתר על כל שאר מזמוריו אשר מיד, כי בזה יגע ע"י שמועל הנגיע שיומלים ועין תהיינה עני המלוכה ומשכני [illegible] חז"ל אשר לינגה רחוקה מן הקריטיק או מרב זמן לכידתה,

צַדִּיק: עֲצַת־עָנִי תָּבִישׁוּ כִּי יְהוָה מַחְסֵהוּ:
מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת
עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל:
טו מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי־יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי־
יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ: הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק
וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ: לֹא־רָגַל | עַל־לְשֹׁנוֹ לֹא־
עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה לֹא־נָשָׂא עַל־
קְרֹבוֹ: נִבְזֶה | בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת־יִרְאֵי יְהוָה
יְכַבֵּד נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִיר: כַּסְפּוֹ | לֹא־נָתַן
בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל־נָקִי לֹא לָקָח עֹשֵׂה־אֵלֶּה
לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם:
טז מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־חָסִיתִי בָךְ:
אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל־עָלֶיךָ:
לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־

מעשה נכון מאוד. והוא שבשני המזמורים האלה המלך מתדעם על השחתת האומה במדות המוסריות כי פרע"ה דומה: וידוע שבלין מוסר תשחת המדן, וכעם היושב עליה יגעמו ממנה: וע"כ אמר מי יתן! בדרך תפלה ובקשה — וכמו מי יתן ויהי לנפש זה — שמציון תצא ישועת ישראל להרפא מהנגע הזה אם ע"י הפיכת לבביהם בעומק שהם לשמוע תורת ה' ושנו השוגיים: או אף כי ילכו בגולה. ואז יכונו לבם העלל ושב ה' את שבותם: ושהו בשוב ה' את שבות עמו בלאמר מעמי הדמיון האלה יגל יעקב וישמח ישראל! ומין להמשיל המשורר האלקי, אם נלחם עשתונותיו מתוך שתי הבינונות יחד במלה אחת קטנה. כמו בחונך ושיבת — גם כי ילחן בזה את נגל הדקדוק מעט על הקיד ל) ולפי הפירוש הזה נאה חנודו למזמור

טו ה' מי יגור, אשר בו מצדך בשרך בחכמה את תכונת חיים לדיק והולך תמים במתנגד (חלי בעבעמאטן) להבוגדים המכחיש בתחלה, למען סורות לומם הדרך לתי יבורו תמיד בשול ה' ולא תקיש האדם לומם: ואליו יוצדך בזדך טוב מזמור

טז שמרני אל כי חסיתי בך, בשומדו סיף מזמור י"ד ועלת ענני תביטו כי ה' מחסיו, ובמזמור ט"ו ה' מי יגור וכו' התחיל בזה שמרני אל כי בם אמי הוא מאשר חסו בך. וזמן חבור המזמור הלזה הוא לאחרי מלחמת אבשלום

ל) וע"ם בהגהת הזאת יבוארו כמה פסוקים קשים בפרט בתלילות בתבנות אשר יהבנה גם לא המעיף. ויבפיל עולם סרעפיו בתלות תעט הבמות ודב החיבות.

חֶפְצֵי־בָם: יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל־
אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל־אֶשָּׂא אֶת־שְׁמוֹתָם
עַל־שְׂפָתָי: יְהוָה מְנָת־חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה
תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי: חֲבָלִים נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִימִים אַף־
נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלָי: אֲבָרֵךְ אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר
יְעָצָנִי אַף־לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי: שִׁוִּיתִי יְהוָה
לְנֶגְדִּי תָּמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט: לָכֵן שָׂמַח
לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף־בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח: כִּי
לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ
לִרְאוֹת שָׁחַת: תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע
שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

יז תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה

• יתיר י'

כאשר נאו מליו הילדים להשיבו למלך עליהם (שמואל ב' י"ט ל') ולזה אמר לקדושים אשר בארץ המה, ולא פשעו במלכם ומלכיהם ואדירי לבון המשתעע לתרי לפי, ואדירי' אשר נאדרו המה, ומדידי כל חפצי בם, ב) לך ירבו עצבותם מומס אשר מל אחר מהרו: ה' מנת חלקי, אתה תומיך גורלי [ל חבלים נפלו בנעימים וכאשר אמר נעניו הכתוב (שם ושם י"ט) כי הלא ידעתי היום כי אני מלך ישראל: וע"כ אדבק ה' אשר יעצני עתה נמדידת גני אף לילות יסרוני כליותי, על חטאי ושויתי ה' לנגדי תמיד, נלתי התדעס על מעשיו לכן שמח לבי וכו', ולא תתן חסידך, ונס זה לאות שנס מזמור הלזה נעשה לעת זקנת דוד, כאשר רמזתי על זה למעלה מזמור ד' העדה ג'. ומליו כאה לשנת מזמור

יז תפלה לדוד, הנאמרת לפי דעת המבאר נעת אשר הלשינו מומו סוטניו על שאול, ומ"כ נס פה יהיה על הסדר אשר אמרתי, *תחלה מזמורי אשר נעשה מחרי מלכו ומח"כ אשר נעשה ערס נוחו למלכות: אך לפ"ד זה המזמור הוא מאותם אשר אמר דוד בין לפני עלותו על כסא מלכותו בין מ"כ: ולזה קדמו תפלה לפי שהתפללה נכל עת נוקת מלחמה ג) וע"כ אמי מוגלה

ח) ואתה קוות נעיס' הכון לנך, והכתב נעצרות מחשנותיך אל מקום מחנות דוד, נעת נוח חנין מלחמי ישראל. נשקד מחתו סליחה על פשעיהם, ושמע דברי סר סמיהם נשפוך נפשו לפני ה', נפניהם נדברי כניסים כחלם, ואטעוס חכן נעימות לוף דעם הנוטף ממזמור מוסרי נהאמר נחיים קיומי דניים כעונם ומשונם נם אל המקדושים כחלם.

ב) ממזמו' פ"ו פסוק ה' תוכיך נוסף להחאר ממנו נכל את הרעגון, וק"ל [illegible] נעת המחלם, כמו שתפלם למשם נחאמר לפ"ז מכל יסראל [illegible] נמדבר.

רַגָּתִי הַאֲזִנָה תְּפִלָּתִי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה׃
מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים׃
בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל־תִּמְצָא
זַמּוֹתִי בַּל־יַעֲבָר־פִּי׃ לִפְעֻלוֹת אָדָם בִּדְבַר
שְׂפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִיץ׃ תָּמֹךְ
אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ בַּל־נָמוֹטוּ פְּעָמָי׃ אֲנִי
קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שִׁמְעָ
אִמְרָתִי׃ הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים
מִמִּתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ׃ שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת־
עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי׃ מִפְּנֵי רְשָׁעִים זוּ
שָׁדּוּנִי אֹיְבַי בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָלָי׃ חֶלְבָּמוֹ סָגָרוּ
פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְגַאוָה׃ אֲשֻׁרֵינוּ עַתָּה סְבָבוּנִי
עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת בָּאָרֶץ׃ דִּמְיוֹנוֹ כְּאַרְיֵה
יִכְסוֹף לִטְרֶף וְכִכְפִיר יֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים׃ קוּמָה
יְהוָה קַדְּמָה פָּנָיו הַכְרִיעֵהוּ פַּלְטָה נַפְשִׁי
מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ׃ מִמְתִים יָדֶךָ | יְהוָה מִמְתִים

כנוכח מאוך נס על מדידת שנע נן נכדי ל) כלאות דוך שעשרת השנעטים עזנזוו, וילכו לאחרי הטים הנליעל הלזה: ויפן אל ה' תאמתו ויאמך שמעה ה' צדק! בחנתני עתה נלנת מצאתני כי עבר פי דבר נליעל — כי נדגל הלזון לאמרתי השנעטו העיד. ומס כה יאמך לא חפלתי דך הנני — גם שמרתי ארחות פריץ בקללת שתעי נן נרא, ולא נתתי את לבבי לשנעי דק לאמרתי "הנאטו ויקלל" ועתה תמוך נא אשרי. מפני רשעים זו כתוכם נאלנע שדוני — דמיונו של שנע נן נכדי כאריה במסתרים לאורב לטרוף עליו נפתע פתאום ולא כאויב נגלה ומפורסם: וע"כ קומה ה' קדמה פניו טרם תלא מחשבתו הדעה לפניליה סרס ועזה: ואני אחזה בצדק עתה נצואי הטיכה את פניך ואשבעה בהקיץ לפני לאון קדשך תמונתך כנדלתונם טרם נאתי מטס. ויהי' לין טיהים נאוך טעם ודעת יחוכך מלין מזמור יח

ל) וחלך תדאני ממם שתאדתי לאמלם במזמור ג' שנם הוא נאחר על חיותו התעשה עלמו, כי שם נכך יסיחל דבר, ואשפר שנשבו כוח ה' נהייתו בין נצחון בתוך קשל ועדים הספחת על שני הסעיפים. ופס התעלל אל ה' לנדו: נס אינו חומא [illegible] נלאחיו מזמור, י"ח כי אחיתו אחך להליץ לנ נאחני אלאחמתו קודם הלאחמה, ולאחרי [illegible] אחר נלאחונם.

Digitized by Google

מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפוּנְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם
יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם: אֲנִי
בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְּהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ:

יח לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר ׀
לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל־
יְהוָה אוֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל: וַיֹּאמַר
אֶרְחָמְךָ יְהוָה חִזְקִי: יְהוָה ׀ סַלְעִי וּמְצוּדָתִי
וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי
מִשְׂגַּבִּי: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן־אֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ:
אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וְנַחֲלֵי בְלִיַּעַל יבעתוני:
חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבָּבוּנִי קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי מָוֶת:
בַּצַּר־לִי ׀ אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע
מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו ׀ תָּבוֹא בְאָזְנָיו:
וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ ׀ הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ
וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ: עָלָה עָשָׁן ׀ בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ־
מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ: וַיֵּט שָׁמַיִם
וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו: וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב
וַיָּעָף וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ: יָשֶׁת חֹשֶׁךְ ׀ סְתָרוֹ
סְבִיבוֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁכַת־מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים:
מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד וְגַחֲלֵי־אֵשׁ:
וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם ׀ יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בָּרָד

יח למנצח לעבד, מסר סיפ סיד נלחונו נכל מלחמה ומלחמה, וע"כ נכון מוסבו עם כל מין משני חלקי המזמורים מסר מכס מנר הספר הלזה: וכאם ידוע סמרכ מבדפנקל ז"ל מנס ע"ך שניים נמזמור הזה, מעסר נכתב נמחוקל: וכלס מפרסס לעלוי וטובת הסיד בעת זקנת דוד: וע"כ גס זס למופת על דבדי סדוד חזד על סידיו ותסלותיו לעת זקנותו ותקנוס לסיות ספר מחד: ולפי שבמזמור הזה מספר גדולת ה' ותסקדיו לטומדי בדיתו ועדותיו, נזה הוא מעוד לנמדו עם מזמור

Digitized by Google

וְנַחֲלֵי־אִישׁ: וַיִּשְׁלַח חִצָּיו וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים רָב
וַיְהֻמֵּם: וַיֵּרָאוּ ׀ אֲפִיקֵי מַיִם וַיִּגָּלוּ מוֹסְדוֹת
תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּךָ:
יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים:
יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז וּמִשֹּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי:
יְקַדְּמוּנִי בְיוֹם־אֵידִי וַיְהִי־יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי:
וַיּוֹצִיאֵנִי לַמֶּרְחָב יְחַלְּצֵנִי כִּי חָפֵץ בִּי: יִגְמְלֵנִי
יְהוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי: כִּי־שָׁמַרְתִּי
דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא־רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי: כִּי כָל־
מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי וְחֻקָּתָיו לֹא אָסִיר מֶנִּי: וָאֱהִי
תָמִים־עִמּוֹ וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי: וַיָּשֶׁב־יְהוָה לִי
כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי לְנֶגֶד עֵינָיו: עִם־חָסִיד
תִּתְחַסָּד עִם־גִּבֹּר תָּמִים תִּתַּמָּם: עִם־נָבָר
תִּתְבָּרָר וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל: כִּי־אַתָּה עַם־
עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רָמוֹת תַּשְׁפִּיל: כִּי־אַתָּה
תָּאִיר נֵרִי יְהוָה אֱלֹהַי יַגִּיהַ חָשְׁכִּי: כִּי־בְךָ
אָרֻץ גְּדוּד וּבֵאלֹהַי אֲדַלֶּג־שׁוּר: הָאֵל תָּמִים
דַּרְכּוֹ אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל ׀
הַחוֹסִים בּוֹ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי
צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ: הָאֵל הַמְאַזְּרֵנִי חָיִל וַיִּתֵּן
תָּמִים דַּרְכִּי: מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמוֹתַי
יַעֲמִידֵנִי: מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחֲתָה קֶשֶׁת־
נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי: וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וִימִינְךָ
תִּסְעָדֵנִי וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי: תַּרְחִיב צַעֲדִי תַחְתָּי
וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי: אֶרְדּוֹף אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם

וְלֹא־אָשׁוּב עַד־כַּלּוֹתָם: אֶמְחָצֵם וְלֹא־יוּכְלוּ
קוּם יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי: וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה
תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּי: וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף
וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם: יְשַׁוְּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ עַל־
יְהוָה וְלֹא עָנָם: וְאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל־פְּנֵי־
רוּחַ כְּטִיט חוּצוֹת אֲרִיקֵם: תְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי
עָם תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי
יַעַבְדוּנִי: לְשֵׁמַע אֹזֶן יִשְׁמָעוּ לִי בְּנֵי־נֵכָר יְכַחֲשׁוּ
לִי: בְּנֵי־נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחְרְגוּ מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם: חַי־
יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי: הָאֵל
הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיַּדְבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי: מְפַלְּטִי
מֵאֹיְבָי אַף מִן־קָמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס
תַּצִּילֵנִי: עַל־כֵּן | אוֹדְךָ בַגּוֹיִם | יְהוָה וּלְשִׁמְךָ
אֲזַמֵּרָה: מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד
לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

י לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים
כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם
לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת:
אֵין־אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם:
בְּכָל־הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם
לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא
מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה
הַשָּׁמַיִם | מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין

ב B

גִּסְתָּר מֵחֲמָתוֹ: תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת
נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי
יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה
מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת
לָעַד מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו:
הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ
וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם
עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי:
גַּם מִזֵּדִים | חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז
אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרָצוֹן | אִמְרֵי־
פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

כ לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם
צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ | שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יִשְׁלַח־עֶזְרְךָ
מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ: יִזְכֹּר כָּל־מִנְחֹתֶיךָ
וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה: יִתֶּן־לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־
עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: נְרַנְּנָה | בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם־
אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְהוָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ:
עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ
מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבוּרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ: אֵלֶּה
בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ | בְּשֵׁם־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר: הֵמָּה כָרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ
קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ
בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

כ יענך ה' ביום צרה, משר חיגד מאתו בתחלת מלכותו להאמר מכבשים
ובשוף בנית ס', ומהעם בנתי תפלותיהם, — וכעין מה שקוראים בשולחנות —
נעמ לאתו הוף לו לאך מהמלכים הנאים לחריו למלחמה בקרב
הדלך עלמו נס מזמור

כא לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: יְהוָה בְּעֻזְּךָ יִשְׂמַח
מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה־יָּגֵיל מְאֹד: תַּאֲוַת לִבּוֹ
נָתַתָּה לוֹ וַאֲרֶשֶׁת שְׂפָתָיו בַּל־מָנַעְתָּ סֶלָה:
כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת
פָּז: חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לּוֹ אֹרֶךְ יָמִים
עוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר
תְּשַׁוֶּה עָלָיו: כִּי־תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ
בְשִׂמְחָה אֶת־פָּנֶיךָ: כִּי־הַמֶּלֶךְ בֹּטֵחַ בַּיהוָה
וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל־יִמּוֹט: תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל־
אוֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא שֹׂנְאֶיךָ: תְּשִׁיתֵמוֹ כְּתַנּוּר
אֵשׁ לְעֵת פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ יְבַלְּעֵם וְתֹאכְלֵם
אֵשׁ: פִּרְיָמוֹ מֵאֶרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי אָדָם:
כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ מְזִמָּה בַּל־יוּכָלוּ:
כִּי תְשִׁיתֵמוֹ שֶׁכֶם בְּמֵיתָרֶיךָ תְּכוֹנֵן עַל־פְּנֵיהֶם:
רוּמָה יְהוָה בְּעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה גְּבוּרָתֶךָ:

כב לַמְנַצֵּחַ עַל־אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד:
אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי
שַׁאֲגָתִי: אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה
וְלֹא־דוּמִיָּה לִי: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת
יִשְׂרָאֵל: בְּךָ בָּטְחוּ אֲבֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ:
אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָּטְחוּ וְלֹא־בוֹשׁוּ:

יתיר י'

כא ה' בעזך ישמח מלך, לך לית זה עזב למר לעזר כגר כגלוי ועשה
לו שם עצום: כי בכל דרכיו ידע המלך החסיך הזה לית ה' ומליו רלה ליחס
כל גבורותיו וע"כ סתך גם שבחם לגיל נלחמנו י"ש, וע"פ הסדר לעזר למרתי
ינוף למרים תומיד

ב אלי אלי למה עזבתני, כנלמר בעת לעזר היה מסתתר בגבעת החבילה,
[illegible] לעזר מחריו המלכלה: ולל מנוקותיו בעת הסיל. ונפלט בזכרו

וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי
עָם: כָּל־רֹאַי יַלְעִיגוּ לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ
רֹאשׁ: גֹּל אֶל־יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ כִּי חָפֵץ
בּוֹ: כִּי־אַתָּה גֹחִי מִבֶּטֶן מַבְטִיחִי עַל־שְׁדֵי
אִמִּי: עָלֶיךָ הָשְׁלַכְתִּי מֵרָחֶם מִבֶּטֶן אִמִּי אֵלִי
אָתָּה: אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי־צָרָה קְרוֹבָה כִּי־
אֵין עוֹזֵר: סָבְבוּנִי פָּרִים רַבִּים אַבִּירֵי בָשָׁן
כִּתְּרוּנִי: פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אַרְיֵה טֹרֵף וְשֹׁאֵג:
כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עַצְמוֹתָי הָיָה
לִבִּי כַּדּוֹנָג נָמֵס בְּתוֹךְ מֵעָי: יָבֵשׁ | כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי
וּלְשׁוֹנִי מְדֻבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר־מָוֶת תִּשְׁפְּתֵנִי:
כִּי סָבְבוּנִי כְלָבִים עֲדַת מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי
כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי: אֲסַפֵּר כָּל־עַצְמוֹתָי הֵמָּה
יַבִּיטוּ יִרְאוּ־בִי: יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל־לְבוּשִׁי
יַפִּילוּ גוֹרָל: וְאַתָּה יְהוָה אַל־תִּרְחָק אֱיָלוּתִי
לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה: הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד־
כֶּלֶב יְחִידָתִי: הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה וּמִקַּרְנֵי
רֵמִים עֲנִיתָנִי: אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ לְאֶחָי בְּתוֹךְ
קָהָל אֲהַלְלֶךָּ: יִרְאֵי יְהוָה | הַלְלוּהוּ כָּל־זֶרַע
יַעֲקֹב כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל:
כִּי לֹא־בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא־הִסְתִּיר
פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ: מֵאִתְּךָ תְהִלָּתִי

את עניו ואת שמו עשר הניח ויך מלך מואב, ישותו כל מלינות התלמות והילדה עשר נמלטו נמזמור הנוכ הדומה לקנה, ומה שנאמר בסוף נזמרה ומדוע יראי ה' הללוהו — כי לא בזה — מאתך תהלתי וכו' נאמר מענין מחרי לקחו את החנית ואת נפחת המים עשר מלחם שמול. ומה נאם נוסף מחשיד

Digitized by Google

בְּקָהָל רָב נִדְרַי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יְרֵאָיו: יֹאכְלוּ עֲנָוִים | וְיִשְׂבָּעוּ יְהַלְלוּ יְהוָה דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם לָעַד: יִזְכְּרוּ | וְיָשֻׁבוּ אֶל־יְהוָה כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם: כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ | כָּל־דִּשְׁנֵי־אֶרֶץ לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל־יוֹרְדֵי עָפָר וְנַפְשׁוֹ לֹא חָיָה: זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לָאדֹנָי לַדּוֹר: יָבֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי עָשָׂה:

כג מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל־מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי־צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי־אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא־אִירָא רָע כִּי־אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי: תַּעֲרֹךְ לְפָנַי | שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: אַךְ | טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

כד לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל

כג ה' רועי, מצד הוא"ו שיש בשתי כתיב ונפלע מאות. להחזיק לג המכלים, ולסעדם בצוף כפופה לרה, וכסעדה מנוקותיהם, בשבע ה' המביא של מי מנוחות לפי קויון המיהלים למקדו: ומן חנדו היה בנקלב מחרי בוקו שמם בפקודת פלים מלך בת ויבב סס בעח שמח, תחת כנפי פלים מצד היה לו למחסה, גם החל לנוח בז ולגלול שלל רב בתרן רחצת ידיים כתמוד (שמואל ב' כ"ג ח') וע"ב תמר ה' רועי ולפ מכיח ע"כ לא אחסר, והוא ולפ מחר על מי מנוחות ינהלני, וגם כי אלך בגיא צלמות למלחמות לא אירא רע — תערוך לפני שלחן נגד צוררי ממש. מצל כל זה מינו סיה לי אך טוב וחסד ירדפוני — ושבתי בבית ה' סיה תמוקתי החזק, ובלעדה מין לי טופס כי אך זמן רב מצד הגלח מחלנו, מצלי בוא של מצכן ה': וכנסף מחוסק פליו מזמור לה' הארץ ומלואה, מצד הוא"ו שיך שבח על מקדש ה' מצד פליו כל [illegible] מזמור מקודש: וגם הוא"ו מינו לריך פירוש מחר ממה שפירשו

וְיִשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־
נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה וּמִי־
יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב
אֲשֶׁר | לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע
לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה
מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ
יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים | רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ
פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה:
שְׂאוּ שְׁעָרִים | רָאשֵׁיכֶם וְשָׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם
וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד
יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כה לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֶשָּׂא: אֱלֹהַי בְּךָ
בָטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל־יַעַלְצוּ אוֹיְבַי לִי: גַּם
כָּל־קוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבּוֹגְדִים רֵיקָם:
דְּרָכֶיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אָרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי:
הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ | וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי
יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם: זְכֹר־רַחֲמֶיךָ
יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: חַטֹּאוֹת

נפשי ק' דרשיו ק'

המצר ז"ל. ולפ יניעה ועמל למעוף לו זמן מצדו כי כל הדוגה לדעות ידמה מצוף ימיו עסקו לו לפחות מהעלותו את מרון ה' מניח עמינדב לניון. ומיך סיימים מחרי מלכו וע"כ פליו יפה לחבר מזמור

כה אליך ה', פלקי הנפשות מצד זו סייס המזמור הקודם נפשי אשא ונעשה נס הוא לחרי מלכו וע"כ מוכן הוא לסדר המרומז ממני — כי כל מעייניו זו יודו שחבר בעת זקנת דוד בעמדו זו חשאת נעורי — מה שהיו יפות להאמר מפיט מצד עודנו ניתי בעדות זו שחלות: ויפה אמר מי שפרשו על חטא נ"ב: והחטא הזה היה לפי השערתי בהיות דוד בן כ"ג זו כ"ד שנה: כי ידוע הוא שימי מיין היו שנעים שנה: ושלמה היה בן י"ג כשעלה

נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל־תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר־לִי־
אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה׃ טוֹב־וְיָשָׁר יְהוָה עַל־
כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ׃ יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט
וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ׃ כָּל־אָרְחוֹת יְהוָה חֶסֶד
וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה
וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב־הוּא׃ מִי־זֶה הָאִישׁ יְרֵא
יְהוָה יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר׃ נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין
וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ׃ סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעָם׃ עֵינַי תָּמִיד אֶל־יְהוָה כִּי הוּא־יוֹצִיא
מֵרֶשֶׁת רַגְלָי׃ פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי
אָנִי׃ צָרוֹת לְבָבִי הַרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי׃
רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל־חַטֹּאתָי׃ רְאֵה־
אֹיְבַי כִּי־רַבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שָׂנְאוּנִי׃ שָׁמְרָה
נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל־אֵבוֹשׁ כִּי־חָסִיתִי בָךְ׃ תֹּם־
וְיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ׃ פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת־
יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו׃

כו לְדָוִד שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי־אֲנִי בְתֻמִּי הָלָכְתִּי
וּבַיהוָה בָּטַחְתִּי לֹא אֶמְעָד׃ בְּחָנֵנִי יְהוָה וְנַסֵּנִי
צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי׃ כִּי־חַסְדְּךָ לְנֶגֶד עֵינָי
וְהִתְהַלַּכְתִּי בַּאֲמִתֶּךָ׃ לֹא־יָשַׁבְתִּי עִם־מְתֵי־

יתיר ו׳

על נסח המלוכה, והוא היה הבן הבני לנ״ב, ופ״כ לקיחת שמו היתה כנעמ
הסיפ ג) ועל המזמור הזה עוד ויפה קדמת

כו שפטני ה׳. מצר נאמר בימי שאול לפ״ד המנחד ז״ל: ועי״ש מחזר המלך
גם נחלוקה הזאת לסדרו המיועד ממנו: וקדמתם היא מטווי מלינותיהם

ג) אל תתפיש אם קדה חותו החסיף נעוריי, כי ידוע שיהושע בן נון נקרא
בשר ובן לחיים: גם חפצי שתמלך בזה לכלול גזה כל תעתיו הידועים ובחיוב
לתשיבה לו.

שָׁוְא וְעִם נֶעֱלָמִים לֹא אָבוֹא: שָׂנֵאתִי קְהַל
מְרֵעִים וְעִם־רְשָׁעִים לֹא אֵשֵׁב: אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן
כַּפָּי וַאֲסֹבְבָה אֶת־מִזְבַּחֲךָ יְהוָה: לַשְׁמִיעַ
בְּקוֹל תּוֹדָה וּלְסַפֵּר כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ: יְהוָה
אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ:
אַל־תֹּאֶסֹף עִם־חַטָּאִים נַפְשִׁי וְעִם־אַנְשֵׁי
דָמִים חַיָּי: אֲשֶׁר־בִּידֵיהֶם זִמָּה וִימִינָם מָלְאָה
שֹׁחַד: וַאֲנִי בְּתֻמִּי אֵלֵךְ פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי: רַגְלִי
עָמְדָה בְמִישׁוֹר בְּמַקְהֲלִים אֲבָרֵךְ יְיָ:

כז לְדָוִד | יְהוָה וְאוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא יְהוָה
מָעוֹז־חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד: בְּקָרֹב עָלַי | מְרֵעִים
לֶאֱכֹל אֶת־בְּשָׂרִי צָרַי וְאֹיְבַי לִי הֵמָּה כָּשְׁלוּ
וְנָפָלוּ: אִם־תַּחֲנֶה עָלַי | מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי
אִם־תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ:
אַחַת | שָׁאַלְתִּי מֵאֵת יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי

נפקדוס למד שמרה נפשי ואזה אל האסוף עם חטאים נפשי: סס למד תום וישר יצרוני ופה ואני בתומי אלך ונדרך הזה עוד מדריך: ונפרטות כ"ל שנם הוא נעשה נקלב למד למד כנד הנליח סס, וקוה לרמות נמהנם מקום מזכן ה', וזהו שלמד שפטני — כי אני בתמי הלכתי עד עתה ולפ דשעתי מלדוני שלול לבלע לו בחנני — כי חסדך — לא ישבתי עם מיתי שוא לפשוע נמלכי — ארחץ בנקיון — כי נקי היה עדיין מכל חטא ולמד ה' אהבתי מעון ביתך כי זלת היתה מנמתו כל הימים וע"כ אל תאסף עם חטאים נפשי דק במקהלים אברך ה': כי כנד למד סס' מנליח המלוכה נידו: ולליו יחונך נס

כז ה' אורי וישעי, למד נס הוא חולל וגולל ונולך נקלב ס) (ונרמה כנתינת טעם למה שלמד נסוף הקדוש „רגלי עמדה במישור" ולמה? כי ה' אורי וישעי) לחרי היותו סס מולנח מחוך והשכיל נכל דרכיו: ולמד נס כי ה' אורי וישעי, ובקרוב עלי מרעים — יכשלו — וכי תקום עלי מלחמה,

ח) וחל תתמה קוחח נעים על דנוי השיחים חשר חני מיחם עת סולדתם נעיר נקלב, כי חדרנם תמה חני חיך לא יחסו לה עד עתה נס אחד! שנחוניו שחים נדיק ותשובה כחוהו היה יוסב ולומס כל העת שהיה חשר היתה כשנחים ימים, נלחי נשוח נעורו להודות לה' על מנוי המולנח, ולהתפלל על העתיד להניחהו חל מקום חפנו?

בְּבֵית יְהוָה כָּל־יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם־יְהוָה
וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ: כִּי יִצְפְּנֵנִי | בְּסֻכֹּה בְּיוֹם רָעָה
יַסְתִּרֵנִי בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי: וְעַתָּה
יָרוּם רֹאשִׁי עַל אֹיְבַי סְבִיבוֹתַי וְאָזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ
זִבְחֵי תְרוּעָה אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לַיהוָה: שְׁמַע־
יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי: לְךָ | אָמַר לִבִּי
בַּקְּשׁוּ פָנָי אֶת־פָּנֶיךָ יְהוָה אֲבַקֵּשׁ: אַל־תַּסְתֵּר
פָּנֶיךָ | מִמֶּנִּי אַל־תַּט־בְּאַף עַבְדֶּךָ עֶזְרָתִי הָיִיתָ
אַל־תִּטְּשֵׁנִי וְאַל־תַּעַזְבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעִי: כִּי־אָבִי
וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וַיהוָה יַאַסְפֵנִי: הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ
וּנְחֵנִי בְּאֹרַח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרָי: אַל־תִּתְּנֵנִי
בְּנֶפֶשׁ צָרָי כִּי־קָמוּ בִי עֵדֵי־שֶׁקֶר וְיִפַּח חָמָס:
לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב־יְהוָה בְּאֶרֶץ
חַיִּים: קַוֵּה אֶל־יְהוָה חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה
אֶל־יְהוָה:

בזאת הכנעתם כי לתם לורי ויסעי אני בוטח ס) נכל זלת אחת היל לתד שאלתי מאת ה', ולותם לנדם אני מבקש ויהיל שבתי בבית ה' כל ימי חיי כי נלעדם לין לי טוב נלמן כי הרחקתו ממנה נלמה נעיניו כלנו נגדם מהסתפח נגחלת ס', וכלתד לתר הול עלמו (שמואל ב' ט"ז-ט) וע"כ לתר נסוף המזמור לל עלמו קוה אל ה' ונם כי יתמהמה לקייס דנרו חכה לו חסו וקוה אל ה' ג) ונלה לוייתו לל מזמור כח אליך

ח) וידוע שהנחה לשון הקודם לנדר נכתו חלה הכתוויס נלשון נקנה על דנר ידוע. כתו וחס זלחת לה תשמעו לי. נס חסדר סדלס לרמז לף על המצוחס וסהנהגס ע"י שמואל הנביא.

ג) ולפי שכנר חחלתי נהקדמתי, לחף כי כל המזמורים הנכו על לחיס מלוכת לתד קדס לדוד חו לחיס לחר קודס לו, יעכו כלס נחוקן שייהו נס למוסר סשכל, ולחדלי ניחס לדעת לחת ה' ולנטוח נו נכל עת, כ"ל שנס המזמור הלזה, נלחר נכוחס על סדרך הזה, להיות שנור נפי כל נעת לרס לחען סורוחס חזק חמונחס נס, ולל יבעטו נגבורתם, ולזה נסל נסוף חלת ו קוים ח ל ס, וכה סיכוזו ידוע הוח שנעזוב לחיס שוחס נסחע פחחוס, וכסופס חיחס לרס חזקה, יבהל וישחוחס נחחוך חלוה: לנו יחס נקדמו, נס כי נגוד יהיה נחרן: חחנה חיס לנו והנלנו כחעט קס יחזוב לחיחנו, כי יקנן רעיונוחיו הנפזרות נרנע ויחמן כחו כנרחטונס, נעוד סרך שלנע יעמוד מזומס זחן לל נלחי ידע מה לעשות. — ונזה סיה החלוק

Digitized by Google

כח לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה | אֶקְרָא צוּרִי אַל־
תֶּחֱרַשׁ מִמֶּנִּי פֶּן־תֶּחֱשֶׁה מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־
יוֹרְדֵי בוֹר: שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ
בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר קָדְשֶׁךָ: אַל־תִּמְשְׁכֵנִי
עִם־רְשָׁעִים וְעִם פֹּעֲלֵי אָוֶן דֹּבְרֵי שָׁלוֹם עִם־
רֵעֵיהֶם וְרָעָה בִּלְבָבָם: תֵּן־לָהֶם כְּפָעָלָם וּכְרֹעַ
מַעַלְלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן־לָהֶם הָשֵׁב
גְּמוּלָם לָהֶם: כִּי־לֹא יָבִינוּ אֶל־פְּעֻלַּת יְהוָה
וְאֶל־מַעֲשֵׂה יָדָיו יֶהֶרְסֵם וְלֹא יִבְנֵם: בָּרוּךְ
יְהוָה כִּי־שָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי: יְהוָה | עֻזִּי וּמָגִנִּי
בּוֹ בָטַח לִבִּי וְנֶעְזַרְתִּי וַיַּעַל־ לִבִּי וּמִשִּׁירִי
אֲהוֹדֶנּוּ: יְהוָה עֹז לָמוֹ וּמָעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ
הוּא: הוֹשִׁיעָה | אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ
וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם:

כט מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים

כח אליך ה' אקרא, מצד ממר נשוגו ממחנה פלשתים ומנע את נקלב שלופה נשם, ויקבלו מכשיו עליו וכמעט שקלוהו נמנשים לולע שם נה' מנשחו במסופר (שמואל ב' ל' ו') וכנה בדוב יגונו ומר נפשו ממך אליך ה' אקרא — אל תחרש ממני כשמשלך נאוים ותומיס שמע קולי בנשאי ידי מלמוק אל דביר קדשך השומך נא"י ואל תמשכני עם רשעים להמות נגדך נפסיונות כשלם, כי נדול כיס שנדי, ונפכשלי מפני נעדי מהיס כאחד הרקיס כשלם מצד הניאוגו לזה ע"י שנשתם לי ע"כ תן להם כפעלם כי המה לא יבינו אל פעולת ה' — ומחרי הכרותו את עמלק ויצא את כל מצד לו ומצד למכשיו ניחוא הוסיף עוד מברוך ה' והשלם: ומה נחמך לעיניס קוף המזמור השוה עם תוכן הנצ

כט הבו לה' בני אלים, מצד זו מעורד ומנוח את מלילי ג"י לתת כבוד ועוז לרם על כל רמיס וטוכן את רכבי רוח: ולפי זרין נאור כי מעלמו הוא

חצר נין לחיק הלב ולחיס נדחס — וכנה כפי הנשב חצר חלחנו רוחיס, כי יחחו לחיס רעד, לו פחד סחחוס תפול עליו, יען נעלה חחס ס'! נס כי חיס נגוד הוא ולא נשמע סס חלכיס על מסחיו מיום היותו לחיס; לך שיחזקו עשחונותיו לחיחם. יחזור נס הוא לנטוח על חנרופו. ויבכח חלוס עוסרו: וע"כ חמר דוד קיים חל ס' וחזק ולחמן לנך נכל עת נרס ונעדים: לחמס נס כשנצו לשונותיו, ומז רח לנלחך חל תנטח נלחיון לנצך רק חזוד וקוים חל ס'.

Digitized by Google

הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ
הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה
עַל־הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם
רַבִּים: קוֹל יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל
יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי
הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹון כְּמוֹ
בֶן־רְאֵמִים: קוֹל יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל
יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ:
קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת
וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב
וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יום ב׳

ל מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד: אֲרוֹמִמְךָ
יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא־שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי: יְהוָה
אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי: יְהוָה הֶעֱלִיתָ
מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתָנִי מִיָּרְדִי בוֹר: זַמְּרוּ
לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ: כִּי רֶגַע
בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר

מידי ק׳

מצוה, ולפ עת חמץ מיוחד להוייתו, כי לא מלך כדוד מוכן תמיד למצוה מחצות בלילה, רק לזכיר שגם בפעם הזאת המלך שב לסדרו להעמיק בתחלה למחר ביל שבח מזמור מצד נעשה למחר מלכו וכוף

ל ארוממך ה׳, מצד כנר פידשתי בתנחומי הסניה, ומס טוב שבתו עם מזמור הקודמו מצד כי מזדו לת עס קדשו לעלו ולרומס לת ה׳ מלקינו, ונזה מתמיל בתרוממך לכלול גס לת עלמו עס המרוממים, ונותן טבח לס׳ כי [illegible] ממחלתו, גס מוסב מצד סיהס לו בצרף ימיו, לו למחנת [illegible] ובלבד למזמי על זה בתנחומי הלבטונה, ומעתה מוכן המשורד [illegible] לסדרו מצד נגד לו ומלינ למחרו

לא בך

רִנָּה: וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל־אֶמּוֹט לְעוֹלָם:
יְהוָה בִּרְצוֹנְךָ הָעֱמַדְתָּה לְהָרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ
פָּנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל: אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל־
יְהוָה אֶתְחַנָּן: מַה־בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל־
שַׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ: שְׁמַע־יְהוָה
וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה־עֹזֵר לִי: הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל
לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ
כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ:

לא לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי
אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם בְּצִדְקָתְךָ פַּלְּטֵנִי: הַטֵּה
אֵלַי אָזְנְךָ מְהֵרָה הַצִּילֵנִי הֱיֵה לִי ו לְצוּר מָעוֹז
לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי: כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי
אָתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי וּתְנַהֲלֵנִי: תּוֹצִיאֵנִי
מֵרֶשֶׁת זוּ טָמְנוּ לִי כִּי אַתָּה מָעוּזִּי: בְּיָדְךָ
אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת:
שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים הַבְלֵי־שָׁוְא וַאֲנִי אֶל־יְהוָה
בָּטָחְתִּי: אָגִילָה ו וְאֶשְׂמְחָה בְחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר

לא בך ה' חסיתי, מסר מזמור מוכיח עליו שנעשה נימי שמואל, וכן פרשנו דוד המפרשים על ימי נוסו מנוד לנוד ומנגעה לנגעה מפני שדעתו: לפי לי נדמה שאמר גם את זה בדדפו אחר העמלקי אשר שדפו את קלקל, ונפרש במסר פנהו מעתים לים על נחל הבשור, ולא נשאלו לו כ"א מרגע מעות לים, והוא לפי ידע מספר מפקד מנשי הנגע אשר יגוע עליהם עם רד עם מעט הוא: ונשמת נדול היה, כי הוא הכה בהם מהנשף ועד הערב למחרתו ועדיין נמלטו מרגע מעות לים נער: וגם כי אמר לו ה' "רדוף כי השג תשג והצל תציל" לפי הניח מלשוע על ה' ולהתחנן לו, כאשר עשה גם יעקב לפיכך: וזהו שאמרו בך ה' חסיתי תמיד אל אבושה גם עתה וכו' ולמען שמך תנחני כי שמעו כלם את אשר אמרת לי: ידף והשג תשג וזהו מתם כמו שאמר יעקב הצילני נא — ואתה אמרת וכו' תיציאני מרשת זו כמוהו נשמנע אשר טמנו לי הרשעים המלא בידך אשר פדית אותי פעמים רבות אפקיד רוחי גם עתה אל אל אמת ועליך לקיים הבטחתך ונפרש שאלחמתי בים דומה למלחמת מנוח, כי שנאתי השומרים הבלי שוא ר"ל המוניים המלא.

רָאִיתָ אֶת־עָנְיִי יָדַעְתָּ בְצָרוֹת נַפְשִׁי׃ וְלֹא
הִסְגַּרְתַּנִי בְּיַד אוֹיֵב הֶעֱמַדְתָּ בַמֶּרְחָב רַגְלָי׃
חָנֵּנִי יְהוָה כִּי צַר־לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי נַפְשִׁי
וּבִטְנִי׃ כִּי כָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה כָּשַׁל
בַּעֲוֹנִי כֹחִי וַעֲצָמַי עָשְׁשׁוּ׃ מִכָּל־צוֹרְרַי הָיִיתִי
חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי | מְאֹד וּפַחַד לְמְיָדְעָי רֹאַי בַּחוּץ
נָדְדוּ מִמֶּנִּי׃ נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי
אֹבֵד׃ כִּי שָׁמַעְתִּי | דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב
בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי זָמָמוּ׃ וַאֲנִי |
עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה׃ בְּיָדְךָ
עִתֹּתַי הַצִּילֵנִי מִיַּד אוֹיְבַי וּמִרֹדְפָי׃ הָאִירָה
פָנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ׃ יְהוָה אַל
אֵבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ יֵבשׁוּ רְשָׁעִים יִדְמוּ
לִשְׁאוֹל׃ תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי־שֶׁקֶר הַדֹּבְרוֹת עַל
צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז׃ מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר־
צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי
אָדָם׃ תַּסְתִּירֵם | בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרְכְסֵי אִישׁ
תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב לְשֹׁנוֹת׃ בָּרוּךְ יְהוָה כִּי
הִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר׃ וַאֲנִי | אָמַרְתִּי

ואני בה' בטחתי נ"ל מחמת עמ"ס וע"כ אגילה וכו' אשר ראית זה כמה את עניי — והעמדת במרחב רגלי — מכני גם עתה כי כלו ביגון חיי עד עתה (ויש גי שלשים ל) מכל צורדי מאד היו לי תמיד הייתי חרפה לכל — נשכחתי כמת מלב כי ימים רבים היה נזקקתי ולים לא זכר לותו לשאול להשלימו לתו, וגם יהונתן מותבו לא נא לפקדהו עוד: כי שמעתי דבת רבים עתה וכיוצא ממתלוננים לטעמים על מדוייסים ושריסים סנת כל המלוקות מאד מסוגנת עליהם וזהו בהוסדם — לקחת נפשי זממו — ואני עליך —

ל"ל הסמים היותר עזים לחיי החדש תלד מעצב, כי בסם יצוח לשנת הכח, ויזמח [illegible] ובנבך נשחרותו: וכו' היו כלם ימי עוני ולוקה, וע"כ יחות [illegible] שלים מזלת.

בְּחָפְוִי נִגַּרְוָתִי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אָבֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל
תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ: אֶהֱבוּ אֶת־יְהוָה כָּל־
חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יֶתֶר
עֹשֶׂה גַּאֲוָה: חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל־
הַמְיַחֲלִים לַיהוָה:

לב לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶשַׁע כְּסוּי
חֲטָאָה: אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן
וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: כִּי־הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עַצְמַי
בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם: כִּי ׀ יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד
עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה:
חַטָּאתִי ׀ אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא־כִסִּיתִי אָמַרְתִּי

תאלמנה כי מה רב טובך וכפידום הרמב"ן ז"ל, לו לפסר שמפסוק כזה ולמלה הוסיף מחדי שורו מכוות מת העמלקי ויבא לנקבו ביד רמה ושלל רב מאוד, למען המזיק לך עבדים ולב כל הבאים מחריבם בשורות שבשעת שם, חסר יסורנהו: וע"כ מזכיר לכם בקולר מלוס בם לנרותיו העבורות ומחר לכל, העם חזקו ויאמץ לבבכם כ) ומליו יוזבד בזבד טוב ונעים

לב אשרי נשוי פשע, בם כי כל רוחיו יחמלו לי זר מעשהו! כי הוא נולמי מחרי מלוך דוד חנר, ומיך יכון פה מלנו לפי סדר המובנל ממך? — כי מיבים בל ידלו זרות ג) בם יחנו לבם בל חבר מומר בהקדמה למזמור הלזה והוא: הרב אלבו בספרו היקר עקרים פרק כ"ו מלמד ד' מביא לדבעה מעמים על מה שקבל הבם ית' מת תשובת דוד מלך ישראל על חטאו הגדול בעינינו בחוך מלוד מחטא שהוא, בם קללו עבד ה' ואל שהוא ואל תשובתו לא בעם בם מלבסנו מהיות מלך; ושני הלמדים הם: א שדוד הודם מיד מת חטאו, ולא בוש לפרסמו ולהתודות עליו קבל עם, לך שאול חס על כבודו ושקר תולבות להעלימו; ב דוד הטיב מת מיטיביו וחבן מת מוביו לך שאול נמל דע לאויבו דוד, ולא חמל על אוהבי הבהיבים: ומלבד הלמה יש בו עוד טעם שליבי הלמד בפסוק (שמואל ב' י"ב י"ד) בפידוש והוא על שנזם דבר הבניא שמואל, ויאמר לעשות הזבח: עוד תזכור שהמזמור ל"ב הקדוש לזה נעשה בנקבו (לפי פידוסי) מחרי שוב דוד מבכות מת העמלקי, ומיד מח"כ הלך לחבדון ומשח שם למלך על יהודה על פי ה', ולאחר שבע

ח) ובם כי בחברתי הבאים שהמזמור הלזה יאות ליחי זקנת דוד, עתה שמלאתי מת הספיר הלאת הזה, אחי מתר בי, ותולת אחי אותו יותר נחם ורחוי לתאורע הזה אחר שבשתיו למעלה. והבוחר יבחר.

ג) ובם הציר מת הקולה הבעים על הבבתי, שדוד בשבדו מת תפלותיו וסידיו, שבם בפעמים דבר אם בבם, אתה הסיה בתחלתם, למען לאדם וחבבם יחד בתוך שהקה ממנו יותר נבון לבשקבותיו הפרטיות, לחיותם אחריהם ורפוחים יחד (חבבשרשי עצ).

אוֹדֶה עָלַי פְּשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן
חַטָּאתִי סֶלָה: עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד ׀
אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֶׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו
לֹא יַגִּיעוּ: אַתָּה ׀ סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי
פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ־
זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: אַל־תִּהְיוּ ׀ כְּסוּס
כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל
קָרוֹב אֵלֶיךָ: רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ: שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ
צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב:

לג רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ:
שִׁירוּ־לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי
יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ:

פניס נס מכל יסדעל וכנס פס יפעל הטובל. המל יעות מצפע, ומס שדי
יקח טוחך, לת זס יגלע ממקומו, ונעך המחר יקטוס חטאו מסך חטא!!
וע"כ להציע על המלה הזאת נחר דוד נמזמור הלזה ל"ג להניגו פס —
נגך מצוא המובטל ממנו — כי הוא נעשה ממש על החטא הזה לרמז נפס
נזכה לשובו על ילו הטעמים חכו נסוף מזמור ל"ג למד אהבו את ה'
חסידיו העושים לפניס מצוות הדין אמונים לעשות לוקן ה' נאמונכס — ולויכס
פיחזיס מצוס למנס לענוד לת פי ה' כאשר עשה שאול פעמים נוצר ה' לך
משלם על יתר עושה נאוה להפות עונס נגך ה': למנס אשרי נשוי פשיע
נאמונותו עליו כמו חטאה כאשר עשה לי נאתוותי עליו ואמר לי הכניע
גם ה העביר חטאתך. — ומאל המזמור יוכן מעלמו כי להוות לת העם
דרכי התשובה נתנו פה וכפירוש הרמב"ן ז"ל. וזהו למדו אשכילך ואורך
בדרך זו תלך — אל תהיו כסוס כפרד — לך שובו לל ה' ולל תכסו פשעכס.
ולז שמחו וגילו צדיקים וכו'. ומה נעים לפידתו עס מזמור

לג רננו צדיקים, כאשר העיד עליו גס המאור ז"ל. ולינני לריך למלוא
לו זמן ועדן להוייתו, כי גס הוא מלותם לאר יפותו לכל זמן; ודק לדמות
[illegible] לריך לאחר המזמור הזה כנס המלך לת טעמו, והפך לת סדרו,
[illegible] כאשר נעשו ימי שאול — כאשר מוסם

בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם:
כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת:
יִירְאוּ מֵיהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי
תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד:
יְהוָה הֵפִיר עֲצַת־גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים:
עֲצַת יְהוָה לְעֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר
וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם ו
בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה
אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ
אֶל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין
אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין־הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־
חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרֹב־כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס
לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה
אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת
נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה
עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם
קָדְשׁוֹ בָּטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר
יִחַלְנוּ לָךְ:

לד לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ

עליו בתחלתו, — ולפעמיד לחריסים מלותם מסר נעשו לחרי כן: ומסנם
לזה סיף לפ"ך: לפי שמטעם מסר למזתי עליו זה פעמים נזכרתי רלה המלך
לרמיס ולפצלים בספר הרצון הזה בשני המזמורים מ' ומ"ן, ומס מלותם
מסר חנון מחרי מלכו, ע"כ בתחיל החלוקה מזלת במזמור ב)

לד לדוד בשנותו את טעמו, מסר שיל על עלמו שנעשה שיגעון בעיני ג)

ח) ואחסר שלרמז על זה נתן סימנו בתחילת המזמור ברמזו עליו בסירוס את הוייתו:
וכן יוכל לרמות שעשה כן בתחלת הספר הוא בכוונה, לניין במזמור ב' ח' שמנחומים,
לרמז על סדרו, להתחיל כל חלוקה נלותם חסר עשה חחרי חלקו, ולסיימם
בזמזמוים חסר עשה קודם לכן.

ג) ועל חסר הפלים בסדר המכון ממנו בספר ברחשון במזמור ל"ח, שמוע חפלתי

וַיִּגְרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ: אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת
תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי
יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי
וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי
וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ
וּפְנֵיהֶם אַל־יֵחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ
וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ־יְהוָה ו
סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב
יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ: יְרָאוּ אֶת־יְהוָה
קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ
וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב: לְכוּ־
בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: מִי־
הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב:
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר
מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי
יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם: פְּנֵי
יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ
וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם: קָרוֹב

ודפוסים לפיכך וכך עם הקדוש כי עם לעמך: דכנו לדיקים ופס למל אברכה, עם פני — גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו עם למל הנה עין ה' אל יראיו — ופס למל דרשתי את ה' ועננני כמניח לפיס לדבריו הלפחזיס וכן פיס פ) ועל כפילתו עם מזמור ל"ו לפסך בס הוס נעשה על המעשה הלוה, לפסך יביך עליו לפחיתו באחוז אותו פלשתים בנת לומך שלומו מצך נעת לפך הנאבדהו לפני לכיס הוס מצימלך לפמלו נזיקים כמויב הוכב בעולים, ול"כ הוס מלף כללוב עיף, זעקו ונעקו, כי מן סיס נגרס ונוקס בדולה,

פסך בך נאקלב עדס ניחו לכנף מלוכה, כחבר לחדתי למעלה, מוזר עתה ומתחול
פסך עשה בלחזיס, בתחלת נוסו תפני שחול: ומצליס הסדר הזה נפסך
עיניך תחזינה מיסרים בזוחך שתם.
דשתי: בתחלת חנכו היתה דעתו זאת: רק לחכי כן בחנכו וסדרו יחד
נתן דעתו גם לזה, וכמו שהעירותי על זה בהערתי לחזמור ל"ג:

יְהוָה לִנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה: שֹׁמֵר
כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה:
תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ: פּוֹדֶה
יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ:

לה לְדָוִד ׀ רִיבָה יְהוָה אֶת־יְרִיבַי לְחַם אֶת־
לֹחֲמָי: הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה וְקוּמָה בְּעֶזְרָתִי: וְהָרֵק
חֲנִית וּסְגֹר לִקְרַאת רדְפָי אֱמֹר לְנַפְשִׁי יְשֻׁעָתֵךְ
אָנִי: יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר
וְיַחְפְּרוּ חֹשְׁבֵי רָעָתִי: יִהְיוּ כְּמֹוץ לִפְנֵי־רוּחַ
וּמַלְאַךְ יְהוָה דֹּחֶה: יְהִי־דַרְכָּם חֹשֶׁךְ
וַחֲלַקְלַקּוֹת וּמַלְאַךְ יְהוָה רדְפָם: כִּי־חִנָּם
טָמְנוּ־לִי שַׁחַת רִשְׁתָּם חִנָּם חָפְרוּ לְנַפְשִׁי:
תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאָה לֹא יֵדָע וְרִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־טָמַן
תִּלְכְּדוֹ בְּשׁוֹאָה יִפֹּל־בָּהּ: וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיהוָה
תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ: כָּל־עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהוָה
מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן
מִגֹּזְלוֹ: יְקוּמוּן עֵדֵי חָמָס אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתִּי

ומיתת מות כפלה עליו; אך את זה ל"ל עשה לאחי מצד נוסח מצניעלך וילך חפצי לנפשו, וע"כ דומה יותר לשיל שנאי והולפה, מלשיל תפלה ושעקה; וע"כ עשהו גם נסדר ג' ג', כי הפליג ס' מסדו עמו מאוד, להוליך למדמה דגליו; ולפיו הניח נכונה לנויים מזמור

לה ריבה ה', מצד גם הוא נעשה ניסי שאול, לאחרי מצד הרפה לו את כוף מעילו מצד כרת נמערה, וידגד אתו מספט על מצד דקפר חנם, כי סם (שמואל ג' כ"ד ט"ז) נאמר "יסיים ה' לדיין — וירא את ריבי" ודפה שנכל זאת עדיין מרגיזו לף נתנו את שאול להפלים אתו, חגר עליהם המזמור הזה מצד הוא מלא מוסר השכל, ועל כל עושה עולה נכון הוא; וע"כ לא ימלא זו זעקת שבר, וכפא לג; דק כלו כעין ויכוח והוגעת דגדיס לפני בוסטו לדק, נחותו תיך פועלי המון כפלה ימיטו עליו דעה נעת מצד הוא אלהי הת

יִשְׁאָלוּנִי: יְשַׁלְּמוּנִי רָעָה תַּחַת טוֹבָה שְׁכוֹל
לְנַפְשִׁי: וַאֲנִי ו בַּחֲלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי
בַצּוֹם נַפְשִׁי וּתְפִלָּתִי עַל־חֵיקִי תָּשׁוּב: כְּרֵעַ
כְּאָח לִי הִתְהַלָּכְתִּי כַּאֲבֶל־אֵם קֹדֵר שַׁחוֹתִי:
וּבְצַלְעִי שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ נֶאֱסָפוּ עָלַי נְכִים וְלֹא
יָדָעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא־דָמּוּ: בְּחַנְפֵי לַעֲגֵי מָעוֹג
חָרַק עָלַי שִׁנֵּימוֹ: אֲדֹנָי כַּמָּה תִּרְאֶה הָשִׁיבָה
נַפְשִׁי מִשֹּׁאֵיהֶם מִכְּפִירִים יְחִידָתִי: אוֹדְךָ
בְּקָהָל רָב בְּעַם עָצוּם אֲהַלְלֶךָּ: אַל־יִשְׂמְחוּ־
לִי אֹיְבַי שֶׁקֶר שׂנְאַי חִנָּם יִקְרְצוּ־עָיִן: כִּי לֹא
שָׁלוֹם יְדַבֵּרוּ וְעַל־רִגְעֵי־אֶרֶץ דִּבְרֵי מִרְמוֹת
יַחֲשֹׁבוּן: וַיַּרְחִיבוּ עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הֶאָח הֶאָח
רָאֲתָה עֵינֵנוּ: רָאִיתָה יְהוָה אַל־תֶּחֱרַשׁ אֲדֹנָי
אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי: הָעִירָה וְהָקִיצָה לְמִשְׁפָּטִי
אֱלֹהַי וַאדֹנָי לְרִיבִי: שָׁפְטֵנִי כְצִדְקְךָ יְהוָה אֱלֹהָי
וְאַל־יִשְׂמְחוּ־לִי: אַל־יֹאמְרוּ בְלִבָּם הֶאָח
נַפְשֵׁנוּ אַל־יֹאמְרוּ בִּלַּעְנוּהוּ: יֵבשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו
שְׂמֵחֵי רָעָתִי יִלְבְּשׁוּ־בוּשֶׁת וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים
עָלָי: יָרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקִי וְיֹאמְרוּ תָמִיד
יִגְדַּל יְהוָה הֶחָפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ: וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה
צִדְקֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּהִלָּתֶךָ:

לו לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד־יְהוָה לְדָוִד: נְאֻם־פֶּשַׁע

בחלותם, ונפילת תפלתי בחיקם עליו. ונפש מלוט מליצת ואני בחלותם לבושי שק וכו' על מנת קטילה ועל נפל, אבל השפיע לפי טובות, ומדף נפשו למות למען פליל הרשעים מיד הפלשתים ופי גמלוהו רק רע, וע"כ קרא אל ה' לנפשו כנדקתו. ומענין המזמור הזה הוא גם

לו נאום פשע, אבל נאמר על מרידת עמו אחרי מלכו: ונפ כי לפי נמלצ

Digitized by Google

לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין־פַּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד
עֵינָיו: כִּי־הֶחֱלִיק אֵלָיו בְּעֵינָיו לְמִצְא עֲוֹנוֹ
לִשְׂנֹא: דִּבְרֵי־פִיהוּ אָוֶן וּמִרְמָה חָדַל לְהַשְׂכִּיל
לְהֵיטִיב: אָוֶן | יַחְשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב עַל־
דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב רָע לֹא יִמְאָס: יְהוָה בַּהַשָּׁמַיִם
חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַד־שְׁחָקִים: צִדְקָתְךָ |
כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם
וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְהוָה: מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים
וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן: יִרְוְיוּן מִדֶּשֶׁן
בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם: כִּי עִמְּךָ מְקוֹר
חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר: מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ
וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב: אַל־תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה
וְיַד רְשָׁעִים אַל־תְּנִדֵנִי: שָׁם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי אָוֶן
דֹּחוּ וְלֹא־יָכְלוּ קוּם:

לז לְדָוִד | אַל־תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא
בְּעֹשֵׂי עַוְלָה: כִּי כֶחָצִיר מְהֵרָה יִמָּלוּ וּכְיֶרֶק

לו ולנצים מחריו כסגה הפרטית מסד עליך חגדו, נרמה ככל זמת, שנעשה בפרטות על מחיתופל בעת מרידתו נגדו: ועליו יאמר על נכון און יחשוב על משכבו למען על ערמת מנשלום לגנוב לנות עני ישראל בעמדו בנוקר בנוקר על יד דרך הטער (שמואל ב' ט"ו ב') מסד היה לפי דעת דוד בעלת מחיתופל, וע"כ אמר הוא יחשוב און על משכבו, ומהו הטון? יתיצב על דרך לא טוב: וכן בתחלת המזמור כי החליק אליו ד"ל לאבשלום בעיניו: למצא עונו בשנא הפלגנים לשנוא כמסד אמר (שמואל ב' ט"ז כ"ח) ושמע כל העם כי נבאשת את אביו: וכל המזמור נעשה לפ"ז אחרי סיגי לירושלים, לו נסוף ימיו. כי אין זו טוס תמיכה לו תפלה לה' להצלהו מיד מבקשי רעתו וכ"ל בקשה כל יעילותו לדבל בעוה: ונפלה לו מתימתו עם נפלו — כי כבד נפלו מבאלו כל יוכלון קום: וכעבד הקלוקות מתעימים מליו בסידים הבאים, ליסר דוכי הים ועלילותיו, מסד מליו היה כל מבטו תמיד ובפרט לחרי מלכו. וע"כ בלמיד לזה מזמור

לז אל תתחר: שהוא מלא מוסר השכל ולקח טוב כל יקנא הים במרעים: ואין לתוד אחרי תר כוייתו כי הוא מסידי השכלה מסד כל עת מוכן לנפש: אך בכל זאת מוכח מתוכיותו שנעשה גם הוא בעת זקנתו בשמוא" אחר

Digitized by Google

דֶּשֶׁא יִבְלוֹן: בְּטַח בַּיהוָה וַעֲשֵׂה־טוֹב שְׁכָן־
אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה: וְהִתְעַנַּג עַל־יְהוָה וְיִתֶּן
לְךָ מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ: גּוֹל עַל־יְהוָה דַּרְכֶּךָ וּבְטַח
עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה: וְהוֹצִיא כָאוֹר צִדְקֶךָ
וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצָּהֳרָיִם: דּוֹם ׀ לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל
לוֹ אַל־תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּאִישׁ עֹשֶׂה
מְזִמּוֹת: הֶרֶף מֵאַף וַעֲזֹב חֵמָה אַל־תִּתְחַר
אַךְ־לְהָרַע: כִּי מְרֵעִים יִכָּרֵתוּן וְקֹוֵי יְהוָה הֵמָּה
יִירְשׁוּ־אָרֶץ: וְעוֹד מְעַט וְאֵינֶנּוּ רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ
עַל־מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ: וַעֲנָוִים יִירְשׁוּ־אָרֶץ
וְהִתְעַנְּגוּ עַל־רֹב שָׁלוֹם: זוֹמֵם רָשָׁע לַצַּדִּיק
וְחֹרֵק עָלָיו שִׁנָּיו: אֲדֹנָי יִשְׂחַק־לוֹ כִּי־רָאָה
כִּי־יָבֹא יוֹמוֹ: חֶרֶב ׀ פָּתְחוּ רְשָׁעִים וְדָרְכוּ
קַשְׁתָּם לְהַפִּיל עָנִי וְאֶבְיוֹן לִטְבוֹחַ יִשְׁרֵי־דָרֶךְ:
חַרְבָּם תָּבוֹא בְלִבָּם וְקַשְׁתוֹתָם תִּשָּׁבַרְנָה:
טוֹב מְעַט לַצַּדִּיק מֵהֲמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים: כִּי ׀
זְרוֹעוֹת רְשָׁעִים תִּשָּׁבַרְנָה וְסוֹמֵךְ צַדִּיקִים
יְהוָה: יוֹדֵעַ יְהוָה יְמֵי תְמִימִם וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם
תִּהְיֶה: לֹא יֵבֹשׁוּ בְּעֵת רָעָה וּבִימֵי רְעָבוֹן
יִשְׂבָּעוּ: כִּי רְשָׁעִים ׀ יֹאבֵדוּ וְאוֹיְבֵי יְהוָה כִּיקַר
כָּרִים כָּלוּ בֶּעָשָׁן כָּלוּ: לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם
וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן: כִּי מְבֹרָכָיו יִירְשׁוּ אָרֶץ

סיימי ומס אקנתי" מס שלא יהות להמר בהיותו כאר או בגד בעלומיו —
ומס [redacted] לבוכל להיות רק מלוית שדיי לנד, הכס לפי הפשט הפזוט ממנו על
כלמה [redacted] מוסת על דבריו, וכשאר עשה מעשים רעות בתהלותיו. ותלוי

וּמִקְלָלָיו יְבֹרָכוּ: מֵיְהוָה מִצְעֲדֵי־גֶבֶר כּוֹנָנוּ
וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ: כִּי־יִפֹּל לֹא יוּטָל כִּי־יְהוָה סוֹמֵךְ
יָדוֹ: נַעַר הָיִיתִי גַּם־זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק
נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ מְבַקֶּשׁ לָחֶם: כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן
וּמַלְוֶה וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב
וּשְׁכֹן לְעָלָם: כִּי יְהוָה ׀ אֹהֵב מִשְׁפָּט וְלֹא־
יַעֲזֹב אֶת־חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמָרוּ וְזֶרַע רְשָׁעִים
נִכְרָת: צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ לָעַד עָלֶיהָ:
פִּי־צַדִּיק יֶהְגֶּה חָכְמָה וּלְשׁוֹנוֹ תְּדַבֵּר מִשְׁפָּט:
תּוֹרַת אֱלֹהָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֻׁרָיו: צוֹפֶה
רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ: יְהוָה לֹא־
יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּהִשָּׁפְטוֹ: קַוֵּה אֶל־
יְהוָה ׀ וּשְׁמֹר דַּרְכּוֹ וִירוֹמִמְךָ לָרֶשֶׁת אָרֶץ
בְּהִכָּרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: רָאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ
וּמִתְעָרֶה כְּאֶזְרָח רַעֲנָן: וַיַּעֲבֹר וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ
וָאֲבַקְשֵׁהוּ וְלֹא נִמְצָא: שְׁמָר־תָּם וּרְאֵה יָשָׁר
כִּי־אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם: וּפֹשְׁעִים נִשְׁמְדוּ
יַחְדָּו אַחֲרִית רְשָׁעִים נִכְרָתָה: וּתְשׁוּעַת
צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוֹזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם
יְהוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי־
חָסוּ בוֹ:

לח מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר: יְהוָה אַל בְּקִצְפְּךָ
תוֹכִיחֵנִי וּבַחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: כִּי־חִצֶּיךָ נִחֲתוּ

לח מזמור לדוד להזכיר, פסד הוא כעין ודוי וכהסכלת הרמב"ן ז"ל: ומעניינו מלמד שגם הוא נעשה מחר עליותו על כסא המלוכה: ולפ"ד נתחלת מחלתו בהיותו מוסכנ על ערש דוי, ומלמד נעין כללו שעתה יסמחו לוידוי

Digitized by Google

בִי וַתִּנְחַת עָלַי יָדֶךָ: אֵין־מְתֹם בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי
זַעֲמֶךָ אֵין־שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי: כִּי
עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי:
הִבְאִישׁוּ נָמַקּוּ חַבּוּרֹתָי מִפְּנֵי אִוַּלְתִּי: נַעֲוֵיתִי
שַׁחוֹתִי עַד־מְאֹד כָּל־הַיּוֹם קֹדֵר הִלָּכְתִּי: כִּי־
כְסָלַי מָלְאוּ נִקְלֶה וְאֵין מְתֹם בִּבְשָׂרִי: נְפוּגֹתִי
וְנִדְכֵּיתִי עַד־מְאֹד שָׁאַגְתִּי מִנַּהֲמַת לִבִּי: אֲדֹנָי
נֶגְדְּךָ כָּל־תַּאֲוָתִי וְאַנְחָתִי מִמְּךָ לֹא־נִסְתָּרָה:
לִבִּי סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹחִי וְאוֹר־עֵינַי גַּם־הֵם
הֵן אִתִּי: אֹהֲבַי וְרֵעַי מִנֶּגֶד נִגְעִי יַעֲמֹדוּ וּקְרוֹבַי
מֵרָחֹק עָמָדוּ: וַיְנַקְּשׁוּ ו מְבַקְּשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹרְשֵׁי
רָעָתִי דִּבְּרוּ הַוּוֹת ו וּמִרְמוֹת כָּל־הַיּוֹם יֶהְגּוּ:
וַאֲנִי כְּחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם לֹא יִפְתַּח־פִּיו:
וָאֱהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־שֹׁמֵעַ וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת:
כִּי־לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי:
כִּי־אָמַרְתִּי פֶּן־יִשְׂמְחוּ לִי בְּמוֹט רַגְלִי עָלַי
הִגְדִּילוּ: כִּי־אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן וּמַכְאוֹבִי נֶגְדִּי
תָמִיד: כִּי־עֲוֹנִי אַגִּיד אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי: וְאֹיְבַי
חַיִּים עָצְמוּ וַרְבּוּ שִׂנְאַי שֶׁקֶר: וּמְשַׁלְּמֵי רָעָה
תַּחַת טוֹבָה יְשִׂטְנוּנִי תַּחַת רָדְפִי־טוֹב: אַל־
תַּעַזְבֵנִי יְהוָה אֱלֹהַי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי: חוּשָׁה
לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי:

רדפי ק'

עליו, ומוסגי לעתו סוות יקנדו: ונס כי כדנה לעסות מזמודי סולמה ומחנה נמלה עם המחלה הזאת, אין להתפלל על זה. כמעט כנד העילומי עליו ...ועל כדומה לו במזמור כ"ס: וע"כ נס מליו יכון מזמור

לט לַמְנַצֵּחַ לִידִיתוּן מִזְמוֹר לְדָוִד: אָמַרְתִּי
אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי
מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי: נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה
הֶחֱשֵׁתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר: חַם־לִבִּי בְּקִרְבִּי
בַּהֲגִיגִי תִבְעַר־אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִלְשׁוֹנִי: הוֹדִיעֵנִי
יְהוָה וְקִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה־הִיא אֵדְעָה מֶה־
חָדֵל אָנִי: הִנֵּה טְפָחוֹת נָתַתָּה יָמַי וְחֶלְדִּי
כְאַיִן נֶגְדֶּךָ אַךְ כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם נִצָּב סֶלָה:
אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ־אִישׁ אַךְ־הֶבֶל יֶהֱמָיוּן יִצְבֹּר
וְלֹא־יֵדַע מִי־אָסְפָם: וְעַתָּה מַה־קִוִּיתִי אֲדֹנָי
תּוֹחַלְתִּי לְךָ הִיא: מִכָּל־פְּשָׁעַי הַצִּילֵנִי חֶרְפַּת
נָבָל אַל־תְּשִׂימֵנִי: נֶאֱלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח־פִּי
כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ: הָסֵר מֵעָלַי נִגְעֶךָ מִתִּגְרַת
יָדְךָ אֲנִי כָלִיתִי בְּתוֹכָחוֹת עַל־עָוֹן יִסַּרְתָּ אִישׁ
וַתָּמֶס כָּעָשׁ חֲמוּדוֹ אַךְ הֶבֶל כָּל־אָדָם סֶלָה:
שִׁמְעָה־תְפִלָּתִי יְהוָה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־
דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תוֹשָׁב
כְּכָל־אֲבוֹתָי: חְשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה בְּטֶרֶם
אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי:

מ לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר: קַוֹּה קִוִּיתִי יְהוָה

לידותון ק׳

לט אמרתי אשמרה, שנס גו מתמונן ומתנוסך על עלמון דוחו ומכלומו, כי נעלם מעוך על חטאיו. ונדכא עד לעפר על גיל מסר יגילו עליו מס:טיו: ולפי הכרלם נעשה המזמור הלזה כמסר פלידיכם מחלתו וכאתו נעכר: על יכימוהו עוך לשלוט בשבע פיו. ולוח משפטו על דשרת המלוכה ותכסיסיו, וירד תשניס ושניס בלבו ומרוב לעגו ויבוזו הדשה לקיון ולילל במזמור הלזה יותר מכפקודמו: ל״מ נפוגתי ותרכתי עד מאוד: הודיעני קצי: מתגרת ידך אני כליתי וכדומיהן הדשה: וככל מכלוניו חטאו נגד עיניו, ועליו מתוקם תמיד, וחזו שבחו: ומה נאה לו לפ״ז חבוך מזמור

מ קוה קויתי, מסר נעשה — כמו שאמרתי בשברתי הסניה — כמסר התחיל

וַיֹּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שַׁוְעָתִי: וַיַּעֲלֵנִי | מִבּוֹר שָׁאוֹן
מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם עַל־סֶלַע רַגְלַי כּוֹנֵן אֲשֻׁרָי:
וַיִּתֵּן בְּפִי | שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּה לֵאלֹהֵינוּ יִרְאוּ
רַבִּים וְיִירָאוּ וְיִבְטְחוּ בַּיהוָה: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר
אֲשֶׁר־שָׂם יְהוָה מִבְטַחוֹ וְלֹא־פָנָה אֶל־רְהָבִים
וְשָׂטֵי כָזָב: רַבּוֹת עָשִׂיתָ | אַתָּה | יְהוָה אֱלֹהַי
נִפְלְאֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין | עָרֹךְ אֵלֶיךָ
אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר: זֶבַח וּמִנְחָה |
לֹא־חָפַצְתָּ אָזְנַיִם כָּרִיתָ לִי עוֹלָה וַחֲטָאָה לֹא
שָׁאָלְתָּ: אָז אָמַרְתִּי הִנֵּה־בָאתִי בִּמְגִלַּת־סֵפֶר
כָּתוּב עָלָי: לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹהַי חָפָצְתִּי
וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי: בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק | בְּקָהָל רָב
הִנֵּה שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְהוָה אַתָּה־יָדָעְתָּ:
צִדְקָתְךָ לֹא־כִסִּיתִי | בְּרֹוב לִבִּי אֱמוּנָתְךָ
וּתְשׁוּעָתְךָ אָמָרְתִּי לֹא־כִחַדְתִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ

להמלים מחליו ס) ותצלהו דוחו נאחך היתים להודות לה' על חסדו ואמתו, והכה נלטע עצתותיו נמחזה שדי ילמה את הטוענות מאד עשה לו מלהים, וליצלל עמו, ועל כלם כי נסה לו את חטאו מאד חטא; אך מדי דברו עלה בדעיוכו. שעדין לא הלך נחון על מצעתו, וגם זכר מה שעשה לו יוצ וסיעתו נהיותו מוזלך על עקבו עדם דוי ויצ להתפלל אל ה' לפלטהו מכל לדה כי עדין היה נחייס חייתס, וע"ז אמר: קוה קויתי ה' ויט אלי להחייני ויעלני מבור שאון שכנת המות ויתן בפי שיר חדש המזמור הזה נעלמן תהלה לאלהינו למען יראו רבים וייראו — אשרי הגבר אשר שם במוני ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים כיומצ וסיעתו רבות עשית לי לשעבך נפלאותיך ומחשבתיך אלינו עמך נני ישראל ואין ערך אליך כי זבח ומנחה לא חפצת על חטאי, לחנכ אזנים כרית לי להנין דנרי נתן הנכיא ואז נאמתי אמרתי הנה נאתי נכנסתי נמגילת ספר התורה כתוב עלי ממש. להודיעני מה יעשה האדם כי יחטא ונאמר: וע"כ לעשות רצונך וידוי ותשובה אלהי חפצתי ותורתך היא נקרבי נתוך מעי שלא לחטוא עוד: גם בשרתי צדק מאד עשית עמדי למחול לי עוני נקהל רב, וצדקתך לקנאל שניס לא כסיתי

[illegible] שבחתי מספורי המעשים (ד"ה ח' סיתן כ"ג עד סופו) חאד עשה לחכרי [illegible].

לְקָהָל רָב: אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ
מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי: כִּי אָפְפוּ־
עָלַי ו רָעוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר הִשִּׂיגוּנִי עֲוֹנוֹתַי
וְלֹא־יָכְלְתִּי לִרְאוֹת עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת ראשי
וְלִבִּי עֲזָבָנִי: רְצֵה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי
חוּשָׁה: יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ ו יַחַד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי
לִסְפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי:
יָשֻׁמּוּ עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח ו
הֶאָח: יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ ו בְּךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ יֹאמְרוּ
תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה אֹהֲבֵי תְּשׁוּעָתֶךָ: וַאֲנִי ו עָנִי
וְאֶבְיוֹן אֲדֹנָי יַחְשָׁב־לִי עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה
אֱלֹהַי אַל־תְּאַחַר:

מא לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל
אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה: יְהוָה
יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ
בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוַי כָּל־
מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: אֲנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי
רָפְאָה נַפְשִׁי כִּי־חָטָאתִי לָךְ: אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע

• ואשר ק'

ומעתה ח' לא תכלא רחמיך ממני נס לעתיך כי עדיין אפפו עלי רעות סס מפלת המולי מסד עדן לס נחרפס ממנו מכל כל. ופס מפלת מתקוממיו מסד עוסס חייס כלס וע"כ רצה ה' להצילני, יבושו — ישומו המוסדים מסד פסעו בי וישישו כל מבקשיך: ואני נס כי עוסכי עני מדוכא נחלשת סגוף ואביון המוסף להחליס, נעוף מני שה' יחשב לי אח טוענתי כי עזרתי ומפלטי אתה מעולס וע"כ אל תאחר להצילני נס עתה: וכמין מוסף יקסד אליו מזמור

מא אשרי משכיל אל דל, מסד נס הוס מענין הזה, לך חנני לחיך מסד החליס עוד יותר והוס לחך מסד כמלך שלמה, ויסד על כסס מלכותו, ונסדרו אח מזמוריו לכך להחליס בו אח הספר כלזה מהטעס מסד כנר רמזתי עליו, וע"כ ימלא בו דמיון מה עס אשרי האיש מסד בו יקבר על מדות

לִי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ: וְאִם־בָּא לִרְאוֹת ׀
שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר:
יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שֹׂנְאָי עָלַי ׀ יַחְשְׁבוּ רָעָה
לִי: דְּבַר־בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־
יוֹסִיף לָקוּם: גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי ׀ אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי
בוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב: וְאַתָּה יְהוָה
חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: בְּזֹאת יָדַעְתִּי
כִּי חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי: וַאֲנִי
בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: בָּרוּךְ
יְהוָה ׀ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם
אָמֵן ׀ וְאָמֵן: יהי רצון מעלך בסוף ספר תהלים

המוסריות ופס על המדניות, וזהו שמדו אשרי משכיל אל דל והוא גם מדקן לעני, לחולה, ולפים מורדף מלוות ה) ביום רעה גם הוא נמלט לעמי לופמים ג) ביום רעת הדל וסבכתו סגדולה, ימלטהו ה' להדל הזה זדיזות המשכיל ההוא, ונשכרו ביום רעה הפא לעולם ימלט ה' גם את המשכיל כי מלע גם הוא את כפס לחיו ממות: ה' ישמדהו מכל פנע ויחייהו. ואשר בארץ והוא כמו והיה כעץ שתול שמזמור ג', ונהניגו בספר המשכיל הלזה נתפעל נדעיונו וידע כי גדלה סכנת המוינים מסכנת החולי ג) ויפן אל ה' נדרך תפלה ואל תתנהו בנפש אויביו! ולחדי כן מוזר למליצתו ויממר ה' יסעדנו ומניח למופת את עלמו (כאשר פידמני גם את מזמור ג' וג') גם אני אמרתי נחלי ה' חנני, כי גם אני הייתי משכיל אל דל ומעשה שתול פעמים, ומעשה שמעני בן גדל רפאה נפשי גם כי חטאתי לך, וגם כי אויבי יאמרו עתיד נמקום עגד רע לי — ואם בא יוצא וכדומה לו לראות שפס יקבץ און — יחד כל המקוטדים נחלה עלי יתלחשו — גם איש שלומי מניתי מכהן הגדיל עלי עקב. ממנס אתה ה' חפצת בי מהיותי משכיל אל דל ותציבני לפניך לעולם על אף המוינים נחלה וע"כ ברוך ה' אלהי ישראל מהעולם ועד העולם.

ה) וכמו מדוע לחם ככה דל לחמנון: וכי ידל ישרחל.
ו) לעולם ולמפס; וכמו שדוד זרוע רשע וגו'.
ז) שמר הוא עלמו "נפלה גם ניד ה' כי רציס רחמיו.

הקדמה לספר השני

בספר הזה ובזה רצה דוד לחסוך מזמורי רחבי מסורין, לעשות לכם סס ושחרית בחן, כי יקריס היו בעיניו, כאשר כבר אחרתי בהגבת הרחבות: והקדים חלק ממזמורי ב"ק למזמורי אסף משלש סגולת; א מהיות מחבריהם ממשפחת שמואל בנו חוסבו ואהרנו אשר משחו למלך; ב מחבתו היתרה לכם, כי בהו חלו להשתוקף תחת דבלו ועודו בלקלב ועדם היותו מלך על ישראל כאמור (ד"ם ח' י"ג ג') ב משלת תוכן ועניו המזמורים החלם, המוקדם באחרעותיו לעניני מזמורי חסף, כאשר יראה הקורם בעברו בעין מקידתו על פירושי הזה לפניו.

הקריב חלילה אחד מחסף מפני שלמותו בעיניו להחזיק מב"ק ומתקשרותו מלך אחר למזמור הזה אחריו, אשר גו רצה לחתום את החלוקה הרחבות ולהתחיל את מזמורי עלמו, אשר נשארו לו מהחברת הרחבות, מהטעם אשר תשמע בסמוך.

גם מהחברת הזאת נחלקה לתחלקות קטנות, אשר לא רושמו בלירוים אשר נסמנו בין התחלקות בספר הרחבון, רק בגבלו על פי שמות המחברים וב"ם שמות המזמורים עלמם: ועל פי זה תהיינה חרבע התחלקות קטנות בספר הלזה וזן א כל מזמורי ב"ק ואחד מחסף עם הרחבון מזמוריו, ושוה ל"ח: ב כל חוסף אשר בסס משכיל יקראו: ג חוסף אשר סס מכתם (תחסס ח): ד כל שאר המזמורים מהמכתם החחרון ואלחה עד סוף הספר.

המחלקה הרביעת הזאת קונלת שירי תפלם ושבח אשר כלם נעשו בחיי מות שחול, קלחם בלבותו מלקלב חנרונים על פי ה' ביד נד הנביא ג) וקלחם בשיותו בחברון חר בשיותו מלך על כל ישראל: חגל כלם בהדרגם נכונים וסדר יפה כאשר ילחה מפסוטי: ואחתו בד' המזמורים מם"ט ואלחה מהטעם אשר כבר זכרתי בהגבתי הב"ג.

בהספר הזה עזב אחלך את הסדר הרחבון להקדים המזמורים אשר נעשו בחר מלכו, והניחם כמעט על סדר סורייתם: כאשר עשה ממזמור ל"ב ואלחה; ר"ל בכל מחלקה קטנה נתן בתחלה לוחם אשר נעשו בימי שחול, ואחתם בח' מאשר נעשו בח"כ. וע"כ חין להמתים עוד על קדימת מז' ל"ח לנ"ג דרך משל ולח על ל"ד לנ"ק וכדומיהן, כי כל אחד משם לחלוקה אחרת ייחשב, וחין להרחיב היד על סדר מונגל מחיוב פניים בניהם, כי חקו סוף מלין יוסבו.

ומעתה גם מהחברת הזאת נהייתם בספר אחד אחרו בהרחבי סס לרעיו ועומד בפני עלמו לגם סרמת קול קורות דוד מיום הלעינו דוחב אל שחול אחרונו, עד יום צוח שלמה בנו להלכות, במזמורים ממזמורים טובים, וכלם מהרחבונים מטובים.

ועל פי הסגחות החלק אלך לחתי לרגל המלחמה אשר החלותי בספר הרחבון, לגדר ולבנן פחר לותם הסיוים הלילים בחור מדם ע"ם הסערתי זאת, ולהניח בדרכן הנקוד סגת למידתם יחד, להיות להחדים בידינו.

ח) חון מחותם אשר כבר רמזתי עליהם בשעתם למעלה.

ג) ובזה תנוח נפש כל חוקר אשר תמה על זמן רב כזה, אשר היה דוד בלקלבותנרון, ולח נתלח ב"ם מהברחים אשר קדמוני, איך לו מזמור אחד אשר עשהו סס.

ספר שני

מב לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־קֹרַח: כְּאַיָּל תַּעֲרֹג
עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים:
צָמְאָה נַפְשִׁי ׀ לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא
וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם
יוֹמָם וָלָיְלָה בֵּאמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ:
אֵלֶּה אֶזְכְּרָה ׀ וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי ׀ נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר ׀
בַּסָּךְ אֲדַדֵּם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה
הָמוֹן חוֹגֵג: מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי ׀ נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי
הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו:
אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתּוֹחָח עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ
מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר: תְּהוֹם־
אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ
וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ: יוֹמָם ׀ יְצַוֶּה יְהוָה ׀ חַסְדּוֹ
וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: אוֹמְרָה ׀
לְאֵל סַלְעִי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֵר אֵלֵךְ
בְּלַחַץ אוֹיֵב: בְּרֶצַח ׀ בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי
בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: מַה־
תִּשְׁתּוֹחֲחִי ׀ נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי
לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנַי וֵאלֹהָי:

והנה המזמור הראשון מהספר הזה תוא-

מב כאיל תערג, כנעתק מאחד מבני קרח אשר היה עמו בגלותיו בנוסח מפני שתול על פני נהרי הפלגים. ומפסל שהיה ב' מהמשוררים מאשר שרו לפני מלכן ה' בבנעה לו בנוב עיר הכהנים ב) וע"כ בכוונו יהמה על עצמו,

ב) גם ביתי שתול גם ביתי שתוחל היו הנהרים המוזכרים בפני מזבח ה' בעת הקריבנות בקודש, כאשר כבר רמזתי על זה במעלה שמיני מסה והלאה ים בן [illegible] מקומם ומזיקם ניתר שתת ויתר עז ע"פ המוסיק..

מג שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים ׀ וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי לֹא־
חָסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה וְעַוְלָה תְּפַלְּטֵנִי: כִּי־אַתָּה ׀
אֱלֹהֵי מָעוּזִּי לָמָּה זְנַחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֵר אֶתְהַלֵּךְ
בְּלַחַץ אוֹיֵב: שְׁלַח־אוֹרְךָ וַאֲמִתֶּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי
יְבִיאוּנִי אֶל־הַר־קָדְשְׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ:
וְאָבוֹאָה ׀ אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אֶל־אֵל שִׂמְחַת
גִּילִי וְאוֹדְךָ בְּכִנּוֹר אֱלֹהִים אֱלֹהָי: מַה־
תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי
לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָי וֵאלֹהָי:

מד לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל: אֱלֹהִים ׀
בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ פֹּעַל
פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם: אַתָּה ׀ יָדְךָ גּוֹיִם
הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם: כִּי
לֹא בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ־אָרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא־הוֹשִׁיעָה
לָמוֹ כִּי־יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם:

וכיוצא מסכיל גם על דוד לחדוני מזמור כלוה ונגע, וחותם בסכיסם כחתך בלבדי כחותים ובעתון; ואליו יתחבר כתב נגדו מזמור!

מג שפטני, תבר הוא לפי הכללים מסגנון מלילותיו מלותו המסורד עלמו, דכתבר כנר למזמי על זה; או לפבד — ומה שכללם יותר קרוב אל האמת, שדוד עלמו מצדו לחבי תבר נתן לו כרלמון מלת דעו המתנוסך על נעדו; ועל מכלונו, כמים יספיק כנדו ושיחו לפני ס': והוא כמין (פאליכלדיש) הכנדת מלוד בעיני המסורדים הגדולים; וע"כ לא מזכר שמו עליו, כי הוא רק כחלק מן הרלמון.

מד אלהים באזנינו שמענו, נאמר מלחך מע"ק, לחבי תבר נפלו שלול ונגיע בהבי נלבוע, וכסו לו נסבו דגים מע"י טרם הכות דוד את הפלשתים ומהלחמה הזאת היתה לחדפה גדולה ונוסה ליסראל: כי מימות שמואל ועד עתה הללילו תמיד במערכותיהם, וכל שונאיהם הכריעו; וע"כ יאותו כלים כל מלילות נהי וילכה הנמלאות בתזמור כלוה 3) גם תתימתו נלטון תפלה

3) ואל זה ירמזון בפרט פסוק י"ח כל זאת נחתנו ולא שכחנוך: וי"ט לא נסוג תאזר לנגנו: וכ' גם כי דכיתנו — וכ"ח תם שכחנו — כי יהוע שתימות הסופטים עד שמואל, פעמים רצות שבעיסו ג"י את ס' נעניי הנויס, וע"כ הפיל ס' גם מיתם לפניהם לחרב: לא כן מימות שמואל ואילך, כי לא נתלת עוד שעבוד שלא ותלכו תחדעם המסורד החלמי על זאת בפסוקים אחלה לאחר, ע"ח המלים ר' אל זאת נחתנו ולא שכחנוך, ואעתם עורים למה תיטן?

Digitized by Google

אַתָּה הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב: בְּךָ
צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ: כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי
אֶבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי: כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ
מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֱבִישׁוֹתָ: בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ
כָּל־הַיּוֹם וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה: אַף־זָנַחְתָּ
וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא־תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ: תָּשִׁיבֵנוּ
אָחוֹר מִנִּי־צָר וּמְשַׂנְאֵינוּ שָׁסוּ לָמוֹ: תִּתְּנֵנוּ
כְּצֹאן מַאֲכָל וּבַגּוֹיִם זֵרִיתָנוּ: תִּמְכֹּר־עַמְּךָ
בְּלֹא־הוֹן וְלֹא־רַבִּיתָ בִּמְחִירֵיהֶם: תְּשִׂימֵנוּ
חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ:
תְּשִׂימֵנוּ מָשָׁל בַּגּוֹיִם מְנוֹד־רֹאשׁ בַּלְאֻמִּים:
כָּל־הַיּוֹם כְּלִמָּתִי נֶגְדִּי וּבוּשֶׁת פָּנַי כִּסָּתְנִי:
מִקּוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: כָּל־
זֹאת בָּאָתְנוּ וְלֹא שְׁכַחֲנוּךָ וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ:
לֹא־נָסוֹג אָחוֹר לִבֵּנוּ וַתֵּט אֲשֻׁרֵנוּ מִנִּי אָרְחֶךָ:
כִּי דִכִּיתָנוּ בִּמְקוֹם תַּנִּים וַתְּכַס עָלֵינוּ
בְּצַלְמָוֶת: אִם־שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרֹשׂ
כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר: הֲלֹא אֱלֹהִים יַחְקָר־זֹאת כִּי־
הוּא יֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת לֵב: כִּי־עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָל־
הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה: עוּרָה | לָמָּה תִישַׁן
אֲדֹנָי הָקִיצָה אַל־תִּזְנַח לָנֶצַח: לָמָּה־פָנֶיךָ
תַסְתִּיר תִּשְׁכַּח עָנְיֵנוּ וְלַחֲצֵנוּ: כִּי שָׁחָה לֶעָפָר
נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ: קוּמָה עֶזְרָתָה
לָנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ:

קומה עזרתה לנו ל"ל ע"י דוד ופדנו למען חסדך. כי רגיס מצ"י וסרנס מעגיסם

מה לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁנִּים לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל
שִׁיר יְדִידֹת: רָחַשׁ לִבִּי | דָּבָר טוֹב אֹמֵר אֲנִי
מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ | לְשׁוֹנִי עֵט | סוֹפֵר מָהִיר: יָפְיְפִיתָ
מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל־כֵּן בֵּרַכְךָ
אֱלֹהִים לְעוֹלָם: חֲגֹר חַרְבְּךָ עַל־יְרֵכְךָ גִּבּוֹר
הוֹדְךָ וְהַדָּרְתֶּךָ: וַהֲדָרְךָ | צְלַח רְכַב עַל־דְּבַר־
אֱמֶת וְעַנְוָה־צֶדֶק וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ:
חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ בְּלֵב אוֹיְבֵי
הַמֶּלֶךְ: כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישׁוֹר
שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ: אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל־
כֵּן | מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן מֵחֲבֵרֶיךָ:
מוֹר־וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל־בִּגְדֹתֶיךָ מִן־הֵיכְלֵי
שֵׁן מִנִּי שִׂמְּחוּךָ: בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצָּבָה
שֵׁגָל לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר: שִׁמְעִי־בַת וּרְאִי

היו תחת יד פלשתים: ונקלע עמהם תוכיח, כי היו ביתם בתחלה ממלך יהודה. ונפלה מה"כ בחלקת שמעון (יהושע ט"ו) ועתה נתנה מהכיח מלך גת לדוד לנחלה (שמואל ב' כ"ז ו') וזה לאות כי הוא היה השליט עליה.

מה רחש לבי, סיד ידידות אשר נתן לדוד מאחד מדעיו וידידיו ד"ק ניוס חתוכתו ושמחת לבו כאשר לקח את מעכה בת מלך בשור לו לאשה. אשר היתה יפת תואר ובעוית מרע לפי דעת חז"ל; מה שנראה — אף כי לעצמי דברי חז"ל תיכים לריכים חזוק — גם ע"פ הקריטיק מבוססת הכתובים, גם כי לא נאמר גם המעשה הזה בפירוש; כי גלוי הוא לכל העם שדוד היה מלחמת מלך בשור היה בהיותו בחברון, כי כן נאמר (שמואל ב' ג' ג') ויעל דוד ויפשטו על הנגוב; ובם נודע שבעלותו מלקלע להחדון, לא היו לו כ"א שתי הנשים אחינעם ואביגיל (שמואל ב' ג' ג') ומאז"כ בתילך בני דוד אשר נולדו לו בחברון על מותיהם (שמואל ב' ג' ב') נמנה מבשלום להבלימי מהם; ומזה נראה שלקח דוד את אמו מעכה מיד, בשנים הראשונות אשר היה שם. וע"כ אני משער בעצמי, שכאשר באו העמלקים לבשחית את לקלע, בתחבר עמהם גם מלך בשור לנקום את נקמתו מדים מלחמתו ונודעו; ומאשר מבני המלכים הלכה לנוח על עיר בעת — כי וודאי שמעו כי רחקו מעליהם מבני הקדם, ללכת עם דוד למחנה פלשתים, לקח בתו עמו. כחים סבולך בעת שלח על עם נוטה, ודבר אין לו עם אשר העמים; ממנה בחשך בת דוד בחתנה פתאום על העמלקים ויך בהם מכה רבה, ונפלה גם היא בין דוד

וְחַסִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית אָבִיךְ: וְיִתְאָו
הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ כִּי־הוּא אֲדֹנַיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ: וּבַת־
צוֹר ׀ בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עֲשִׁירֵי עָם: כָּל־
כְּבוּדָּה בַת־מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב
לְבוּשָׁהּ: לִרְקָמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ בְּתוּלוֹת
אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ: תּוּבַלְנָה
בְּשִׂמְחוֹת וָגִיל תְּבֹאֶינָה בְּהֵיכַל מֶלֶךְ: תַּחַת
אֲבֹתֶיךְ יִהְיוּ בָנֶיךְ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל־
הָאָרֶץ: אַזְכִּירָה שִׁמְךְ בְּכָל־דֹּר וָדֹר עַל־כֵּן
עַמִּים יְהוֹדוּךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

מו לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר:
אֱלֹהִים לָנוּ מַחְסֶה וָעֹז עֶזְרָה בְצָרוֹת נִמְצָא
מְאֹד: עַל־כֵּן לֹא־נִירָא בְּהָמִיר אֶרֶץ וּבְמוֹט
הָרִים בְּלֵב יַמִּים: יֶהֱמוּ יֶחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ־
הָרִים בְּגַאֲוָתוֹ סֶלָה: נָהָר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר־

ותכי לו למשם מח"כ. וגם כי הכתיב לימו מזכירו, הסגה תוכל להיות, מס
מפלת שהמלכים היו הרוג והעקר במלחמם הזאת, ומס מפני שהם
על כנוך דוך; יהיה לין שיהיה נלחם שדוך לקחם בתחלת ימי מלכותו בחצרון
טרם ינח שמו על הארון. וע"כ כל מלילות המזמור מליו יאותו יותר מלשלמה
גנו כי כלן נלשון עתיד ידברו חנור חרבך על ירך גבור: והדרך צלח רכב —
חציך שנונים — ויקוע שהלחם לים שלום היה, וכבר ינח שם חכמתו ונדולתו
על כל העמים — כי אהבת צרק תשנא רשע בשיותך תחת שלול: על כן
משחך אלהים למלך ע"י שמואל שמן ששון מחבריך כני שלול; ומח"כ פיהם
המזדיל פני הסיד על המלכה. והדר הוא הפסוק שמעי בת על מעבה תשכ
לקחם בחזקת היד, ויפה המליצה ויתאו המלך כי יפת תואר היתה —
והשבר הן מלילות שידיות לשר לין לריכות פירוש: ומה שנחך למחר את
מלך לוך יותר משזר מלכים הוא, מלשות המלך שהוא תמיד מוכן נלחמו לדוך,
כשהר נלחם מכל שפורי הכתונים המדגרים ממלך שלום: וכמעט שלקח דוך
את תלחת ליון שלח לו עני מלזיס לדוך וכן מחרי כן.

כן אלהים לנו מחסה ועו, הוא היה נלוח שהר יועד לו משחך מלכי
מחרי הכותו את הפלשתים בעמק הרפאים (שמואל ב' ה' יח)
על שהר לקח מלידת ליון, ומלך שם מכל ישראל למלך: והמעשה
סדר הכתונים שלפנינו, מחרי שהר הפלה שם מרון ה', ומ"כ

אֱלֹהִים קִדֵּשׁ מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן: אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ
בַּל־תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים לִפְנוֹת בֹּקֶר: הָמוּ
גוֹיִם מָטוּ מַמְלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ תָּמוּג אָרֶץ:
יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
סֶלָה: לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־שָׂם
שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ: מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת עַד־קְצֵה
הָאָרֶץ קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר וְקִצֵּץ חֲנִית עֲגָלוֹת יִשְׂרֹף
בָּאֵשׁ: הַרְפּוּ וּדְעוּ כִּי־אָנֹכִי אֱלֹהִים אָרוּם בַּגּוֹיִם
אָרוּם בָּאָרֶץ: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה:

מז לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר: כָּל־הָעַמִּים
תִּקְעוּ־כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה: כִּי
יְהוָה עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ:
יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּנוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ:
יִבְחַר לָנוּ אֶת־נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־
אָהֵב סֶלָה: עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל
שׁוֹפָר: זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ:
כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל:
מָלַךְ אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל כִּסֵּא

כמות לו מליות נהר פלגיו — קדש משכני עליון — ומאמליות בהמיר ארץ — ובמוט הרים — מין לנצים רמיז, על חנור המזמור לחדי ליום רעם כי נודע לכל שהכונתם היא ממדת המשורדים, ולתפלרת הפזירים תחצב; וכן אמר דוד בזעירתו הנפלאה ותגעש ותרעש הארץ. מוסדות השמים ירגזו: וגם יואל הנביא אמר על המרגז לפניו רגזה הארץ, רעשו שמים! הפיס שם רעש גמור?

כאן כל העמים תקעו כף, ניתן לו לאחרי הכותו את הפלשתים בגבעל פרצים (שם ג' ה' כ') מכה רבה ויכנעו תחתיו ימים רבים. וכל [illegible] אמר בגד מותם הבריח לאחר היו תחת יד פלשתים עד היום הזה [illegible] עולם עליהם. אמנם אפשר לומר, שכל העמים ר"ל שנעי ישראל [illegible]

קָדְשׁוֹ: נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי־אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלָה:

מח שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל
מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ
כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ
רָב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי־
הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ
כֵן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזַתַם שָׁם
חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת
תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר־יְיָ
צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד
עוֹלָם סֶלָה: דָּמִינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב
הֵיכָלֶךָ: כִּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי
אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן
תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן
וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָהּ
פַּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן:
כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא יְנַהֲגֵנוּ
עַל־מוּת:

מט לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר: שִׁמְעוּ־זֹאת

קדש ה' לותם עמים נאמרו ליעקב (נדרשות מ"ח ו') וכתתיך לקהל עמים; וכן קולע לותם המצודד הזה נעלמו נסוף המזמור, נדיבי עמים נאספו. ומ"ב מפרש מאיזה עם? עם אלהי יעקב.

מח גדול ה', נתן לו מחלי כלותו לצנות לת חומות העיר מסביב (נאמנך ו"ל ג' ו"ל ז') וייפה לותם נלמי ספק נטידות ומגדלים לחזקה ן נאנך גדל עם דוך, כי הסכיל נכל מסר פניה, וע"כ יאותו לעת ן המזמור הלזה, ומין נריך למאמו ליתי עוזיה או חזקיה.

ו זאת, הוא שיל תוסדי יקר מאוד, מסר ליתו בשום זמן

כָּל־הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל־יֹשְׁבֵי חָלֶד: גַּם־בְּנֵי־
אָדָם גַּם־בְּנֵי־אִישׁ יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן: פִּי יְדַבֵּר
חָכְמוֹת וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת: אַטֶּה לְמָשָׁל
אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי: לָמָּה אִירָא בִּימֵי
רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסֹבֵּנִי: הַבֹּטְחִים עַל־חֵילָם וּבְרֹב
עָשְׁרָם יִתְהַלָּלוּ: אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא־
יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ: וְיֵקֶר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל
לְעוֹלָם: וְיִחִי־עוֹד לָנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת:
כִּי יִרְאֶה | חֲכָמִים יָמוּתוּ יַחַד כְּסִיל וָבַעַר
יאבֵדוּ וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם: קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ
לְעוֹלָם מִשְׁכְּנֹתָם לְדוֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם
עֲלֵי אֲדָמוֹת: וְאָדָם בִּיקָר בַּל־יָלִין נִמְשַׁל
כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ: זֶה־דַרְכָּם כֶּסֶל לָמוֹ וְאַחֲרֵיהֶם
בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה: כַּצֹּאן | לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת
יִרְעֵם וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים | לַבֹּקֶר וְצוּרָם לְבַלּוֹת
שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ: אַךְ־אֱלֹהִים יִפְדֶּה־נַפְשִׁי
מִיַּד שְׁאוֹל כִּי יִקָּחֵנִי סֶלָה: אַל־תִּירָא כִּי־יַעֲשִׁיר
אִישׁ כִּי־יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ: כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח
הַכֹּל לֹא־יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ: כִּי־נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו

וצורם קרי

ומקדה, וכאשר פעילו עליו כל המפרשים; נכל-זאת אפשר לומר שמיתת מחיתופל אשר נחר חנק נפשו, כאשר רמה כי נסע יתרו, היתה עילת המזמור הלזה; וכל מדנרותיו נשקל עליו יפתרו: ומדי דברי נו מחוס דעתי נפילום שני הפסוקים הדומים זה לזה, אדם ביקר בל ילין; ואדם ביקר בל יבין ודומה שהרמצון הוא משמר אשר שם המשורר נפי הבטחים על חילם, אשר קנסם נפיהו. וקילסים נשמותם עלי אדמות. כי שם דומיהם ואדם ביקר ר"ל נעושר בל ילין הוא נמשל כבהמות אלמים: אך המשורר האדיר במעשר הפשל לומר שמיתת עשיר, ואדם ביקר ובל יבין מפעלות אלקים ומעשהו הוא אשר נמשל כבהמות זלא לומר אשר ילין בלי עושר וכבוד המדומה. ועתה לאחר כל קולא נעים שכל הפירוש הלזו סודנו ומגדו נהדגיש נכונה מימות משיח עד

Digitized by Google

וְבָרֵךְ וְיוֹרֵךְ כִּי־תֵיטִיב לָךְ: תָּבוֹא עַד־דּוֹר
אֲבוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא יִרְאוּ־אוֹר: אָדָם בִּיקָר
וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ:

נ מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל | אֱלֹהִים יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא
אֶרֶץ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ: מִצִּיּוֹן מִכְלַל־
יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ: יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאַל־יֶחֱרַשׁ
אֵשׁ־לְפָנָיו תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו נִשְׁעָרָה מְאֹד:
יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם מֵעָל וְאֶל־הָאָרֶץ לָדִין עַמּוֹ:
אִסְפוּ־לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי־זָבַח: וַיַּגִּידוּ
שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי־אֱלֹהִים | שֹׁפֵט הוּא סֶלָה:
שְׁמַע עַמִּי | וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ
אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי: לֹא עַל־זִבְחֶיךָ אוֹכִיחֶךָּ
וְעוֹלֹתֶיךָ לְנֶגְדִּי תָמִיד: לֹא־אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פָּר
מִמִּכְלְאֹתֶיךָ עַתּוּדִים: כִּי־לִי כָּל־חַיְתוֹ יָעַר
בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי־אָלֶף: יָדַעְתִּי כָּל־עוֹף הָרִים
וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי: אִם־אֶרְעַב לֹא־אֹמַר לָךְ כִּי־
לִי תֵבֵל וּמְלֹאָהּ: הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם
עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה: זְבַח לֵאלֹהִים תּוֹדָה וְשַׁלֵּם
לְעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ: וּקְרָאֵנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ
וּתְכַבְּדָנְנִי: וּלְרָשָׁע | אָמַר אֱלֹהִים מַה־לְּךָ לְסַפֵּר
חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלֵי־פִיךָ: וְאַתָּה שָׂנֵאתָ

הכוונה דוד את הפלגתים פעמים, או עד אחד מיתת אחיתופל עם חלקו: וע"כ יש לנו לחתוך על סנת זנידתם יחד: כי שמותם ימ"ק קסודם ומ"ם מחוגר יפה.

נ אל אלהים ה' דבר, גם כי הוא מלאך, כי גם הוא יד נשגב ומרומם לעיר למדם דעת את ה', ולמנוע ניגוף להשכיל דלכיו: ולפי הנראה נעשה על קדושת אחיתופל עם תלמידו, וזהו שמוכיחו בזה לשונו אם כי נגע לנות ג"י יעם מנאפים עלתו למשלום על דבר הפלגתים

מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אֲחֹרֶיךָ: אִם־רָאִיתָ גַּנָּב
וַתְּרֶץ עִמּוֹ וְעִם מְנָאֲפִים חֶלְקֶךָ: פִּיךָ שָׁלַחְתָּ
בְרָעָה וּלְשׁוֹנְךָ תַּצְמִיד מִרְמָה: תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ
תְּדַבֵּר בְּבֶן־אִמְּךָ תִּתֵּן־דּוֹפִי: אֵלֶּה עָשִׂיתָ
וְהֶחֱרַשְׁתִּי דָּמִיתָ הֱיוֹת־אֶהְיֶה כָּמוֹךָ אוֹכִיחֲךָ
וְאֶעֶרְכָה לְעֵינֶיךָ: בִּינוּ־נָא זֹאת שִׁכְחֵי אֱלוֹהַּ
פֶּן־אֶטְרֹף וְאֵין מַצִּיל: זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי
וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בִּישַׁע אֱלֹהִים:

נא לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן
הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע: חָנֵּנִי
אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי:
הֶרֶבּ כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי: כִּי־
פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד: לְךָ
לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן
תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ: הֵן־בְּעָוֹן
חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי: הֵן־אֱמֶת
חָפַצְתָּ בַּטֻּחוֹת וּבְסָתֻם חָכְמָה תודיעני:
תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג
אַלְבִּין: תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה

יתיר ה'

חלקך. תשב באחיך דוק תדבר. בבן אמך שלמה שלטון נקיים — כי לפי דעת חז"ל את שנא היתה את מחיתופל — תתן דופי (ב) כפה אלה עשית והחרשתי, דמית היות אהיה כמוך מוכך נדוך מדונגו. וע"כ אוכיחך ומערכה מומר לנגד

נא בבוא אליו נתן. טוב הוא, כי ידוע שכל הלבב והקלם מצד שפגי מודעי דוד עליו היה על חטאו עם את שנא: וע"כ הלמידו פה. גם כי זמן חגדו קדם לפני המזמורים הקודמים לו במקום הזה: והסבה היא להודעות שנצר הטיב דוכו וצד על ה' בכל לבו, ונשא עונו בהתוודותו מיד: וידע כל

(ב) ולפי דעת הפסטוקים יהיה כפל לשון במלות סוגות.

Digitized by Google

עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ: הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל־
עֲוֹנֹתַי מְחֵה: לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ
נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי: אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ
קָדְשְׁךָ אַל־תִּקַּח מִמֶּנִּי: הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן
יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי: אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים
דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ: הַצִּילֵנִי מִדָּמִים
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ:
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ: כִּי
לֹא־תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה: זִבְחֵי
אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים
לֹא תִבְזֶה: הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה
חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי־צֶדֶק
עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל־מִזְבַּחֲךָ פָּרִים:

נב לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד: בְּבוֹא ׀ דוֹאֵג
הָאֲדֹמִי וַיַּגֶּד לְשָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא דָוִד אֶל־
בֵּית אֲחִימֶלֶךְ: מַה־תִּתְהַלֵּל בָּרָעָה הַגִּבּוֹר
חֶסֶד אֵל כָּל־הַיּוֹם: הַוּוֹת תַּחְשֹׁב לְשׁוֹנֶךָ

פעם שתשובה מועלת, וה' העניד תשלמו ע"י תוכחת עצולה מכתן הנביא, ופרש המזמור הישיבה ברצונך לעמד חוס נעלמו כמתפלל אל ה' כל יעזוב חסדו מידושלים נגלל חטאו לסגד חטא, וחזו ממנו זבחי אלהים רוח נשברה וחזו מה שתקנתי, וע"כ הטיבה נא בם להצא לת ציון: ותבנה לתם את חומות ירושלם כי לותן לסגד בניתי מזי עדיעדו עד היסוד בם ע"י חטאי; ואז כשתשמע תפלתי ותת, נתקבל תשובתי תחפץ בזבחי צדק שלמי תורם ונדבת עולה וכליל, כי באלה ולא בזבחי בשעים חטאות ומשמות תפצת. ואז כשירצו ישראל שלא בזית תפלתו יעלו על מזבחך פרים בשים להודות לך בשלמי מנם וכיש תהלתך. ובמזמור הזה נשלמה החלוקה הראשונה מזה הספר ומתחלת השנית והיא מחלקת שירי המשכיל לסגד לדוד.

נב מה תתהלל, הנאמר על דואג כאשר יניד עליו בשאיתו: ורפדו פם בשלמה לדמו בם במקום הזה ב) על החלוק לסגד בין חטאו לחטאת בם בשלמה: כי הוא חטא וזב מיד, והמה מוכנים להרע כל היום:

ב) עיין בחול במזמור ל"ג ע"ם בשירוסי.

כְּתַעַר מְלֻטָּשׁ עֹשֵׂה רְמִיָּה: אָהַבְתָּ רָע מִטּוֹב
שֶׁקֶר | מִדַּבֵּר צֶדֶק סֶלָה: אָהַבְתָּ כָּל־דִּבְרֵי־
בָלַע לְשׁוֹן מִרְמָה: גַּם־אֵל יִתֹּצְךָ לָנֶצַח יַחְתְּךָ
וְיִסָּחֲךָ מֵאֹהֶל וְשָׁרְשְׁךָ מֵאֶרֶץ חַיִּים סֶלָה: וְיִרְאוּ
צַדִּיקִים וְיִירָאוּ וְעָלָיו יִשְׂחָקוּ: הִנֵּה הַגֶּבֶר לֹא
יָשִׂים אֱלֹהִים מָעוּזּוֹ וַיִּבְטַח בְּרֹב עָשְׁרוֹ יָעֹז
בְּהַוָּתוֹ: וַאֲנִי כְּזֵית רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בָּטַחְתִּי
בְחֶסֶד־אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד: אוֹדְךָ לְעוֹלָם כִּי
עָשִׂיתָ וַאֲקַוֶּה שִׁמְךָ כִּי־טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ:

נג לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת מַשְׂכִּיל לְדָוִד: אָמַר
נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ וְהִתְעִיבוּ עָוֶל
אֵין עֹשֵׂה־טוֹב: אֱלֹהִים מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־
בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־
אֱלֹהִים: כֻּלּוֹ סָג יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה־טוֹב
אֵין גַּם־אֶחָד: הֲלֹא־יָדְעוּ פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי
אָכְלוּ לֶחֶם אֱלֹהִים לֹא קָרָאוּ: שָׁם פָּחֲדוּ־
פָחַד לֹא־הָיָה פָחַד כִּי אֱלֹהִים פִּזַּר עַצְמוֹת
חֹנֶךָ הֱבִישֹׁתָ כִּי־אֱלֹהִים מְאָסָם: מִי יִתֵּן
מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב אֱלֹהִים שְׁבוּת
עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל:

וע"כ לומר — עתה בעת סדוד מזמוריו — ואני סר"ל לך אני גם כי חטאתי מני כזית רענן בבית אלהים לפי שבטחתי בחסד אל עולם ועד ולא רשעתי מעלתי לסוסיף פסע על עוני, וע"כ אודך ה — ומליו יכון על נכון מזמור

נג אמר נבל בלבו לומר גם הוא על דוגמא וכאשר פירשתיו בנד למעלה במזמור י"ד ומפס בזמן מחוסר לו: ועל הנדלו ממזמור הסוף ותחומו כי יתן מציון בנד דמזמי שם, ואין לחדש פה דבר, רק להעיר שכלולה בזמנו בלא מזמור

נד

נד לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד: בְּבוֹא
הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל הֲלֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר
עִמָּנוּ: אֱלֹהִים בְּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ
תְּדִינֵנִי: אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי־
פִי: כִּי זָרִים קָמוּ־עָלַי וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי
לֹא שָׂמוּ אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה: הִנֵּה אֱלֹהִים
עֹזֵר לִי אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי: יָשִׁוב הָרַע לְשֹׁרְרָי
בַּאֲמִתְּךָ הַצְמִיתֵם: בִּנְדָבָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אוֹדֶה
שִׁמְךָ יְהוָה כִּי־טוֹב: כִּי מִכָּל־צָרָה הִצִּילָנִי
וּבְאֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי:

נה לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד: הַאֲזִינָה
אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל־תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתִי:
הַקְשִׁיבָה לִי וַעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וָאֶהֱמָה:
מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת רָשָׁע כִּי יָמִיטוּ עָלַי
אָוֶן וּבְאַף יִשְׂטְמוּנִי: לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת
מָוֶת נָפְלוּ עָלָי: יִרְאָה וָרַעַד יָבֹא בִּי וַתְּכַסֵּנִי
פַּלָּצוּת: וָאֹמַר מִי־יִתֶּן לִי אֵבֶר כַּיּוֹנָה אָעוּפָה
וְאֶשְׁכֹּנָה: הִנֵּה אַרְחִיק נְדֹד אָלִין בַּמִּדְבָּר

ישיב קרי

נד בבוא הזפים, מצד מנד לחד מלמד, ולית לדיך בלומר, כי דנדי דוד ברוב מלמו זו, ולליו הקריב — נחתום המחלקה — מזמור נה האזינה אלהים תפלתי, מצד נעשה ממנו על לחיתופל, בעודו בדרך למום מפני אבשלום בנו כ) וכמצד ניחדו בם במצד אבשם הוד"ק ז"ל. ולית לדיך בלומר לחד, דק ההעלה, שמפני חתום החלוקה נתן פה מזמור מצד נעשה לחתי מלכו — וכמצד העבותי על זה בהקדמתי: ויפה היה זכירתו עם הקודמים כי נם זה, כולה מאולכי דניל ופועלי און היה: וכלה לחזקתו עם הלשון מהמכתם מצד הוא. נו. חנני

כי ידמיון ב' נעשה על אבשלום עליו, וז"י מצד הלבו לחבריו: ואל התמה על רבוי הנושאים חבר אחי מיעד על ענין אחד: דהיינו מ"ש ר' חה; כי כל אחד ממסורי הנושאים מצד לעד, וכבר הקדמתי שאין זה המיה: ואחדנם זה יוכר היטב סבנין כל המזמורים החלוניים בחלם. מה שח"ל לפי פירושי החתרונים.

סֶלָה: אָחִישָׁה מִפְלָט לִי מֵרוּחַ סֹעָה מִסָּעַר:
בַּלַּע אֲדֹנָי פַּלַּג לְשׁוֹנָם כִּי־רָאִיתִי חָמָס וְרִיב
בָּעִיר: יוֹמָם וָלַיְלָה יְסוֹבְבֻהָ עַל־חוֹמֹתֶיהָ וְאָוֶן
וְעָמָל בְּקִרְבָּהּ: הַוּוֹת בְּקִרְבָּהּ וְלֹא־יָמִישׁ
מֵרְחֹבָהּ תֹּךְ וּמִרְמָה: כִּי לֹא־אוֹיֵב יְחָרְפֵנִי
וְאֶשָּׂא לֹא־מְשַׂנְאִי עָלַי הִגְדִּיל וְאֶסָּתֵר מִמֶּנּוּ:
וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי: אֲשֶׁר יַחְדָּו
נַמְתִּיק סּוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ:
יַשִּׁימָוֶת עָלֵימוֹ יֵרְדוּ שְׁאוֹל חַיִּים כִּי־רָעוֹת
בְּמְגוּרָם בְּקִרְבָּם: אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא
וַיהוָה יוֹשִׁיעֵנִי: עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה
וְאֶהֱמֶה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי: פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי
מִקְּרָב־לִי כִּי־רַבִּים הָיוּ עִמָּדִי: יִשְׁמַע ׀ אֵל ׀
וַיְעַנֵּם וְיוֹשֵׁב קֶדֶם סֶלָה אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ
וְלֹא יָרְאוּ אֱלֹהִים: שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמָיו חִלֵּל
בְּרִיתוֹ: חָלְקוּ ׀ מַחֲמָאת פִּיו וְקֶרֶב־לִבּוֹ רַכּוּ
דְבָרָיו מִשְּׁמָן וְהֵמָּה פְּתִיחוֹת: הַשְׁלֵךְ עַל־יְהוָה ׀
יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ לֹא־יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט
לַצַּדִּיק: וְאַתָּה אֱלֹהִים ׀ תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת
אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא־יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי
אֶבְטַח־בָּךְ:

נו לַמְנַצֵּחַ ׀ עַל־יוֹנַת אֵלֶם רְחוֹקִים לְדָוִד
מִכְתָּם בֶּאֱחֹז אוֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים בְּגַת: חָנֵּנִי אֱלֹהִים

ישיא מות ק׳

נו חנני אלקים כי שאפני הנאמר כאמר הוליכוהו ניגזי פלשתים לגת פניך הוא מצינלך מלך גת: כי גס סס הולכי דניל היו, ומכלס קיבלוהו

כִּי־שָׁאַפַנִי אֱנוֹשׁ כָּל־הַיּוֹם לוֹחֵם יִלְחָצֵנִי:
שָׁאֲפוּ שׁוֹרְרַי כָּל־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לוֹחֲמִים לִי
מָרוֹם: יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח: בֵּאלֹהִים
אֲהַלֵּל דְּבָרוֹ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה־
יַּעֲשֶׂה בָשָׂר לִי: כָּל־הַיּוֹם דְּבָרַי יְעַצֵּבוּ עָלַי
כָּל־מַחְשְׁבוֹתָם לָרָע: יָגוּרוּ | יִצְפְּנוּ הֵמָּה
עֲקֵבַי יִשְׁמֹרוּ כַּאֲשֶׁר קִוּוּ נַפְשִׁי: עַל־אָוֶן פַּלֵּט־
לָמוֹ בְּאַף עַמִּים | הוֹרֵד אֱלֹהִים: נָדִי סָפַרְתָּה
אָתָּה שִׂימָה דִמְעָתִי בְנֹאדֶךָ הֲלֹא בְסִפְרָתֶךָ:
אָז | יָשׁוּבוּ אוֹיְבַי אָחוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא זֶה־יָדַעְתִּי
כִּי־אֱלֹהִים לִי: בֵּאלֹהִים אֲהַלֵּל דָּבָר בַּיהוָה
אֲהַלֵּל דָּבָר: בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה־
יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי: עָלַי אֱלֹהִים נְדָרֶיךָ אֲשַׁלֵּם
תּוֹדוֹת לָךְ: כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הֲלֹא רַגְלַי
מִדֶּחִי לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים:

נ לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בְּבָרְחוֹ
מִפְּנֵי־שָׁאוּל בַּמְּעָרָה: חָנֵּנִי אֱלֹהִים | חָנֵּנִי כִּי
בְךָ חָסְיָה נַפְשִׁי וּבְצֵל־כְּנָפֶיךָ אֶחְסֶה עַד־יַעֲבָר
הַוּוֹת: אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי:

יצפונו קדי

ועל השנותו לו כפילתו עם מזמור ל"ך כנד דמזתי שם, ומפרתי שלומו למד נמשך גורם וגלל ממנו וילך חפשי לנפשו, ואת זה כמשך לפפו לומו חנלי הכונשים נעם. ומשנדי מות נעתקתני; ומעלי אלהים נדריך ושלמה הוסיף שם"כ שם מיך לחיי משך נמלט מהנלים, מרקסדנו את כל הספר היקר הלזה: ועל מקומו יבוא מזמור

נז בבדחו מפני שאול, משך נעשה לחיי כדתו את כוף תעיל שאול נמערה: ולפי פרלימי דניס תועים נשדם הספקות למנוע שתי המעדות משך כלמדו נמזמורי כמזמורים כאלה, דהיינו הלזה וקת"נ משך גם שם כלמך נהיותו נמלה. מנטדך להמדיך מעט נפילוסיפם: ומומר, שהמלך עלמו

Digitized by Google

יִשְׁלַח מִשָּׁמַיִם וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרֵף שֹׁאֲפִי סֶּלָה יִשְׁלַח
אֱלֹהִים | חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ: נַפְשִׁי | בְּתוֹךְ לְבָאִים
אֶשְׁכְּבָה לֹהֲטִים בְּנֵי־אָדָם שִׁנֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים
וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חַדָּה: רוּמָה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים
עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ: רֶשֶׁת | הֵכִינוּ לִפְעָמַי
כָּפַף נַפְשִׁי כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה נָפְלוּ בְתוֹכָהּ סֶּלָה:
נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נָכוֹן לִבִּי אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה:
עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר:
אוֹדְךָ בָעַמִּים אֲדֹנָי אֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים: כִּי־
גָדוֹל עַד־שָׁמַיִם | חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ:
רוּמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ
כְּבוֹדֶךָ:

נח לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם:
הַאָמְנָם אֵלֶם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מֵישָׁרִים תִּשְׁפְּטוּ

סלאה למו מקומם בפתיחת המזמורים עלמם: וחס שקמ"ג נאמר בשיחתו מתערה, וקודם לו נלכתו לעשות הכריתה בהיא, כי אז היה מועף ומוקף מלדות ומויזים מכל עבר ופנה. ולמת זה אחר הכריתה וכו"ל: ומסעם הזאת במזמור קמ"ג ב) כאיש מדמם ונקמם יילל ומקונן ואל מלהיו יציב במערה תפלה! — אל ה' אזעק — אתחנן — בהתעטף עלי רוחי — אבר ממני מנוס — הוציאה ממסגר אסיר — וכו' כי עדן לא ידע איך יפול הדבר: ומכם לא כן במזמור הלזה אשר זו נאמר בברחו מפני שאול אשר כלו מומר כשוך: כאלים נשוך אשר נגר על ילדו ועל מסיחיו להרוג את שאול ידוען זו ומשליך על ה' יהבו, שנודעי יושיעהו. ויותר דומה המזמור הלזה לשיר נלוח, מלקול חלושה ועגמת נפש חנני ה' חנני! כי בך חסיה נפשי בהמעשה הלזה, ולא רציתי לנוח בדמים ולקח נקמתי בידי. ישלח משמים ויושיעני נלתי ספק כי חרף שואפי — הם הכינו רשת לרגלי אך הם נפלו לתוכה סלה ע"י הכריתה הזאת וכו': וזה לאות כי אשירה ואזמרה — וכו' כי כלו מלא שיר רנה ונעימון, וע"כ לא נאחר עוד, כ"ל נקמ"נ להכיחו לאחרון: כי קודם הכריתה היה נסכנה מין ערוך אליה וכפעם ניכו לצין המות; כי אם נעת הכריתה יעטדוהו אנשי שאול אנד באחד: או אם יגלה טרם קדנו אלין יעקר, ויבולע לנ:נא.. ועתה בחיזוק ילך מזמור נח האמנם אלם צדק, אשר נעשה לאחרי כן, כאשר אז שאול לדודנו:

ב) בחיבור המערה תפלה אחר הניח כאשר עד סוף הספר, מהטעם אשר הזהרנו עליו בסוף הערתי הראשונים.

בְּנֵי אָדָם: אַף־בְּלֵב עוֹלוֹת תִּפְעָלוּן בָּאָרֶץ
חֲמַס יְדֵיכֶם תְּפַלֵּסוּן: זֹרוּ רְשָׁעִים מֵרָחֶם תָּעוּ
מִבֶּטֶן דִּבְּרֵי כָזָב: חֲמַת־לָמוֹ כִּדְמוּת חֲמַת־
נָחָשׁ כְּמוֹ־פֶתֶן חֵרֵשׁ יַאְטֵם אָזְנוֹ: אֲשֶׁר לֹא־
יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מְחֻכָּם:
אֱלֹהִים הֲרָס־שִׁנֵּימוֹ בְּפִימוֹ מַלְתְּעוֹת כְּפִירִים
נְתוֹץ יְהוָה: יִמָּאֲסוּ כְמוֹ מַיִם יִתְהַלְּכוּ־לָמוֹ
יִדְרֹךְ חִצָּיו כְּמוֹ יִתְמַלָּלוּ: כְּמוֹ שַׁבְלוּל תְּמֹס
יַהֲלֹךְ נֹפֶל אֵשֶׁת בַּל־חָזוּ שֶׁמֶשׁ: בְּטֶרֶם יָבִינוּ
סִירֹתֵיכֶם אָטָד כְּמוֹ־חַי כְּמוֹ־חָרוֹן יִשְׂעָרֶנּוּ:
יִשְׂמַח צַדִּיק כִּי־חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ בְּדַם
הָרָשָׁע: וְיֹאמַר אָדָם אַךְ־פְּרִי לַצַּדִּיק אַךְ יֵשׁ־
אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ:

נט לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלֹחַ
שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: הַצִּילֵנִי
מֵאֹיְבַי אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי: הַצִּילֵנִי
מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: כִּי הִנֵּה
אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי וְלֹא־

חציו ק'

נ מספוד הכתובים (שמואל ג' כ"ד י"ז עד סיפו) נראה שמעשה ודברי דוד אחרי הלוותו כאן מעילו גידו נכמרו רחמי שאול עליו מאוד, ועלה ממחשבתו שלא יוסיף עוד לבקש את נפשו: וע"כ חזר אפו בו כאשר שמע או ראה שמעשה דשע הרשעים קציו הטהו, לבב אחיהו גלי חשך, ויעש את המזמור הזה עליהם — ואפשר שחזר ושמרו גם על אחיתופל — לפי שעשם, הוייתו היתה על דוגג ואינך נפרט. כי הוא ראה שכבת אדונו, ושמע דברי ניחומיו לו, ואכל זאת לא הסיג קצתו אחור מלבדו. וע"כ חנך למזמור הזה גם את

נט הצילני מאויבי. הכעשר פעמים שאול להמיתו בציתו: וגם כי זמן חנורך היה קודם לראות הפנים הקודמים לו פה, הניחו אחריהם עתה בעת סדרו את תהלותיו לפי שעתה עלתה בוכחת להציל לו את חיכל מפתו חנהוגה מעם כלטיאל בן ליש (שמואל ג' ג' י"ד) להלוות לוך שמא ה' את קולו, ושלם

Digitized by Google

חַטָּאתִי יְהוָה׃ בְּלִי־עָוֹן יָרוּצוּ וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה
לִקְרָאתִי וּרְאֵה׃ וְאַתָּה יְהוָה־אֱלֹהִים צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־
תָּחֹן כָּל־בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ
כַכָּלֶב וְיסֹובְבוּ־עִיר׃ הִנֵּה יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם
חֲרָבוֹת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שֹׁמֵעַ׃ וְאַתָּה
יְהוָה תִּשְׂחַק־לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם׃ עֻזּוֹ אֵלֶיךָ
אֶשְׁמֹרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי׃ אֱלֹהֵי חַסְדִּי
יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָי׃ אַל־תַּהַרְגֵם ׀
פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ
מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי׃ חַטַּאת־פִּימוֹ דְּבַר־שִׂפְתֵימוֹ
וְיִלָּכְדוּ בְגַאֲוָתָם וּמֵאָלָה וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ׃ כַּלֵּה
בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל
בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה׃ וְיָשֻׁבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ
כַכָּלֶב וְיסֹובְבוּ עִיר׃ הֵמָּה יְנִועוּן לֶאֱכֹל אִם־
לֹא יִשְׂבְּעוּ וָלִינוּ׃ וַאֲנִי ׀ אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן
לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס בְּיוֹם
צַר־לִי׃ עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי
אֱלֹהֵי חַסְדִּי׃

ס לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוּשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד
לְלַמֵּד׃ בְּהַצּוֹתוֹ אֶת אֲרַם נַהֲרַיִם וְאֶת־אֲרַם

חסדי ק׳ יגיעון קרי

למתקוממיו מסר עליכס חנדו בסוריס כפלס מדס ככנד מדס. וע״כ כתס יגיעון לאכול — ואני אשיר — כי היית משגב לי — וכו׳ ולליו יעות ס בהצותו את ארם נהרים, כי גס זס היס גלדס נסוג לחוך חילו, ויכוסו מפני הסויב, כמסר נלפס מתוכן המזמור ב) ומ״כ ככנע תחתיו כי

ב) ועיין לקמוס על זס: כי כן נמלס בספרוס (שמוחל ג׳ כ״ב י״ח) וה תרגומו ואת

צוֹבָה וַיָּשָׁב יוֹאָב וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא־מֶלַח
שְׁנַיִם עָשָׂר אָלֶף: אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ פְרַצְתָּנוּ
אָנַפְתָּ תְּשׁוֹבֵב לָנוּ: הִרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ פִּצַּמְתָּהּ
רְפָה שְׁבָרֶיהָ כִּי־מָטָה: הִרְאִיתָ עַמְּךָ קָשָׁה
הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תַּרְעֵלָה: נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס
לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קֶשֶׁט סֶלָה: לְמַעַן יֵחָלְצוּן
יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ: אֱלֹהִים | דִּבֶּר
בְּקָדְשׁוֹ אֶעֱלֹזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת
אֲמַדֵּד: לִי גִלְעָד | וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי: מוֹאָב | סִיר רַחְצִי עַל־
אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת הִתְרוֹעָעִי: מִי
יוֹבִילֵנִי עִיר מָצוֹר מִי נָחָנִי עַד־אֱדוֹם: הֲלֹא־

ועננו קרי

כנגוד מתרונן מן היין שנו מפני מילו להלחם עם דודפיהם, ויכוס מכת חרב ומפרן כאשר תעיד עליו פתיחת המזמור בהצוותו, וזה היה תולדת המרכת המזמור הזה לפ"ך נקול נדול למזני מניניו, למען הרהיבם נעוז לנטוח על ה': ועל הקוטר הזה תסובנה כל מלילות המזמור הזה, מאשר הוא דומה יותר לתפלה מלשיר כאשר היה לעוי מם ממרו מחר הנלחון: וכה פרושו אלהים זנחתנו כי שנו לחוד כאשר מתרתי הרעשת ארץ מלילת סיריית למרז קנר נת עמו הראית מכם הראית עמך קשות! אתם מאשר נתתה לשעבר ליראיך נם להתנוסס ועתה מנא למען יחלצון ידידיך לפחות הושיעה ימינך ומענתי פנים מל מנני חילו פניו ויאמר אלהים דבר בקדשו, ע"י נניחו לחוסיעני ע"כ אעלוזה? אחלקה שכם ועמק סכות — וכס המקומות מאשר הכה שם נדעון את מלכי נני קדם: וע"כ נם אתם מל תיראו, כי עדיין יש לי מדינות רצות ומכשים לדוש לתמוך אתכם: לי גלעד ב) ולי מנשה — מואב הוא סיר רחצי ג) ועל אדום אשליך נעלי כי עבדי הם ותחת ממלתי ועלי פלשת התרועעי נאמיה? מי יובלני עיר מצור ג) עד עתה מי נחני עד אדום?

ונעשה נם מפני הפלשתים. ואם נאמר שפעם אחת נסו, חיינו רחוק שנים נפעם אחרת היתה כן.

ב) ואם יפה המלילה הזאת פה, כי הוא היה בעת הכיאו נלפון ח"י ומוכם ורחוצ עב' הסדר החלוקת אשר לו עדיין נם עדרומה.

ג) ולפי מחוקי הוא נלד מזרחית דרומית וכמעט מול חרם אשר היא נפרוצ יכולה לחוקם נסיר רחץ, ועל אדום סהיה מערבית נת"י וכמתחתיו אמר אשליך נעלי, אתם אשר הוא מלמעלה ומשליך דבר מה נזניון על מי שכנגדו או תחת רגליו.

ד) ולפי הנוי עתיד במקום ענר וכ"כ מי הובלנו עד עתה לכל עיר חזקה, כי תלוי בהמשך המזמור ק"ח פחים הם. ועל כפילת שני המזמורים החלה עיין שם, כי שתם

אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ. וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים
בְּצִבְאוֹתֵינוּ: הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא
תְּשׁוּעַת אָדָם: בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא
יָבוּס צָרֵינוּ:

סא לַמְנַצֵּחַ עַל־נְגִינַת לְדָוִד: שִׁמְעָה אֱלֹהִים
רָנָּתִי הַקְשִׁיבָה תְּפִלָּתִי: מִקְצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ
אֶקְרָא בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר־יָרוּם מִמֶּנִּי תַנְחֵנִי:
כִּי־הָיִיתָ מַחְסֶה לִי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב:
אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְסֵתֶר כְּנָפֶיךָ
סֶלָה: כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שָׁמַעְתָּ לִנְדָרָי נָתַתָּ
יְרֻשַּׁת יִרְאֵי שְׁמֶךָ: יָמִים עַל־יְמֵי־מֶלֶךְ תּוֹסִיף
שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־דֹר וָדֹר: יֵשֵׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים
חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יְנַצְּרֵהוּ: כֵּן ׀ אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ
לָעַד לְשַׁלְּמִי נְדָרַי יוֹם ׀ יוֹם:

הלא אתה אלהים מסך זנחתנו עתה, ולא תצא עוד א' בצבאותינו כתמיה? כמכחת עמך? לפ כן! הבה לנו עזרת מצר, ושוא תהיה תשועת אדם כתמיים! חן באלהים נעשה חיל!! והוא יבוס צרינו! וכן היה. כי דוד ס' נוסכת נס: ויליתו את מרס נהריס נפש, ואת מדוס כעבו נעוג יועפ מעלמתה הזאת: כי מפסד שנויות חיל דוך מנפון למדן ישראל, בדימו כס מסך היו נדמומה דמם למדוד נו, ונפרע מס הוא כמסך למדתי, שנתחלה חיל דוך הפנו עורף לפני האדמיים נאיזה מערכה; כי כן דרך המדינות הנלכדות נחזקת היל, להריס יד נגוגיסם, מיד כשישמעו, כי יד ס' נגעה נס: והנה המזמור הלזה הוא שחברון להלוקח בשליטית מזה הספר יהיה מלוקת המכתם וע"כ הוא לה כמיום מזיד מסך נעשה לחרי מלכו ב) וכאשר רמזתי על הסדר הלזה בהקדמתי לס' הזה: ומעתה מתחלת המחלקת בדיעית במזמור

סא שמעה אלהים רנתי, מסך נעשה כמסך שם לדוך פעמיו לילך מלקלב מנדונה על פי ס': חסו לחמדו מקצה הארץ כי ידוע שלקלב נקלה מערבית דהומית של מרץ ישראל היא, אליך אקרא — כי היית מחסה לי בכל נדותי עד הנה: ועתה אגורה באהלך עולמים — כי שמעת לנדרי — ימים על ימי מלך ושוא, הוא עלמו תוסיף ב) ישב נא עולם — כן אומרה וכן כלן מלילות תפלה בלשון עתיד, כי דק עתה התחיל לריות מלך ישראל בדבר ס': וכתשובתי נגיה יתבוס מלין סיד.

ב) ואין כאן עוד עדות מכריעות, כי כל המחברת הזאת הולכת על זה הסדר

Digitized by Google

סב לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן מִזְמוֹר לְדָוִד: אַךְ
אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נַפְשִׁי מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָתִי: אַךְ־
הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי מִשְׂגַּבִּי לֹא־אֶמּוֹט רַבָּה:
עַד־אָנָה | תְּהוֹתְתוּ עַל־אִישׁ תְּרָצְחוּ כֻלְּכֶם
כְּקִיר נָטוּי גָּדֵר הֲדָחוּיָה: אַךְ מִשְּׂאֵתוֹ | יָעֻצוּ
לְהַדִּיחַ יִרְצוּ כָזָב בְּפִיו יְבָרֵכוּ וּבְקִרְבָּם יְקַלְלוּ־
סֶלָה: אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִי נַפְשִׁי כִּי מִמֶּנּוּ תִקְוָתִי:
אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי מִשְׂגַּבִּי לֹא אֶמּוֹט:
עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וְכְבוֹדִי צוּר־עֻזִּי מַחְסִי
בֵּאלֹהִים: בִּטְחוּ בוֹ בְּכָל־עֵת | עָם שִׁפְכוּ־לְפָנָיו
לִבַּכֶם אֱלֹהִים מַחְסֶה־לָנוּ סֶלָה: אַךְ | הֶבֶל
בְּנֵי־אָדָם כָּזָב בְּנֵי־אִישׁ בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת הֵמָּה
מֵהֶבֶל יָחַד: אַל־תִּבְטְחוּ בְעֹשֶׁק וּבְגָזֵל אַל־
תֶּהְבָּלוּ חַיִל | כִּי־יָנוּב אַל־תָּשִׁיתוּ לֵב: אַחַת |
דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם | זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי עֹז

סב אך אל אלהים דומיה נפשי, מצד מחי לחדי כן נלכתו נדרך, ויטמע כי מצנך מצח את אישבושת למלך על ישראל: כי לא ניוס לחך לו ניומים היה יכול לנוח מלקלב לחנדון, כי לקלב הוא נסוף מערנית דומית לא"י וכנ"ל, וחנדון היא נעדכה מזדחית לפוכית ממנה וסמוך לידון: נס הולך לילך למטו לרגל המלאכה וילדים מצד היו לחתו, כי נודלי לא הסגיר פדסה נלקלב ונם כל הטף מנני חילו לקח לחתו, נפרט כי שרופה היתה נלח השמלקים: נס היה מוכדח לפלם דרכו פן יפגע נפלחים החוזרים ממערכתה ויתנוכו למורך, ולח מעבדי שחול הכשדים תחת מצנך היה לדיך להחנף מעבלותיו, וע"כ לחמר נלבו נדולה היה סכבתי וכפצע ביה לבין המות כי מכל לך הזויב יסובני, חך חל חלהים מצד נוכי לילך דומיה נפשי, כי הוא נודלי ישועתי — חך נודלי הוא צורי משנבי וע"כ עד חנה תהותתו מצנך ומחתת מרעיך על איש מצד מכ' למלך: חך לחמנס חל דומי נפשי — כי ממנו נודלי תקוותי — כי לא מדם הוא ויפנחס חך הוא צורי — עליו ישענו ונס לחתם מצד לחי בטחו בו בכל עת: שפכו לפניו לבבכם ומל תירחו כי חחת דבר ה' לחי ע"י הנוזיים והתומים נלקלב ויהי "עלה — חפוזכם" ושתים זו שמעתי וגו': א שלח יוכלו לוזיני לי: ב שפחי למלוך:

חלך כי לחתם מצד מחול הוחה לו לקרוח חת עלמו חלך, כי נחשה כבר חשחולה; חנחי הוחים קוטים המנחר ז"ל.

Digitized by Google

לֵאלֹהִים: וּלְךָ־אֲדֹנָי חָסֶד כִּי־אַתָּה תְּשַׁלֵּם
לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ:

סג מִזְמוֹר לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה:
אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי
כָּמַהּ לְךָ בְשָׂרִי בְּאֶרֶץ־צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי־מָיִם:
כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִךָ לִרְאוֹת עֻזְּךָ וּכְבוֹדֶךָ: כִּי־
טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנָךְ: כֵּן
אֲבָרֶכְךָ בְּחַיָּי בְּשִׁמְךָ אֶשָּׂא כַפָּי: כְּמוֹ חֵלֶב
וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֶּל־פִּי:
אִם־זְכַרְתִּיךָ עַל־יְצוּעָי בְּאַשְׁמֻרוֹת אֶהְגֶּה־
בָךְ: כִּי־הָיִיתָ עֶזְרָתָה לִּי וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ אֲרַנֵּן:
דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ בִּי תָמְכָה יְמִינֶךָ: וְהֵמָּה
לְשׁוֹאָה יְבַקְשׁוּ נַפְשִׁי יָבֹאוּ בְּתַחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ:
יַגִּירֻהוּ עַל־יְדֵי־חָרֶב מְנָת שְׁעָלִים יִהְיוּ:

וזאו כי העז הוא לאלהים וע"כ לא נידע גם כי כלך בניא נלמות: ולך ה' מסך והוא הסני מסך שמע: ואל המזמור הזה ינומך יפה

סג בהיותו במדבר יהודה ב) מסך אחד גם הוא מדוך בעודנו בדרך לנוף לאנדון ג) כי בנסיעה הזאת היה נדיך להסב בנגב מזרחה כאמור למעלה וגין הבעת הלזה הוא מדבר יהודה, וגם מדבר זיף וכל המלוות מסך היה אחנף שם בעת היותו מוכדף מאמול: וע"כ עתה בעודנו שמה ללבת חבדונה, כאשר דויתו להודות ולהלל את ה' על חסדו אשר עשה עמו: ומסנה הזאת לא ימלא בזיך הזה קול קנה וכתי גם זעקת שבר כל ישמע בו ג) רק קול תשוקה ותאוה לדאות חיש מהר עז ה' וכבודו תאזנה לחזיק: ומה נעמו כל המלות על הנסיעה הזאת אשחרך בקרב ימים צמאה לך נפשי. בארץ ציה מדבר יהודה מסך היה בו מז: כן כאשר בקודש חזיתיך זה ימים כבדיים כן קותה נפשי לראות עתה כבודך — כן כאשר עשיתי מאז כן אברכך גם עתה אם כאשר ד) זכרתיך כל ימי ענייי ומדודי כי היית עזרתה לי: ובצל כנפיך ארנן עתה כאשתון ניתך: דבקה — בי תמכה בכל הנלות מסך

ה) מסך רגיש שהנו עליו חיש מקומו? והוא חותו המדבר עליו מסך גם שמה מפני שחול, ומעני חנבלתם גבו. לך לא על הקדושת הסן נעשה המזמור הזה.
ב) ואל תתמה על החסן כי תמנת חיריס רגיש על הענין הזה, כי רגיש היו ימי עניו ומדודו, וחין להפליא כי יפלא חיריס נפלחים על הפלחים חשר הפליא ה' לעשות עמו.
ג) מה שלא היה חשר בו נלחי ספק, חם נעשה נעוסו מפני שחול חו חנבלום:
ד) והוא כמו חם כסף תנוח את עמי שר"ל כאשר.

Digitized by Google

וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים יִתְהַלֵּל כָּל־הַנִּשְׁבָּע
בּוֹ כִּי יִסָּכֵר פִּי דוֹבְרֵי־שָׁקֶר׃

סד לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שְׁמַע־אֱלֹהִים קוֹלִי
בְשִׂיחִי מִפַּחַד אוֹיֵב תִּצֹּר חַיָּי׃ תַּסְתִּירֵנִי מִסּוֹד
מְרֵעִים מֵרִגְשַׁת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כַחֶרֶב
לְשׁוֹנָם דָּרְכוּ חִצָּם דָּבָר מָר׃ לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים
תָּם פִּתְאֹם יֹרֻהוּ וְלֹא יִירָאוּ׃ יְחַזְּקוּ־לָמוֹ דָּבָר־
רָע יְסַפְּרוּ לִטְמֹן מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה־
לָּמוֹ׃ יַחְפְּשׂוּ־עוֹלֹת תַּמְנוּ חֵפֶשׂ כְּמִחֻפָּשׂ וְקֶרֶב
אִישׁ וְלֵב עָמֹק׃ וַיֹּרֵם אֱלֹהִים חֵץ פִּתְאֹם הָיוּ
מַכּוֹתָם׃ וַיַּכְשִׁילֻהוּ עָלֵימוֹ לְשׁוֹנָם יִתְנוֹדְדוּ
כָּל־רֹאֵה בָם׃ וַיִּירְאוּ כָּל־אָדָם וַיַּגִּידוּ פֹּעַל
אֱלֹהִים וּמַעֲשֵׂהוּ הִשְׂכִּילוּ׃ יִשְׂמַח צַדִּיק בַּיהוָה
וְחָסָה בּוֹ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

סה לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר׃ לְךָ דֻמִּיָּה

מלאומי — וחמה מגנך וסיעתו מסר המליכו מת מיס נוסת. לשואה יבקשו נפשי — והמלך ד״ל נס פס הוא עלמו ישמח באלהים׃ ומחניו יפוא על נכון.

סד שמע אלהים קולי, מסר מתר מח״כ על יועלי מיסנוסת ומחזיקי ידו׃ ונפרט נדמה שנעשה נעת מסר הלך יוצא להלחם את מגנך כמסר יצא ממחניס (שמואל ב׳ ג׳ י״ג) נגעוכה׃ כי היא היתה המלחמה הדמסוכה מסר נלחם דוד נגד מחיו בני ישראל׃ כי כל הימים מסר חי שאול לא נמלא שדוד נלחם עמו לך יצא תמיד בערמימות להמלט על נפשו, ולכוח מפניו נלתי שפיך דס; לך עתה הודרך לחרף נפש עבדיו לערוך מלחמה נגד מגנך, ולא היה ניכו לידע מיך יפול דבר. כי עם מיסנוסת היו כל הסנהיס זולת יהודה, וע״כ פחד המלחמה נפלה עליו, ויאמר שמע אלקים קולי — תסתירנו אשר שננו כחרב לשונם כי אמר נלבו, מגנך וסיעתו נודלי הלבינו לוחו על ג״י למען לא יבואו מליו להמליכו יחוקו למו דבר רע להנחים מתבריחו ויחבשו עולת להסיר ממנו לבות ג״י לך אלקים ישלח פועלם וירם חץ פתאום ע) פתאום היו מכותם׃ וירא כל אדם — ויהיו רחוק מחזר ואמר המזמור הלמך נם נמרירת מבשלום, וכאשר רמזתי על כמ פעמים מחרוש׃ וכאלו ולע יהודע מליו מזמור

סה לך דמיה תהלה, מסר עשה הוא עלמו מחר לכירת עיר ליון׃ כי

ע) ותלת פתאום נקבות למעלה ולמטה.

Digitized by Google

תְּהִלָּה וֵאלֹהִים בְּצִיּוֹן וּלְךָ יְשֻׁלַּם־נֶדֶר׃ שֹׁמֵעַ
תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל־בָּשָׂר יָבֹאוּ׃ דִּבְרֵי עֲוֹנֹת
גָּבְרוּ מֶנִּי פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם׃ אַשְׁרֵי׀
תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב
בֵּיתֶךָ קְדֹשׁ הֵיכָלֶךָ׃ נוֹרָאוֹת׀ בְּצֶדֶק תַּעֲנֵנוּ
אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל־קַצְוֵי־אֶרֶץ וְיָם רְחֹקִים׃
מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ נֶאְזָר בִּגְבוּרָה׃ מַשְׁבִּיחַ
שְׁאוֹן יַמִּים שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים׃
וַיִּרְאוּ׀ יֹשְׁבֵי קְצָוֹת מֵאוֹתֹתֶיךָ מוֹצָאֵי בֹקֶר
וָעֶרֶב תַּרְנִין׃ פָּקַדְתְּ הָאָרֶץ׀ וַתְּשֹׁקְקֶהָ רַבַּת
תַּעְשִׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם תָּכִין דְּגָנָם
כִּי־כֵן תְּכִינֶהָ׃ תְּלָמֶיהָ רַוֵּה נַחֵת גְּדוּדֶיהָ
בִּרְבִיבִים תְּמוֹגְגֶנָּה צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ׃ עִטַּרְתָּ
שְׁנַת טוּבֶךָ וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן׃ יִרְעֲפוּ
נְאוֹת מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרָנָה׃ לָבְשׁוּ
כָרִים׀ הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעֲטְפוּ־בָר יִתְרוֹעֲעוּ
אַף־יָשִׁירוּ׃

יהוה שכל שנעת שנים ומחלה, היה עדוך נדינו עם מיטנוסת, ונשליחות גלוזי חילין נגד הפוויצים הסמוכים לגי' ח) והארץ תסס שמחה נעקוס שרגים שריים, ונפרט נעת קדש ומלחמה: כי רק למלך מחך נעגך הסדה ויתן לך תנוחות ע"כ עתה גלכדו את יהושלים, וכל הארץ היתה תחת ידו ומחלתו קוה לל ה' שיספות שלומו עליו, ויפציע נדכתו ליסראל: ועפ"ז יתותו כל תמרות הסיר הזה על העת הסיל ג) ונכנס כתיר התחילה בחדן לתן את יעולם וסברים עסים נטפו, דוח ה' נוססה גו, ונכנורו ירכן ס"ל שנעת הלזה עסר מין לריך לנעוד מחך מעסר נאדו המנעד ז"ל: ומחריו יעוד שיך שנח מחך עסר נעשה מחרי כלות שלשת ימי הדעד עסר היו נסוף ימי דוד והוא

סו

ח) כי כבר נחו לו יותר ממחציים חלק חיל מיסרחל לחנכון. (ר"ם ח' י"ג כ"ב ובומר) ובודחי יהיו עתסס נגד חוויני ס' חצל לח נהנס נגד חיטנוסת כי לח רלה לסטרך עוד דם מחיון.

ג) חשנה יש לפרסו נס את כלות שלשת ימי הדעד עסר היו נסוף ימי המלך: וחשנה נעס את הסיר הלזה שנה נחוחנו נס נעת הסיוח. וכמו שלמלתי נס על שקרחתי. ויהיה חיל סיהים, תנעס הלמדתם יחד, לח חס נחתר שמזמו זה על מחיית ומלחמת

סו לַמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־
הָאָרֶץ: זַמְּרוּ כְּבוֹד־שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ:
אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ בְּרֹב עֻזְּךָ
יְכַחֲשׁוּ לְךָ אֹיְבֶיךָ: כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ
וְיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ שְׁמֶךָ סֶלָה: לְכוּ וּרְאוּ
מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם:
הָפַךְ יָם | לַיַּבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ בְרָגֶל שָׁם
נִשְׂמְחָה בוֹ: מֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ | עוֹלָם עֵינָיו
בַּגּוֹיִם תִּצָּפֶינָה הַסּוֹרְרִים | אַל־יָרִימוּ לָמוֹ
סֶלָה: בָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל
תְּהִלָּתוֹ: הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט
רַגְלֵנוּ: כִּי־בָחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ כִּצְרֹף
כָּסֶף: הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה
בְּמָתְנֵינוּ: תִּרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָּאֵשׁ
וּבַמָּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה: אָבוֹא בֵיתְךָ בְעוֹלוֹת
אֲשַׁלֶּם לְךָ נְדָרָי: אֲשֶׁר־פָּצוּ שְׂפָתָי וְדִבֶּר־פִּי
בַּצַּר־לִי: עֹלוֹת מְחִים אַעֲלֶה־לְּךָ עִם־קְטֹרֶת
אֵילִים אֶעֱשֶׂה בָקָר עִם־עַתּוּדִים סֶלָה: לְכוּ־

ירומו קרי

סו הריעו לה' כל הארץ. מזמור שנאמר על הנסתו מיד ישבני נגוח על ידי מציצי בן נדויה (שמוא ב' כ"ג) נכבותו מת הפלשתי הלזה; ולפי שמהמפורסם שם כלפי שהנסתו היתה נימי זקנתו וכמעט נסיי — כי שם נשבעו מנסי מלחמתו למאר לא תצא אתנו למלחמה. — דמה המלך נשפטו שהנסה שהיה לנסי היה והידען; ונפרע שנהנסת המלך תלויה נם הנסת העם מהיות למס עונך לשומה מחרת — וע"כ למאר פה לכו חזו מפעלות אלהים מזמר כפך ים ליבשה לטופת עמו המושל בגבורתו עולם, והסוררים אל ירימו עוד סלה וע"כ ברכו עמים שנעי ישראל השם נפשנו מזמר היתה נשבנה נמוסף בחיים כי בהנתנו שם נלעק מליך הבאתנו במצודה נכסוב למחוך מילנו, וכשלפתי מכי לנדי נקנב הרכבת אנוש יבני הנזכר לראשנו: ותוציאנו יחד לרויה עך כאן נותן הודיה על הכלל: ומעתה נותן שבח ותפלה על הנלעו נפרט: אבוא ביתך בעולות — אשלם — אשר פצו שפתי — עולת מחים

Digitized by Google

שִׁמְעוּ וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה
לְנַפְשִׁי: אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי:
אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע אֲדֹנָי: אָכֵן
שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי: בָּרוּךְ
אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי:

סז לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים
יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה: לָדַעַת
בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ: יוֹדוּךָ
עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: יִשְׂמְחוּ
וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר
וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים
אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ
יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ
אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי אָרֶץ:

סח לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר: יָקוּם אֱלֹהִים
יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו: כְּהִנְדֹּף

אעלה — לכו שמעו אשר עשה לנפשי ב) אליו פי קראתי כלן מלילות מודות שכל ישראל היו נסכנה גדולה, והוא יותר מכלם: ומחזקת יד השיל מצר נלחם עליו נעת הסיח להודות לה' על חסדו ונפתו מצר עשה עמו חנר נם לת מזמור קטן לחיו נכמות. לך נדול כמותם נאיכות

סז אלהים יחננו, תמיד ויברכנו נכל עת לדעת בארץ דרכך ע"י התשועות הנפלאות מצד לתם עושה עמנו — וידוע שהפלשתים (פהעיליפער) היו מזקים מלוך נעת הסיח וע"כ יצא בכל הגוים ישועתך, וע"כ יודוך עמים אלהים, כי נס ארץ נתנה יבולה, נהיות המעשה הזה מחדי שני הרעש ויברכנו אלהינו אלהינו נס להצא מן מן. יברכנו אלהים, וייראו אותו כל אפסי ארץ: ומענין הלזה הוא נס מזמור

סח יקום אלהים יפוצו אויביו, מצר זה המלך לחדי מצר הכו נעוריו לת כל מרעשי הענקים מצר ילדו להרפה נעת (שמואל ב' כ"ו כ"ב) ויכניעו הפלשתים תחת ידו ויהיו לו למס עובד, וכל העמים לשמע מוזן שמעו לו

ב) ולא נאלח מלאתם לחברת לצר הוא נפרד היה נסכנה נדולה כי חלה [illegible] מהערהי נעלמי טעליס חוצר המזמור הלזה.

Digitized by Google

עָשָׁן תְּנִדֹּף כְּהֵמֵס דּוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֹאבְדוּ
רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים: וְצַדִּיקִים יִשְׂמָחוּ יַעֲלְצוּ
לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְשִׂמְחָה: שִׁירוּ לֵאלֹהִים
זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ
וְעִלְזוּ לְפָנָיו: אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת
אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ: אֱלֹהִים ׀ מוֹשִׁיב
יְחִידִים בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ־
סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה: אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי
עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִישִׁימוֹן סֶלָה: אֶרֶץ רָעָשָׁה ׀
אַף־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִפְּנֵי
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף
אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ: חַיָּתְךָ
יָשְׁבוּ־בָהּ תָּכִין בְּטוּבָתְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים: אֲדֹנָי
יִתֵּן־אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב: מַלְכֵי צְבָאוֹת
יִדֹּדוּן יִדֹּדוּן וְנוֵת בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל: אִם־
תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף

נס הס: וע"כ רחב לבו נס' לשיר את השירה הזאת מצד הלך נס בעקבות שירת דבורה: וכאשר הזכיר במזמור ס"ו נסי הים וסיחון, כן מזכיר כאן נס נפלאות מתן תורה ותשועות ה' אשר עשה לעמו בשאר המלחמות אשר עמו עם נויי המלכות נלחות לבוני; ומחדי פתיחת שירו במלית מפי כל המשוררים יקום אלהים יפוצו אויביו ב) עולה בלוח גיכתו של מקום שבת יה סולו סולו לרוכב בערבות ומספר תהלותיו בארץ אבי יתומים ודיין אלמנות, מושיב יחידים, מוציא אסירים ויעף על כרוב עשתונותיו עדי זכרו לך סוררים שכנו לחיות מל הר זה סיני להכיף עליו נדבת מי שירו אלהים בצאתך — ארץ רעשה — ומשם ילמד כמלך מלחים למלחמת יהושע נשם נידות תניף אלהים להגיל עמך ע"י מנני מלנשים ובדך במורד בית חורן (יהושע י', ט"ז) ונחלתך ונלאה ישראל אתה כוננתה נגשם הזה למען חיתך ישראל ישבו בה: וכנגוד ירוץ תורח עולם עתה למערכת דבורה מלכי צבאות כנעניים ידודון ידודון, ונות בית דבורה לו יעל תחלק שלל ומשם כנגד יעוש מזבל ישלוף

קומה ה' ויפצו אויביך, ויגזרו משנאיך מפניך (במדבר י' ל"ה)

וְאֶבְרוֹתֶיהָ בְּיַרְקְרַק חָרוּץ: בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי ׀
מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן: הַר־אֱלֹהִים הַר־
בָּשָׁן הַר גַּבְנֻנִּים הַר־בָּשָׁן: לָמָּה ׀ תְּרַצְּדוּן
הָרִים גַּבְנֻנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־
יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח: רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי
שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָּם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ: עָלִיתָ לַמָּרוֹם
שָׁבִיתָ שֶּׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים
לִשְׁכֹּן ׀ יָהּ אֱלֹהִים: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם ׀ יוֹם
יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: הָאֵל לָנוּ אֵל ׀
לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוִה אֲדֹנָי לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת:
אַךְ־אֱלֹהִים יְמַחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר
מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו: אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב
אָשִׁיב מִמְּצֹלוֹת יָם: לְמַעַן תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם
לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֹיְבִים מִנֶּהוּ: רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ

לקלפת נסק נדעון בפרש שדי מלכים זפח ונלמונע בה תשלג בצלמון ס)
וממנו יפרוש למדת סדעתפותיו על מעכות יפתח הר אלהים הר בשן ג)
וכסופה ממנך יעבור מחדש נסלעפי מחנאותיו להר מלטיס לתפר מת יוס
מתן תורה למח תרצדון הרים מסר עליכס נעטו נסיס עס ההר חמד אלהים
לשבתו. אף ה' ישכן סס לנצח כי תורתו והוד נתינתה ברכב אלהים,
ורבתים אלפי שנאן לפ תסכח עך עולס ג) גס עלית מסה נשילמו למרום
שבית שבי ד) היס התורס לו לנות נני מדס ולקחת מתנות נעצוד
האדם, ואף סורדים למר זבר נתחלת המזמור לקחת לשכן יה אלהים כי
הודית לותס הדרך למר ילכו נס, נתצונה ויעד לכס. ונכנינו כה לקחו
לנו לנדך מת ה' כי יוכיח מת למר ילחב, ויאמר ברוך אלהים כי יום יום
יעמס לנו. וע"י זס הוא ישועתנו סלה: האל לנו למושעות — אך למל
ימחץ ראש אויביו, קדקוד המתהלך באשמיו: וע"כ אמר ה' מבשן אשיב,
אשיב ממצולות ים למר סס גנולות מרן ישראל ממזח ומעמק. ונכון הוא
על הפלגיתים יוצאי היס. למען תמחץ רגלך עמי ולשון כלביך מדם מאויבים
מנהו: ונסערוך כמער לקחו על מפלת המויגים ושיגת עמו ממלולת יס מזל

ח) ויהוה סס הר אחד פמוך לסכס (שופטים ט' מ"ב) ומזכירו פס כי דרך שכמס היתס
מלחמת בדעון כיהוע ממעמי תנאי סכות ופניחל הסמויכים לפ.
ג) לחר דרך שמס ונסניגותיהס היתס מלחמת יפתח עס בני עמון, הסוכנים בגלוי הסרות.
ג) והרי הוא כאלו סכינתו סס בגלח ונעולמי עד.
ד) ועל מלת שבי כבר חויתי דעתי שחיונו שבית חרב לנד

Digitized by Google

אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ: קִדְּמוּ
שָׂרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תֻּפֹּפוֹת:
בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְּקוֹר
יִשְׂרָאֵל: שָׁם בִּנְיָמִן | צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה
רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבוּלֻן שָׂרֵי נַפְתָּלִי: צַוָּה אֱלֹהֶיךָ
עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ לָנוּ: מֵהֵיכָלְךָ עַל־
יְרוּשָׁלַ͏ִם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׁי: גְּעַר חַיַּת קָנֶה
עֲדַת אַבִּירִים | בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי
כֶסֶף בֻּזַּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּ: יֵאֲתָיוּ
חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרַיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו

כעל למדתו ממקם על הכפלות מסר עסה ס' ליסדעל עמו ויאמר ראן לופס מסר הסצת ממעולות יס הליכותיך אלהים ניס סוף, הליכות אלי מלכי בקודש גגל הל סיני ומה קדמו שרים אחר נוגנים לסיד סירת מסה מ) ע"כ במקהלות ברכו ה' נס מתס, ומלילה הזאת נתפעל ומצ לסנגון דגוסה — סיא למרה „מסה נעמלק ומזה נזה על יהושע, והוא למד אדני ממקור ישראל — היא למרה" מחיך נימין נעמתיך ומזה נגזולתה על שאול והוא למד מס בניסן צעיר רודם והוא נס הוא שאול ושרי יהודה הס נגזליו שרי חילו מסר הכו את מדעתה הרפתים החלה מסר עליהס הוסת יסוד הסיד הזה: וקלל נמס את שרי זבולן ושרי נפתלי יתר על שאר הסנעיס הס מפלת סנגון דגוסה מסר לך זו עתה, ומס מפלת היות מספר גדוליהס מסר נאו מלוי מדגוגה (ד"ס ס' י"ג ל"ג) היותר גדול מכל שאר הסנעיס. גס הס המס מסר הניאו לו אמה לחס ומזון (מס מס מ') ע"כ הלה לחלוק להס פה כנוך ג) ומעתה פוגה המלך את מדגדותיו נגך פני ליון עיר חמדתו ויאמר צוה אלהים עזך — ומהיכלך הוא לוחל הממון, לו ג"ה מסר היה מוכן נעת הסיא להכנות מס נוה גס על ירושלים ומז מלכים מלכי עמיס יבילו לך שי! געד חיית ל"ל מחנת ג) קנה פלשתים. עדת אבירים גס הלה כנויס להס, כי סכירים הרגה היו להס מסאר האומות לעשות להס מלחמותיהס, כידוע מספרי ימיהס הקדמונים: כי הס (הפהעניעד) היו כלס סוחרים והולכי מכירות נלא ימיס: וכן נראה גס מיחזקאל (כ"ז י') בעגלי עמים ד) מנסי המלחמה המ' מתרפס לקוחים ומכנעים ה) ברצי נלוי כסף: לך בזר ה' עמים

ח) רומז שאחר מתוך עלמות תופפות, אשר גו רגה לנחת על מה שנאחר ותלאתם אחריהם כל הנשים נתפים ונמחולות.

ג) ואין צורך מכני זה להסחיק את כל המזמור מענולו, כי נאותים וראויים הס להפקד בפרט, כי נעודי בת היו מחוך כאשר הס (ד"ס י"ג ל"ג).

ד) ורבתו ואיה פלשתים חנה דעתך רפאים (שמואל ג' כ"ב י"ג).

ה) וכן שמעיל גס ירמיה את הסכירים לענגיס (מס מ"ו כ"ח).

ו) Digitized by Google

לֵאלֹהִים : מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהִים
זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה: לָרֹכֵב בִּשְׁמֵי־שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן
יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז : תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־
יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים : נוֹרָא אֱלֹהִים
מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן וְעֹז וְתַעֲצֻמוֹת
לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים:

סט לַמְנַצֵּחַ | עַל־שֹׁשַׁנִּים לְדָוִד : הוֹשִׁיעֵנִי
אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד־נָפֶשׁ : טָבַעְתִּי | בִּיוֵן
מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי־מָיִם
וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפַתְנִי : יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר גְּרוֹנִי
כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי: רַבּוּ | מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי
שֹׂנְאַי חִנָּם עָצְמוּ מַצְמִיתַי אֹיְבַי שֶׁקֶר אֲשֶׁר
לֹא־גָזַלְתִּי אָז אָשִׁיב : אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ
לְאִוַּלְתִּי וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא־נִכְחָדוּ : אַל־
יֵבֹשׁוּ בִי | קַוֶּיךָ אֲדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת אַל־יִכָּלְמוּ
בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי־עָלֶיךָ נָשָׂאתִי
חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָנָי: מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי
וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי : כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי
וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי : וָאֲבַכֶּה בַצּוֹם
נַפְשִׁי וַתְּהִי לַחֲרָפוֹת לִי: וָאָשִׂימָה לְבוּשִׁי שָׂק

קרבות יחפצון וגם זה כתלית דעתה „בתו מלכים בלחמו" ותעתה יאתיו חשמנים מני מצרים, וממלכות הארץ שירו לאלהים וכל השאר כן. מלינות שיריות לינן לניכות לניעור כי מצוחדין כן, ועל מזמורי

סט הושיעני אלהים.
ע אלהים להצילני.
עא בך ה' חסיתי.
עב לשלמה, כנר מויתי דעתי ופירושם נמצרתי הרמטונה. ומין להוסיף פה.

וְאֵהִי לָהֶם לְמָשָׁל׃ יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר
וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵׁכָר׃ וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ ׀ יְהוָה
עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת
יִשְׁעֶךָ׃ הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל־אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה
מִשֹּׂנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי־מָיִם׃ אַל־תִּשְׁטְפֵנִי
שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל־תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל־
תֶּאְטַר עָלַי בְּאֵר פִּיהָ׃ עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב
חַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי׃ וְאַל־תַּסְתֵּר
פָּנֶיךָ מֵעַבְדֶּךָ כִּי־צַר־לִי מַהֵר עֲנֵנִי׃ קָרְבָה
אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן אֹיְבַי פְּדֵנִי׃ אַתָּה יָדַעְתָּ
חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי נֶגְדְּךָ כָּל־צוֹרְרָי׃
חֶרְפָּה ׀ שָׁבְרָה לִבִּי וָאָנוּשָׁה וָאֲקַוֶּה לָנוּד וָאָיִן
וְלַמְנַחֲמִים וְלֹא מָצָאתִי׃ וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי רֹאשׁ
וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ׃ יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם
לְפָח וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ׃ תֶּחְשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם
מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם תָּמִיד הַמְעַד׃ שְׁפָךְ־
עֲלֵיהֶם זַעֲמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם׃ תְּהִי־טִירָתָם
נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יֹשֵׁב׃ כִּי־אַתָּה
אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ׃
תְּנָה־עָוֹן עַל־עֲוֹנָם וְאַל־יָבֹאוּ בְּצִדְקָתֶךָ׃
יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים אַל־יִכָּתֵבוּ׃
וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי׃
אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַאֲגַדְּלֶנּוּ בְּתוֹדָה
וְתִיטַב לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס׃ רָאוּ
יִשְׂמְחוּ דֹרְשֵׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְבַבְכֶם׃

כִּי־שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־אֲסִירָיו לֹא
בָזָה: יְהַלְלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל־רֹמֶשׂ
בָּם: כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה
וְיָשְׁבוּ שָׁם וִירֵשׁוּהָ: וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ וְאֹהֲבֵי
שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ:

ע לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר: אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי
יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה: יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי
נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי: יָשׁוּבוּ
עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח־הֶאָח: יָשִׂישׂוּ
וְיִשְׂמְחוּ ׀ בְּךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד
יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶךָ: וַאֲנִי ׀ עָנִי וְאֶבְיוֹן
אֱלֹהִים חוּשָׁה־לִּי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אָתָּה יְהוָה
אַל־תְּאַחַר:

עא בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם:
בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנְךָ
וְהוֹשִׁיעֵנִי: הֱיֵה לִי ׀ לְצוּר מָעוֹן לָבוֹא תָּמִיד
צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה:
אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ:
כִּי־אַתָּה תִקְוָתִי אֲדֹנָי יְהוִה מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי:
עָלֶיךָ ׀ נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גּוֹזִי
בְךָ תְהִלָּתִי תָמִיד: כְּמוֹפֵת הָיִיתִי לָרַבִּים
וְאַתָּה מַחְסִי עֹז: יִמָּלֵא פִי תְהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם
תִּפְאַרְתֶּךָ: אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת
כֹּחִי אַל־תַּעַזְבֵנִי: כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי
נַפְשִׁי נוֹעָצוּ יַחְדָּו: לֵאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוֹ רִדְפוּ

וְתִפְשׁוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל: אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק
מִמֶּנִּי אֱלֹהַי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה: יֵבֹשׁוּ יִכְלוּ שֹׂטְנֵי
נַפְשִׁי יַעְטוּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה מְבַקְשֵׁי רָעָתִי:
וַאֲנִי תָּמִיד אְיַחֵל וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהִלָּתֶךָ:
פִּי יְסַפֵּר צִדְקָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי לֹא־
יָדַעְתִּי סְפֹרוֹת: אָבוֹא בִּגְבֻרוֹת אֲדֹנָי יֱהוִה
אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ לְבַדֶּךָ: אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי
מִנְּעוּרָי וְעַד־הֵנָּה אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ: וְגַם
עַד־זִקְנָה ו וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־
אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל־יָבוֹא גְּבוּרָתֶךָ:
וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ
גְדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ: אֲשֶׁר הִרְאִיתַנוּ ו
צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ ו וּמִתְּהוֹמוֹת
הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ: תִּרְבֶּה ו גְדֻלָּתִי וְתִסֹּב
תְּנַחֲמֵנִי: גַּם־אֲנִי ו אוֹדְךָ בִּכְלִי־נֵבֶל אֲמִתְּךָ
אֱלֹהַי אֲזַמְּרָה־לְּךָ בְּכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:
תְּרַנֵּנָה שְׂפָתַי כִּי־אֲזַמְּרָה־לָּךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר
פָּדִיתָ: גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ
כִּי־בֹשׁוּ כִּי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי:

עג לִשְׁלֹמֹה אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמֶלֶךְ תֵּן
וְצִדְקָתְךָ לְבֶן־מֶלֶךְ: יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ:
בְּמִשְׁפָּט: יִשְׂאוּ הָרִים ו שָׁלוֹם לָעָם וּגְבָעוֹת
בִּצְדָקָה: יִשְׁפֹּט ו עֲנִיֵּי־עָם יוֹשִׁיעַ לִבְנֵי אֶבְיוֹן
וְיַדַּכֵּא עוֹשֵׁק: יִירָאוּךָ עִם־שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ

ח ק'. הראיתני ק'. תחיינו ק'. תעלני קרי.

דור דורים: יֵרֵד כְּמָטָר עַל־גֵּז כִּרְבִיבִים
זַרְזִיף אָרֶץ: יִפְרַח־בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם
עַד־בְּלִי יָרֵחַ: וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־
אַפְסֵי־אָרֶץ: לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְאֹיְבָיו עָפָר
יְלַחֵכוּ: מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ
מַלְכֵי שְׁבָא וּסְבָא אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ: וְיִשְׁתַּחֲווּ־
לוֹ כָּל־מְלָכִים כָּל־גּוֹיִם יַעַבְדוּהוּ: כִּי־יַצִּיל
אֶבְיוֹן מְשַׁוַּע וְעָנִי וְאֵין־עֹזֵר לוֹ: יָחֹס עַל־דַּל
וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים יוֹשִׁיעַ: מִתּוֹךְ וּמֵחָמָס
יִגְאַל נַפְשָׁם וְיֵיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו: וְיִחִי וְיִתֶּן־לוֹ
מִזְּהַב שְׁבָא וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם
יְבָרְכֶנְהוּ: יְהִי פְּסַת־בַּר ׀ בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים
יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ:
יְהִי שְׁמוֹ ׀ לְעוֹלָם לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ
וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל־גּוֹיִם יְאַשְּׁרְהוּ: בָּרוּךְ ׀ יְהוָה
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ:
וּבָרוּךְ ׀ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־
כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן ׀ וְאָמֵן: כָּלוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי:

יהי רצון תמצא נסוף פמר תהלים:

Digitized by Google

הקדמה לספר השלישי

אחרי אשר קבץ בספר שני רוב מזמורי ידידיו ג"ק, רצה לאסוף בספר שלישי עוד מזמורים אחרים מהנ"ל ויקרים מבחירי מזמוריו שנקוצים בכל פעמותם, למען לא יפול זכרונם מבני ישראל, ואחר כם גם אחד מהמזמורים לתפוצות תופס חלק מהדרגותיהם, ולהרחות נזה לעמו, שחציצים הם עליו כמעט ידיו; אחנם הקדים מהמזמורי חסף לצלם, אם מפלת עלוי מחנדם, הנקרת בכל מקום ראש וחזוה דוד וגם מפני רבוים כי רבו מחוד על מזמורי שאר מזמוריו; ובכן כי סכום שירי בני קרח בוא למזמוריו ח) הנם כם רבים היו אשר חבכום, אך הוא אחד היה, ולבדו אחר כלם.

המשורר הנזה הנסגב מכל אחיו בחזקת יד עשתונותיו, בעל בימי שחול, ובא אחרי בן חבכונם לדוד בתוך שאר חלבים ובם מחות הלוים המקבים בד"ם (ח' י"ג כ"ו) כי נאלו אשר בזו אלו לנקבו לא מלר שמו. ובעת בזאו לדיר היה כבר מסוקר מחוכם, ומהיר במלאכתו; כי בפעלות דוד את הרון ה' לעיר ציון הוא היה אחד מראשי המשוררים (ד"ם ט' ע"ז ז') ומיד אח"כ בעמד מהמלך לנחם כלם (שם שם ז') ואשר שהיה משורר נמשכן גם בעודנו שחול אי וגם בימי חיסדותיו בנו, כי מולדים לנחנו שירים מחודשים ממנו בימיהם בעצד נאתן בימיהם. אמנם אף אם נאמר, שלא היה מבדל עם אחיו בשכן, אינגו רחוק שחבדם בפני עלמו, כי מי יודע אז למעיפים, או מי יתן מחסום לפיהם? הלא ידוע לכל העמים שהאלמה הזאת תעורר את בעליה, להסיקה אל המועל מזרם מחשבותיהם, וכאלם טוטפים ניד על שפתותיהם תבירן ותביע רעיונותיהם, גם כי נדד יבדו, לו בסוד מחחקים יעלתו. ואנחנו כי כן אין להפליא אם יאלתו בין זמירותיו שירים אשר נעשו בימי שחול ואיתבדת, גם אין להסתומם על דוד, על אשר נהנם בין שאר מזמוריו כי מאשר יקרו בעיגיו מפז, ואכאם חופיר הסלחתם לבניס יולדו, עסם לסם את כל הכבוד הלזה. אך לא ערבם יחד עם חותם אשר חבר המשורר הנאחב הלזה תחת משלאתו, ואחרי בזאו אלו, רק הפרידם מהם, והעמידם יחד־בלחן בהדברו־אחרי מזמור ע"ח אשר נתן לבבו לרחשונים. מהטעם אשר תשמע בפנים הספר. ועפ"ז גם הספר הלזה יחלק לשלש מחלקות קטנות ואלו:

א מזמורי אסף אשר סר תזת יד ומחלכת דוד; ואם מתחלתו עד מזמור ע"ח ואות בכלל.

ב מזמורי אסף אשר סר טרם בזאו למלכות; ואם מחזמ' ע"ט עד פ"ג. **ג** מזמורי שאר המשוררים הבדולים אשר היו בימיו, ועמהם גם אות בכלל; ואם מפ"ד והלאה עד סוף הספר.

והסבה אשר הסיחה את דוד, להפריד אלה שירים אשר מג"ק המם, מחייסם הנאספים יחד בספר השני היה לפ"ד, **ההשקפה** לחנוך שם רק מזמורים המדברים מקורותיו לנדהם, כאשר מדברים אלו מזמורי עלמו אשר חבר לשם; לך המזמורים אשר מאחר ענינים יספרו, אסף שם, ויוסיפם לחיי אותם מזמורי אסף, אשר גם שם לא עלו חורנו כאשר תשמיענו להלה: גם נתן תפלתו מזמור פ"ו בין מזמורי ג"ק כאלם, מהיות אשר בימיהם, כאשר אחר; ובגר כל הספר בשני משכיל אשר להימן ואיתן האזרחים מהטעם אשר כבר חויתי נאבדתי בהלחומה; וכה נעשה גם מאחרת הזאת בספר אחד תיוחד בשקפה הפרטית לקבץ מזמורים מהמשוררים טוים; ומאוחד לאחריהם בשקפה הכללית, **לאסוף מזמורים המלהטים ומרהיבים את לבות ב"א לבטוח בה' בימי אידיהם. ולהשליך עליו יהבם בכל אשר יקרא אותם.**

ח) כי אם בספרם תמלאם שנים עשר, בשירי אסף, אם תקח עמהם משכיל להימן האזרחי מזמור פ"ח אשר גם הוא היה מג"ק כאשר תוכיח במקומו: ובאשר תעשה עלוי התחלתו, שיר מזמור לג"ק —.

ספר שלישי

יום רביעי

עג מִזְמוֹר לְאָסָף אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים
לְבָרֵי לֵבָב: וַאֲנִי כִּמְעַט נָטוּ רַגְלָי כְּאַיִן
שְׁפָכָה אֲשֻׁרָי: כִּי קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים שְׁלוֹם
רִשְׁעִים אֶרְאֶה: כִּי אֵין חַרְצֻבוֹת לְמוֹתָם
וּבָרִיא אוּלָם: בַּעֲמַל אֱנוֹשׁ אֵינָמוֹ וְעִם־
אָדָם לֹא יְנֻגָּעוּ: לָכֵן עֲנָקַתְמוֹ גַּאֲוָה יַעֲטָף־
שִׁית חָמָס לָמוֹ: יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵמוֹ עָבְרוּ
מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב: יָמִיקוּ וידברו [וַיְדַבְּרוּ] בְּרָע עֹשֶׁק
מִמָּרוֹם יְדַבֵּרוּ: שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם
תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ: לָכֵן יָשׁוּב עַמּוֹ הֲלוֹם וּמֵי־
מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ: וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע־אֵל וְיֵשׁ
דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן: הִנֵּה אֵלֶּה רִשְׁעִים וְשַׁלְוֵי עוֹלָם
הִשְׂגּוּ־חָיִל: אַךְ רִיק זִכִּיתִי לִבָבִי וָאֶרְחַץ

נטיו ק׳ שפכו ק׳ וישוב ק׳

עג אך טוב לישראל, המזמור הלזה אשר נפתח מהמלך להיות הלשון נפספר הלזה הוא מלא מוסר ודעת, ולפיו הוא להתחיל בו ספר לחד, כמו שכבל מודים שחברי הים נכון הוא להתחיל בו כל התהלים; וע"כ לין נדיך לחפש לחד זמן המלאתו, כי כל העתים שוות לו: גבל זאת כ"ל שנפתח מהמלך להיות לשם המחברת הזאת מיוחדו גם הלשון אשר אך המזמור הנפתח הלזה, לחדי בולו תחת שבט מלכותו; וזה נעת לכתו עם חברי הלויס, אל דוד חנדוכים: גדולת המזמור להלאותו נלחות לשונו, שנם כי הוא היה עד עתה עם שאול ומיכאותם, לא היה נגלל זה בקשר עם אנשי הבליעל ועושי חמס; אשר שנאו את התלכים הללה כרס זלות לנ"ל. ופירוש המזמור כן הוא, אך נאמת טוב לישראל אלהים גם כי הוכח שאול ובניו מישראל מתו, וגם כי ממלכת מיכאותם הולכת ולה טוב מלכים לישראל, אף לא לעקביס, לק לברי לב — ואך הלשון מחסך עלמו ואחר עמו — ואני כהיותי עם שאול כמעט נטיו רגלי, כי קנאתי בהוללים דואב וסייעתו כי אין חרצובות — בעמל אנוש — וכו׳ וכו׳ בלן מלילות שיריות ומפורסות די לורך מהמלאך ז"ל, ומיוסיף ואומר הנה אלה הרשעים השגו חיל, אך אמיריק בלי עוזר ונסיכות זכיתי לבבי ולא סייתי כמורס רק ואחץ תמיד בנקיון כפי. ומה היה שכרי? ואהיי נגוע כל יום — וגדרך — את נוי נתתי למכיס — וגבל זאת ותוכחתי, לסס סיתם לבקרים כמו כשנת

בְּנַקָּיוֹן כַּפָּי: וָאֶהְיֶה נָגוּעַ כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי
לַבְּקָרִים: אִם־אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ הִנֵּה
דוֹר בָּנֶיךָ בָּגָדְתִּי: וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת
עָמָל הִיא בְּעֵינָי: עַד אָבוֹא אֶל־מִקְדְּשֵׁי־אֵל
אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם: אַךְ בַּחֲלָקוֹת תָּשִׁית לָמוֹ
הִפַּלְתָּם לְמַשּׁוּאוֹת: אֵיךְ הָיוּ לְשַׁמָּה כְּרָגַע
סָפּוּ תַמּוּ מִן־בַּלָּהוֹת: כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ אֲדֹנָי
בָּעִיר צַלְמָם תִּבְזֶה: כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי וְכִלְיוֹתַי
אֶשְׁתּוֹנָן: וַאֲנִי־בַעַר וְלֹא אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי
עִמָּךְ: וַאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אָחַזְתָּ בְּיַד־יְמִינִי:
בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: מִי־לִי
בַשָּׁמָיִם וְעִמְּךָ לֹא־חָפַצְתִּי בָאָרֶץ: כָּלָה
שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים
לְעוֹלָם: כִּי־הִנֵּה רְחֲקֶיךָ יֹאבֵדוּ הִצְמַתָּה כָּל־
זוֹנֶה מִמֶּךָּ: וַאֲנִי קִרְבַת אֱלֹהִים לִי־טוֹב
שַׁתִּי בַאדֹנָי יְהוִה מַחְסִי לְסַפֵּר כָּל־
מַלְאָכוֹתֶיךָ:

הוא ק׳

ואם — ואם אמרתי אספרה כמו שלם לדור בניך מנסי נגיעל שלשה, הנה בגדתי הייתי בעיניהם כנונך — וכמו שקרם לילמים נסוכיהו עבדי שלך לקיש — ואחשבה תמיך לרעת זאת למם דרך נשעים ללחם? כי עמל היא בעיני! וכדרך שפתר המלך בחכם יש הבל שאל נעשה השמם (קהלת ח׳ י״ד) ולא הבנתים עד אבוא ל׳ל שאל נפתי עתיד נמקום עבר אל מקדשי אל ודאיתי נמפלת דוחק וסיעתו כי אך בחלקות תשית למו וכו׳ וכו׳, כלן מלילות סיליות נסנגות ועל בן כי יתחמץ לבבי מעתם ולסנף על הלנחת ספונתי, ואני אהיה בער ולא אדע אף הסנה כאשר בהמות הייתי עמך לשעבר, נכך ואני תמיד עמך כי אחזת ביד ימיני להניאני לנין סיפרים סיעת דוד: בעצתך תנחני מעתה ועך עולם ואחר כבוד שמת תקחני כי מי לי בשמים וכו׳ וכן מלילות סיליות הנה ידעתי שרחקיך יאבדו — ואני קרבת אלוהים תחת מחנית דוד לי טוב לספר בתוך קהל ועשה כל־מלאכותיך סליחותיך ומפעלותיך ולא שלטך עוד לשוס מחסום לפי כאשר סולכתי ליסד דוס תחת מחנית כיוצא דשע דוחק וחבריו.

Digitized by Google

עַד מַשְׂכִּיל לְאָסָף לָמָּה אֱלֹהִים זָנַחְתָּ
לָנֶצַח יֶעְשַׁן אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ: זְכֹר
עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ
הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: הָרִימָה פְעָמֶיךָ

עד למה אלהים זנחת, נאמר מהמעתיק הנפלא הלזה בלהט דעיוקותיו. בעת לפר פסטו הפלשתים בעמק רפאים מחרי מסר לקח דוד את מגורת ניון (שמואל ב' ה' י"ח). למנס למען נאר די מחסורו את דאדי המזמור הלזה מסר עליו ניעדו כל נכנדי המפרשים המחדושים, להעמידו מימות דוד על ימי החורבן; או למחרו עוד יותר מזה, ולהליכו זמן המשומעים, למעך להליב פה הקדמה מחת, המחלקת לג' הוצעות.

א כל קורא בספר יהושע (פ"ו מ' י"ו) ידאה בעמק רפאים היה בין בגול יהודה לבנול בנימין; וכל דואה בעמת מרן ישראל ימלא בהעמק הלזה היה מפסיק בין יהושלים לבבעון, מקום מסר היה עם מבנן ה' בעת בהיות בין החומות ר"ל בעית מסר לא היתה מקודה בתקדם ומכוסה בגבו, רק ידיעות המבנן היו לה למכסה ומחל. והנה כל מבניל יבין בהבית הסוף מסר היה בו המבנן, היה בנין מפואר כאשר יאות לבית מלהים, ולא מלבע כתלים טוחות בעיט לבד מ) ובפרט מחרי מלוך דוד מסר חסק ואוה תמיד להדר ולדומם בות ה' מלהים. ב אסף החזח היה דאה לאותם מחלקת הלויס מסר נתנה לדיד לפני האדון מסר בניון — כאשר חויתי למעלה — מהיותו מסודר כסנג מאוד כאשר יעשוס כל מסר לו חין לטעוס, והנה בשמעו את השמועה הזאת — נאוס לבי בקרבי — לחזקתו חיל ועבדה, בן יבואו לו בלו כנר העלילים הלזה מסר פסטו בעמק רפאים, בס חולות בבעון, ויבחיבו לו השחיתו כנר הבית הנה מסר נקרא עם ה' עליו ולנקוס את נקמתם מישראל ומדוך, מסר עם היו לו למחסה נגד דודפו; וע"כ נכמהו מעיו עליו, ויכמס בכחול בזעף יבוחו, על החורבה והשממה מסר תלך מפעולת הרשעים הלזה; כי זכר את מסר עשו לעתו בימי עלי ושאול, ובזלעפת דוחו דמם ערילות מלזדיותם לשכזדיות אבימלך בן ירובעל מסר עם שמות בחרן שכם, וילת מגדלה בחץ עם כל העם מסר גם שמה להמלט מפניו: ובעבור המעשה הזה על פניו, עמדו שערות בשרו ויעמוד בעזוזי עשתונותיו כלים דואה מקדם ה' בועד על לב השמים, ומתחזק כי אין עוזר ומפניע; ויכוד גם על מסר אין עוד בניל ר"ל שמואל מסר הכה את הפלשתים מכה דבה מהמלפה עד תחת בית כל (שמואל ב' ז' י"ז) ותהי יד ה' עם כל ימי חייו, על מסר שמע ה' בקולו, כאשר זעק לפניו: ומחוך בדעיון הזה נתעורר המחוז לעשות גם הוא כמוהו, להפנות אל ה' מחבתו, ולהשליך עליו בטחונו, בל ישכח אל שחון קמיו עולם תמיד. וזהו לפ"ד סגנון המזמור הנפלא הזה בשלילותיו: ועל פיהו ינקל יבחרו כל מדבדותיו בשאר תשמע למה אלהים זנחת לנצח כי עדיין ז"ל את מסר עשו הערלים הלזה לישראל מיום נוסס על נבולס: זכור נא עדתך קנית קדם נאלתה מתלדים, זכור הר זה כמוהו בשלנע כי הוא היה גם שכנת בו מיום נוסד פה מרון עוזך. הרימה נא פעמיך למשואות נצח

מ) הלא גם בימינו, כל קהל ועדה מחחנים בכל כחם להדר בתי תפלותיהם בכל מיני הדר ותפחרת. ויתר על זה נחנה (ד"ה ח' כ"ו כ"ח) שגם שמואל ושחול הקדישו לחזק בדק הבית, עד שנשחר מקדשיהם עד ימי דוד, וכ"ש שלומיחו מכספם ותהפם לעלם ולנלם, תפחרת בית חלהינו.

Digitized by Google

לְמַשְׁאוֹת נֶצַח בָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ: שָׁאֲגוּ
צוֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ שָׂמוּ אוֹתֹתָם אֹתוֹת:
יִוָּדַע כְּמֵבִיא לְמַעְלָה בְּסִבְכֵי־עֵץ קַרְדְּמוֹת:
וְעַתָּה פִּתּוּחֶיהָ יָחַד בְּבַשִּׁיל וְבִילַפּוֹת
יַהֲלֹומוּן: שִׁלְחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ
חִלְּלוּ מִשְׁכַּן־שִׁמְךָ: אָמְרוּ בִלְבָּם נִינָם יָחַד
שָׂרְפוּ בָל־מוֹעֲדֵי־אֵל בָּאָרֶץ: אֹתוֹתֵינוּ לֹא־
רָאִינוּ אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא־אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד
מָה: עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֵף צָר יְנַאֵץ אוֹיֵב
שִׁמְךָ לָנֶצַח: לָמָּה תָשִׁיב יָדְךָ וִימִינֶךָ מֵקֶרֶב
חֵיקְךָ כַּלֵּה: וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פּוֹעֵל

ועתה ק' חיקך ק'

עסר שמו הפלצתים נאלך מצ ועד עתם, לכל הרע האויב הזה בקדש ניתי עלי ה) וגם עתם לויס לי לויס גם עתם שאגו צוררין בקרב מועדך מעכן נגעון שמו אותותם עסר שאלך נעלמיסם אותות ומעתם לאסם ס' אל יודע בישראל לאכזיותם כערילות מביא למעלה ג) קרדומות בסבך עץ. ועתה לאסם עתם נזו הרגע פתוחיה אל עיר נגעון יהלמון, ושלחו באש מקדשך ג) אמרו הגויס האלה בלבם נינם יחד וגם שרפו באש כל מועדי אל נתי דינין ונתי מדרסות ותפלה בארץ ד) ומאתנו עמך ונאן מרעיתך, אותותינו אסר אתם עושס עמנו תמיך לא ראינו; וגס אין עוד נביא הקודא אל ס' ויענהו כאמונאל; ועוד זאת ולא אתנו ליס יודע עד מה לעשות נעתות כאלה, כאשר ידע הכנעיל הסוף להלות אף ס' ולכזיב חרון אפו מישראל. ועתה עד מתי יחרף צר וכו' וכו': כלן מלילות מפוקלות ומצוקלות מאיליהן כי הן תפלת החוזה המדומס עסר הפנה אל ס' לנו, ויתפלל על סנגון מני המעיקים עמס ליס האלהים עסר התחיל לספר תהלות ס' נתחלה — אתה החלות להראות וכו' ומ"כ אעברה נא — וכן עשה גס הוס: אלהים מלכי מקדם —

ה) וע' בקדם ר"ל עם הקדם: והוא סאיהון זו לעסר שאת"כ נאו גס שילו, כי כן נראס.
ו) ואכו רמז לאיתלך כאסר אתרתי. כי סס סופטים (ט' ז' ח') נאתר ויעל אתיתלך
ז) סר לנמון הוס וכל העם עסר אתי: ויקח אתיתלך אם ס קרדמות נידו ויכצות
סוכת עליס. ויאתר אל העם אם לאיתם עשיתי, מהרו עשו כאתוני: ויכצתו —
ויבכו — ויליאתו עליהם את הנדיח נאת, ויאתו כל אנשי שכם: — והוא אתכו
סם כאגיח למעלה על סר לנמון קרדמות נסבך עץ ולא נעליס עמס כי
רק הסכינ נקח.
ב) וידוע קוח מגס הסמכן נקבל פעמים רנות מקדש, ונתחלת עזייתו נאתר ועשו לי
מקדש ושכנתי נתוכס.
ד) כי נודאי היו לסס ניתי עשה ואילך נתי דינין ונתי מדרסות, כי כן נאתר סופטים
וסוטרים אתן לך נכל שעריך; ונפרט נימי שמואל אסר אחזור העטרם לויאנס

Digitized by Google

יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ
יָם שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם: אַתָּה
רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל לְעָם
לְצִיִּים: אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה
חוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן: לְךָ יוֹם אַף־לְךָ
לַיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ: אַתָּה
הִצַּבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ וָחֹרֶף אַתָּה
יְצַרְתָּם: זְכָר־זֹאת אוֹיֵב חֵרֵף יְהוָה וְעַם־נָבָל
נִאֲצוּ שְׁמֶךָ: אַל תִּתֵּן לַחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת
עֲנִיֶּיךָ אַל־תִּשְׁכַּח לָנֶצַח: הַבֶּט לַבְּרִית כִּי
מָלְאוּ מַחְשַׁכֵּי־אֶרֶץ נְאוֹת חָמָס: אַל־יָשֹׁב
דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ: קוּמָה
אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל
כָּל־הַיּוֹם: אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל צוֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן
קָמֶיךָ עוֹלֶה תָמִיד:

עה לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר:
הוֹדִינוּ לְךָ אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב שְׁמֶךָ סִפְּרוּ

אתה פורית — אתה רצצת — אתה בקעת — לך יום אתה הצבת כל גבולות ארץ ומדי זכרו את שלח נלהט רעיונותיו כנדק יצדק כנד המוינים, וכמעט יפך קולר זכור זאת אויב, חרף ה' מעך שם נבזות למרן, עם נבל מעך נאצו שמך כ! לך עדיין לא שקטה דום המשורד כי מזרו למחשנותיו מרנות המויב מעך שם בארץ ויסד על ס' להתמך שליו ויאמר אל תתן להית נפש (ע) הפלשתים המלה נפש תורך יסרמל, חית לעון נופל על לעון — עניך: הבט כי לבריתך מעך כרת עמהם ועם מעותיהם ואל ישב ממלחמה דך דוך מרוכנו המוכך נגרות וכלם כמתנגד לפוף לעיר בעת נוסו; לך עני ואביון יהללו שמך וכי תנשא לנו יתינך: וע"כ קומה אלהים! וכו' וכו' ואל תשכח קול צורריך המעוד למעלה, ומל המזמור הזה יחוכר בעוד טעם מזמור

עה הודינו לך אלהים, מעך חבר ומל המשורד בכפלת הזה, במקהלות: ובקולות נפרדות זה לעמת זה מרנשים, בעוד דוד מחכות את הפלשתים בנעל

(ע) כי כן נקרא בדוד אף בנף אחד מאנשי מלקחים בשם חיה, ובאחר שרתי סיף תלמוד ב"ח

Digitized by Google

נִפְלְאוֹתֶיךָ: כִּי אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי מֵישָׁרִים
אֶשְׁפּוֹט: נְמוֹגִים־אֶרֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי
תָּכַנְתִּי עַמּוּדֶיהָ סֶלָה: אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים
אַל־תָּהֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ קָרֶן: אַל־
תָּרִימוּ לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם תְּדַבְּרוּ בְצַוָּאר
עָתָק: כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר
הָרִים: כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים:
כִּי כוֹס בְּיַד־יְהוָה וְיַיִן חָמַר מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר
מְזֶה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ:
וַאֲנִי אַגִּיד לְעֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: וְכָל־
קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק:

עז לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר:
נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ:
וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְצִיּוֹן: שָׁמָּה שָׁבַר

פרלים, ויגוף ירושלימה בנגונות יפת ימינו וכמנהג נפ סיום פ) והנה לפף לקדמתו ג) בתופים ובמחולות, שם שיים לאחר מוגים על הסעד וימלך הודינו לך אלהים הודינו וקרוב שמך לכל לפה יקדוך נאמת; ספרו כל ישראל נפלאותיך! והנה קול יולף מפי הכהן הגדול לפה נפש ה' ידבר כי אקח מועד ג) אני מישרים אשפוט! נמוגים ארץ וכל יושביה וכו' ויצ הפעולל הגדול וימלך אמרתי לחוללים — ולרשעים — כי לא ממוצא — וקול לאחר לפ הכהן ענה כי אלקים שפט כי כוס ביד ה' ופן המקהלות עם שרוי אך שמריה, וחזל המעולל לפדו (לפן לפסל פ׳התעולל דוד וגמר) ואני אגיד תהלתיך ונהללמו על הכהן נפש ה' וכל קרני רשעים אגדע, תרוממנה קרנות צדיק; ופה נאם אליו קדנת

עז נודע ביהודה, הגאמר לח"כ, כאשר הכה דוד את הפלשתים ארית נחבונו עם על פי ה', כאשר את קול נעדה בראש הבכאים (שמואל ב' ה' כ"ד) כי אמת ילא ה' לפניו ויפל קמיו לפני חדנו כתף כתף. ותחת הבליו כל מבטחו הכניע בדרך נסיו; וע"כ על התשועה הזאת יתודו כל המלוכות הכתובות לאחר שמעוד הכזה, כאשר יתודו לפי דעת המגאר ז"ל לימי חזקיה על מפלת

ס) נאחר חיבה שיר (טריומפליעד) לכבוד הסר המפלה ונפרט חס רוח מתוך עלמו. ב) המשלות עם, וכן עשתה גם את יפתה, וכן עשו הנשים לקדמת שאול וחתכי נפילת ולאחר התהלים ס"ח קדמו סרים וכו' וכל חלי מודים על המנהג הזה. ג) נכל זמן, ועת לכל חפץ.

רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃
נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף׃ אֶשְׁתּוֹלְלוּ
אַבִּירֵי לֵב נָמוּ שְׁנָתָם וְלֹא מָצְאוּ כָּל־אַנְשֵׁי־
חַיִל יְדֵיהֶם׃ מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם
וְרֶכֶב וָסוּס׃ אַתָּה נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד
לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃ מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין
אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה׃ בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט
אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אֶרֶץ סֶלָה׃ כִּי־
חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ שְׁאֵרִית חֲמֹת תַּחְגֹּר׃
נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סְבִיבָיו
יוֹבִילוּ שַׁי לְמוֹרָא׃ יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא
לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

עז לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר׃ קוֹלִי
אֶל אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין
אֵלָי׃ בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי לַיְלָה
נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי׃ אֶזְכְּרָה

ירותון קרי

סנהדרין׃ ומ״כ מיכני מוקף הסמך הדומה לרחקו מעל גבולו בימי דוד׃
ופירוש המזמור הוא מבואר כאשר נאמר במבאר הכ״ל.

עז קולי אל אלהים, נאמר בשלשת שני הדעב אשר היו בתחלת ימי דוד
על דבר הבנעונים׃ ואל תעת והלדך הסיח תרמזנה כל מליצותיו, מליצות
כסי וילוף הממלמות לותו פה אל פה; והמבורד בשם העם ידבר גו בסדעפי
עשבונותיו, וכשבו עליו תשתוחח, כי נכרת מוכל מפיהו, ועוכל ויוכק
עטופים בחמונות עיר. ואין פורש לשם אך או בקנון מים להחיות את
נפשם. וע״כ מקונן החוזה ויאמר: קולי אל אלהים ואצעקה נאמר רוחי ביום
צרתי ה׳! דרשתי ידי פ״ל מבקשי ונרתי ב) גם לילה נגרה ג) המכה הזאת
ולא תפוג, כי לילה כיום לחם שאלו ואין! וכל שאר המזמור מבואר בפירוש

ב) ומה יפה פה מליצת המבורר הנשבע תחר אחר אחלת המבוקש יד להניח רבשת
עשבונותיו על מבת הרעב אבאד הלום, המחלים הכח ומרזק הבוף ומלפפו בחבפ
טרים הנבנרת תמיד׃ וכל חלם בשם יד יקללו בנודע. ולבלן בון המבורר בחמבפ
דרשתי ידי תחר גם לו פירושים שונים כידי וכו״ל.
ג) נגרה. כמים הנגריס על הארץ, ולא יחשפו עוד, כן מבתי שולבת ושוחלת ואין משפיע

Digitized by Google

אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה:
אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: אֶזְכְּרָה
נְגִינָתִי בַלַּיְלָה עִם־לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי:
הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד
הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר וָדֹר:
הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם־קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו
סֶלָה: וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן:
אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ:
וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים:
אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ:
גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה:
רָאוּךָ מַיִם ו אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף
יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת: זֹרְמוּ מַיִם ו עָבוֹת קוֹל
נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ: קוֹל
רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה
וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ: בַּיָּם דַּרְכֶּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם
רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ: נָחִיתָ כַצֹּאן
עַמֶּךָ בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

ושבילך ק'

המצפר כ"ל. ממכס על זאת מעולם עוק לב הקולא, להכין מחצצתו על
ידי מלילות המחלומות מצר במזמול הלזה, לפי השערתי זאת: כי בזה מזכיל
המשורר הקצנב, מעללי יה ונפלאותיו מצר עשה לעמו על המים בפרטות
ובוא תמוה! לך לפי הכחתי עשהו, למען יכחס הטעם מזי רעל ולחומי רצף,
מצר על הרוב בוא יבוא על עלילת הקצמים; בהזכילו מלין בבורות ה' מצר
פעל בים על המים, בסוסס מלין גלר לסס: וע"כ מצלים המוזס לת מדבורתיו
[illegible] נחית כצאן עמך בצרן ליס ומלחס, ביד משה ואהרן מצר קרלו לס'
[illegible] מותס, ויתן לחס לעמו לשונע: וכן יכחל ויכחב מחנס, ונפשנס בדבן

עח מַשְׂכִּיל לְאָסָף הַאֲזִינָה עַמִּי תּוֹרָתִי הַטּוּ
אָזְנְכֶם לְאִמְרֵי־פִי: אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי
אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי־קֶדֶם: אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ
וַנֵּדָעֵם וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ: לֹא נְכַחֵד
מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת
יְהוָה וְעֻזּוֹ וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיָּקֶם
עֵדוּת ׀ בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם:
לְמַעַן יֵדְעוּ ׀ דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקֻמוּ
וִיסַפְּרוּ לִבְנֵיהֶם: וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם
וְלֹא יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ: וְלֹא
יִהְיוּ ׀ כַּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמוֹרֶה דּוֹר לֹא־
הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נֶאֱמְנָה אֶת־אֵל רוּחוֹ: בְּנֵי־
אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי רוֹמֵי־קָשֶׁת הָפְכוּ בְּיוֹם קְרָב:

ותירוש יצביע, כי הטעים יענו את המלך וכו', ואליו מלומד יפה מאוד מזמור עח האזינה עמי תורתי, אשר נעשה גם הוא נעתר הרעב הביע בשעה האדיכה שלם טעים רלופות. לחזק את לב ישראל בתנחומותיו, ולהסקיט תלונותיהם על ה' ועל משיחו, ב) בהזכירו לפח נפלאותיו, עזוזי ה' וגפלאותיו אשר עשה לעמו מיום היותם לגוי, עד היותם לתפארת ממלכה, תחת דוד לרונס; ויפתח בפשל פיהו, וחידות מני קדם הביע, לקחת לנגות שומעיו, ויזימו בפלטים כפלם, ודוחס נאמן את לב; וע"כ בחר המטיף הפלקיי להגיד פתח שעד ממרותיו את בני אפרים אשר היו הראשונים להתלונן על חלוק המלך כמופת על דבריו ג) ויעצוד מפח נדוח ניכתו על נפלאות ה' אשר עשה עמי יס סוף, ובנוחלים אשר הוליך מחלמים לוחים וסלע, למען הציג דוח הכלכלים, בדברים הנוגעים לעניים; ויוסף עוד להראותם בתגובתו, שלא כי הוסיפו בני ישראל למרות בעליונו לא פסק מפנו, רק לוח שחקים ממעל לתת לפו דגן שמים לאכול. ושאל כחול היס לעדוך על שלחנם, בשרן

ח) כי כן דרך המתלוננים, להעמים שנת הגדות אשר יוקשו לפעמים, על שרי המדינות ונסיכיהם כי יחמדו דוע בהגפתם הסיבוס.

ג) כאשר נראה (מיכוצע י"ג ט"ו עד סופו) וזה לאות כי לא נשתו בכל לבם על ה': גם מכאן שלם היס בחלקם, ונחרצה הציר עד היסוד בם, כנראה מירמיה (ז' י"ח י"ד וט"ו) אשר בם בם מצא חפציס בפרט יהיד — ומ"ח לוחד שאל גלות תבלת פלחם ר' חו ס"מלחם ר' יכמ', כי מה לפס ולשילה: שלח שומרן שיחת פיר סניהם ולח שילה —

לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מֵאֲנוּ
לָלֶכֶת: וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר
הֶרְאָם: נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה פֶלֶא בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם שְׂדֵה־צֹעַן: בָּקַע יָם וַיַּעֲבִירֵם וַיַּצֶּב־
מַיִם כְּמוֹ־נֵד: וַיַּנְחֵם בֶּעָנָן יוֹמָם וְכָל־הַלָּיְלָה
בְּאוֹר אֵשׁ: יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ כִּתְהֹמוֹת
רַבָּה: וַיּוֹצֵא נוֹזְלִים מִסָּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת
מָיִם: וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא־לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן
בַּצִּיָּה: וַיְנַסּוּ־אֵל בִּלְבָבָם לִשְׁאָל־אֹכֶל לְנַפְשָׁם:
וַיְדַבְּרוּ בֵּאלֹהִים אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל לַעֲרֹךְ
שֻׁלְחָן בַּמִּדְבָּר: הֵן הִכָּה־צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם
וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ הֲגַם־לֶחֶם יוּכַל תֵּת אִם־יָכִין
שְׁאֵר לְעַמּוֹ: לָכֵן שָׁמַע יְהוָה וַיִּתְעַבָּר וְאֵשׁ
נִשְּׁקָה בְיַעֲקֹב וְגַם־אַף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל: כִּי לֹא
הֶאֱמִינוּ בֵּאלֹהִים וְלֹא בָּטְחוּ בִּישׁוּעָתוֹ: וַיְצַו
שְׁחָקִים מִמַּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח: וַיַּמְטֵר
עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן־שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ:
לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ צֵידָה שָׁלַח לָהֶם
לָשֹׂבַע: יַסַּע קָדִים בַּשָּׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעֻזּוֹ תֵּימָן:
וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר וּכְחוֹל יַמִּים עוֹף
כָּנָף: וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכְּנוֹתָיו:
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבִא לָהֶם: לֹא־

ניס וגלמות; מצל לפ נקס החוטפים מכל כל: דק הכניע דניס מהמתפוים, ועלומים הרג בתשמיסס, על מסך פרעו מוסך ס' ונתכחותיו נקלו ויסוגו לחטוף עוך, וכמס המדוכו בתקנך, לך בכל מלס הדפס להשיב לפו. ויזכל כי בסך המס. ולמען רפך עוך יותך נפס עס מעוכס בעטי הרעב מזכיר לפס המטיף הנלהב בלטב מדבדותיו, כי מל רחוס ס' ודג מסך, וגס כי שכחו

Digitized by Google

זָרוּ מִתְאַוָּתָם׃ עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם׃ וְאַף
אֱלֹהִים ׀ עָלָה בָהֶם וַיַּהַרֹג בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם
וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃ בְּכָל־זֹאת חָטְאוּ־עוֹד
וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאֹתָיו׃ וַיְכַל־בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם
וּשְׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָה׃ אִם־הָרָגָם וּדְרָשֻׁהוּ וְשָׁבוּ
וְשִׁחֲרוּ־אֵל׃ וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים צוּרָם וְאֵל
עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ חלי הספר וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם
יְכַזְּבוּ־לוֹ׃ וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ
בִּבְרִיתוֹ׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית
וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ ׀ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃
וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב׃
כַּמָּה יַמְרוּהוּ בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃
וַיָּשׁוּבוּ וַיְנַסּוּ אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃ לֹא־
זָכְרוּ אֶת־יָדּוֹ יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם מִנִּי־צָר׃ אֲשֶׁר־
שָׂם בְּמִצְרַיִם אֹתֹתָיו וּמוֹפְתָיו בִּשְׂדֵה־צוֹעַן׃
וַיַּהֲפֹךְ לְדָם יְאֹרֵיהֶם וְנוֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתָּיוּן׃
יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וּצְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם׃
וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם וְיִגִיעָם לָאַרְבֶּה׃ יַהֲרֹג
בַּבָּרָד גַּפְנָם וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃ וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד
בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לָרְשָׁפִים׃ יְשַׁלַּח־בָּם ׀ חֲרוֹן
אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה ׀ מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי
רָעִים׃ יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת

ס) יש הוה כתוב בחלוצ, ומס לחות שבתוכר היה סס, ולח נגולה

תנוחם על מותותיו תכר עשה לעיניהם נפלח מס. הסיעם כלפן במדבר, ולפל
נגול קדמו הפיעם. אל הר זה ס) קנתה ימיהו להסיגם נעם פלהיהם.
ויחכם עוד הנגיע (פרשדינר) הרגיל ונקי מפלפתו להסב פני העפתו מול

נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר: וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר
בְּמִצְרָיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי־חָם: וַיַּסַּע
כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כָּעֵדֶר בַּמִּדְבָּר: וַיַּנְחֵם
לָבֶטַח וְלֹא פָחָדוּ וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה הַיָּם:
וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ:
וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם גּוֹיִם וַיַּפִּילֵם בְּחֶבֶל נַחֲלָה
וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ
אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ: וַיִּסֹּגוּ
וַיִּבְגְּדוּ כַּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה:
וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם יַקְנִיאוּהוּ:
שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר וַיִּמְאַס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל:
וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלֹה אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם: וַיִּתֵּן לַשִּׁבְי
עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד צָר: וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב עַמּוֹ
וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר: בַּחוּרָיו אָכְלָה־אֵשׁ
וּבְתוּלֹתָיו לֹא הוֹלָלוּ: כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ
וְאַלְמְנוֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה: וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן אֲדֹנָי
כְּגִבּוֹר מְתָרוֹנֵן מִיָּיִן: וַיַּךְ צָרָיו אָחוֹר חֶרְפַּת
עוֹלָם נָתַן לָמוֹ: וַיִּמְאַס בְּאֹהֶל יוֹסֵף
וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר: וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט

מצא העם מסד היה זו עתה: וירא להם כי גם גאון בחלתם שנו לנסות עוד אלהים, ונהפכו בקשת רמיה ועכ מאס ס' גם וימי עלי נעם מזכן שילה, זיתן למלחמה הסיל לשני עוז — פלרון — ולחרב עמו: כהניו בני עלי נחרג בפלו, ואלמנותיו ובותיהן, לפ תעניה: וגם כי קקין ס' כיון, ויך לציו לאחור ימי שמואל, ותחלת מלכות שאול, מאס את"כ בשואל יוסף. ובשנט בפריס ל"ל שאול ב) בעל נפשו: דק בחר יהודה לקדשו, והר ציון לנטות שם כמו רמיס מקדשו ג) וילפס את דוד לו מלך, לנשות את עמו כתוס לנגן,

---

ב) נחמ' תפריס כי שוא היה מלחם ורחשון, רחם לשית יוסף, ושנט נויתן שפל חלוי [illegible] -שנוי ישראל.

[illegible] גם על אחרון אשר בשכן כבר שם, או על שב"ת אשר בבר סוכן להענות [illegible] ריס נעת הסיוע, כי המזמור כלנס בסוף ימי דוד נאמר.

יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהֵב: וַיִּבֶן כְּמוֹ־
רָמִים מִקְדָּשׁוֹ כְּאֶרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם: וַיִּבְחַר
בְּדָוִד עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן: מֵאַחַר
עָלוֹת הֱבִיאוֹ לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
נַחֲלָתוֹ: וַיִּרְעֵם כְּתֹם לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו
יַנְחֵם:

עט מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם |
בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת־

וכתבונות ידיו להנחותם. וע"כ יבחרו בו בכל לבבם כי ה' יענהו מבחי קדמו. וכמו במדבר יעדוך לפניהם שלחן.

ועתה מתחילים המזמורים אשר עשה אסף עוזו לדוד, והראשון מהם אשר אם פה המלך הוא

עט אלהים באו גוים, הנעשה לחדי מות שאול ובניו בהרי גלבוע. לך למענן נאמרו בכתב מפורש, שלערך להקדים בם פה לזיוף הקדמות ושן:

א ידוע הוא שבימי יהושע לכדו בני ישראל את ירושלים גם כי לא הוריש את היבוסי מעיר ניון. אמנם ממעשה שלוי עם פלגשו (שופטים י"ט י"ג) נראה שחזקו היבוסים ולקחוה מהם ולא הצליחו בה גם יהושע גם חזקה אחר מ"י; אבל בימי שמואל נכבש כל לותו שחזקו פעם אחר מ"י, שהכותו את הפלשתים מן המלפף עד בית כר (שמואל ז' י"ד) ובודאי כפלה גם ירושלים בידיהם. ונשאר בידם עד ימי שאול כי כן נאמר (שמואל ב' י"ג ל"ד) ויקח דוד את רחם הפלשתי ויביאהו ירושלם. לך נעת אשר פשטו הפלשתים עד הרי גלבוע ויכו את שאול ובניו שם. ויעזבו ג"י את עריהם, ויגלו הפלשתים וישבו בהן כעבוד הכתוב (שמואל ב' ל"א ז') שגם גם היו לפול בידיהם, אף כיך היבוסי יושב המלוכה; כי הרי בלגוע הם מנוך למען פלשתים מזלחם וירושלם בתוך, ובודאי דרך שם עברו בלכתם להרי גלבוע הנ'. ב כל עוכך על ספרי זכרונות העמים מימים קדמונים יתחלחל מלכבדות מבני המלחמה אשר בגדו על מוריהם; זקן לא חכנו, ועולל לא רחמו, והריותיהם בקינו; וכל קורא ספר שופטים תחתיו ירגז, וחלחלה יחזיקו בלותו לך רעדו וילוללו את לבותינו בעת אשר חזקו עליהם, כי רק להרוג ולהשמיד באו: וע"כ ג נקל הוא להמין שבאחד מן העתים ב' כפלו ישראל את שתיהם וימוסו מיש לפניהם, השחיתו הגוים הפלה כמה עיירות מישראל. ויהרגו את היהודים אשר ישבו בתוכם, ובפרט נקמו את נקמתם מאנשי ירושלים, אם מפלת היותם מקדם קדמתם עיר מלוייתם וחזוקה גם בעיני העמים וע"כ אדוני צרק מלכיה קראו; ואם מפלת המקדש אשר קרא לותם לפול בעמים ואלה איך לוין הכלחם עליה ואם מפלת היותה המקום אשר הניחו שמה דעתם גדורם כמוכר למעלה. ד גם נודע שבין מלך פלשתים והרי גלבוע נמלאים גם נגערן גם קרית יערים אשר אם היו המכון והמלון בעת המלחמה היום; ומין לתמוה אם נאמר שהנשיאו שם את עצמיהם, בעבר הניחו בתחלה את

יְרוּשָׁלַ͏ִם לְעִיִּים: נָתְנוּ אֶת־נִבְלַת עֲבָדֶיךָ
מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ־
אָרֶץ: שָׁפְכוּ דָמָם ׀ כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם
וְאֵין קוֹבֵר: הָיִינוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס
לִסְבִיבוֹתֵינוּ: עַד־מָתַי יְהוָה תֶּאֱנַף לָנֶצַח
תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאָתֶךָ: שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ ׀
אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּךָ וְעַל־מַמְלָכוֹת
אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ: כִּי אָכַל אֶת־יַעֲקֹב
וְאֶת־נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ: אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת
רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ
מְאֹד: עָזְרֵנוּ ׀ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־
שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן
שְׁמֶךָ: לָמָּה ׀ יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם
יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ
הַשָּׁפוּךְ: תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אֲנָקַת אָסִיר כְּגֹדֶל
זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה: וְהָשֵׁב לִשְׁכֵנֵינוּ
שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם חֶרְפָּתָם אֲשֶׁר חֵרְפוּךָ

בגוים קרי

המלון נשתי מליליהם; ור לפחות מס כשעד שהמשורר הלשה דמה נשפכו שביה כן: ומצר על זה שיר קנה הלשה נכסס שיח ערפי מלילותיו: כי לשה כי נשא פלשתים עד קלה ארץ ישראל מזרחה ויחמיתו את מערכותיהם בהרים הגבוה, ואת נויות שפוך ובניו תקעו כתנוסים נחומת בית שמן, ויפוץ נפשו לפני ס'. מרוב לעגו ויאמר.

אלהים באו גוים נחלתך: טמאו את היכל קדשך נשמדם דרך שם גם שמו את ירושלים לעיר שכנדת מעופם לעיים ז) נתנו — שפכו — היינו חרפה

ז) המליצה הזאת היא קלת רחיים שעל הענין הלשה כוון המשורר בעצם ורחשונים: כי שם בזמן, ור אחר זמן שהבנן בבד נתמר וכדרם המפרשים שהחרונים: היה לו לכתוב את הסדר, כי תחלה נאו לירושלים ואח"כ החריבו את ב"מ: גם לא היה לו לומר שמתו את היכל קדשך, רק שרפוהו, שממו וכדומה, כי המשורר חוק ובטבע מליצה לא יבקר מליצות קצות ומרעידות לקוץ את תרבץ בית ס', ועל ימי שחשמונאים היה לשונו, כי הם לא נתנו ירושלים לעיים: ואם הרגו חסידים, לא הרגו

אֲדֹנָי: וַאֲנַחְנוּ עַמֶּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ
לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ:

פ לַמְנַצֵּחַ אֶל־שֹׁשַׁנִּים עֵדוּת לְאָסָף מִזְמוֹר:
רֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף יֹשֵׁב
הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה: לִפְנֵי אֶפְרַיִם וּבִנְיָמִן
וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה אֶת־גְּבוּרָתֶךָ וּלְכָה לִישֻׁעָתָה
לָנוּ: אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה:
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עַד־מָתַי עָשַׁנְתָּ בִּתְפִלַּת

כלס מלילות נסגנות ונלוחות לעורד לנות ג"י על הסוס ועל העתיך
למען, ישוו אל ה' ויענטו על ישועתו ככל עת וזסו ואנחנו עמך וכו' כי כלו
מנוסר מעלמו.

פ ריעה ישראל האזינה, הוא זיל מלוכס אסר נאמר ממנו נעת אסר
התליך צנכל את מיסנוסת וכדעת המנאר ז"ל, כי עדיין היס המסורד הלזס
תחת דנלו: וידוע שנל"ק סעס המסולל ממלך או שופט, ונפרט לס את
נמלחמס צאן בלא רועה יקרא ל) נס נוסף זיוסף היס הרועה הרלשון אסר
היס לנית ישראל, וכי הוא נהל אותס נרחמים נדולים, נאופן שיעקב אניו
קרלו רועה: נס שמעת כנר, שנהרי נלנוע נגפו ג"י ויוסוסו מפני הפלשתים, כאשר
נגפו ונסו נמערכת אפק אשר נס נשנה אדון נרית ה', הנקרא נס נפעס
הרלשונס ככל תנ"ך נשס ה' צבאות יושב הכרובים. ויעלל נשס ה' אל"כ
נמכות שונות עד אשר השיבו אותו, ויכירו וידעו כי ה' הוא אלהיס.

והנה כל אלה הקנריס עגרו נרעיון המעיף, אשר היס שם נשמחת היוס,
אך נס נעלג נמלא השס, וע"כ נס אירו מעורר ומנולבל מרנס ותפלה ויאמר
רועה ישראל הכפולים עתה האזינה! נוהג ישראל ל) נרחמים כצאן מיוסף
אתה יושב הכרובים אשר כבר עללת נפלשתים הופיעה נס עתה! לפני
אפרים ובנימן ומנשה שסס נני רחל ונודאי היותר דנקים למלך המלך עתה:
ומקדיס אפריס לנניסין לכבוד יוסף אשר זכר עתה: עוררה וכו' היא תפלה
על הנלחת המלכות! ה' אלהים צבאות עד מתי וכו' כלן מלילות נאות להתוות
אלא שפלות ישראל נעת ההוא נערך אשר היס מקדס נלחתו ממלריס: וע"כ

תרמנותיס; ועוד נס שליסיס שנכל המזמור הלזס סס ליון לא יזכר ולא יפקד, וחס
על החרנן נאחר, ממנו היס לו לעשות העקר, כאשר עשהו ירמיס נקינותיו. אך
כאשר אחרתי כן הוא, המזמור הזס תוכר תרס נלכדס מלודת ליון, ועל ירושלים
נגדס מקינן החורנ — אך פלילות המציעות נס על העתיד, וכאשר כבר רמזתי
על זה פעמיס רנות — והיכל קדשך אשר לפרס פס על המשכן לנד: וכן מס
שאמר אח"כ ואת נן זרו אשר ג"ל נות יעקב וסס עניו.

ל) כי כן אמר מסס ולא תהיס עדת ה' כצאן אשר אין להס רועה: וחז לכלן ר' אי ת'
את כל ישראל נצולים אל הסדיס אלא אשר אין להס רועה (מלכים א' כ"ב י"ז).

ג) ואלא ישראל מוכיח עלמה ואחרית עמה: ור"ל אתה ה' אשר אתה הוא נעת הרועם
הראשוני מישראל ואתה מיסב אותס נרחמיס כצאן ר"ל ישראל, מיוסף, כי כן קראו נס
יעקב אסר רועה ישראל: יוסד הכרובים הופיעה!!

Digitized by Google

עַמֶּךָ: חֶאֱכַלְתָּם לֶחֶם דִּמְעָה וַתַּשְׁקֵמוֹ
בִּרְמָעוֹת שָׁלִישׁ: תְּשִׂימֵנוּ מָדוֹן לִשְׁכֵנֵינוּ
וְאוֹיְבֵינוּ יִלְעֲגוּ־לָמוֹ אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ
תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ: פִּנִּיתָ לְפָנֶיהָ וַתַּשְׁרֵשׁ
שָׁרָשֶׁיהָ וַתְּמַלֵּא־אָרֶץ: כָּסוּ הָרִים צִלָּהּ וַעֲנָפֶיהָ
אַרְזֵי־אֵל: תְּשַׁלַּח קְצִירֶיהָ עַד־יָם וְאֶל־
נָהָר יonקוֹתֶיהָ: לָמָּה פָרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ וְאָרוּהָ
כָּל־עוֹבְרֵי דָּרֶךְ: יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר
וְזִיז שָׂדַי יִרְעֶנָּה: אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב־נָא
הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד גֶּפֶן זֹאת: וְכַנָּה
אֲשֶׁר־נָטְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־בֵּן אִמַּצְתָּה לָּךְ:
שְׂרֻפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ יאבֵדוּ:
תְּהִי יָדְךָ עַל־אִישׁ יְמִינֶךָ עַל־בֶּן־אָדָם
אִמַּצְתָּ לָּךְ: וְלֹא־נָסוֹג מִמֶּךָּ תְּחַיֵּינוּ וּבְשִׁמְךָ
נִקְרָא: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ הָאֵר
פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה:

פא לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף: הַרְנִינוּ
לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: שְׂאוּ־
זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל:

ע' תלויה. כ' רבתי.

מחפלל שיפקד את הגפן, ויכין את הבן מלה מעותפת — כמו וכנה עלמה, לחזיק מלילת המשורר ולתלמידיו: תסר למן לו וכסרף וכנסח עתה נמלחמת כפלסחים. תהי נס ידך על איש ימינך כמלך עתה: וכלו בפירוש המצלר ז"ל.

פא הרנינו לאלהים, נעשה נס בוש מהמשורר הלוי נעורכו עם מיכאוסת, ועל יסי ר"ה כתסר הסניל כרמב"ן ז"ל בתנומו; ולין להוסיף על דברי [illegible] ז"ל כ"ל טעות ויפה להניע זמן מצרו ניסי מלוך כמלך הלוי, תסר

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃
כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפַּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃
עֵדוּת ׀ בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃ הֲסִירוֹתִי
מִסֶּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה׃
בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר
רַעַם אֲבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה׃ שְׁמַע
עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־
לִי׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל נֵכָר׃ אָנֹכִי ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ־וַאֲמַלְאֵהוּ׃
וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה
לִי׃ וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ
בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל
בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ כִּמְעַט אויְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל־
צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי׃ מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ
וְיִהְיֶה עִתָּם לְעוֹלָם׃ וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֶלֶב חִטָּה
וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ׃

פב מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל
בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃ עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל
וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשָּׂאוּ־סֶלָה׃ שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם

כלך ולל תמיך; כי על כן רלה המעיף לעורד לנות בני ישראל לנוד על ה׳, למען היותו בעזרתם וזהו ממרו בסופו לו עמי בסס ה׳ יחנך שמע לי וכו׳ וכו׳, להלות לסס כי רק מתשובתם וממעשיהם הטובים ימלא לסס הטוב המלכיי ויטובתו.

פב אלהים נצב. כאמר ממנו על טופטי לון ומעותי משפט לסך כין תחת ממשלת היותן הנליעל דומה המלומי, והלכו ונגדו בס תחת ממשלתך ולאמרת מלך חלש ולל מכס בתכסיסי המלוכה ולין בידו מעלות להוציא פעמים לכך

עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃ פַּלְטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד
רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃ לֹא יָדְעוּ וְלֹא־יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה
יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ אֲנִי־אָמַרְתִּי
אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃ אָכֵן כְּאָדָם
תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃ קוּמָה אֱלֹהִים
שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם׃

פג שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ אֱלֹהִים אַל־דֳּמִי־לָךְ
אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־תִּשְׁקֹט אֵל׃ כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ
יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃ אָמְרוּ לְכוּ
וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ כִּי
נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ אָהֳלֵי
אֱדוֹם וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃ גְּבָל וְעַמּוֹן
וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר׃ גַּם־אַשּׁוּר
נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה׃ עֲשֵׂה־
לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְּיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃
נִשְׁמְדוּ בְעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה׃
שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וּכְזֶבַח וּכְצַלְמֻנָּע

עוזקיהס: עך שבשנ הוס עלמו מלכוי חמס ודשע מלך היו תחתיו: וע"כ
על הסופטים המלך יאותו כל מלינות המזמור הלזה.

פג אלהים אל דמי לך, נאמר על מלחמה אחת מלך סיתס מעני דאוגן
ניתי שמול (ד"ה ה' ס"ט עך י"ג) ולפי שערי מצפחת המזמור הלזה היו נאלף
מלך, נפתלי ואלי שנא המכוי מלך נעגב הירדן — כאשר חויתי נאגדתי
סרלמוכ — שר הוס נפרע עליהס ה) ועל תשועת ומלחמת דצורס ונדעגך
עשה להם כמדין כסיסרא: אלהי שיתמו כערב לפי שנס המס היו נמצוי
סכוס, ונסיף המזמור מתפלל על ס' להצנית לוש ומתנקס, ולכוסיע מת

ה) וכאשר לדעתי שמזמור הזה נאמר על המלחמה שהיה, תהיה תלת־הברי׳ס, לי
[illegible] נמלא במקום אחר זולת במלחמה הזאת (שם ד"ה): וכל שמות
[illegible] שם שמות שעמים מלך אחד מנו קדמס מזרחס מת"י וע"כ נאר לעזרתס. גס
[illegible] שמחפך תיבת דוד נאמר ולא מחים אחר כשנוין שלו.

Digitized by Google

כְּלִ־נְסִיכֵמוֹ׃ אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה־לָּנוּ אֶת
נְאוֹת אֱלֹהִים׃ אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ
לִפְנֵי־רוּחַ׃ כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר וּכְלֶהָבָה תְּלַהֵט
הָרִים׃ כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרֶךָ וּבְסוּפָתְךָ תְּבַהֲלֵם׃
מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה׃ יֵבשׁוּ
וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ וְיאבֵדוּ׃ וְיֵדְעוּ כִּי־
אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃

פד לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃
מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת׃ נִכְסְפָה
וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי
יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי׃ גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת
וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֵת־
מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי
יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי אָדָם
עוֹז־לוֹ בָךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ עֹבְרֵי בְּעֵמֶק

ידיעו למען ידעו כלם, כי ה׳ לבדו עליון על כל האדץ. ומזמור הזה כשלמה מחלקם הכנים ומתחלת למחרונם במזמור

פד מה ידידות, מצד חבר מאחר מאיתם בני קרח מצד הענדו ם) לצדת בנבעון לפני מבכן ה׳, מצד חם; וכבסף להיות גם הוא בידוצליס, או בצמי המקומות יחדו חם ע״י שיולחהו בנבעון ב״מ מצד מליו הכיעו ויחלו עיני כל ישראל בימים ההם.

אך כדי לבאדו הטיב לקדים שתי הקדמות קטנות: האחת שלפי הנדלה מד״ם (מ׳ י״ו ל״ח) ב״ק היו מחצל הלוים. מצד כאן לציד לפני המשכן מצד בנבעון כי שמה נוה דוד את הימן להיות עם הכהנים לפני משכן ה׳ בצמה, והוא היה דעם לבני הקהתי מצד מסם היו ב״ק כמצד כצד רמזתי עליו. וע״כ בקל יוכל להיות שמחר מסם נכסף להיות גם בניון, והשניה שעמק הבכא היא חלק מעמק הרפאים המפסקת בין בנעון וירושלים כמצד זכרתי למעלה מזמור ע״ד. והדולם לילך מהאחת להאחרת מין נדיך לעצור בה: ועפ״ז יובן מוכן המזמור ויומתק לפי הקולא שתחלתו מה ידידות משכניתיך בניון זבנעון — נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ולא להיות נאחר לנך אשרי אדם — עוברי בעמק הבכא בכל עת שילכו מעין ישיתיהו, ע״י גשמים מצר

ח) כאצר הצאתי נאבדתי כראשונים.

הַבָּא מְעַיִן יְשִׁיתוּהוּ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה:
יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן:
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט
פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלָף
בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי
רֶשַׁע: כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וְכָבוֹד
יִתֵּן יְהוָה לֹא יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים:
יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ:

פה לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר: רָצִיתָ יְהוָה
אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב: נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ
כִּסִּיתָ כָּל־חַטָּאתָם סֶלָה: אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ
הֵשַׁבְתָּ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ: שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ: הֲלְעוֹלָם תֶּאֱנַף־בָּנוּ

שבית קרי

עזו שמא גם כי לרע למעון היא ומזו זוא לגילות שעזו שלא הרגלים — וזכזכם מנזך לותם נאמרו גם ברכות יעטה מורה המרוע לו המלוא לת הדרך: כי המה ילכו מחיל אל חיל כלות נפשם ויראה גם אל אלקים בציון וע"כ ה' אלהים — שמעה תפלתי לנגוף ע"ם מאחרם מגננו דוך ראה! והבט פני משיחך כפל לשון מאלות שונות; לך גם סוף רצוי לפרש על כעתיך, וזהו תפלתו.

פה רצית ה', נאמר גם סוף נאחך מפלשת שמי הרעב, אבל מעחך מנ"ק ב) ומזמור ע"ז וע"ח מאסף, ויענו ג"י מאוך מפני הרעב אבל היה נאחך, ויאמר המשורר הלוא זוך לקחו: אתה ה' אבל רצית כבר את ארצך ושבת שבית יעקב ג) ע"י לשובנו דוך כי נשאת לעון עמך — כסית — והשיבות חכף עד כאן גם עתה ניחים אבל חסלנו כל חעש למס את חטאותנו. ושובנו אלהי ישענו סליך והפר כעסך עמנו: הלעולם תאנף בנו לענוך את הדמים מהיות מטר, והאדמה מתת יבולה תמשך אפך לדור ודור לענותנו? ג) ומני נאמר

ח) וכאשר רמזתי על זה כבר בהקדמתי וגם אחרתי ב"כ שאין לתמוה אם שני המשוררים קראום ... שהיו על דבר אחד מזמורים שונים במליותיהם ואחדים בעניניהם.
... בסוף ימי שאול, וכבר הרחיבתי שאלת שניה אבל נוסף גם על מנק מעם ... אלהים: גם כי לא שלך כלו בשנים.
... מזמורין הן מלילות שיריות, ואין לתמוה אם למשורר נראה זמן כאחנו נגף!

תְּמִשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר: הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב
תְּחַיֵּינוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ־בָךְ: הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ
וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ: אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר־הָאֵל
יְהוָה כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו
וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה: אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו יְשׁוּעָתוֹ
לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ: חֶסֶד־וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ
צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ: אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח
וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף: גַּם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוֹב
וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ: צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם
לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו:

פו תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה־יְהוָה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי־
עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי
הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: חָנֵּנִי
אֲדֹנָי כִּי־אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם: שַׂמַּח נֶפֶשׁ
עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: כִּי־אַתָּה
אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ:

כה; זב מליו הנעטון בה' ויאמר כמזיע לעצמו, לפ כן, לפ כן כמנס הלא תשוב תחיינו בזמנע לנוך ועמך ישמחו בך וע"כ הראנו גם חסדך ה' נמהרה וישעך תתן־לנו בקנב ימים: והנה נדגדו כן, שקטה מחה רגשת נפשו מיגונה, ותגלח עליו דוח ה' ויקדם אשמעה ס) מה ידבר ה' כי ידבר שלום טוב כי קום הכלי מחזיק כל הנדכות, לעמו אך ר"ל נאמת קרוב ליריאיו ישעו: לשכון כבוד — והוח המתנגד להדעב הנקדם חנפש בארצנו כי חסר ה' ואמת נפגשו, וע"כ גם ה' יתן הטוב, וארצנו תתן יבולה לטובה, כי הצדק מסר יעשו ג"י והוח עמסם לפניו יהלך ג) וישם כל מיס לדרך פעמיו נלי למבט למות בדרך מחוסר כל.

פו החטה ה' אוזך, גם התפלה הזאת נאמרת בעת הסיל, כאשר כבר רמזתי עליה למעלה בהקדמתי דק מדוך ולא מתשורדיו (כאשר יעיד עליה בחתית דנרה) כי שמואל (א' כ"ג ו') נאמר ויהי דעב וכו' — ויבקש דוד את פני ה', וזה בודאי גם בתפלה היה, גם כי ע"פ פשוטו ר"ל שאל נאורים ותומים; והסבה כי לא תכר גם מלומה מלת הרעב היא; לפי שבגר נתנו לו

ס) והוח עתיד בתקום הוא, לחמיע עתם.
ג) והוח פועל עומד, ושמם בציעל לחזק תלילתו, ולנפת גו עוסק רעיותו.

הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל
תַּחֲנוּנוֹתָי: בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי:
אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים ׀ אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: כָּל־
גּוֹיִם ׀ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ ׀ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי
וְיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה
נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: הוֹרֵנִי יְהוָה ׀
דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּכָה בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה
שְׁמֶךָ: אוֹדְךָ ׀ אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם: כִּי־חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ
נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה: אֱלֹהִים ׀ זֵדִים קָמוּ
עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ
לְנֶגְדָּם: וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־
עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן־אֲמָתֶךָ: עֲשֵׂה־
עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־אַתָּה
יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

מעלת שני מזמורים אסף וע' מב"ק שני מזמורי לעיי ונקשה למויס ונכונים להמיר מכל עס ה' נעת טוענת מלוקת בדעת וע"כ לא סוגדך הוא. לחנך עוד מחל על זה הענין; אפס לפי שנאמרת העס יאך גס למלך מסיר. וכעקת נפשו יערכנהו: כמו שנמכאובי המלך יהוה גס לא עגדיו ועמו: מצד תפלה לעצמו להפללה מדי יום ויום, עד מצד יעכה ה' את דודיו בדגן ותירוש, חסו ממנו הטה ה' אזנך כי עני ואביון אני כמוני כמוסס שמרה מלוקות נפשי ב) שמח נפש עבדך העצמה מאוד על נעד עמי האזינה — ביום צרתי כי עמל העס הוא עמלי כי -תעננני— ואין כל גוים אשר עשית ישמעו שמעך ויבואו ג) הורני — אודך — אלהים! זדים קמו עלי להעמיס שנא הללה עלו עלי למחל חטאי הסנו את כל מלה ועדת עריצים בקשו לספות נפשי תמיד: ואתה ה' — אל רחום — פנה גס עתה — וכו' ולפי שתפלה מזלת נהייתה ונמלטה נעת ונענין המזמור הקדוש לה; נמשפט מלין נקדנה.

ב) ושוה לעיי וכמו שאר תס תסר הוא את ורחים יסר, כמו שמלת שתרים נפשי היא חחות שם תגין.

ג) [illegible] שנס על נרת העס — ונפרט על שני נלורת התפלה — כי על נס יחיר [illegible] שכל שנויים יצוחו להשתחות לנעל העס הסוח.

פז לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדָתוֹ בְּהָרְרֵי
קֹדֶשׁ: אֹהֵב יְהוָה שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת
יַעֲקֹב: נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים
סֶלָה: אַזְכִּיר רַהַב וּבָבֶל לְיֹדְעָי הִנֵּה פְלֶשֶׁת
וְצוֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם: וּלְצִיּוֹן יֵאָמַר
אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד־בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ עֶלְיוֹן: יְהוָה
יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה יֻלַּד־שָׁם סֶלָה: וְשָׁרִים
כְּחֹלְלִים כָּל־מַעְיָנַי בָּךְ:

פח שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח לַמְנַצֵּחַ עַל־
מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי: יְהוָה

פז יסודתו בהררי קודש, נאמר גם הוא על פותו ענין שנמר שר שליו פרשתן נמזמור פ"ד. ולכן נאמר פה יסודתו בהררי קודש, והנ"ל על ומפני זה הוא מחובר עם מזמור שיר נפסוק למך; והשקפת המסורר בלשה לפלר ולרומם תפלמת ניך ויתרוממ על כל שאר ערי מלוכה והנידות הנגלות, כאשר ידלה כל מפיין נו. ומין נדיך נאוד יותר ממה שנאמרו המנאר הנ"ל.

פח משכיל להימן האזרחי, ס) גם נפיוס המזמור הלזה והנא מני כולך נעקדות המנאר הנ"ל: ללפי שנמקום שנדתו, סיפלטרעזע, שנהיתם חנדו

ח) ואנחנו אם רחיתי מקום רחוי ונכון לדבר על שם אזרחי, ואומר כי שם אזרח נפ"ד מחובר מח־זרח־ון"ל מאז ומקדם זרח אותו סנדר, נאותו הזמן הו נאותו המקום אשר נקרא שם אזרח עליו: וע"כ נקראו בני ישראל אזרח נעניני כל המלות, נאשר שאר החותות כי מאז ומקדם זרח עליהם חור תוכתם מאת ה' ע"י אנרהם אבינו: וכן נקראו אזרח לענין יניאת הרן כנען נערך הכנענים אשר יהנו שם, כי מאז נתנה לאנותינו לנחלה, ותהי ליטראל כיהוסה, ונשם הזה נקראת כמעט תמיד נדנר שכתוב מאלחמת שנעת העמים: ויקחת — נאתי לך לירושה — ואמעט הזה נתן לפ"ד שם אשר אזרחי לשני ראשי המסוררים החלה, פימן נן יחיאל נכד שמואל סנניה ואיתן נן קיסי ממשפחת מרני לתען הנדולם משני החתים איתן והימן שני מחול ממשפחת זרח: כי מאז זרחו שני המסוררים החלה, הו זרח עליהם חכמת חומנות מלחכת המשיים הו המוסיק, כאשר נראה המשירים החלה, ומשיותם ראשי המסוררים, מיום הניח דוד את הארון לעיר ניון. ונזל להפך הי הפסד נומר, דהיינו שמני החתים החלה נקראו כן, מפיותם אנני זרח כנ"ל, שהני נאותו פסוק אשר עליו נוסד הפנרת שאת נאשר ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי: והימן וכלכל ודרדע בני מחול: ואם היה שם אזרחי תואר לכם משלת פיותם בני זרח, היה לו לכתוב נסוף הפסוק דהיינו ודרדע בני מחול האזרחים כי כלם מבני זרח היו: ונם אם נראה לומר שרק לאיתן והימן האלו נתן שם התואר הלזה, לשון הנדולם מהימן ואיתן הלויט הנ"ל, ולהפך מסנדתי: ויקשה תמיד, מאז היה לו לכתוב מאיתן ואיתן האזרחים, או לפחות היה לו לנעול הטעמים ליתן הטעם מפסיק אחנה תחת מלת הימן: וע"כ אלו אחר שנאותו איתן נאחת מבניות אתנן נן קיסי הלזה, ונתנו לו שם התואר הלזה אם משלת חכמתו המפורסת ואם משלת זקנותו הנדולה: ואלשם האחרים היו נאחת בני מחול נן זרח. אבל בני מחול נאת

אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ׃
תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי׃ כִּי־
שָׂבְעָה בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ׃
נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין־אֱיָל׃
בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים ׀ שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר
לֹא זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ׃ שַׁתַּנִי
בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת׃ עָלַי
סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל־מִשְׁבָּרֶיךָ עִנִּיתָ סֶלָה׃
הִרְחַקְתָּ מְיָדַעַי מִמֶּנִּי שַׁתַּנִי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ
כָּלֹא וְלֹא אֵצֵא׃ עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי־עֹנִי קְרָאתִיךָ
יְהוָה בְּכָל־יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפָּי׃ הֲלַמֵּתִים
תַּעֲשֶׂה־פֶלֶא אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ ׀ יוֹדוּךָ סֶלָה׃
הֲיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ בָּאֲבַדּוֹן׃
הֲיִוָּדַע בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ וְצִדְקָתְךָ בְּאֶרֶץ נִשְׁיָה׃
וַאֲנִי ׀ אֵלֶיךָ יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי
תְקַדְּמֶךָּ׃ לָמָה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ
מִמֶּנִּי׃ עָנִי אֲנִי וְגוֹעֵ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי אֵמֶיךָ
אָפוּנָה׃ עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ בִּעוּתֶיךָ צִמְּתוּתְנִי׃
סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל־הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד׃
הִרְחַקְתָּ מִמֶּנִּי אֹהֵב וָרֵעַ מְיָדַעַי מַחְשָׁךְ׃

נימי חזקים לו עוד לחריו, לפי לומד סהלזס נעשה מסיימן נעת מחלת דוד והשלמתו היתה לחנך זיר על עלמו נסנגון המעשר מחלת דוד נכל נרותיה; ודוד עשר הסכיל דעתו העלהו נסוך זיריו לכנדהו, ונעשר כנל דמחתי עליו. ומזמור פט

תזרחים נקדחו: לך נכל זאת מפורסמים היו נם סס נחכמתם סנדולה, ועל פתפחר חכמת שלמה נערך שלשם, לפי שהיו יודעים נימיו. חתנם על חשר לח אמלאו שמותיהם נמקום אחר, וחין רחוי לערוך חכמת שלמה כי חם עם חברים נדולים ומיודעים מחוד, דכשר חז"ל כל השמות שחלם על חנשים חחריש וחלישם חשנח חני חת רחשי.

פט מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי: חַסְדֵי יְהוָה
עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר וָדֹר ׀ אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ
בְּפִי: כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה שָׁמַיִם ׀
תָּכִן אֱמוּנָתְךָ בָהֶם: כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי
נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי: עַד עוֹלָם אָכִין זַרְעֶךָ
וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדֹר כִּסְאֶךָ סֶלָה: וְיוֹדוּ שָׁמַיִם
פִּלְאֲךָ יְהוָה אַף־אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים: כִּי
מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַיהוָה יִדְמֶה לַיהוָה בִּבְנֵי
אֵלִים: אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא
עַל־כָּל־סְבִיבָיו: יְהוָה ׀ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךְ
חָסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ: אַתָּה מוֹשֵׁל
בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם: אַתָּה
דִכִּאתָ כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ:
לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אָרֶץ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה
יְסַדְתָּם: צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר
וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ: לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה
תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ: צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן
כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ: אַשְׁרֵי הָעָם
יֹדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן:
בְּשִׁמְךָ יָגִילוּן כָּל־הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ:
כִּי־תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבְרְצוֹנְךָ תָּרִים קַרְנֵנוּ:
כִּי לַיהוָה מָגִנֵּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ: אָז
דִּבַּרְתָּ־בְחָזוֹן לַחֲסִידֶךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר

תרום קרי

פט חסדי ה' לעולם אשירה, כתן לו מליתן מחלי הנשורם לשר נשם ה' ע"י כתן הנגינה, שטלמם נמו יבוא ב"ם, וכי ניתו נלמן ימים לשר

עַל־גִּבּוֹר הַרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם: מָצָאתִי דָוִד
עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו: אֲשֶׁר יָדִי תִּכּוֹן
עִמּוֹ אַף־זְרוֹעִי תְאַמְּצֵנּוּ: לֹא יַשִּׁיא אוֹיֵב בּוֹ
וּבֶן־עַוְלָה לֹא יְעַנֶּנּוּ: וְכַתּוֹתִי מִפָּנָיו צָרָיו
וּמְשַׂנְאָיו אֶגּוֹף: וֶאֱמוּנָתִי וְחַסְדִּי עִמּוֹ וּבִשְׁמִי
תָּרוּם קַרְנוֹ: וְשַׂמְתִּי בַיָּם יָדוֹ וּבַנְּהָרוֹת יְמִינוֹ:
הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אָתָּה אֵלִי וְצוּר יְשׁוּעָתִי:
אַף־אֲנִי בְּכוֹר אֶתְּנֵהוּ עֶלְיוֹן לְמַלְכֵי־אָרֶץ:
לְעוֹלָם אֶשְׁמָר־לוֹ חַסְדִּי וּבְרִיתִי נֶאֱמֶנֶת לוֹ:
וְשַׂמְתִּי לָעַד זַרְעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמָיִם: אִם־
יַעֲזְבוּ בָנָיו תּוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יֵלֵכוּן: אִם־
חֻקֹּתַי יְחַלֵּלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמֹרוּ: וּפָקַדְתִּי
בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם: וְחַסְדִּי לֹא־
אָפִיר מֵעִמּוֹ וְלֹא אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי: לֹא־
אֲחַלֵּל בְּרִיתִי וּמוֹצָא שְׂפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה: אַחַת
נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד אֲכַזֵּב: זַרְעוֹ
לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי: כְּיָרֵחַ יִכּוֹן
עוֹלָם וְעֵד בַּשַּׁחַק נֶאֱמָן סֶלָה: וְאַתָּה זָנַחְתָּ
וַתִּמְאָס הִתְעַבַּרְתָּ עִם מְשִׁיחֶךָ: נֵאַרְתָּה

יתיר ו'

ה', תמיד כתו שנאמר (שמואל ב' ד' ט"ו) ועל הנשואה בפיל סוגר סוגר הולך כל החלק הלפטון מהמשכיל הלזה עד ואתה זנחת ותמאס: ונאמת גם מפס והלאה עד סוף המזמור, אבל לפ נדרך חיוב, ונאלו נאמת נעשה כנר כל מה שמתאר המסורר בדמיונו: דק נדרך תמיה עומדת נשאלה (Interrogat) ופירושו הוא. ואתה תוכל לזנח ולהתעבר עם משיחך, אחרי אשר הבטחת לומו כל ההבטחות האלה? וכל העבדים הנאים כלפ יוכלון לפרש נאמנן הלזה. ונו הולך נשקני לדון הנשיאים ומני המשוררים תדע"ה נפרשת המזמור: אשר נאה בשחת העם ועוכזו כאלו כנר היה לשעבר. וישמע ישורון — ישמנת — ותשכח — אמרתי — וכו' וכו' ופ"כ לין מזה דאים כלל, להעיד המזמור הלזה לימי החדנן, דק נאמר שכאזה אלהי לאה בלפ לפ ישמרו מצות

בְּרִית עַבְדֶּךָ חִלַּלְתָּ לָאָרֶץ נִזְרוֹ: פָּרַצְתָּ כָּל־
גְּדֵרֹתָיו שַׂמְתָּ מִבְצָרָיו מְחִתָּה: שַׁסֻּהוּ כָּל־
עֹבְרֵי דָרֶךְ הָיָה חֶרְפָּה לִשְׁכֵנָיו: הֲרִימוֹתָ יְמִין
צָרָיו הִשְׂמַחְתָּ כָּל־אוֹיְבָיו: אַף־תָּשִׁיב צוּר
חַרְבּוֹ וְלֹא הֲקִמוֹתוֹ בַּמִּלְחָמָה: הִשְׁבַּתָּ מִטְהֳרוֹ
וְכִסְאוֹ לָאָרֶץ מִגַּרְתָּה: הִקְצַרְתָּ יְמֵי עֲלוּמָיו
הֶעֱטִיתָ עָלָיו בּוּשָׁה סֶלָה: עַד־מָתַי יְהוָה
תִּסָּתֵר לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ חֲמָתֶךָ: זְכָר־
אֲנִי מֶה־חָלֶד עַל־מַה־שָּׁוְא בָּרָאתָ כָּל־בְּנֵי־
אָדָם: מִי גֶבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מָּוֶת יְמַלֵּט
נַפְשׁוֹ מִיַּד־שְׁאוֹל סֶלָה: אַיֵּה ו חַסְדֶּיךָ
הָרִאשֹׁנִים ו אֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בֶּאֱמוּנָתֶךָ:
זְכֹר אֲדֹנָי חֶרְפַּת עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְחֵיקִי כָּל־
רַבִּים עַמִּים: אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ ו יְהוָה
אֲשֶׁר חֵרְפוּ עִקְּבוֹת מְשִׁיחֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה
לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

יהי רצון תמצא נסוך לאחר תפלתם:

ה' יצוה עליהם כל הברות הטלה, ומח"כ חזר והזכירם עתה וכתבר כאר למזתי על זה בתגרתי הרמתורה ומסיים המזמור בתאמר קלר ומצוב מאוד ואיה חסדיך הראשונים ר"ל אם תעשה כה לנם, אים יהיו כל חסדיך אשר עשית לנם עד עתה זכר נא ה' חרפת עבדיך אשר אני מקוס המלך אור כנסת ישראל ידענר — כוסף מכל עמים רבים וכו' כפירוש התאמר ז"ל: וסובב המזמור וכל הספר בפסוק ברוך ה' לעולם אמן ואמן, כלומר יהיה מה שיהיה אין לחסד בו למשפט תשירם כי נדיק ויצר הוא, וכל דרכיו תמוכה.

הקדמה לספר הרביעי

כאשר תצוא עין עובר לרחות תימה מדלות תפלות הפוסקים, ויבחר לבו בפעם אל עמק, גם כי שמיר ושית סניסם יכסיומו, אם דרך יום או יומים רק אין בתרי פוסקים רבנו יעבורו: ואחיך יתעב תוכל, ולנדח אף נקף המתהום יהיו מתקים וצרורים אם יום יום רק מתקים שפתותיו יומר, או אם כל היום מתלעותיו חך צרורים תרומו: כן תמלח אחזון סיניס, ולסיניס יהיה לו קולם אם תעדר עד צוקר מנהי וילנא אלגר, אף מנסף ועד הפסיס מתפוצצת מלחתם טעמיו יוכתו, ואף אם מסלל תחרים יום וגילם לא יצנותו: כי הסנוי והתמוכים עם החדש יולדו, ואליהם כל היום מחצנותיו תסוקקים: ולנפש זאת תלח יומר כל ואוכל צרויותיו פני תגל תרנו, תנופף ואיתו תכן פתיגים מתיגים סוגים: וגם בני חדם למשפחותיהם ולתרנותיהם לסוגים רציס יפרדו.

ועי"כ זרע גם דוד אחר הלך בדרכי ה', אחר סורסר, אור סיני שנח אין לני זמרי נהי תקצם, אחר סם בכלוב תלח עוף בספר הרחמון: ושת סורים סיני תפלם למזמורי רנה ותהלה, המתלחים כל ספר הרציעי הלזה, למען לא יחסר כל טוב בתטעי נטעיו מסר נטע אין עדנו — ספר התהלים הלזה.

ועי"פ מסורעה זאת גם בספר קהן - אחיר הוא יחלק לכלם מחלקות קטנות הנפרדות ומלוינות על ידי מזמורי רנה ובקצה: ובסי מזמור נ"ד ומזמור ק"נ.

והחלוקה הראשונה תכלול שני סיני חדון הנגידים והמשוררים, אחר בסם רנה דוד להמחיל בספרו זה תטעם אחר כבר רמזתי עליו בתבוחי בסניס, ואות לחלוק כבוד למבם — ואליהם אבר שני מזמורי שבח, אחר אבף אות עלמו — הו אחסר גם הם ת"ל — ואחדם יחל תפני יחוסם והלעדפותם יחד, כאחר אחזר להבח;

החלוקה השניה חוגרת סיניס — הו בסיניס אחר אר דוד בפעלותו את **ארון-ה'** מנית עמידת ירושלימה, ונתעדבם אמחתו בפרן עזם, ויציחה בית עובד אדם הגתי כי בם (שמואל ב' ו' ח' וד"ה י"ג) נאמר **וכל בית ישראל משחקים** וגו' ועורחי אחריו גם סיניות ותשבחות: כי עקר הסיר הוא בפה, לומר בם ה' עליון.

והשלישית מק"נ והלאה תקבן סיני רעיון והסכלה כאחר עיניך תחזינה מיניס, **ואחלה** אמחלקות נהיה גם הוא לספר אחד מיוחד בתכליתו, לאחוף סיניס אמספרים כבוד אל, ויציעו מעבי ידיו: ואמוכם בנגלות זאב שאור לאחדת הכללית, סלוסים סליחות בני אדם, ואחדם לעודות את ה', ולהסתנח בתהלותיו.

ספר רביעי

יום חמישי

צ תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן
אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יָלָדוּ
וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה
אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־
אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל
כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ
בַּבֹּקֶר כָּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב
יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ
נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר
פָּנֶיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ
כְּמוֹ־הֶגֶה: יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה
וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן
כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ
עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִיא לְבַב
חָכְמָה: שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־
עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה
וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ
שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ

צ תפלה למשה, נאמרת מפי המלאים במדבר לאחרי גזרת יום לשכם יום לשכח לאחר שליחת המרגלים: וגו וגם בשבת צ״א אשר גם הוא ממנו, דבר המעיף על פקודת דור המדבר בפרט, ועל מעללי למוס הקטנ בדבר, בעודו בימי נחרותו ועלומיו בכלל; ונסופו מתפלל אל ה׳ להנחם על עבדיו המגיעים לגבי חכמה, כי שנו מדרכם הרעה, ולשמחם כימים אשר ענם, למען היות נועמו עליהם: ומעשי ידיהם יכונו את עזר המלכי אשר [illegible] ומן הרעיון הכתוב הלוז ילמד להבר מיד את מזמור

Digitized by Google

וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי ו נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

צא יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן:
אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ:
כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת:
בְּאֶבְרָתוֹ ו יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת־כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה
וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ
יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד
צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ ו אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ
אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן
שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע
לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ
לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־
תִּגּוֹף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ
תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ

צא יושב בסתר עליון, לתלמוד בעומקי קדשו, את שלום כתיב בסוף פסוק ס' עליו. ופסוק בצל שדי יתלונן, למען העיר בלב מבני דורו וגם דורות הבאים לסוף תמיד גם' מחסים, ובאלקים מבטחם: כי הוא יצילם מפח יקוש — וכו' וכו', וגם כי יפל מצדם אלף ורבבות מימינם, אליהם לא יגש, כי מלאכיו יצוה להם, לשמרם בכל דרכיהם, בל ינגפו באבן נגף היגר והזמן, למלכם ירדכו על שחל ופתן כמוסכים עקבי הולכי חלך; עקב פסוק גם' כל חשקם ובכל מעשיהם רק אליך יניעו: ועל כן הם יקראוהו והוא יענם: וגם בכל לוותיהם פסוק ימוך להם. — אם לנסותם היללו בדרכיו מלאכם: או ליסרם, כי אין לדיק בארץ פסוק לא יחטא — עמהם הוא בצרה, לעוזרם ולסעדם ויחלצם ויכבדם לעיני לודליהם נם אורך ימים ישביעם גם ובגל, ויראם בישועתו תפוצת עולמים ובחייהם בעלמיים, כי אם לרק ס' את הבדלם המתיתית. — ולפ"ד היו התפלות המלכ שנוסדות בפי כל ישראל מעת נעשו בחפן נניל הכתיבים, ובאמרו מכל מים בפרט בהיותו בצרה נלה ולוקה, וע"כ כוונם דוד לזכר עולם בדלם מזמורי תהלות שיהי

Digitized by Google

אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ
אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים
אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת
לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר
חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־
נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה
בְּפָעָלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ
יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ־בַּעַר לֹא
יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים |
כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם
עֲדֵי עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה
אֹיְבֶיךָ | יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ
כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי
בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי
מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח

שנח המתחילים בפרטות נזה בספר ס) ולפלה יחוננו ויהיו כלמד בהקפותיהם ותכליתם זני המזמורים הנאים

צב מזמור שיר ליום השבת, לפי זו שבת ה' מכל מלאכתו, ויברכהו ויקדשהו וכנפש, ויקדשהו להניין סלה! וע"כ למד טוב זוא להודות לה' תמיד ולזמר לשמך נכל עת להגיד בבוקר נעקר חסדיך, ואמונתך בלילות כלם על עשור וכו' וכו'. כי שמחתני ה' בפעליך לפי עתית נעשת הימים, ובמעשי ידיך ארנן היום הזה לפי מתת לי למנוחה יתידם על שלפי הימים: וע"י המנוחה הזאת למד מה גדלו מעשיך ה'. ומה מאוד עמקו מחשבותיך עד שאיש בער לא ידעם, וכסיל לא יבין את זאת שבפרוח רשעים כמו עשב — היא רק להשמדם עדי עד כי לפני שבת נצון, ונפועל כפיו ניקח רצע: ואתה עי"ז מרום לעולם ה': וכי מרוס מצפעיך מסס, כי הנה אויביך יאבדו — וכו' וכו' כפירוש המאמר ז"ל וצדיק כתמר יפרח: ועוד

ס) כי סדר הרצטון וסבני מקנים המזמורים המסדרים קודותיו כהליכתן וכלשבר פירשתים: וסבליתי מחסף תפיסת זחרי זמירות תשובדיו שנתבנים והנעימים לכל לדם נחוצים וגם תחרי מותם: ורק ספסר זה וסבח ונעדו תתנו לחירי רעיון וסלה:

כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה
בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה
דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה
צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ:

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז
הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ
מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת | יְהוָה נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת |
מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם
יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ | נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־
קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

צד אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ:
הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים:
עַד־מָתַי רְשָׁעִים | יְהוָה עַד־מָתַי רְשָׁעִים
יַעֲלֹזוּ: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי

עולתה קדי

בשיבה דשן ורעננן יהיה להגיד לכל כי ישר ה' בשלש לחיש כמעשהו ולא עולתה בו לקפח שכר כל נביה: כי

צג ה' מלך ביום הזה וגאות לבש. גדיאות יגודיו — כי מין ס' נכר כ"ש מיחוך מעשיו אף תכון תבל בל תמוט תחת עמד דשע כי ימלוך כי נכון כסאך מאז לתת לחיש כפרי מעלליו מעולם אתה נגוש על כל נגועים על שבש נהרות ומשברי ים יעידון יבידון שאדיר במרום ה' בשומך ליש חקן, וכשדות בל יסוגו לכסות המלן למכס יסטופו לשבוד למחון בדומיך: וע"כ עדתיך מאד נתת לנו נאמנו מאך כי בשם בלית לנו סתרי מעשי בדשות ולביתך מאד לוית לשכון שם כנוד מלכותך נאוה קדש: ה' לאורך ימים: ומעתה ה' מאד מאד

צד אל נקמות, בעוברי תורתך אל נקמות בקמיך, הופיע — וחשב גמול על גאים השלש ב) כי עד מתי רשעים השלשתים או שאר העמים כי גם הרשעים עלמם יעלזו? ומין לריך למלוך עלה או זמן מיוחד למזמורים השלש: כי שניס השלשונים שם שירי לעיון מאד בכל עת בלא דוד כולנו: והשמיענו גם הוא כמוהם, רק בדרך בקשה נאמר על כל דשעי מרן, ועוסי

ב) כמו השלשה בעברות לורבי, ועוסים חלי משפט לויה.

אָוֶן: עַמְּךָ יְהוָה יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: אַלְמָנָה
וְגֵר יַהֲרֹגוּ וְיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ: וַיֹּאמְרוּ לֹא
יִרְאֶה־יָהּ וְלֹא־יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בִּינוּ בֹעֲרִים
בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: הַנֹּטַע אֹזֶן
הֲלֹא יִשְׁמָע אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: הַיִּסֵּר
גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְהוָה
יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי־הֵמָּה הָבֶל: אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ:
לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת:
כִּי | לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי־
עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב:
מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט |
שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי
חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי
תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעֲשְׁעוּ נַפְשִׁי: הֲיִחָבְרְךָ כִּסֵּא
הַוּוֹת יֹצֵר עָמָל עָלֵי־חֹק: יָגוֹדּוּ עַל־נֶפֶשׁ
צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב
וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם | אֶת־
אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ:

צה לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ:

הדלית בדגש

עול מצר כדוס זלות סניב לנדיק יהלכון: וזהו הלטרפותו על הקודמים מצר
גס נסם דגר מפרישת דגשים והשמדתם: והניגון זו בין הדבקים למלעיל זו
החלוקים הרלתוגים מספר הזה כמצר קמרעי דבקדמתי, ומתחיל מזמור
צדק לכו נרננה, מצר כמצר עם הנעים מחריו עד מזמור לתודה וגם

Digitized by Google

נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִירוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי
אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים:
אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מְחְקְרֵי אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ:
אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ:
בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְהוָה
עֹשֵׂנוּ: כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ
וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ: אַל־תַּקְשׁוּ
לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר: אֲשֶׁר
נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָּעֳלִי: אַרְבָּעִים
שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם
וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי: אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי
אִם יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי:

צז שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־
הָאָרֶץ: שִׁירוּ לַיהוָה בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־
לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־
הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי־גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל
מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: כִּי | כָּל־

סוף כלל (כאשר תמרתי) שהעלמה הרמזונה מאשר העלה המלך את ארון ה' מנית מניינך לניון; ומתחיל בלכו נהנגה וכו' וכו' הנאה מאוד לחניגת היום הסוף, ואח"כ מזה העם על יקצו לנגע עוך, כאשר סקזוהו ניתי נסיעתם נמדבר, פן יקוע ה' נס נם כמוהם; ונאמת כל המזמורים האלה מיום לדיוק נאור יותר ממה שמפורשים כאן, כי לשונם נח ומזוקק שנעתים: ורק על הנטרפותם זה לזה מדבר פה: וכאה המזמור ל"ה הלזה יש לו יחס נמעמדו עם הקודמים לו נענינם, כי נם זו מזכיר את דוד המדבר ופקודת תועי לנב; ומאוד נאות מנוהו להנדיח התיכון מזמור ל"ך מאשר אחם ויהי ה' לי למשנב — וישב על פועלי און את אונם, ויצמיתם לעולם, וע"כ לכו אחם עמי נרננה לה' אלחינו!! ומזה המזמור מאשר נו כלה בקשיות עורף מכאי דור המדבר ונעונשם החזק כנאמר מרנעים שנה אקוט בדור הסוף; אמר למקהלותיו מאשר מאלוף לפניו נשמחת היום

צז שירו לה' שיר חדש, לא כאותו מאשר שרו הס, ואחרי כן חזרו בקשת נמיים, ויזכרו מעשי ה' עשרת מוניס, ואת נפלאותיו לא זכרו לך אחם בשרו

אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה:
הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ: הָבוּ
לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז:
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ־מִנְחָה וּבֹאוּ
לְחַצְרוֹתָיו: הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ
חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ: אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה
מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים
בְּמֵישָׁרִים: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ: יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ
אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר: לִפְנֵי יְהוָה כִּי בָא
כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים
בֶּאֱמוּנָתוֹ:

צז יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים:
עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ:
אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו: הֵאִירוּ
בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֶל הָאָרֶץ: הָרִים
כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־
הָאָרֶץ: הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים

מיום אל יום ישועתו, וספרו בגוים את כבודו וכו' וכו': וכלו לומד כנוד, וכעמיד נוהגים הוא מלא מליצות כפגנות ויקרות מסר כל פז לא יסולן: ומליו ומל היום ההוא יהא מלוד מזמור

צז ה' מלך, המדבר בעניני מיוס מתן תורה: ומתר ה' מלך ניוס ההוא כי מיגיו תלא לורה לכל הגויס וע"כ תגל הארץ ויסמחו איים ר"ל מדינות ב) רבים: ענן וערפל סביביו ג) אש לפניו תלך ג) האירו ברקיו תבל ד) ראתה ותחל הארץ ה) הרים־כדונג נמסו ו) והגידו שמים צדקו ז) מזה

ח) כמו מחלה נסדרו חיי הגויס.
ג) כמו הנה חוכי בת חלין נעב הענן
כ) ומרחם כנוד ה' כחם חוכלת.
ד) ויסי קולות ונרקיס
ה) נלעדך מסדה לדוס לדין ר עסם
ו) ויחדד כל סמר מלוד.
ז) כי מן הסמיס הסמענך לת קולו

בְּבוֹדוֹ: יֵבֹשׁוּ | כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים
בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים: שָׁמְעָה
וַתִּשְׂמַח | צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן
מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה: כִּי־אַתָּה | יְהוָה עֶלְיוֹן עַל־
כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים:
אֹהֲבֵי יְהוָה שִׂנְאוּ־רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו
מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם: אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־
לֵב שִׂמְחָה: שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה וְהוֹדוּ
לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

צח מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָה | שִׁיר חָדָשׁ כִּי־
נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה
צִדְקָתוֹ: זָכַר חַסְדּוֹ | וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל
רָאוּ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ:
הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ:

יבושו כל עובדי פסל ב) לך שמעה זאת ציון · ותגלנה בנות ערי יהודה
ג) למען משפטיך העושים עמד נתת לנו וכו' וכו'

ופה נחו לפ"ד מלאוך המעודים נפש· ונגמ דק המוננים נכלי זמך, כאמר יגיבו גם עתה המזמדים נמקבלת (מקחדעאיע) למען תת מדנוף ומציאת דוח לכל חלק מהם. ונגוח המוננים חזדו והתחילו המעודים נפה; חכן לפ"ד הסנה שמלת מזמור פה היא נפרדת מכל מלה, מה שאינה כן נשחר פכל דעותיה: כי היא היתה נמקוס הזה דק למלת התעודות (מאטטע) להעיד המעודים להתחיל; ופ"כ פה הוא כמו התחלה שהם וע"כ מזרו לת המהחה לעוף נקיל

צח שירו לה', עוד שיר חדש ניתר שלת ויתר עוז מעמד עשיהם פלאות: כי נפלאות עשה ה' לנו ניעילת מלידת עך נומנו למדנמו: הושיעה לו ימינו נכניעת האדן, וזרוע קדשו נמעך המלחמות הודיע ה' ישועתו נלכידת ניון מיד היבוסי. לך לעיני העמים גלה צדקתו שלא להוריסו עך כלות זמן גדית למדנים ונלחם עם מעימלך ג) למנם זכר חסדו ואמונתו לחת לת כל האדן לבית ישראל ומיד כמעך לפם הזמן הזה ראו כל אפסי ארץ את ישועת

ב) כי לא נחיתם על המנוחה. ג) כי ניון היא כמו החם לכל החמרות:
ב) וכאמר שהניאו גם הפשטנים גם התלמודיים על פסוק ויאמר לה תבוא שנה
כי הם סמיכך לת העוניה ולת הפסוקים (שמואל ב' ה' ו')

Digitized by Google

וַמְרוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃
בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שofָר הָרִיעוּ לִפְנֵי ו הַמֶּלֶךְ
יְהוָה׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃
נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי־
יְהוָה כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק
וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

צט יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט
הָאָרֶץ׃ יְהוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־
הָעַמִּים׃ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃
וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים

אלהינו: וע"כ חריעו לה' כל הארץ וכו' וכו': וכולן מלילות המתחלות לג טועניהן; ומחזקות נפסוח דומיהן; כי גם פס על הכוס נעת הסיפ כאמרו, גם על העתיד יחדיו ירמוזו: והשם מלך בא לשפוט את הארץ ישפט תמיד תבל בצדק, ועמים במישרים:

והנה נאמר שר על יציאת מלרים ומתן תורה וגם על לכידת הארץ, לנם עתה ליעד מזמור לאחר גם לשלית מניעת היום הטוב שחוא לכבוד האדון עליו נאמר הוסף לגיון: לתפארת עשה ואחרון מקבלי ומפרשמי התורה מלך גו; ולתהלת שמואל לנו וילידו מלך עשה לותו למלך, והחזיר התורה ליושנה בימיו, בשעתידו תלמידיו כדנה, וחנלי נניחים הורה נדרך ה', וע"כ לאמר צט ה' מלך, ע"י לכידת ניון וע"כ ירנזו עמים: יושב הכרובים ב) מלך וע"כ תנוט הארץ והוא גם כפל לשון נמלות שונות ה' בציון מלך יפכון גם לותו גדול, ורם הוא גם על כל העמים וכו' וכו' ומזכיר משה ואהרן מהטעם מלך זכרתי. ושמואל בקראי שמו מלך קראים אל ה'. והוא יענם ג) בעמוד ענן ידבר אליהם לל מלה ואחרון, ולפלך כלל גם שמואל ניניהם לפי שתחלת נבואתו נלה לו נסדיה שוכ נהיכל ה', וכאלו נלה לו הקל ילה מנית קדמי הקדמים מלך גם יפכון ענן ה': וגם שמרו עדותיו, וחק נתן למו גם לל שמואל חקי טכסיסי מלכות (שמואל ב' ח' י"ח) ד) וכבל זלת ה' אלהינו אתה עניתם ב) אל נושא היית להם לסלוח עון אחריט נעבורם ונוקם על עלילותם גם מעלו לך ד) וזה למופת על מה שאמר נחלק הלשון ממזיד הזה ועז מלך משפט אהב, אתה כוננת מישרים: וע"כ רוממו

ח) ואחר גם יהסד שכרובים כי כן נאמר גסס הזה על האחרון (שמואל ב' ד' ד') וע"כ כ' כן ס"ח לענין הסיר הלנה. מלה עליו חוגר: ואלת מלך חוסך עלמו ואחר עמו.
ג) כי כן ענם חותו פעמים: נמ"ם לכנעות את הפלשתים ונמ"ם על הקולות והברקים.
ב) ואות תלמון תורך כי עניתני;
ד) כאמה ואחרון על מי מריבה, ושמואל על התאנלו יותר מדי על מלה מלם ח' נאלכות שחול: אלן לאמר לפרשו גם כהרחב"ע ז"ל, ונוקם ממי שמתלונן על עלילותם אחז גם ענינם כי ל ענם חותם נתפלתם, ורק נשנחם הוא מנגר.

מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ: רוֹמְמוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא:
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ
קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם: בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם
וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

ק מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ:
עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה:
דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ
אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה

חאלף נח. ולא ק׳

ה׳ אלהינו והשתחוו להר קדשו, כי קדוש הוא ומדקדק עם חסידיו נחוט כשערה.

ופה נמו לפ״ד שנת המשוררים, והמנגנים לנד נגנו בנבלי זמר בנדושאנס; ונכוחס חזל עתה נס הוא לעורל את התי׳דים בעלת מזמור! לך מתפ נגד חסך על עליו. להוליכו על הלוס בשלום ומתיסור נגדה גו שמחת לבו ויקלק בקול שמון למשוררים

ק מזמור לתודה) הריעו לה׳ כל הארץ, ומה נאם כל המזמור לענין הזה ואין לריך נאמר, כי מנוקה הוא מכל נלגול; והקרי ובתיב הוא עשנו ול״א ולי׳ אנחנו מוסיף ב) תפלתו, ויהי לעד. על כל תנידיו סק״ו כי כלס נכונה נאמרו; נס כי לס נטעוס נכלס תחק טעמס.

ופה נתעוררה לפי הסערתי שמחת המלך בפרץ עזה והסיל נכדת תפיסו; המשחקים הדמו, והמחוללים שחקו; למחל נהפך הכחוד, ומחיל לתינס: פני כלס פלוד קנלו. וכמתנגנים שם מים לחהלו הלכו; ונס המלך כחנל מס קדר נסע יוסלימה, מחרי הטותו את המרון בית עובד מדום. כי ירח את ה׳ ביום ההוא ילמ׳ה. הטוטס פן יקלה ליוסני ליון כחשר קרה לחנני בית שמש. אמנם בהיותו בניחו — נאוס לני נקלני — נחס על מטר עשה, כי קדמת מלכים טוב טוב לו מחלפי תעוגות נמי מדס: וכמס מתלקחת נשערה תאוחו

ח) בס חפסר, וקדוש להחמין, שנס בהעלחס הזחת הקריב דוד זנחי תודה לה׳, חף כי הכפוב לח זכר חוחס: וע״כ סרו חוחו נעת הסניח .. וכן נקנע לדורות.

ב) ומזה קנת רחים למ שחמרתי למעלה, שלפעמים רעיונות שונות ונחות להעניין מעוררים על מסכיות המשורר נפעס חחת, ונלהט עסחונותיו יפלו נחלות קלרות מוכלנות חו ורדפות למען הקיר כניר כל מזחותיו חוגה, נלחי חסיר מהנרותיו מחללי שדקוק, ועוני סנרת החוטעות נמרס ונמקל מלומס

חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ: כִּי־
טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר
אֱמוּנָתוֹ:

קא לְדָוִד מִזְמוֹר חֶסֶד־וּמִשְׁפָּט־אָשִׁירָה
לְךָ יְהוָה אֲזַמֵּרָה: אַשְׂכִּילָה בְּדֶרֶךְ תָּמִים
מָתַי תָּבוֹא אֵלָי אֶתְהַלֵּךְ בְּתָם־לְבָבִי
בְּקֶרֶב בֵּיתִי: לֹא־אָשִׁית | לְנֶגֶד עֵינַי דְּבַר־
בְּלִיָּעַל עֲשֹׂת־סָטִים שָׂנֵאתִי לֹא יִדְבַּק בִּי:
לֵבָב עִקֵּשׁ יָסוּר מִמֶּנִּי רָע לֹא אֵדָע: מְלָשְׁנִי
בַּסֵּתֶר | רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית גְּבַהּ־עֵינַיִם וּרְחַב
לֵבָב אֹתוֹ לֹא אוּכָל: עֵינַי | בְּנֶאֱמְנֵי־אֶרֶץ
לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי:
לֹא־יֵשֵׁב | בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר
שְׁקָרִים לֹא־יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי: לַבְּקָרִים אַצְמִית
כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ לְהַכְרִית מֵעִיר יְהוָה כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן:

יתיר ו'

גו, להסיג מרן נרית ס' אליו: מפס מידמתו פן חטא חטא וסטים עטתם נפשו, כי חרם לה על מצא פרן ס' נעזה, רחם לנו דבר טוב, לחקור על מקור המקרא מצר קרמו: וימתר נלנו מולי ימלמון נתוך העיר מלטני- נסתר: רעהו ומלטני בליעל נתעניס מס'. וע"כ מפס מלקים לנזת נה; והנה נמחר פימים נהניגו כה עבר עליו דוח הסיר וימתר:

קא חסד ומשפט ב) מנכי אשירה. ולך ה' אזמרה! אשכילה בדרך תמים, על כל מצר עטיתי, ומתה מתי מבוא אלי ומזכה לנלות סני מרן קדסך אתהלך ס' מתסלך נתס לנבי, ולא אשית עוד לנגד עיני דבר בליעל להיסה מחר מדותיך. כי עשה סטים שנאתי, לא ידבק בי עוד לעולם — נס מלשני נסתר רעהו אצמית, ורחב לבב מדחיק מני דק נאמני ארץ ישבו עמדי, והולך בדרך תמים ישרתני: עושה רמיה לא ישב בקרב ביתי ומנקר לנקר אצמית כל רשעי ארץ מעיר ה' למען תכיה לשוב וכוכוס לנזת נה מנכן מלבי ישראל כי עיר המלך תקרא לכל העמים, ומכיות סנת המזמור הלזה ועת מנרו, זמן נעלמת המרון והוא נין העלמה למשנה לנניס

ב) וכדעת חז"ל כן לחסר כן למספר מנכי תמיד.

קכ תְּפִלָּה֗ לְעָנִי֮ כִּֽי־יַעֲטֹף֒ וְלִפְנֵ֣י יְהוָ֣ה
יִשְׁפֹּ֣ךְ שִׂיחֽוֹ׃ יְהוָ֗ה שְׁמְעָ֣ה תְפִלָּתִ֑י וְשַׁוְעָתִ֖י
אֵלֶ֣יךָ תָבֽוֹא׃ אַל־תַּסְתֵּ֣ר פָּנֶ֣יךָ | מִמֶּ֑נִּי בְּי֥וֹם
צַר־לִ֗י הַטֵּֽה־אֵלַ֥י אָזְנֶ֑ךָ בְּי֥וֹם אֶקְרָ֗א מַהֵ֥ר
עֲנֵֽנִי׃ כִּֽי־כָל֣וּ בָעָ֣שָׁן יָמָ֑י וַעֲצָמוֹתַ֖י כְּמ֣וֹקֵד
נֶחָֽרוּ׃ הוּכָּ֣ה כָעֵ֣שֶׂב וַיָּבֵ֣שׁ לִבִּ֑י כִּֽי שָׁכַ֖חְתִּי
מֵאֲכֹ֣ל לַחְמִֽי׃ מִקּ֣וֹל אַנְחָתִ֑י דָּבְקָ֖ה עַצְמִ֣י
לִבְשָׂרִֽי׃ דָּמִ֣יתִי לְקָאַ֣ת מִדְבָּ֑ר הָיִ֖יתִי כְּכ֣וֹס
חֳרָבֽוֹת׃ שָׁקַ֣דְתִּי וָאֱהְיֶ֑ה כְּצִפּ֥וֹר בּוֹדֵ֗ד עַל־גָּֽג׃
כָּל־הַ֭יּוֹם חֵרְפ֣וּנִי אוֹיְבָ֑י מְהוֹלָלַ֥י בִּי֝ נִשְׁבָּֽעוּ׃
כִּֽי־אֵ֭פֶר כַּלֶּ֣חֶם אָכָ֑לְתִּי וְשִׁקְוַ֖י בִּבְכִ֣י מָסָֽכְתִּי׃
מִפְּנֵ֣י זַעְמְךָ֣ וְקִצְפֶּ֑ךָ כִּ֥י נְשָׂאתַ֝נִי וַתַּשְׁלִיכֵֽנִי׃
יָמַ֣י כְּצֵ֣ל נָטוּ֑וּ וַאֲנִ֥י כָּ֝עֵ֗שֶׂב אִיבָֽשׁ׃ וְאַתָּ֣ה יְהוָ֣ה

והוא כעין ודוי מצד תלות להלמד נעת הקדנת קדנן תורה סמכו למלה הלמטוגים ותתם נו את המחלקה הזאת: ולילו הקדיש מזמור

קכ תפלה לעני כי יעטוף, הלמדת ממנו לפ"ך נעת מחלתו, ע"כ הקדיש נם תורה כל מה דלמצד למזמור לתודה כי לרצעה לריכין להודות ולפך מכם הוא החולה, למנם מצרה המלך נלמון מצד תוכל להלמד מכל פיס מצד תועף לו מחזה לרה ולוקה שתיהם. וכבל את מצד תנולתו כסופה סופה, כלמד יעיד עליה יעודה נרלמה „תפלה לעני יהיה מי שיהיה כי יעטוף: ומכאן הזאת דפרה נמלילות המתחלפות מיחיד לרבים, ומרבים ליחיד, למען לא יחסר כל זה; נם רמז שכל ישראל יזכרו תמיד את ניון לטופה, ויתפללו עליה אם נימי שלותה ואם נעת מרנשה: ואין לתמוה על זה, כי נם הוא מזה, מה שכתוב נפרשת נחקותי, כי תצא, והאזינו; וע"כ נם הקדישו סחוקה והקשה תפלה לר, אם תמלא נם נשאר מיתים מלילות המדבות על העתיד, נפרט אם דאויות הן לפרשם נם על הסוף נזמנו וכלמד כנר למדתי: כן) וכלמד מצאר עתה את המזמור הלזה מצד זו מתחיל ה' שמעה תפלתי — אל תסתר פניך ממני — כי כלו בעשן ימי — הוכה כעשב ויבש לבי — דמיתי לקאת מדבר — שקדתי ואהיה כצפור על גג — נעת חלי וחולשתי כל היום חרפוני אויבי מצד תמיד כדנורים סנזנוני כי אפר כלחם אכלתי — נעת המחלה וכלמד למד נמקום אחר „כל אוכל מחעב נפשם" וכל אלה מלילות למצד מרידת הכאב והיסורין: ימי כצל נטוי הקדוש לכלות מן הארץ

כן) ועל מה שמיינו זר נעיונו מלילות כאלה נפי דוד, הלוא נם שלמה ננו התפלל כן בתפלתו המפורסמת ניום שמחת נבו, ונעת היותו נדוש מעלות:

לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר׃ אַתָּה תָקוּם
תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי־עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד׃
כִּי־רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־אֲבָנֶיהָ וְאֶת־עֲפָרָהּ
יְחֹנֵנוּ׃ וְיִרְאוּ גוֹיִם אֶת־שֵׁם יְהוָה וְכָל־
מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת־כְּבוֹדֶךָ׃ כִּי־בָנָה יְהוָה
צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ׃ פָּנָה אֶל־תְּפִלַּת
הָעַרְעָר וְלֹא־בָזָה אֶת־תְּפִלָּתָם׃ תִּכָּתֵב
זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלְלְיָהּ׃ כִּי־
הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְהוָה מִשָּׁמַיִם אֶל־
אֶרֶץ הִבִּיט׃ לִשְׁמֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי
תְמוּתָה׃ לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה וְתִהֳלָּתוֹ
בִּירוּשָׁלִָם׃ בְּהִקָּבֵץ עַמִּים יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת
לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה׃ עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר יָמָי׃
אֹמַר אֵלִי אַל־תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי בְּדוֹר דּוֹרִים
שְׁנוֹתֶיךָ׃ לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ

כתי קרי

ח) מצל אתה לעולם תשב ג) ועל תקום קיים ותרחם את ציון גם כי מלך
נמלן החייס, כי צל עת לחננה, — כי רצו כל עבדיך ג׳ את אבניה
ג) ויראו גוים שם ה׳ נדלותס כי בנה הנין ה׳ את ציון ד) וכי נראה שם
כבודו תמיד ושנס פנה אל תפלת הערער מצר תמיך התפלל עליה ולא בזת
את תפלתם של ישראל מצר התפללו עמי: וע״כ תכתב זאת המלילה הנאת
ה) לדור אחרון וסיל כי השקיף ממרום קדשו על המלן לשמוע אנקת אסיר
כנוי לעלמו נעת חליו לו נהיותו נסכנת מלחמה עס ישני ולפתוח בני
תמותה ישראל, למען ספר בציון לנלח שם ה׳, ותהלתו בירושלים גס עזמן
הקבץ עמים יחדיו לעבוד את ה׳ נכל עת סיסים: ומעתה חוזר לעניני הרלטין
עגס והוא כמו עניית ו) בדרך החייס כחי, קצר ימי נתלמות ואומר ז) אל תעלני

ח) כי כן מנהגו לנטות יותר כל עוד שהשתם מתקרב לנוח.
ג) וזה כמו חתם יהודה שר״ל חתל.
ג) כלומר נלחם מהנדסת הבדולות הצר נדמו כל ישראל נסוף ימיו לנניו ע״המק (ד״ם כ״ט ז׳).
ד) וכמו ויזו תת השלע שר״ל הכין.
ה) וכן הוא שהום המלם הזאת ע״ם הרוב על מה שנת חת״כ, וכמו נזאת יצוח חברן
נשר נן נקר.
ו) וחיון זה דנר חדש נתלילה נשנים, ונפרט נספר הזה, להחליף הנכח לנשפעניו לחשך.
ז) ואומר שני דנריס, החחד אל תעלני. ושתני שני עניין ישכון ב

Digitized by Google

שָׁמָיִם: הֵמָּה ו יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַּעֲמֹד וְכֻלָּם
כַּבֶּגֶד יִבְלוּ כַּלְבוּשׁ תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ: וְאַתָּה
הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: בְּנֵי עֲבָדֶיךָ יִשְׁכֹּנוּ
וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן:

קג לְדָוִד ו בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־
קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ: בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־
יְהוָה וְאַל־תִּשְׁכְּחִי כָּל־גְּמוּלָיו: הַסֹּלֵחַ לְכָל־
עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל־תַּחֲלוּאָיְכִי: הַגּוֹאֵל
מִשַּׁחַת חַיֵּכִי הַמְעַטְּרֵכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים:
הַמַּשְׂבִּיעַ בַּטּוֹב עֶדְיֵךְ תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר
נְעוּרָיְכִי: עֹשֶׂה צְדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים
לְכָל־עֲשׁוּקִים: יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו: רַחוּם וְחַנּוּן יְהוָה אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב־חָסֶד: לֹא־לָנֶצַח יָרִיב וְלֹא
לְעוֹלָם יִטּוֹר: לֹא כַחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ
וְלֹא כַעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל עָלֵינוּ: כִּי כְגֹבַהּ
שָׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל־יְרֵאָיו:
כְּרָחוֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת־
פְּשָׁעֵינוּ: כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים רִחַם יְהוָה
עַל־יְרֵאָיו: כִּי־הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוֹר כִּי־

בחצי ימי אתם אסר בדור דורים שנותיך ומסר לפנים הארץ יסדת — ומעשה ידיך נס שמים: המה יאבדו מס תגלה מו כלבוש תחליפם ויחלופו ורק אתה ושנותיך לא יתמו: ומעתה בני עבדיך ישכנו מרן. וזרעם לפניך יכון לעולם. גס כי מכני מסכנ עס מנותי: ונעוץ נעס הקדיש על המזמיר הזה. ט"ל

קג לדוד ברכי נפשי את ה', אסר נעשה מחדי החליפו מחליו. והלך על משענתו כאסר הלאתי נאנדתי הרפאוני אחוד לצדיקותו מחדי החולי הכוזב: ומיד אדיך נאוד דק להזכיר שלפ"ך חזר פס לדאוס אח שמו על המצוות הלזה. לפי שאסקודמו ממד תפלה לעני כ"ל לכל מיס מדיבא, מזד ומחד כס לדוד

עָפָר אֲנָחְנוּ׃ אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ
הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ׃ כִּי רוּחַ עָבְרָה־בּוֹ וְאֵינֶנּוּ
וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ׃ וְחֶסֶד יְהוָה׀ מֵעוֹלָם
וְעַד־עוֹלָם עַל־יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים׃
לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ וּלְזוֹכְרֵי פִקֻּדָיו לַעֲשׂוֹתָם׃
יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל
מָשָׁלָה׃ בָּרְכוּ יְהוָה מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי
דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־
צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־
מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי
אֶת־יְהוָה׃

קד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ
מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃ עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה
נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה׃ הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו
הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃
עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט׃
יָסַד־אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃
תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתָהוּ עַל־הָרִים יַעַמְדוּ־מָיִם׃
מִן־גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן־קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃ יַעֲלוּ
הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ
לָהֶם׃ גְּבוּל־שַׂמְתָּ בַּל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשֻׁבוּן
לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים

להודות שזה למד על עצמו, כי ה' רפאהו ונעל משחת חייהו מצר ע"כ מליץ
בעדו תנודך, וניל תלבש עד שדעיונו בהלבד משלבות הסודות עולם מעלה
מעלה, ומשליט בשיר בקולו למלאכי מלמים וכל נמצאי לפרך עמו את ה'
ומחתום הזה תנעל דומו דום ה' למד דבר זו, לחנך את בית שנת
קד ברכי נפשי, הנני למד הוא מעיונו בכל מכל כל: למען הדעות נבו

Digitized by Google

בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן: יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׁדָי יִשְׁבְּרוּ
פְרָאִים צְמָאָם: עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכֹּן
מִבֵּין עֲפָאִים יִתְּנוּ־קוֹל: מַשְׁקֶה הָרִים
מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ:
מַצְמִיחַ חָצִיר ו לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם
לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ: וְיַיִן ו יְשַׂמַּח לְבַב־
אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ
יִסְעָד: יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר
נָטָע: אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה
בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ: הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְעֵלִים
סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים: עָשָׂה יָרֵחַ
לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ: תָּשֶׁת־חֹשֶׁךְ
וִיהִי לָיְלָה בּוֹ־תִרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר:
הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם:
תִּזָּרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן:
יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבָדָתוֹ עַד־עָרֶב: מָה־
רַבּוּ ו מַעֲשֶׂיךָ ו יְהוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ
מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: זֶה ו הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב
יָדָיִם שָׁם־רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־
גְּדֹלוֹת: שָׁם אֳנִיּוֹת יִהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ
לְשַׂחֶק־בּוֹ: כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת אָכְלָם
בְּעִתּוֹ: תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן
טוֹב: תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן

לדעת כפלאות ה' תמיד עשה נעולמו נהנדלו: כי על נדיבת העולם יקונג
כלנ: ותלין יחונך היעג

Digitized by Google

וְאֶל־עָפָרָם יְשׁוּבוּן: תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן
וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה: יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם
יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד
יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ: אָשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיָּי
אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי אָנֹכִי
אֶשְׂמַח בַּיהוָה: יִתַּמּוּ חַטָּאִים | מִן־הָאָרֶץ
וּרְשָׁעִים | עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה
הַלְלוּיָהּ:

קה הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ־לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־
נִפְלְאֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב |
מְבַקְשֵׁי יְהוָה: דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו
תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה מוֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיו: זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב
בְּחִירָיו: הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו: זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף
דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ
לְיִשְׂחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל
בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן
חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט
וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה
אֶל־עַם אַחֵר: לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח
עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל־תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי וְלִנְבִיאַי

קה הודו לה' קראו בשמו, המדבר בניסי יציאת מצרים: ויפרש זמירה
תמיס לעדות ולחוקים שם לעולם עודם מחק המכוסים כל פרושיו כדלעיל

אַל־תָּרֵעוּ: וַיִּקְרָא רָעָב עַל־הָאָרֶץ כָּל־
מַטֵּה־לֶחֶם שָׁבָר: שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד
נִמְכַּר יוֹסֵף: עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה
נַפְשׁוֹ: עַד־עֵת בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה
צְרָפָתְהוּ: שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּרֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים
וַיְפַתְּחֵהוּ: שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־
קִנְיָנוֹ: לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם:
וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ־חָם
וַיְפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעֲצִמֵהוּ מִצָּרָיו: הָפַךְ
לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו: שָׁלַח
מֹשֶׁה עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר־בָּחַר בּוֹ: שָׂמוּ־בָם
דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם: שָׁלַח
חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ וְלֹא מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ: הָפַךְ
אֶת־מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־דְּגָתָם: שָׁרַץ
אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם: אָמַר
וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם: נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם
בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם: וַיַּךְ גַּפְנָם
וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: אָמַר וַיָּבֹא
אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר: וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב
בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם: וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר
בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם: וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף
וְזָהָב וְאֵין בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל: שָׂמַח מִצְרַיִם
בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם: פָּרַשׂ עָנָן

בגליון ק' דברו קרי

כי זכר את דברו אל אברהם עבדו ויוצא את עמו בששון ברנה את בחיריו: ואת כל הגוים נתן להם ויירשו עמל לאמים ישמרו וישמרו תורותיו הללויה:

לְמֶסֶךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃ שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו
וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃ פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם
הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר׃ כִּי זָכַר אֶת־דְּבַר קָדְשׁוֹ
אֶת־אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃ וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְּשָׂשׂוֹן
בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו׃ וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם
וַעֲמַל לְאֻמִּים יִרָשׁוּ׃ בַּעֲבוּר | יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו
וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ׃

קו הַלְלוּיָהּ | הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהוָה יַשְׁמִיעַ כָּל־
תְּהִלָּתוֹ׃ אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה
בְכָל־עֵת׃ זָכְרֵנִי יְהוָה בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי
בִּישׁוּעָתֶךָ׃ לִרְאוֹת בְּטוּבַת | בְּחִירֶיךָ לִשְׂמֹחַ
בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ לְהִתְהַלֵּל עִם־נַחֲלָתֶךָ׃ חָטָאנוּ
עִם־אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ וְהִרְשָׁעְנוּ׃ אֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם | לֹא־הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ
אֶת רֹב חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־יָם בְּיַם־סוּף׃
וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ׃
וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם בַּתְּהֹמוֹת
כַּמִּדְבָּר׃ וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד
אוֹיֵב׃ וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר׃
וַיַּאֲמִינוּ בִּדְבָרָיו יָשִׁירוּ תְהִלָּתוֹ׃ מִהֲרוּ שָׁכְחוּ
מַעֲשָׂיו לֹא־חִכּוּ לַעֲצָתוֹ׃ וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה

שליו ק׳

קו הודו לה׳ כי טוב, מצד גס גו נזמזו הנסיס המלה ונוסף עליסס בקנוד נמרן, מס שנעשה ליסרמל מיוס נוסס למרן נוסנת עד ימיו נאמרו לא השמידו ניתי הספטיס הרמזומים ויעבדו מחרי כן אלהים אחרים — ויתנבא להעניסס ביד גוים עד שנכנעו לנס ועל כן פעמים רבות יצילם מך נפל זעם

בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן: וַיִּתֵּן לָהֶם שְׁאֵלָתָם
וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם: וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה
לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהוָה: תִּפְתַּח־אֶרֶץ וַתִּבְלַע
דָּתָן וַתְּכַס עַל־עֲדַת אֲבִירָם: וַתִּבְעַר־אֵשׁ
בַּעֲדָתָם לֶהָבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים: יַעֲשׂוּ־עֵגֶל
בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה: וַיָּמִירוּ אֶת־כְּבוֹדָם
בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב: שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם
עֹשֶׂה גְדֹלוֹת בְּמִצְרָיִם: נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ חָם
נוֹרָאוֹת עַל־יַם־סוּף: וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם
לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב
חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית: וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה
לֹא־הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ: וַיֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיהֶם לֹא
שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה: וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל
אוֹתָם בַּמִּדְבָּר: וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם
וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת: וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר
וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: וַיַּכְעִיסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם
וַתִּפְרָץ־בָּם מַגֵּפָה: וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל
וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה: וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה לְדֹר
וָדֹר עַד־עוֹלָם: וַיַּקְצִיפוּ עַל־מֵי מְרִיבָה
וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם: כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחוֹ
וַיְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיו: לֹא־הִשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמִּים
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם: וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם
וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם: וַיַּעַבְדוּ אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וַיִּהְיוּ

פזלו וימרו בעצתם, וימכו ע"כ בעונם פמנס נלמותו כי לר להם זכר להם
ארץ ברוינו ויתנם לרחמים לפני שוביהם להחיות לת נפזוחיכם: ומעתה

לָהֶם לְמוֹקֵשׁ: וַיִּזְבְּחוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־
בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים: וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַּם־בְּנֵיהֶם
וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצַבֵּי כְנָעַן וַתֶּחֱנַף
הָאָרֶץ בַּדָּמִים: וַיִּטְמְאוּ בְמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ
בְּמַעַלְלֵיהֶם: וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיְתָעֵב
אֶת־נַחֲלָתוֹ: וַיִּתְּנֵם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ
בָהֶם שֹׂנְאֵיהֶם: וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכָּנְעוּ
תַּחַת יָדָם: פְּעָמִים רַבּוֹת יַצִּילֵם וְהֵמָּה יַמְרוּ
בַּעֲצָתָם וַיָּמֹכּוּ בַּעֲוֹנָם: וַיַּרְא בַּצַּר לָהֶם
בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם: וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ
וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָו: וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים
לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵיהֶם: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה | אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־
הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ:

חסדין קדי

יהי רצון תמלא נסוף טמר תהלים:

הושיענו ה' מן חגוים למדר עדיין היו נפוליס שמה מימי שפול — כי לפ"ד שני המזמורים המחוברים המלה נעשו מיד נתחלת מלכותו, לשוללם נצית ה', אך נסדרו מת שיר ו הניחם פה מפני הסטרפותם לקדמוניהם נעניכם וכנ"ל.

Digitized by Google

הקדמה לספר החמישי

ההשקפה הכללית מזה הספר היא לקבץ כו שירי שנה וחלק חצרו כלם מדוד, דלמצר נו הנם ושנה היתה שירי רלוי ותפלה כמו בספר הרביעי; אך ההשקפה הפרטית היתה להעבור כו מזמורים אל תותם המזמורים אשר שרו **בההעלאה השניה** אשר העלה דוד את הארון מבית עובד אדום לעיר ניון, להעמיד הנהם אחריו לשוררם בכל עת דומן תמחה ובכל לבני יסרחל: והמם מתחילים בס"ד מזמור קי"ח ומולכים כסדרם עד מזמור קל"ה ומזה בכלל, כלומר מזמרם אחד אחד ויהו להחדים ניוך קולה נעים...

ואל תתמה על מבכותים כי רב הוא: כי אם תתן את עיניך על כל הסכנות הנכתבים עד"ם (ח' ש"ו) ועל המאחר (שמואל ב' י"ב) ויהי כי נעדו נוסחי אחרון בניית ס' שמם לעדים ויזנח שדד דמרי: וגם תתן לנך אל מה שהאדתי בהקדמתי לספר הרביעי, שעקר אשיב הוא נסם, תמלח שלח לנד אחיו מן הגמנע שנהו כל המזמורים שחלם בזמן הסבות אחמנם הנם המספר הזה קשרן הוא מסביל על זמן הסענדה הזאת אשר היתה מניח אנוד אדום עד נחם סר ניון, אשר נם היא שחוסל לאחרון. אם לא שנשיר דומר אשר לקלר ולהתריך בחות נסם המשורר דמענגן.

בי אף שהאמת היא יודעים עוד צמלוס היא היתה זאת עונד אדום הלזה, נוכל לבזור אומד בסענדתה, ולהניח כיסוד מונח שהיתה שתי שעות המרחק הסוד מעיר שרושלים ונחלה משסעיק הדרך הסוד לשיר שריס אחלה ובחלם: כי בסעם הזאת נכתף בשמו אם הארון כאמור שם, ובזודאי נאף נחר שלכו, כפי רבל מלחמת הקדים אשר עליהם.

ואולנה לפי הסנחה הזאת, נם הספר הזה נחלק למחלקות קטנות, והשלושים היא מתחלת הספר עד מאמר ק"י והוא בכלל: והשניים מקי"ח עד קי"ט. **אשרי** ת"ד אשר נם הוא נאחר נאותם ההעלאה כאשר אשרם נצוחי שמה: והשלושית כל שירי המעלות עם מזמורי הללו והורו הנאים אחריהם: הרביעית מנסיעת מנשקות בבל עד לדוד בדרך: והחמישית מאחרי עד סוף כל הספר.

והטעם לחלוקה הזאת הוא: כי מק"ז עד ק"י הם מזמרים האחרים הדוד בעת שקנותו: ומשם עד קי"ט המזמורים אשר שר בעת שנחלת הנסיעם מעיר עונד אדום עכם נוחו לשר ניון: עם קי"ט אשר שר בעת שניחת הזבחים כאשר אנחר: ומפני בדולתו אחזת נו מחילים לנד: והשירי ההעלות עם הנחים אשר אחד אחד מעת פיחד ידוסלימה עד נוחו אל התקוס אשר הכין לאחדן ה', ואחר כל עבודות אותו היום:-ומהכוות בבל עד לחדד נרדך הם שירי תפלה או קנס. ומשם עד סוף הספר שירי שבח והלל בנגינים ומרוממים על כל שבח דאפלה: ומוסקפים ומועדים מהמלך החסיד, לאחוס ולנאור עכם את ספר שירדתיו שנאמדות מזכז דקרות מפניכם לשוחרי הטוב האמיתי.

ותחת אשר נתן בספר הראשון שירי שבח ודעיון לניון מחלקות הקטנות — כאשר אחרתי בהקדמתי שם — הם הם המזמורים העשוים על סדר א' ב' לסימן הלזה. והמחלקה השלישית אינה נריכה סימן לחלקה מהבינעית, כי מלוינת היא בעצמה על ידי **ההודו** אשר בסופה. וכל רוחיו יהיו שפה מתחיל פדר מסוגם בכל מינו, — מיוחדים אשר קדמו לו, ובפוסו נאלת אחרי אשר הוא ע"פ סדר אחל"פ ני"ת.

ספר חמישי

יום ששי

קז הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־צָר:
וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן
וּמִיָּם: תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מוֹשָׁב
לֹא מָצָאוּ: רְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם
תִּתְעַטָּף: וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם: וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה
לָלֶכֶת אֶל־עִיר מוֹשָׁב: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ
שֹׁקֵקָה וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב: יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ
וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי וּבַרְזֶל: כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־
אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן נָאָצוּ: וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם
כָּשְׁלוּ וְאֵין עֹזֵר: וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יוֹצִיאֵם מֹחֶשֶׁךְ
וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: יוֹדוּ לַיהוָה
חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: כִּי־שִׁבַּר
דַּלְתוֹת נְחֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גִּדֵּעַ: אֱוִילִים
מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: כָּל־אֹכֶל
תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי־מָוֶת: וַיִּזְעֲקוּ

והנה מתחיל הספר הזה במזמור

קז הודו לה' כי טוב, מפני הלטרפותו למזמור ק"ו כמסר כנר העדותי על זה בפתחתי הסניה: כי נס הוא כלו מקולות בני ישראל, ובפרט פעלתי מלריס והולכי המדבר מדבר: וכמו שרומז על זה גם המפלר ז"ל, רק [illegible] כזה ידבר בפלילות יותר קלרות לפל בכל זפת בדולות ובכוחות [illegible] בפן ירמז בלשון לח וכקי על מלב בני ישראל תחת ופחרי מות שקול [illegible]

Digitized by Google

אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃
יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם׃
יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃
וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וִיסַפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה׃
יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים׃
הֵמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה׃
וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתְּרוֹמֵם גַּלָּיו׃
יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה
תִּתְמוֹגָג׃ יָחוֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל־חָכְמָתָם
תִּתְבַּלָּע׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
וּמִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם׃ יָקֵם סְעָרָה לִרְמָמָה
וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם׃ וַיִּשְׂמְחוּ כִּי־יִשְׁתֹּקוּ וַיַּנְחֵם אֶל־
מְחוֹז חֶפְצָם׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו
לִבְנֵי אָדָם׃ וִירוֹמְמוּהוּ בִּקְהַל עָם וּבְמוֹשַׁב
זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ׃ יָשֵׂם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי
מַיִם לְצִמָּאוֹן׃ אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יוֹשְׁבֵי
בָהּ׃ יָשֵׂם מִדְבָּר לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה
לְמֹצָאֵי מָיִם׃ וַיּוֹשֶׁב שָׁם רְעֵבִים וַיְכוֹנְנוּ עִיר
מוֹשָׁב׃ וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ
פְּרִי תְבוּאָה׃ וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהֶמְתָּם
לֹא יַמְעִיט׃ וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשֹׁחוּ מֵעֹצֶר רָעָה וְיָגוֹן׃
שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ׃
וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן מֵעֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן מִשְׁפָּחוֹת׃

שופך בוז על נדיבים, ועל המנד המוסר והעוזר מצד הין תחת ידו
וישגב אביון מעוני: וכמוסר היולד מעיד הנכנד הלוש הוסיף
שריה ומחו וגומד ומלוי מלומד יפה

ספר חמישי

יום ששי

קז הודו לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־צָר:
וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן
וּמִיָּם: תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מוֹשָׁב
לֹא מָצָאוּ: רְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם
תִּתְעַטָּף: וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם: וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה
לָלֶכֶת אֶל־עִיר מוֹשָׁב: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ
שֹׁקֵקָה וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב: יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ
וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי וּבַרְזֶל: כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־
אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן נָאָצוּ: וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם
כָּשְׁלוּ וְאֵין עֹזֵר: וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יוֹצִיאֵם מֹחֶשֶׁךְ
וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: יוֹדוּ לַיהוָה
חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: כִּי־שִׁבַּר
דַּלְתוֹת נְחֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גִּדֵּעַ: אֱוִילִים
מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: כָּל־אֹכֶל
תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי־מָוֶת: וַיִּזְעֲקוּ

והנה מתחיל הספר הזה במזמור

קז הודו לה' כי טוב, מפני הנסדפותו למזמור ק"ו נאמר כאן בהעדותי על זה נאמנתי השניה: כי גם הוא כלו מקודות בני ישראל, ונפקד משלש פלגים והולכי המדבר מדבר: וכמו שרומז על זה גם המאמר ז"ל, דף [illegible] כוס ידבר בשלילות יותר קלרות לפל בכל שלת בדולות ובכוחות בא בהן ילמד בלשון לח ובקי על מנב בני ישראל תחת ומחרי מות שחול [illegible]

אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃
יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם׃
יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃
וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וִיסַפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה׃
יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים׃
הֵמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה׃
וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתְּרוֹמֵמְנָה גַּלָּיו׃
יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה
תִּתְמוֹגָג׃ יָחוֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל־חָכְמָתָם
תִּתְבַּלָּע׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
וּמִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם׃ יָקֵם סְעָרָה לִרְמָמָה
וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם׃ וַיִּשְׂמְחוּ כִּי־יִשְׁתֹּקוּ וַיַּנְחֵם אֶל־
מְחוֹז חֶפְצָם׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו
לִבְנֵי אָדָם׃ וִירוֹמְמוּהוּ בִּקְהַל עָם וּבְמוֹשַׁב
זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ׃ יָשֵׂם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי
מַיִם לְצִמָּאוֹן׃ אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יוֹשְׁבֵי
בָהּ׃ יָשֵׂם מִדְבָּר לַאֲגַם־מָיִם וְאֶרֶץ צִיָּה
לְמֹצָאֵי מָיִם׃ וַיּוֹשֶׁב שָׁם רְעֵבִים וַיְכוֹנְנוּ עִיר
מוֹשָׁב׃ וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ
פְּרִי תְבוּאָה׃ וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהֶמְתָּם
לֹא יַמְעִיט׃ וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשֹׁחוּ מֵעֹצֶר רָעָה וְיָגוֹן׃
שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ׃
וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן מֵעֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן מִשְׁפָּחוֹת׃

נאמרו שופך בוז על נדיבים, ועל התנך המוסר והעוסר מסר היו תחת ידו מכאן התלונת וישגב אביון מעוני: וכמוסר היולך מסיד הנכנך הלוס הוסיף וראו ישרים ויישמחו וגומל ותליו מלומך יפס

Digitized by Google

יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל־עַוְלָה קָפְצָה פִּיהָ׃
מִי־חָכָם וְיִשְׁמָר־אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְהוָה׃

קח שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד׃ נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים
אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה אַף־כְּבוֹדִי׃ עוּרָה הַנֵּבֶל
וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר׃ אוֹדְךָ בָעַמִּים ׀ יְהוָה
וַאֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃ כִּי־גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם
חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ רוּמָה עַל־שָׁמַיִם
אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן
יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִו׃ אֱלֹהִים ׀ דִּבֶּר
בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֹזָה אֲחַלְקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת

וענני קרי

קח נכון לבי אלהים, לך טרם פרסמו נדיך לפני להזכיר שנם עליו פלו המפרסים המחרופים פיהם, וימיעו עליו מופתותיהם למען שהתהלים נאספו על ידי מאספים רבים ושונים בזמניהם: כי המזמור הזה הוא מחובר משני חלקי מזמורים מחדים, והם מזמור כ"ז ומזמור ס' — הנאמרים כאן בספר הזני; ומ"כ מיפוי — ימלדו הפשטנים במלה — שפת יתר תהיה נפי מזמור חכם וגדול כדוד לשנה ולשלש את מזמוריו נלי שינוי ותמורה, ונלי טעם ושנה מלידה: אמנם! אין נחר טרם לך שמע את השירים הנאמרים נשילוב, זכר חלק מזה וחלק מזה, וכתפם על מנלתו, וכן נשאר מת"כ. הן מלה תוכן דנריהם, אנן לא כן עמדי!

אכן Palonedie חטופה ומפוטדת לכי רומה פה! ל) נשדה מלילות דוד, ונתפלחת עת לשונו, טרם נשנויים מעותים, דקים ושנויים עד מאוד מחלר מזמור הלזה דנריה חדשים טרם לך שזפתום עין רומה מזמורי כ"ז וסמ"ך הכ"ל: — וזה כי כנר אמרתי למעלה נמקומם, שמזמור כ"ז עשה דוד לחדי כדתו את כוף מעיל שאול: ומזמור סמ"ך לחדי טרם לכי שנעו לחזור לפני נחור מפני המויב, למען הלציע רוח נגודתם. נצטוען על מלחי חסדו, ומ"כ נעת מצורס היה דוד נמנע דע ומסוכן. לך ה' הלילו כי שמע את קול תחנתו. והנה עתה ניחי זקנותו ושלותו נחשך עינו לפני כל קודותיו כשני מרון, וכל מתרועע טרם מלחומו כל ימי חייו כלען לפני רועה, עלה נרעיונו לעשות משני המזמורים המלה שיר חדש מתנגן למלה נעניני מכל כל; נתקון ושנוי לשון מעט, כדרך הפמלחדים המכנת ג) למען הודות לה' על דוג עושרו ומשרו טרם העניקו ה' נעת הסיע. — ומה נעים התחלתו פה

ל) ואין זה דנר תדש, שמצורר חחר יעשה שיריס כחלה, כי נס נין שחר העמיס יחלחו Ellena להמלכה Stesicoro ונפוטסס הוח שדר ה ס ת נ נ ד ו ת חשר עשה

ג) ורלוס מי שחי, שנם נחכמה הזחת נפחולי חלהים נפחלה חומפנו נס שנן החחנה נס כי מקדם קדמתן.

אֱמֹרֵד׃ לִי גִלְעָד ו לִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב ו סִיר רַחְצִי עַל־
אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת אִתְרוֹעָע׃
מִי יְבִילֵנִי עִיר מִבְצָר מִי נָחָנִי עַד־אֱדוֹם׃
הֲלֹא־אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים
בְּצִבְאֹתֵינוּ׃ הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא
תְּשׁוּעַת אָדָם׃ בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא
יָבוּס צָרֵינוּ׃

נכון לבי אלהים, ל׳ שלו וזקע מכני היום מכל ענך ופנס, וע׳כ אשירה ואזמרה, ואף כבודי יסיד הפעם! ב) עורה הנבל וכנור אעירה שחר להודות לך. אודך בעמים, ואזמרך בלאומים מגידל מעל לשחתי: כי גדול יותר מעל חשמים חסדך ג) ועד שחקים למיתות דגדיך. ורומה על השמים כבודך אלהים, ועל כל הארץ נ) ועתה פוכח המלך מנעו של המלק הסני והוא של מזמור סמ ך ומה נעמה הסעבדה הזאת מהפסוק המחזון רומה שהוא גם לשון נוזי, וכאלו יאמר לא למעני ה׳, לא למעני כי אם למען יחלצון ידידיך, תושיעה ימינך וענני תמיך!! אלהים דבר בקדשו ע״י נביאו נך המוזה שאעלוזה נכל הסנלחות הלזה כי אחלקה שכם, ועמק סכות — וכי לי יהיה גלעד, לי מנשה ואפרים ד) — וכי מואב יהיה כסיר רחצי ועל אדום אשליך נעלי וגם עלי פלשת אתרועע! לחוק ומחוקל עליו ה) מי סובילני כי יובילני הוא עתיד למקום ענך, וחנני מי נחני לדוש יעיד עליו עיד מבצר? ומי נחני עד אדום? הלא אתה אלהים, אשר זנחתנו לבעבר ימי שמול ולא תצא וגם הוא כמו ילחם עוד בצבאותינו: ובתוך כדי דבור נתפעל רוח המלך בחזנו כי עוד יוכל לנוח עת וזמן אשר אלהים לא ינח בלבותיו; וע״כ היה לנו תמיד עזרת מצר כי שוא תשועת אדם ובגבורתי כחין וכתהו חילי, רק באלהים נעשה חיל. והוא יבוס צרינו בכל עת וזמן שיהיה. ולפי שלחרי עשותו את המזמור הזה נולד עוד קשר מלוויים עם יוצא ומניחר שמך לו את מזמור

קט

א) ולא לחנם מחובר שם מלת בגדי עם מלים מקודמת, תחת היותם מקושרת עם שלש במזמור ג׳,

ב) הנה בן יחבר המלך בשלותו בשיחתו כנר בדוש בהשלחה, לא כן שר החלף הנזרת תפני חדונו (ושוח במזמור נ״ז) ותתעלל אל ה׳ שיגדיל חסדו עמדו: כי הסוחל בלוך לשחול כהונן, וע״כ נאחר שם עד שחים ושם מעל שחים.

ג) ומלת רומה שם הוא פועל עומד, ור״ל אחת ה׳ תהיה תרומה על השמים, וכבודך על כל הארץ ע״י הנפלאות אשר עשית לי לבדלני כל כך: ורומה במז׳ נ״ז הוא פועל יוצא, ולשון תפלה ובקשה.

ד) ובקרוב נשם את הסדיונות הלזה יותר מהאחרות תפני שחנני יוסף אחי שחול הקודמה בשלוות היו לאחר שפילו הלזה שם תחת שבט מלכותי.

ה) ראשי עתיד למקום ענך, ככל חניריו הנמלאים לאחות בתנ״ך: אך במזמור שם״ך נאחר ענך מלת ה׳ תדרוש׳, והוא כאחלה עומדת. התחזוב בלבך לדעתני?

קט לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי אַל־
תֶּחֱרַשׁ: כִּי פִי רָשָׁע וּפִי מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ
דִּבְּרוּ אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר: וְדִבְרֵי שִׂנְאָה סְבָבוּנִי
וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם: תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי
תְפִלָּה: וַיָּשִׂימוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה
תַּחַת אַהֲבָתִי: הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמֹד
עַל־יְמִינוֹ: בְּהִשָּׁפְטוֹ יֵצֵא רָשָׁע וּתְפִלָּתוֹ
תִּהְיֶה לַחֲטָאָה: יִהְיוּ־יָמָיו מְעַטִּים פְּקֻדָּתוֹ
יִקַּח אַחֵר: יִהְיוּ־בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה:
וְנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו וְשָׁאָלוּ וְדָרְשׁוּ מֵחָרְבוֹתֵיהֶם:
יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְיָבְזוּ זָרִים יְגִיעוֹ:
אַל־יְהִי־לוֹ מֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן לִיתוֹמָיו:
יְהִי־אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם:
יִזָּכֵר ׀ עֲוֹן אֲבֹתָיו אֶל־יְהוָה וְחַטַּאת אִמּוֹ אַל־
תִּמָּח: יִהְיוּ נֶגֶד־יְהוָה תָּמִיד וְיַכְרֵת מֵאֶרֶץ
זִכְרָם: יַעַן אֲשֶׁר ׀ לֹא־זָכַר עֲשׂוֹת חֶסֶד וַיִּרְדֹּף
אִישׁ־עָנִי וְאֶבְיוֹן וְנִכְאֵה לֵבָב לְמוֹתֵת: וַיֶּאֱהַב
קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא־חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק

קט אלהי תהלתי, מסד כוח מחוסר על המעודע הכוח לב) וע"כ מחיל מלהי תהלתי! מסד דך מני מהכלל כל היום כי הוסעתני מכל הגדות מסד הקפוני אל תחרש גם למה כי פי רשע ופי מרמה עלי פתחו: דברו אתי נעת מחלתי, וכמסד כנד העדותי על זה נאגדתי כרמטונה; ועל המנוסים כמלה יכונו כל הפסוקים הנמים נמזמור הלזה, עך הפקד עליו כי מסס והלמה על יומא לנך מדנך: וע"כ מסנה מלמון דניס — יסטנוני ויסימו — ללמון יחיך הפקד עליו — ותמנא גם כל הקללות כלן מסד קלל המלך מת יומא לחירי הרנו מת מנגל נן נך; וע"כ למה יען אשר לא זכר עשות הסד, כי עמך נמכזריותו גם נגך מנסלוס. גם נגד עמסא ואהב קללה מסד קללתיו, כי לא חזל זו כמדו וע"כ תהי לו כבגד יעטה — וכו' כי זאת פעלת ד' ל

ב) למנס לח עסם המזמור הלזה ניוס לדתו ממס, כ"ח יום חו יומים חת"כ, [illegible]
חת ס' להעניס חת הסוסעים והמורדים נו. כי הוח לח העניסס נחייו כלנלו

Digitized by Google

מְמֻנּוּ׃ וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ וַתָּבֹא כַמַּיִם
בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃ תְּהִי־לוֹ כְּבֶגֶד
יַעְטֶה וּלְמֵזַח תָּמִיד יַחְגֹּרָהּ׃ זֹאת ׀ פְּעֻלַּת
שׂטְנַי מֵאֵת יְהוָה וְהַדֹּבְרִים רָע עַל־נַפְשִׁי׃
וְאַתָּה ׀ יְהוִה אֲדֹנָי עֲשֵׂה־אִתִּי לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־
טוֹב חַסְדְּךָ הַצִּילֵנִי׃ כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי
חָלַל בְּקִרְבִּי׃ כְּצֵל כְּנָטוֹתוֹ נֻעָרְתִּי נִנְעַרְתִּי
כָּאַרְבֶּה׃ בִּרְכַּי כָּשְׁלוּ מִצּוֹם וּבְשָׂרִי כָּחַשׁ
מִשָּׁמֶן׃ וַאֲנִי ׀ הָיִיתִי חֶרְפָּה לָהֶם יִרְאוּנִי יָנִיעוּן
רֹאשָׁם׃ עָזְרֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הוֹשִׁיעֵנִי כְּחַסְדֶּךָ׃
וְיֵדְעוּ כִּי־יָדְךָ זֹאת אַתָּה־ יְהוָה עָשִׂיתָהּ׃
יְקַלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ קָמוּ ׀ וַיֵּבֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ
יִשְׂמָח׃ יִלְבְּשׁוּ שׂוֹטְנַי כְּלִמָּה וְיַעֲטוּ כַמְּעִיל
בָּשְׁתָּם׃ אוֹדֶה יְהוָה מְאֹד בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים
אֲהַלְלֶנּוּ׃ כִּי־יַעֲמֹד לִימִין אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיעַ
מִשֹּׁפְטֵי נַפְשׁוֹ׃

קי לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה ׀ לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי

סכך כמו ופעולתו לפניו שטני — מלך ח) אתה ה' עשה אתי למען שמך — וכו' וכו' ולבי חלל בקרבי מס מחולי או מענות תגונתי כצל בנטותו נהלכתי ג) כי צומן חסר במזמור הזה היה זקן ונס נימים — ומעמה פתח לדבר על כל הקטרגים יחד. וע"כ סג לדבר בלשון רבים. וידעו כי יד זאת יקללו — ויבשו — ולמה קודם נעשים כי גם בלמה אין נמס עוד קללה, כי מציאת הכסף, ונמו מסר מסב, גם כי מרד גו היו נתוכח: דק על זה מתפלל לה' שילבשו שוטניו כלימה, ויעטו כמעיל בשתם והוא יודה לה' מאד, כי יעמד לימין אביון: ומה יפה מלין חגרת מזמור

קי נאום ה' לאדני, מסר נאמר על המלכת שלמה ונו גם הוא כמזמור ע"ג: מפס מזמור ע"ג נאמר נפעם הראשון, כאשר המלך חיס מסר ע"י

ח) חסר שמוש הוי"ו נפעמים.

ג) ואחר כלל נטותו, נרמז על קיצתו לאיתים כי ידוע הוא שכל עוד שיקרב השמש אל האופק לנוח מחתיו ינטו צללי ערב וכי יתגדילו מאוד, ואז נפתא פתאום יכופו הין העין ואינם כי סר סנת הרוייתם והוא השמש מן האחן.

עַד־אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃ מַטֵּה עֻזְּךָ
יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ׃ עַמְּךָ
נְדָבוֹת בְּיוֹם חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם
מִשְׁחָר לְךָ טַל יַלְדֻתֶיךָ׃ נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא
יִנָּחֵם אַתָּה־כֹהֵן לְעוֹלָם עַל־דִּבְרָתִי מַלְכִּי־
צֶדֶק׃ אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ מָחַץ בְּיוֹם־אַפּוֹ
מְלָכִים׃ יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ

מדוק הכתוב ומניח אין יכוין לקדם הסקפת המודיס ומאסר פרשתיו כנד׃
למכס את זה חנך דוד כאשר נמשח בנית מכל ישראל (ד״ה ס׳ כ״ט כ״ב) פי
סם נאמר ויאכלו וישתו לפני ה׳ ואין לספק בנס דוד שעשה מעשה גדול ביום
סהוא. כדרך הנסיכים ביום המלכתם: ויש אל הסלמן עם ראשי העם ושרי
המדינות, ואז לפ״ך אמר לבנו לאמור קבל עם נאום ה׳ לאדוני גד הנביא
לאדני נני ב) שב לימיני — עד אשית אויביך הדום לרגליך לסיות לך למס
עונך גלוי עשה מלחמה אתם כי בזמה עוד ישלח ח׳ מציון עיר הקודש.
רדה ע״כ בקרב אויביך! ועמך ישראל נדבות נדלון עוד כמו בהתגדב עם —
יגואו ביום חילך בהדרי קודש. אליך אסר מראה משחר תעשת אלידה,
ואך יגלה מדאם אמר לך ג) כוכן של שפע ילדותך ע״י הנביא שקלאך
ידידים נאמנים ה׳ (שמואל ב׳ י״ג כ״ה) נשבע ה׳ ע״י הנביא שהוא אמתם
תהיה כהן ג) נביך לעולם: על דברתי! ל״ל נקשתי אתם תהיה מלכי צדק
היה ירושלים: ה׳ אסר מחץ ביום אפו מלכים הוא יהיה על ימינך ד) ה׳
אסר מחץ ראש אחוזי על ארץ רבה העיר ה) ידין בגוים שופיע מלא
גויות: וע״כ מנחל בדרך ולא מעדיש ישתה ו) כל ירים ראש ינבך ז)
ואחר שהמזמור כלוה הנה לפי הסעדתי זאת, אחר מציותר אחזוקים אשר
אר דוד לפני מותו. שמתיסו ניון וסימן לסוף מחלקה הלפטוכה. ואומר
שמעתם מתחילים אותם הסיניס אשר אר דוד נהעלות האמון שנית לציון:
אך מידעתי פן יבני הקורא לחי נאמרו: חיזק רוח עצר עליך להתנצות
על הסיניס הנאים אשר אותם עשרו נעת הסעלתה הסיח, לנטרך נם פה
להניע חיזק הנאות אשר עליהן פידעתי אמלת הסערותי אלה, והן הנה:

ה) וקרחו חדורי, אם לכנדהו נפר סני הסרים ואעם אשר היו שם, ואם תפני אחוז
מלכות ניצע נחצרו כמלת ניאת, ואיום נגד בעיניו כאחוזו: וכן עשה יעקב חנוכו
נם הוא נגד נגו יוסף בגודו לנקרו:
ו) ואלת משאר הוא כתו מנחם ור״ל מתחילת ליהתך,
ז) ואוא כמרוממי דוד כאנים.
ד) ואלת ה׳ הרחמן מוסך עלמו ואחר עתו: ואל תאמם על הפני סדר הפסוק,
להקדים חלק האחרון להרחמן למען פרשתו: כי כן ימלאו נניס סנוכיים לפרשם
למען נחלם היטב, ולמאל תניא אם תחת היום אשר עשית לי (שמואל ח׳
כ״ד כ״נ) אשר פרושו תחת אשר עשית לי היום.
ח) ומפני המלחמה הוא יותר מאשר המלחמה, לפי שהיתה אחת מפיותר אחזוקות
ומהיותר מקוחדות אשר נלחם כל ימיו.
ט) כי ינשרך לנום ממנו, והוא על דרך הכתוב ונשנעם דרכיהם ינוסו מפניך.
י) וגם הפסוק הזה פרשתו ודרשתו: על כן כל יפיח ראש, מנאל בדרך ישתה.

Digitized by Google

עַל־אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן
יָרִים רֹאשׁ:

קיא הַלְלוּיָהּ | אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לֵבָב בְּסוֹד
יְשָׁרִים וְעֵדָה: גְּדֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוּשִׁים
לְכָל־חֶפְצֵיהֶם: הוֹד וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ
עוֹמֶדֶת לָעַד: זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאֹתָיו חַנּוּן
וְרַחוּם יְהוָה: טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ: כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת לָהֶם
נַחֲלַת גּוֹיִם: מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט

1) ממנהגי הימים א' סי' ט"ו נראה שהוא סדר הכנות נדולות להעלאה הזאת, ונוהגי שר נם הימים רצי' כאשר למדתי בקהלתי שעקר הסידה היא נפש; 2) יהוע פוא מה שאמר במנהג ז"ל בתחלת מזמור כ"ה לענין עלוי הסידים המעשים על קדר ס' ג' וזה: שמותם בשר הם סידי מוסר. ומשר פן המסורה עליהם סיהיו שנורים נפי כל ישראל עשה נסדר הזה, למען הקל נו על הקהל הלמוד על פה והבחירה על לוח נשם לדעת לשם לזכרון על ישכחם עוד.

והנה נמפני מלאתי, שבחני המזמורים הללה יש פי שיש ניתרונה על שאר הסידים משר נעשו על הסדר הלזה: כאחד שכל האחרים הם מחוברים מה נאות לאחת מה ניותר, וכמו שהעיד נם המנהג ז"ל עליהם, 3) שנם פניהם ר"ל קי"ב וקי"ג הם על סננון אחד נאמרים קדיש מחוד, ומקוטרים יחד נאלילות נאות ונוחות ללמד על פה יותר מכל דעיהם; וע"כ למדתי שהמלך נאמנו חנים, כאחד נשנח את ה', וכאחד נשנח ידיעו, ויפילם ניש־ראל, למען ילמדו לותם על פה. וידעתם כלם ניום לקיחת האדון מניח מדום. כי נשם יפתח את סידי זמרותיו, כי נאים נם נאותים הם לענין הזה. 4) שאחר כן קר את הסלל המלרי שהר נשר למד עליו המנהג שנאמר נתקבלות עם, ונעניית קול זה לעומת זה; ויפה הוא מאוד לחנינה ושמחה נזאת; וכן יוסר עודנו נהיום נסידי חנכת נתי הכנסיות או מדרשות כידוע לכל נני עמי. 5) שמזמור קי"ט חנר דוד לזמר או להתפלל פסוק אחד ממנו נכל יום נעדים שהר נעדו נוסאי התפון, שהר רמזתי עליהם נהקדמתי לספר הזה: כי רצוי ונכון המזמור הלזה להפסק כל פסוק מחנדו. ולהאמר כל אחד נפני עצמו כאשר יעיד עליו כל דודו. ומני שנדדו עוד יותר מקומו. 6) פניד המעלות נאמרו נעלותו עם התפון מירושלים הנמוכים נשפלת הכר, אל עיר ניון שחנדרם לה מלאכו ע"י מעלות: כי כן נאמר נפיוהו (נחמיה י"ג ל"ז) ועל שער על מעלות עיר דויד במעלה לחומה: וע"כ נקראו שירי המעלות — וההללו והההודו (קל"ם וקל"ו) נאמרו ממנו נהסכימו את התפון נהשהל שהר הכין לו שם. וכאשר שאחר נם את הלנה נשירות יותר נשוחי אל מקומותיהם. וכאשר ע"כ הסוללות הללה המזמורים הנאים

קיא הללויה אודה ה' בכל לבב קיב

נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו: סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם
עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר: פְּדוּת ׀ שָׁלַח לְעַמּוֹ
צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ:
רֵאשִׁית חָכְמָה ׀ יִרְאַת יְהוָה שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־
עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד:

קיב הַלְלוּיָהּ ׀ אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְהוָה
בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד: גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ
דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ: הוֹן־וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ
עֹמֶדֶת לָעַד: זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן
וְרַחוּם וְצַדִּיק: טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל
דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: כִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוֹט לְזֵכֶר
עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק: מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא
נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיהוָה: סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִירָא
עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו: פִּזַּר ׀ נָתַן לָאֶבְיוֹנִים
צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד:
רָשָׁע יִרְאֶה ׀ וְכָעַס שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת
רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

קיג הַלְלוּיָהּ ׀ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־
שֵׁם יְהוָה: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־
עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם
יְהוָה: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם
כְּבוֹדוֹ: מִי כַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת:

קיב הללויה אשרי איש ירא את ה', לזה נדיכים ניחוד יותר ממה שנאמרו במזמור ז"ל, כי נוסף נדודם נמדרים. וכדעים ומחים נגמדים לפתוח בשירים הנאים

קיג הללויה הללו עבדי ה', מסר נו פתח ומרי תהלותיו ונקשו מניע עונד מדוס; והלך נו נסנגון מנה

Digitized by Google

הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי
מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי
עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי ׀ עֲקֶרֶת
הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

קיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם
לוֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל
מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן:
מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן:
מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב:
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

קטו לֹא לָנוּ ׀ יְהוָה לֹא־לָנוּ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן
כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ
הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל
אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם

קיד בצאת ישראל ממצרים, להזכיר פה הנסים שעשה ה' לעמו בעת שלחם ממלרים, וניזס מתן תורה שלו שלח לעמו ההרים רקדו כאלים וכו', וחלילו כלה מזמור

קטו לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד, בנסיעם והעלאם הזאת, כי לם תפרן נגו בם עתה. יאמרו הגויס: אלהיהם שלו היה נלילן לו עשו זאת! כי לקחו את נקמתם ממנו; וזהו הלטרפות המזמור הלזה, למעשה וחבינת היוס; וזהו שאמרו למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם שלו עשו להם את כל הכתוב הלזה: וחפילו למילה בעלמא היל חלול שמך, ולמה יאמרו כה? ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה. ונזכרו זאת עלו נדעיונותיו הפסחים והעוולים שנעלו, שלו היו נלילן, ומתלר לוחם עצביהם כסף וזהב — פה להם ולא ידברו — כמוהם יהיו עושיהם לן לתם ישראל בטח בה',

---

קיד כידוע שירושלים ולילן היו תמיד ערים מכוונים בעיני העמים הרחלוים, כלשה כנר לאנשה על זה במזמור ע"ד: ונודתי היו שם עלגים דגים בתחלה, טרם לקחם דוד תחת ירושלי.

וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף לָהֶם
וְלֹא יָרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא
יְהַלֵּכוּ לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם
כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה
עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה
עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְיָ בִּטְחוּ בַיהוָה
עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־
בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי
יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם
עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה
וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־
יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קטז אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹלִי
תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא
אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי
צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה
יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ
מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה דַּלוֹתִי וְלִי

וכו' ה' זכרנו ויסיף עמנו להכות את הגוים מסר לחננו והוא יברך, יברך עד סיון קן את בית ישראל וכו' ומ"כ פוסק את עלמו לדעתם ישראל מסר היו נדגליו ללות את אהרון ויאמר יסף ה' עליכם — ברוכים אתם — וכו' וכו' וסכם עזמדו כם היה הולך וקרב לירושלים — כי לפ"ך לא סר כל המזמורים האלה כלם נתקוט אחד, רק מזמן לזמן קטוע כמו כל דניעית או חלי שעה, ובאמר אמרתי למעלה בשירי לכו נרננה: וע"כ אני אומר שבראותו מרחוק את העיר מסר הוא למזמר לו התחיל את מזמור

קטז אהבתי כי ישמע ה' את קולי, ולא הקדים אסון לפני עת ומעלין הוא מתפעל חוכך כל דעת הגדות מסר אפפוהו מנעוריו לסוגרוס

יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמְנוּחָיְכִי כִּי־יְהוָה גָּמַל
עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־
הַדִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה
בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי
עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם
כֹּזֵב: מָה־אָשִׁיב לַיהוָה כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי:
כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי
לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יָקָר
בְּעֵינֵי יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְהוָה כִּי־
אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ
לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה
אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־
עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָם
הַלְלוּיָהּ:

קיז הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־
הָאֻמִּים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה
לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קיח הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: יֹאמְרוּ־
נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: יֹאמְרוּ־נָא

כי הגילו ממנו ועל זה אמר מה אשיב לה': נדרי אשלם — לך אזבח זבח תודה, נדרי לה' אשלם — בתוככי ירושלים כמובא בפלגא כי ניני בימי בקריב אליס עוד ונצולו למגדם העיר וזכר תפוצות ה' מצר עשה לו בלבדי לומה אמר מזמור

קיז הללו ה' וכל גוים, אפשר לפרש על ישראל עצמם, וכן כל האומים ובפשוטו נמשתי על זה כנר למעלה. ומ"כ אמר

קיח הודו לה' — ומן המצר קראתי יה, בלקחו את העיר ומלודת ניון; ובפלגא בקריב לפתח שער העיר אמר פתחו לי שערי צדק ובימי ירושלים בילדי; ומתוכם בשיגו בקול רנה זה השער לה' — ושוב עניה אודך וכו' וכו'

יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: מִן־הַמֵּצַר
קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְהוָה לִי לֹא
אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי
וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה
מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ
בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
אֲמִילָם: סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
אֲמִילָם: סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים
בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל
וַיהוָה עֲזָרָנִי: עֻזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה:
קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה
עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה
חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:
יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי
שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא־בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר
לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי
וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה
לְרֹאשׁ פִּנָּה: מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹאת הִיא
נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה
וְנִשְׂמְחָה בוֹ: אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא
יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא: בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה
בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה: אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ
אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֵלִי

על זה הפוסק עד סוף המזמור: — — ולפי שצדו כל הצירים הללם בשת ובעונש בזמת הוקבעו לקולות לשורקם בחגים ובמועדים, כאשר למדנו מרבותינו מוב כיום הזה — — וכאשר הללים דוד לסדר את כל הצירים הללו מנגן הללים מיד את מזמור

Digitized by Google

אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־
טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

קיט אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת
יְהוָה: אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדֹתָיו בְּכָל־לֵב יִדְרְשׁוּהוּ:
אַף לֹא־פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ: אַתָּה
צִוִּיתָה פִקֻּדֶיךָ לִשְׁמוֹר מְאֹד: אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכַי
לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ: אָז לֹא־אֵבוֹשׁ בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־
מִצְוֹתֶיךָ: אוֹדְךָ בְיֹשֶׁר לֵבָב בְּלָמְדִי מִשְׁפְּטֵי
צִדְקֶךָ: אֶת־חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־
מְאֹד: בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אֶת־אָרְחוֹ לִשְׁמֹר
כִּדְבָרֶךָ: בְּכָל־לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ אַל־תַּשְׁגֵּנִי
מִמִּצְוֹתֶיךָ: בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא
אֶחֱטָא־לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ:
בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־פִיךָ: בְּדֶרֶךְ
עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל־הוֹן: בְּפִקּוּדֶיךָ
אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אׇרְחֹתֶיךָ: בְּחֻקֹּתֶיךָ
אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶךָ: גְּמֹל עַל־עַבְדְּךָ
אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה דְבָרֶךָ: גַּל־עֵינַי וְאַבִּיטָה
נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ: גֵּר אָנֹכִי בָאָרֶץ אַל־
תַּסְתֵּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ: גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה
אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל־עֵת: גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים
הַשֹּׁגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ: גַּל מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוּז כִּי

קיט אשרי תמימי דרך, מפני מה לא אמר אשרי הצדיקים כפלגה, על כרחך מפני שמדתי למעלה, כי טוב ויפה כוח לשרת בקודש היום הטוב. כי מפני מעלה, מזכר למה מהשמות מפני תורתנו הקדושה ומלותיה יכנו בלשון ערב עבדך שכוח לשון תפלה מפני התפלל דוד על עלמו; [illegible] מעלת גו לקלת רעים, שנעשה נכונה על הענין סלגה כוח,

עֵדְוֹתֶיךָ נָצָרְתִּי׃ גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִדְבָּרוּ
עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׃ גַּם־עֵדְוֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי
אַנְשֵׁי עֲצָתִי׃ דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִדְבָרֶךָ׃
דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ דֶּרֶךְ־
פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ׃ דָּלְפָה
נַפְשִׁי מִתּוּגָה קַיְּמֵנִי כִדְבָרֶךָ׃ דֶּרֶךְ־שֶׁקֶר הָסֵר
מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי׃ דֶּרֶךְ אֱמוּנָה בָּחָרְתִּי
מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי׃ דָּבַקְתִּי בְעֵדְוֹתֶיךָ יְהוָה אַל־
תְּבִישֵׁנִי׃ דֶּרֶךְ־מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב
לִבִּי׃ הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה עֵקֶב׃
הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹרָתֶךָ וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב׃
הַדְרִיכֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי־בוֹ חָפָצְתִּי׃ הַט־
לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל־בָּצַע׃ הַעֲבֵר עֵינַי
מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ חַיֵּנִי׃ הָקֵם לְעַבְדְּךָ
אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר לְיִרְאָתֶךָ׃ הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר
יָגֹרְתִּי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים׃ הִנֵּה תָּאַבְתִּי
לְפִקּוּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃ וִיבֹאֻנִי חַסְדֶּךָ יְהוָה
תְּשׁוּעָתְךָ כְּאִמְרָתֶךָ׃ וְאֶעֱנֶה חֹרְפִי דָבָר כִּי־
בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃ וְאַל־תַּצֵּל מִפִּי דְבַר־אֱמֶת
עַד־מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחָלְתִּי׃ וְאֶשְׁמְרָה
תוֹרָתְךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְאֶתְהַלְּכָה
בָרְחָבָה כִּי פִקֻּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃ וַאֲדַבְּרָה בְעֵדְוֹתֶיךָ

סנהדרי היתים (ע' ט"ו י"ב) נאמר כי למבראשונה לא אתם סנהדרים סלוים — פרץ האלהים בנו, כי לא דרשנוהו כמשפט: אסר ממנו מוכח שרוב לאם את סנהדתו אסר שנג בם בפעם הלאמון, והיא להעלות את האדון בעולה ולא ע"י סנהדרים בכתב בכתוב בתורה: והנה סדבם פסוקים, ונפקד מן סלאמונים, וכן דניס מהלאמונים ממזמור סלזה מוריס נדמז על סענגם

Digitized by Google

נְגֶד מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ: וְאֶשְׁתַּעֲשַׁע בְּמִצְוֹתֶיךָ
אֲשֶׁר אָהָבְתִּי: וְאֶשָּׂא כַפַּי אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר
אָהַבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְחֻקֶּיךָ: זְכָר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ
עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי: זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי
אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי: זֵדִים הֱלִיצֻנִי עַד מְאֹד
מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי: זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ
מֵעוֹלָם יְהוָה וָאֶתְנֶחָם: זַלְעָפָה אֲחָזַתְנִי
מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תוֹרָתֶךָ: זְמִירוֹת הָיוּ־לִי
חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי: זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה
וָאֶשְׁמְרָה תוֹרָתֶךָ: זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ
נָצָרְתִּי: חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר דְּבָרֶיךָ:
חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְּכָל־לֵב חָנֵּנִי כְּאִמְרָתֶךָ: חִשַּׁבְתִּי
דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל־עֵדֹתֶיךָ: חַשְׁתִּי וְלֹא
הִתְמַהְמָהְתִּי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ: חֶבְלֵי רְשָׁעִים
עִוְּדֻנִי תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי: חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: חָבֵר אָנִי
לְכָל־אֲשֶׁר יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פִקּוּדֶיךָ: חַסְדְּךָ יְיָ
מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי: טוֹב עָשִׂיתָ עִם־
עַבְדְּךָ יְהוָה כִּדְבָרֶיךָ: טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי
כִּי בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי: טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג
וְעַתָּה אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי: טוֹב־אַתָּה וּמֵטִיב
לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: טָפְלוּ עָלַי שֶׁקֶר זֵדִים אֲנִי בְכָל־

סומת: כמו אשרי תמימי דרך — נצרי עדתיו בכל עת. אתה צויתה פקודיך לשמור מאד. אחלי — אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך — אל תשגני — בלבי צפנתי כפעם סומת וכן רבים — ופסוק שלום רב לאהבי תורתך כמוהו לעתים עתם ואין למו מכשול — שמרה נפשי עתם — שמרתי פקודיך כפעם סומת וע"כ תקרב רנתי — תבוא תחנתי.

Digitized by Google

לֵב וְאֹצַר פְּקוּדֶיךָ׃ טְפֹשׁ כַּחֵלֶב לִבָּם אֲנִי
תוֹרָתְךָ שִׁעֲשָׁעְתִּי׃ טוֹב־לִי כִּי־עֻנֵּיתִי לְמַעַן
אֶלְמַד חֻקֶּיךָ׃ טוֹב־לִי תוֹרַת־פִּיךָ מֵאַלְפֵי
זָהָב וָכָסֶף׃ יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי
וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ׃ יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ
כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי־צֶדֶק
מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי׃ יְהִי־נָא חַסְדְּךָ
לְנַחֲמֻנִי כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ׃ יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ
וְאֶחְיֶה כִּי־תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃ יֵבֹשׁוּ זֵדִים כִּי־
שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי אֲנִי אָשִׂיחַ בְּפִקֻּדֶיךָ׃ יָשׁוּבוּ לִי
יְרֵאֶיךָ וְיֹדְעוּ עֵדֹתֶיךָ׃ יְהִי־לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ
לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃ כָּלְתָה לִתְשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי
לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר
מָתַי תְּנַחֲמֵנִי׃ כִּי־הָיִיתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר חֻקֶּיךָ
לֹא שָׁכָחְתִּי׃ כַּמָּה־יְמֵי־עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה
בְרֹדְפַי מִשְׁפָּט׃ כָּרוּ־לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר
לֹא כְתוֹרָתֶךָ׃ כָּל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר
רְדָפוּנִי עָזְרֵנִי׃ כִּמְעַט כִּלּוּנִי בָאָרֶץ וַאֲנִי לֹא־
עָזַבְתִּי פִקֻּדֶיךָ׃ כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת
פִּיךָ׃ לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם׃ לְדֹר
וָדֹר אֱמוּנָתֶךָ כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד׃ לְמִשְׁפָּטֶיךָ
עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃ לוּלֵי תוֹרָתְךָ

ויורעי ק׳

תבענה שפתי כלן מלילות של שמחה וגיל, על דבר מסר הגילוים, בשלום עד כה, לך נכל זאת חוזר ומזכיר את שבחו מחדש המזמור נאמרו תשעה לשמנה כשה אבד לך עתה בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי כמו בפסוק — ומספר שרוד חסד וכלכל את דבריו נמשפט המדיקה, לחתום בעומק

שַׁעְשָׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי: לְעוֹלָם לֹא
אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי־בָם חִיִּיתָנִי: לְךָ־אֲנִי
הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי: לִי קִוּוּ רְשָׁעִים
לְאַבְּדֵנִי עֵדֹתֶיךָ אֶתְבּוֹנָן: לְכָל־תִּכְלָה רָאִיתִי
קֵץ רְחָבָה מִצְוָתְךָ מְאֹד: מָה־אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ
כָּל־הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי: מֵאֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי
מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי: מִכָּל־מְלַמְּדַי
הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי: מִזְּקֵנִים
אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי: מִכָּל אֹרַח רָע
כָּלֵאתִי רַגְלָי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבָרֶךָ: מִמִּשְׁפָּטֶיךָ
לֹא־סָרְתִּי כִּי־אַתָּה הוֹרֵתָנִי: מַה־נִּמְלְצוּ
לְחִכִּי אִמְרָתֶךָ מִדְּבַשׁ לְפִי: מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן
עַל־כֵּן שָׂנֵאתִי | כָּל־אֹרַח שָׁקֶר: נֵר־לְרַגְלִי
דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה
לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: נַעֲנֵיתִי עַד־מְאֹד יְיָ
חַיֵּנִי כִדְבָרֶךָ: נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְהוָה
וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי: נַפְשִׁי בְכַפִּי תָמִיד וְתוֹרָתְךָ
לֹא שָׁכָחְתִּי: נָתְנוּ רְשָׁעִים פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ
לֹא תָעִיתִי: נָחַלְתִּי עֵדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שְׂשׂוֹן
לִבִּי הֵמָּה: נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶּיךָ לְעוֹלָם
עֵקֶב: סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי: סִתְרִי
וּמָגִנִּי אָתָּה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי: סוּרוּ מִמֶּנִּי

אם הכלנו הנמתרים למעלה יחד מכונים ג) בשעה לבערי ירושלים, ט
אם פח ויכפ לפי דעתי, או זבח זבחים. כי בזמן היתד הבמות היה; ומח"כ
אבל דרך המעלות שמתרתי לעיל ניון הלוך וטפף ומכוכך בכל עוז לפני מדון

ולו שכך עוד בם תחריס, תאותם תשר כנר נתפסו בתחבולות החתרות.

מְרֵעִים וְאֶצְרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי׃ סָמְכֵנִי כְאִמְרָתֶךָ
וְאֶחְיֶה וְאַל־תְּבִישֵׁנִי מִשִּׂבְרִי׃ סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה
וְאֶשְׁעָה־בְחֻקֶּיךָ תָמִיד׃ סָלִיתָ כָּל־שׁוֹגִים
מֵחֻקֶּיךָ כִּי־שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם׃ סִיגִים הִשְׁבַּתָּ
כָּל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ לָכֵן אָהַבְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ׃ סָמַר
מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי׃ עָשִׂיתִי
מִשְׁפָּט וָצֶדֶק בַּל־תַּנִּיחֵנִי לְעֹשְׁקָי׃ עֲרֹב עַבְדְּךָ
לְטוֹב אַל־יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃ עֵינַי כָּלוּ לִישׁוּעָתֶךָ
וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃ עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ כְחַסְדֶּךָ
וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃ עַבְדְּךָ־אָנִי הֲבִינֵנִי וְאֵדְעָה
עֵדֹתֶיךָ׃ עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ׃
עַל־כֵּן אָהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ מִזָּהָב וּמִפָּז׃ עַל־כֵּן
כָּל־פִּקּוּדֵי כל יִשָּׁרְתִּי כָּל־אֹרַח שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי׃
פְּלָאוֹת עֵדְוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נְצָרָתַם נַפְשִׁי׃
פֵּתַח־דְּבָרֶיךָ יָאִיר מֵבִין פְּתָיִים׃ פִּי פָעַרְתִּי
וָאֶשְׁאָפָה כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יָאָבְתִּי׃ פְּנֵה־אֵלַי
וְחָנֵּנִי כְּמִשְׁפָּט לְאֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃ פְּעָמַי הָכֵן
בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל־תַּשְׁלֶט בִּי כָל־אָוֶן׃ פְּדֵנִי מֵעֹשֶׁק
אָדָם וְאֶשְׁמְרָה פִקּוּדֶיךָ׃ פָּנֶיךָ הָאֵר בְּעַבְדֶּךָ
וְלַמְּדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ׃ פַּלְגֵי־מַיִם יָרְדוּ עֵינָי עַל
לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ׃ צַדִּיק אַתָּה יְהוָה וְיָשָׁר
מִשְׁפָּטֶיךָ׃ צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד׃
צְמָתַתְנִי קִנְאָתִי כִּי־שָׁכְחוּ דְבָרֶיךָ צָרָי׃ צְרוּפָה

פ׳ נסורגן מת שירי המעלות פסר כגין להשעלמה הזמת והפסנן הרש
הוש מזמור

אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ אֲהֵבָהּ: צָעִיר אָנֹכִי
וְנִבְזֶה פִּקּוּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי: צִדְקָתְךָ צֶדֶק
לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: צַר־וּמָצוֹק מְצָאוּנִי
מִצְוֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי: צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי
וְאֶחְיֶה: קָרָאתִי בְכָל־לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֻקֶּיךָ
אֶצֹּרָה: קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדֹתֶיךָ:
קִדַּמְתִּי בַנֶּשֶׁף וָאֲשַׁוֵּעָה לִדְבָרֶיךָ יִחָלְתִּי: קִדְּמוּ
עֵינַי אַשְׁמֻרוֹת לָשִׂיחַ בְּאִמְרָתֶךָ: קוֹלִי שִׁמְעָה
כְחַסְדֶּךָ יְיָ כְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי: קָרְבוּ רֹדְפֵי זִמָּה
מִתּוֹרָתְךָ רָחָקוּ: קָרוֹב אַתָּה יְהוָה וְכָל־
מִצְוֹתֶיךָ אֱמֶת: קֶדֶם יָדַעְתִּי מֵעֵדֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם
יְסַדְתָּם: רְאֵה־עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי כִּי־תוֹרָתְךָ לֹא
שָׁכָחְתִּי: רִיבָה רִיבִי וּגְאָלֵנִי לְאִמְרָתְךָ חַיֵּנִי:
רָחוֹק מֵרְשָׁעִים יְשׁוּעָה כִּי־חֻקֶּיךָ לֹא דָרָשׁוּ:
רַחֲמֶיךָ רַבִּים יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חַיֵּנִי: רַבִּים
רֹדְפַי וְצָרָי מֵעֵדוֹתֶיךָ לֹא נָטִיתִי: רָאִיתִי
בֹגְדִים וָאֶתְקוֹטָטָה אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמָרוּ:
רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אָהָבְתִּי יְהוָה כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי:
רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט
צִדְקֶךָ: שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרֶיךָ פָּחַד
לִבִּי: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל
רָב: שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי:
שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: שָׁלוֹם
רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: שִׂבַּרְתִּי

לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי׃ שָׁמְרָה
נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ וָאֹהֲבֵם מְאֹד׃ שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ
וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃ תִּקְרַב רִנָּתִי
לְפָנֶיךָ יְהוָה כִּדְבָרְךָ הֲבִינֵנִי׃ תָּבוֹא תְחִנָּתִי
לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתֶךָ הַצִּילֵנִי׃ תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי
תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ
כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק׃ תְּהִי־יָדְךָ לְעָזְרֵנִי כִּי
פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃ תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה
וְתוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃ תִּחְיֶה־נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ
וּמִשְׁפָּטֶיךָ יַעְזְרֻנִי׃ תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ
עַבְדֶּךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃

קכ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה בַּצָּרָתָה לִי
קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי׃ יְהוָה הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת־
שֶׁקֶר מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה׃ מַה־יִּתֶּן לְךָ וּמַה־יֹּסִיף
לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה׃ חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי
רְתָמִים׃ אוֹיָה־לִּי כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי
עִם־אָהֳלֵי קֵדָר׃ רַבַּת שָׁכְנָה לָּהּ נַפְשִׁי עִם
שׂוֹנֵא שָׁלוֹם׃ אֲנִי שָׁלוֹם וְכִי־אֲדַבֵּר הֵמָּה
לַמִּלְחָמָה׃

קכא שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים

קכ אל ה' בצרתה לי — מצר צו נאך המלך החסיד להתפיל, נעצור שפוך נפשו גם פה לפני ה' נהולאך והלל על כמה מעלות טובות מצר לו עליו; מיום היותו נאנך הספל והמסוכן קודם זמנו לכלל המלוכה, כי תמיד היה מוטף ומולך מלרות ונפרע בימי דולג דוגר קקריס, ועך חמם 67. זאלין מחונר יפה

קכא אשא עיני אל ההרים. הר ניון וכל המוריה הסמוך לו, וקדש

ס) וחסבר שחנך המזמור הזה כנר נעת נדותיו, וחזר לאחיו עתה לסוקם לה' על הטובות אשר נמל עליו וע"כ אמר בצרתה לי קראתי לזעקה, ומה קראתי ענילם נפשי וכו'.

מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי: עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ: אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם
שֹׁמְרֶךָ: הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר
יִשְׂרָאֵל: יְהוָה שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד
יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה:
יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ:
יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם:

קכב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים
לִי בֵּית יְהוָה נֵלֵךְ: עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ
יְרוּשָׁלָ͏ִם: יְרוּשָׁלַ͏ִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ
יַחְדָּו: שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת
לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ: כִּי שָׁמָּה וְיָשְׁבוּ

עתה עליכם; מאין יבוא עזרי העליכם עתה? לא כן! עזרי מעם ה' —
ואחרי כן פנה פניו אל העם ויענכם — כאשר עזו מעשה ואהבתן
המצות — ויאמר ה' אשר הוא עזרי אל יתן למוט רגלך וכו' וכו': ומה
טוב למידתו עם מזמור

קכב שמחתי באומרים לי — ובפרט ע"פ דג"ל המוזיק נדמה דגד נמה
עך מאוד, להתחיל בקול נמוך ומדודה (מזמור ק"כ) ואח"כ ביותר בגוה
(מזמור קכ"ג) שהוא שיר תהלה ובתכה: ולעצור ממנו לקול יותר רם ומנעלה
שמחתי: וכזה תמצא בכל הט"ו ש"המ המלא בכל שלשה ושלשה יחד: ג)
ופירוש המזמור כן הוא שמחתי תמיד כשאמרו לי בית ה' נלך ואת גם עתה
אשר עומדות היו רגלנו בשעריך ירושלים! ירושלים הבנויה עתה כעיר
ליון שחוברה לה יחדיו ע"י החומות אשר בתכ (תהלים ק"כ) ועתיק ב) שבטי יה — להודות לה'
ששם נליון עלו עבר בתקום הוא ועתיק ב) שבטי יה — להודות לה'
על החסדים אשר עשה עמהם: כי שמה ישבו כתו יושבים כסאות למשפט
כסנהדרין — וא"כ שאלו שלום ירושלים — יהי שלום בחילך, וכל תנו

ח) ויתכן שהיו שם מתקום לתקום, סוכות ושערי תשועה (טריומפל־בתגען) כתאר
יעבו גם היום ניום הגתן כתר תלכות נדתם התלך; להנסם גם תעט תטירה העליה.
ב) גם תאשר לשרש שחושר, כי עתה תשכן ה ח ר ו ן וכסא התלכות יחדיו: וכן נוכל לשרש:
ג) תשם עלו תקדשים, כשטושו נלטון עבר; שכבר עלו שם פעמים ושלש להודות לה' על
ד) התשועות אשר עשה להם נעתק תרשלים ננוחי השלשתים כי שתה יעני כשחות
לאשפ, תעת הכון דוד גם כסא תלכותו; ונראין זה תין כאן שום תוחים ושעתם
לאחר המזמור הזה עד תחריבת יתי שנית חף כי יהוא שוח — שדרך תלוכות השילוחות,
וגם הכריות בכל התנ"ך שוח לשבך זתני הפועלים: וא"כ נשלם העדות, וכלילה הר תו"ת.

Digitized by Google

כְּסָאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד: שַׁאֲלוּ
שְׁלוֹם יְרוּשָׁלִַם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: יְהִי־שָׁלוֹם
בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי
אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ
אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ:

קכג שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינָי
הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם: הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד
אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן
עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ: חָנֵּנוּ יְיָ
חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ
נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לְגַאֲיוֹנִים:

קכד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם
עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם
בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל

לנאי יונים ק׳

ותהי כמכזן סילה ונצעון: שלוה בארמנותיך, לדמוני המלוכם והמשפע לסד לממד. לכיען אחי ג״י למען בית ה׳ אלהינו לסד לנחנו מחנכים עתה. — נס״ כי לסל קדלו, נודלי נכין מפולד כיס — אבקשה טוב הזה לך ולא נעדי ונגללי. — ומעתה חזר לדלס סדר הסכי ד״ל ג׳ ש״הם ומתחיל במזמור

קכג אליך נשאתי, נס הוא נקול נמוך ותחנונים, נהזכידו הלדות לסד עבדו עליו, ועל כל ישדאל נכלל וע״כ לממד אליך נשאתי לכי לנד, והנה כעיני עבדים עיכי כלכו אל ה׳ עד שיחננו: כי רב שבענו בוז עד עתה. רבת שבעה לה נפשנו הלהג הפלשתים חשאננים נלמנותיכם ולעגו מותנו על נלות לדון ה׳, נעוד סכס סקטים על סמריכם, נצית עלינכם לשבח נס. ואל המזמור הלזה יזונד נזנד טוב

קכד לולי ה׳ שהיה לנו, לסד לממדו דוד על מעשה נלית הפלשתי: כי נודע נישדאל, שכאשר שב דוד מהכות את הפלשתי הזה (שמואל ב׳ י״ח ז׳) ילמו הכתים לשיר הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו: ונודלי שנשלדה השידה הדיתה שנודם נפי העם, ושדו לומתה לפעמים, ונפדע לחד המלכת דוד מכל ישדאל, לכנודו ולכנדנו: וע״כ דלה המלך החסיד הלזה, להתדחק מעלמו כל כעוד, ולתנו לה׳ לנד, כי הוא נעוד המלחמה וחהו לממדו פה, תחב לשד דמז על לבב הפלשתים אעת שליטתם על ישדאל נמזמור הקדוש: לולי ה׳

נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עֵבֶר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים:
בָּרוּךְ יְיָ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ
כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר
וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם
וָאָרֶץ:

קכה שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיְיָ כְּהַר־צִיּוֹן
לֹא־יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב
לָהּ וַיְיָ סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: כִּי
לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרָל הַצַּדִּיקִים
לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם:
הֵטִיבָה יְיָ לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם:

שהיה לנו למדוכת המלוקות יאמר נא ישראל מעתה ולהבא, לולא ה' שהיה לנו ולא נגזרתי כמעט למדתם הכה שמול וכו' בקום עלינו אדם נלית אוי חיים בלענו, כי הוא לא דלה לערוך מערכה לקדמת מערכה, דק חיים דלה לבלענו, כידוע מחרפותיו (שמואל ב' י"ח י"ט) בחרות לף הפלשתים וע"כ למר אפם בנו. אזי מם הלילה המים ומם הלדות שטפונו — לך ברוך ה' שלא נתננו — כי נפשנו נמלטה מפח נלית הכמעל לפח יוקשים המוזד מהיוקשים והלידים למעל לימם עומים, כ"ל נוטחים על הפח שלהם: לפל הפח הזה נשבר, ואנחנו הלנו נמלטנו, כי עזרנו בשם ה' עש"ו ומם נעשה פח המלילה הזאת למעל היתה נפי דוד נאותו המעשה עלמו, נהכתו מת נן הדפה הלזה (שמואל ב' י"ז מ"ב). וגם לאלה יהונר נקול יותר דס שיר המעלות

קכה הבטחים בה', למעל לין לריך סוס פירוש, כי שיר נטחון והתלהנות הוא ליסרמל, לסמוך על יסועת ה' שיבן תמיד עליהם, כמו שהבין עליהם נעת הדיל, ופיהם עלמו מל כל העם, וקרא לותם עם הבטחים בה'! כהר ציון הזה למעל לא ימוט ולמעל לעולם ישב מם המלון ותבנן ה' לדונגו: כירושלים ב) למעל הרים סביב לה כן ה' סביב לעמו מו"ע: לא ינוח עוד שבט הרשע על גורל נחלת הלדיקים וזה למען למעל לא ילוח נניו לחליו 3) לא ישלחו הלדיקים בעולתה ידיהם: ועתה הטיבה נא ה' לטובים ומסיים גם פה נגדכה כמו למעלה.

ומה נאה זכידת המזמור הנה מל ענין הדיר הלזה: כי הנה נחולים

ב) וכ"ל מוסכת עלמם ותחרת עתם, וחלילים דומם למלילת וכבכל ניש יוסף. סה"ל כמו שהכבכל הוא על חיש כן ירוחי יסוף. ובאחר למלילות חלם מהיותו עתם בשניהם ליון וירושלים, ונתעורר מזה לביר המעלות הלזה.
3) גם למעל בפרמו, שה' יעשה זאת לרמען לא יקנאו הלדיקים בהלחת הרשעים, וישלחו גם הם בעולתם ידיהם.

Digitized by Google

וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְיָ אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

קכו שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְיָ אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה: אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה: הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים: שׁוּבָה יְיָ אֶת־שְׁבוּתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב: הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ: הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ־הַזָּרַע בֹּא־יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו:

שביתנו ק׳

בשירי המעלות מעלה היו הולכים וקדנים לרגם הסר, ולפ[illegible]ן; ועלה נדעיונו הפרלה לסר פרן ס׳ נעזס נסהעלאה הלסטונס; ומין התערנה מז סמחתו, ע״כ נסתו לנו להזכירה עתה נרמז. ולהעתיד לה׳ למעלות נפעם הזאת את תלות לנו ומצוקתנו: לסגיעה נצלוס ודנס על מקוס חפלס; ומזאת הסבה מתחיל הסדר הנליסי מעלה שיר המעלות נמזמור

קכו בשוב ה׳ שיבת ציון (ב) נהעלאה לעתונה היינו כחולמים החולם ואינו יודע ומשתה והקיץ, ורקה נפינו כי אז ג) ימלא שחוק פינו אז תחנינו נלנונו יאמרו בגוים הגדיל ה׳ לעשות עם אלה להניע לתונס למקוס קנוע וחזק ב) ונאמת הגדיל ה׳ לעשות עמנו! היינו שמחים על. נתערנה -סמחתנו — — ונכתן עסה הפסק גדול, (פויע) נגנון הסיד, ויללת כלי-זמר, לרמז על זה — מה שהוא קל למציני המוזיק. לך לחדי כן, שכף כנורו לקול תפלה ולנה והתחיל נילאה ודעדה: ועתה שובה ה׳, את שבותנו ד) כאפיקים הסולנים נמדונה, בנגב מקוס זריעת הסלנים ה) יכהזורעים בדמעה, וברנה יקצורו: והכהלוך ילך ובכא, נשא משך הזרע בן יעולע זדעו ובוא יבוא ברנה נושא אלומותיו. כן תניאנו ס׳ תלניהו נפעם

ס) ורחק נל סחמר סיעת ניהן ולח חמר סיעת יסרחל: ועל תלת סיעת כנר הנאתי. סחיתי ב״ל תמיד סנות כללי: ונעתה סם סר״ל חזרת העם חסר יתח תניון להעלות סחם חרון ס׳. כי יהיע סוח סחכל הסנעים נחו׳ סחה לחונע סחת זוס (ד״ס ס״ונ׳)

ע) כתו לח יסיר מסם לח ידנר יסוסף סחפרסים חותם, חן עלם נדעתם ומחנאתם לעשות הדנר הסוח: וח״כ לנון ענר סוח.

נ) חסר חמר עליו ירחיס (חיכה ל׳ ו׳ע) לח סחמינו מלני חרן וכו׳ — כי יעוח לר ורחוע נשערי ירוסלים.

ד) ותן עינין על הקרי וכתינ — חסר כנר חמרתי עליו, סרוח תמיד נצונס מרונס מכוסה חותו החוסן; — והוח כאלו רלס המסורר החלני הלסה לרמז נו חת סנרותנו סזאת — לך נדרוש הדנר רלס נחתת לרמז נס על סיעת ישרחל כלו מלרן סנייס; וכחנר עני שערתי על הכוסס סמכוסלת סזאת נמזמורי חסף.

ה) ונס הכ״ף סזאת מוסנת עלמה וחחרת עמה: וחין כחן טוני ועין להנלחת [illegible] [illegible] ק׳ תנלה ותחנה לנלוס נצלוס דנכס: ועל כן, חין תרנס לקוסיות סחנכס [illegible]

קכז שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם־יְיָ | לֹא־
יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ אִם־יְיָ לֹא־
יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא | שָׁקַד שׁוֹמֵר: שָׁוְא לָכֶם
מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי־שֶׁבֶת אוֹכְלֵי לֶחֶם
הָעֲצֵבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא: הִנֵּה נַחֲלַת
יְיָ בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן: כְּחִצִּים בְּיַד־גִּבּוֹר
כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא
אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא־יֵבֹשׁוּ כִּי־יְדַבְּרוּ אֶת־
אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר:

קכח שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְיָ הַהֹלֵךְ
בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב
לָךְ: [redacted]ֵתֶךָ | כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ
בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה
כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן

הזאת נצלוס על המקום אשר הכיזותי לך לחר אשר נכינו נציצ הרשזוכה. ונדנדנו כן, קדש עיך לעיר דוך ושוב[redacted]ט ויכנס נתוכה וע"כ יפה תצך על המזמור הלזה שיר המעלות ל).

קכז אם ה' לא יבנה בית ולנוכו לומר, על נעטח על חזקת העיר ומגדליה כי אם ה' לא יבנה בית, שוא עמלו בוניו בו, ואם ה' לא ישמור עיר, שוא, שקד שומר! שוא וכו' נלא תועלת שמירתכם. כי אם ה' לא יסמוך לא תועיל שמירתכם, ואם הוא סומכה, על מה שמירה לחרת? כי כן נעתו: כמו כן דרנת נעתו דנרת: כן נעתו יתן לידידו הנוטח כו שנא וכדרך נצלוס מצנים ואיתן — ולמופת על זה למד כן הנה נחלת ה' פרי חבטן כי נולמי לא תועיל נזה סוס יביעה וחרילות מנני המלחמה וכו' וכו' וכפיוס המגאר ז"ל. ולפי שנמזמור הזה מנצח מלוך את המים אשר לו נניס הרנה, ומני נעוריס. הנר אליו הס"ת שנא, לנחס ולשמח נס את העקר והעקרים הסולכים עדירי ויאמר.

קכח אשרי ירא ה'. נכנך מאשרי הנגר אשר למד למעלה, לומר על תעלנו, ועל תלמדנו כאיזה מיני עץ יבש וכו' כי אשרי כל ירא ה' ואליו יסוע כי עוד יסוע נציצ: וממציל נסותיהן נכפן נטוע נציח, אשר לא יעשה פרי

ל) ואולי שאחר בתחלת המזמור ל"ל מה אשר נולד זמן מה אחר שנעשה הלנה, אלו שהיתה לפרזיי זה; כי בתחלה אחזנו דוד על החנוך הלזה, ואח"כ יעד המזמור לשלמה בנו, להיות לו לזכרון, בעת נטותו את ציח הפחירה, לנטוח עם ולהשליך עליו יהבו, ואל ינטח על חריצותו, ועל רבוי בניו נו.

Digitized by Google

וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־
בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

קכט שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרַי
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל: רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרָי גַּם
לֹא־יָכְלוּ לִי: עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים הֶאֱרִיכוּ
לְמַעֲנוֹתָם: יְהוָה צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים:
יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן: יִהְיוּ כַּחֲצִיר
גַּגּוֹת שֶׁקַּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ: שֶׁלֹּא מִלֵּא כַפּוֹ
קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר: וְלֹא אָמְרוּ הָעֹבְרִים
בִּרְכַּת־יְהוָה אֲלֵיכֶם בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם־יְהוָה:

קל שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ
יְהוָה: אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם־עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר־
יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי־עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן
תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְהוָה קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ

למעניחם ק'

מך טיולים זמורה ממנו למען דרך חוד מחד (וכפי' הרד"ק ז"ל. כן תנינ
עת אשחך: ובניך יהיו כשתילי זיתים הממהרים ומוליטים זרע לג: ונזה
נשלמה חלוקה מחדת מג' ש"המ וחוזר ומתחיל נקול כמוך כמזר נא לשערי ניון.

קכט רבת צרדוני מנעודי. יאמר נא ישראל גם בשלותם, ולל יסנחו
כל התלאות מזר עברו עליהם עד עתה רבת צרדוני מנעודי, כפל הדבוד
להחזיק הענין, ולהלהיב נפשותם להלל לה' על דוב הללחתם מזר הם
בה עתה. גם וחוא כמו גם אתנה הרגתי שהוא כמו אך. לא יכלו לי: על
גבי וכו' אמל ה' צדיק קצץ: ומעתה ישבו — יהיו — ולא אמרו העוברים
אל הדשעים המלה אזר המשיל לקוללים ברכת ה' אליכם: וברכנו אתכם
בשם ה': כאזר יאמר לכם כי לפ"ך נאותו הדבע, ואלי שהייה עמו הכהניס
ובעם אזר יבאו בשעד נגד הבאים אזר אמרו ברכת ה' עליכם; ברכנו אתכם
בשם ה'. ונעודו בשעד ובניהם הכד אמד על אותו ענין עצמו מזמור הבא,
למען קוות את עמו אין ומה ילא ה' אותם. וחזו

קל ממעמקים קראתיך ה', לשעבד ומה היתה קריאתי ה' שמעה בקולי!
וכו' וכו' והוא ענכי כאזר עיניכם דואות כי קויתי אל ה' וע"כ יחל ישראל
אל ה' נכל עת נדה ולוקה כי עם ה' החסד, והרבה עמו הפדות, והוא

הוֹחַלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר
שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי־
עִם־יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת: וְהוּא
יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו:

קלא שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְהוָה לֹא־גָבַהּ
לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינָי וְלֹא־הִלַּכְתִּי | בִּגְדֹלוֹת
וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי: אִם־לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי
נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי: יַחֵל
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

קלב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר־יְהוָה לְדָוִד אֵת
כָּל־עֻנּוֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר
יַעֲקֹב: אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם־אֶעֱלֶה
עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם־אֶתֵּן שְׁנָת לְעֵינָי
לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה
מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ
בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי־יָעַר: נָבוֹאָה
לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו: קוּמָה
יְהוָה לְמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ

לו הפדות מהגלות יפדה את ישראל גם מכל שגיותיו, ומה נעמה שנוי המליצה שנמת בתוך כדי דבור ומשמעות הפדות בכל שלר המקומות, כי עתה היו מפזיס, ולא היו לריכים פדיה מעויניס מיאו. ולמען לא יתמיה ישראל שהוא מתנאה עליהס, לו שצא להזכיל עוותיהס צעת שמחה כזאת, הסוה עגמו עליהס, וחצר למזמור הלזה את

קלא ה' לא גבה לבי, ככל המחשיס אשר עשית לי. ולא הלכתי על נפלאות אך עזבני אתך כגמול עלי אמו — וכאמרו: ס אתה נוחי מנגן — וכו' — וע"כ יחל ישראל אל ה' מעו"ע: כי טובת שאוס ישמע ה', ככל דוד וזוכ.

קלב וזנח, כאשר גם אל המקוס אשר סכין לארון ה', התחיל המזמור הצא, וסוף תחלת מנוחה סאחדוכס מג' ג' ש"ה על הפופן אשר אמרתי זכור ה' לדוד וגם כי עיקר סכנין היה צאר המוציס אין זה התנגדות לדברי.

Digitized by Google

יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד
עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: נִשְׁבַּע יְהוָה
לְדָוִד אֱמֶת לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנְךָ
אָשִׁית לְכִסֵּא־לָךְ: אִם יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ וּבְרִיתִי
וְעֵדֻתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם גַּם־בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד יֵשְׁבוּ
לְכִסֵּא־לָךְ: כִּי־בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב
לוֹ: זֹאת־מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ
צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ לָחֶם:
וְכֹהֲנֶיהָ אַלְבִּישׁ יֶשַׁע וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ:
שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי:
אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרִי

קלג שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה־טּוֹב
וּמַה־נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם־יָחַד: כַּשֶּׁמֶן

ס) ואין לתמוה על שלמה שהוא "זכור ה' לדוד", וכן להלחם" בענין דוד עבדך; כי כן הוא בכתב של עזרא: כי גם שמואל (ח' י"ג י"ח) גם קהלת (ג' י"ד ו' י"ג ח' ט') גם יחזקאל (כ"ד כ"ד) וגם דוד עצמו אחר כן (ל"ב ח' י"ז י"ח) עוד זאת תורתי, וגם כי לא ידעתי לפרש חזיוני תעיר תחן הקורא עליו והוא: שבכל חנוכת מב' ב"ם נתנה תורה ח' חגל אחד לבד אחר כתב נו לדוד חון תתורתם אחר נאחר נאחר שלמה לבלעם! היכיה זם קלת רחים לדבריו?

ע) ואפא כשון מוכבת עלמה ואחרת עתה; ואתי זכרו שון פתחה, זוכר אף אחר אחר היה הלחמון אחר נתשא נו:

הַטּוֹב | עַל־הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל־הַזָּקָן זְקַן־אַהֲרֹן
שֶׁיֹּרֵד עַל־פִּי מִדּוֹתָיו: כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיֹּרֵד
עַל־הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם | צִוָּה יְהוָה אֶת־הַבְּרָכָה
חַיִּים עַד־הָעוֹלָם:

קלד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה | בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה
כָּל־עַבְדֵי יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְהוָה בַּלֵּילוֹת:
שְׂאוּ־יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת־יְהוָה: יְבָרֶכְךָ
יְהוָה מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

ליום השבת

קלה הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ
עַבְדֵי יְהוָה שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת
בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ
לְשִׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר־לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל
לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ
מִכָּל־אֱלֹהִים: כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה | עָשָׂה
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת: מַעֲלֶה
נְשָׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה

המסדר מדותיו: וכטל חרמון המפריח נס הרדי ציון: כן תועלת הפמוס ושלום: כי שם נציון מצד סס מקור הפחדות הסוף שם צוה ה' את הברכה ס) ואת החיים ע"ש: ומה נפש ולמי פליו למידת המזמור

קלד הנה, ר"ל עתה כי תמו כל מחלקות החניכה, ונע הפרון נשלום על מכנו, ולפס ג' נשמתם ונילה עתה ברכו את ה' כל עברי ה': ולפס כהניס, העומדים בבית ה' בלילות, להפס קריאת פגרי הקדנות, ולשמור משמרת המקדש: שאו ידיכם קודש, וברכו נס לפס לת ס': ומיד פנה פניו פעם לחד פל העם וילמד יברכך ה' מציון עש"א למען סייס נשרכה: לו לפצד שהכהניס עשוהו: ולפ"ב פלי שהייס התחילו הכהניס לזמר מזמור

קלה חללויה, לשמיע נתפלם תהלות ה' נשרילת העולם, ולפ"ב נכנס

מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו: שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם
מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה: שָׁלַח ׀ אֹתוֹת וּמוֹפְתִים
בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה
גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים: לְסִיחוֹן ׀
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל
מַמְלְכוֹת כְּנָעַן: וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה
לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ
לְדֹר־וָדֹר: כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו
יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי
אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא
יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף־אֵין־יֶשׁ־
רוּחַ בְּפִיהֶם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־
בֹּטֵחַ בָּהֶם: בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית
אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה: בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־
יְהוָה יִרְאֵי יְהוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה: בָּרוּךְ יְהוָה ׀
מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָם הַלְלוּיָהּ:

קלו

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מצר עשה לעמו ג"י, ועל כלם כי הפריזם מעובדי פליליס, עניני מכסף וזהב. וכפשר תמו, שרוו כלם בתקלות.

קלו הודו לה' כי טוב, וכו' עד סופו וכן נאמר בפיוט (ד"ה פ' ט"ז מ"ב) בעניין הפעלאה הזאת:

ועל המזמור הנה מלי לומר עם הבן עזרא זל"ל בתקדמתו לס' תהלים, שנם הוא נאמר מדוד בד"ק כשאר המזמורים הנאמרים על הסדר וכדעת חז"ל: אמנם, על דעת הפשטנים האחרונים הזה, ועל המזמור הזה בפרט מוסדות סנהדריסים בונו. בחמש: אין דרך ד"ק לפרט הפנדים כל כך כשאר הס מזמורים והזמים בזמור הזה, וע"כ נזדו לומר, שכל הספר נעשה מתפלים, וכשאר הזכרתי בתחילת הנחתי הראשונה, אלא דברי ולומר, שם נס כפנדיהם כן הוא, אין להניח דעתי על הכלל כלו; כי כלל מוכח הוא — והנה הזכרתיו — אלא כלל תחת הפרט, שאין זו פרט, היוצא מנגד הכלל

הודו לאדני האדנים כי לעולם חסדו׃
לעשה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם
חסדו׃ לעשה השמים בתבונה כי לעולם
חסדו׃ לרוקע הארץ על־המים כי לעולם
חסדו׃ לעשה אורים גדלים כי לעולם
חסדו׃ את־השמש לממשלת ביום כי לעולם
חסדו׃ את־הירח וכוכבים לממשלות בלילה
כי לעולם חסדו׃ למכה מצרים בבכוריהם
כי לעולם חסדו׃ ויוצא ישראל מתוכם כי
לעולם חסדו׃ ביד חזקה ובזרוע נטויה כי
לעולם חסדו׃ לגזר ים־סוף לגזרים כי לעולם
חסדו׃ והעביר ישראל בתוכו כי לעולם
חסדו׃ ונער פרעה וחילו בים־סוף כי לעולם
חסדו׃ למוליך עמו במדבר כי לעולם
חסדו׃ למכה מלכים גדולים כי לעולם

וע״כ נס לם נודע, שמזמור הזה נוסף ונוסע פה מעזרא הסופר, אין לקחת ממנו מופת על המזמורים מחדיש כי עד אחר לא יוקם לכל דבר, ופפרט במקום שאין עדותו מכון ומחקר כהלכתו; כי לא מצאתי גו טוס פלע מפורש, כ״א שיהללו יהלו גבולות גבל, ונס מלוס יתן ידו למודך חומת ירושלים; — כי תלית הכנורות על ערבים בתוכה, ומילון הכהנים הלויס לשורר שירי ניון בארץ נוכריס, ודאי לא יקרא פלטות, מאנזי מדע בעיני מליצות הסיריות. — ואיזה פלטות הוא זה? היפלא בעיניכו, לם דוד בדוח קדשו חזה, מה שלא שתוס הטין בשמרו, ולים מיד בתיס, ושבנו לשוב ושבו עבד, ונס הוא עדי מבך.

אולם, נניח שיש גו פלטות יותר, ושעזרא חברו וסדרו פה, אין זה אות כי שלח יד בשחריס; כי הסבה שהר הביאו להוסיף את המזמור הזה — לס הוסיפו — היא לפ״ך, כי כשהר בא הוא ובית דינו ק״כ הזקניס הנקובים בד״ה לקבוע מספר הספריס, שהר בשם ספרי קדש יקראו ב) ועל כיסס נס ספר התהלים הלזה, כשהר הוא לפניהו; ולא לתן זכר מה נס לנמולי ה׳

ב) לאמר יבללו ויכובדו מכל שאר המכתבים והמגלות שהר נשלחו ניתנים בהם ביד יחידי סגולה: או שהר ימלאון עור; וע״כ לא היה עוד יכולת ורשות ביד חיש, יהיה מי שיהיה, להוסיף או לגרוע ממנו; וזהו הטעם, שלא הניחו החזקונים את ספריהם בלי חתימה.

חַסְדּוֹ: וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְנָתַן
אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: נַחֲלָה
לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ
זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ:

קלז עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־בָּכִינוּ
בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ
כִּנֹּרוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־
שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן:
אֵיךְ נָשִׁיר אֶת־שִׁיר יְהוָה עַל אַדְמַת נֵכָר:
אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: תִּדְבַּק
לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה

מצד גמל עליהם בחכמת בית הבני, וע"כ נצופם לסוף כל המזמורים המלה מצד מד דוד בחכמת הסופל, ובלמה בחכמת בנית מצד נגה; סדום גם הם בחכמת בנית הבני: ונצופם למלות שבשפלנו זכר לנו, ויפרקנו מצרינו, כצופם לנם, להכנים בין הדבקים המלה, ל"ל בין מזמו' קל"ו — וקל"ח את המזמור הלזה מצד סדו לפ"ד כמוהו וכמצד הוא לפניהו בעת המנוך הסופ פ) ומה"כ הניחו שם לזכר עולם וע"ז אמר.

קלז על נהרות בבל שם ישבנו, לנעצר גם בכינו — תלינו — שאלונו הכל לנעצר וימלו לנו שירו לנו משיר ציון, וכצ איך נשיר? אך עתה

פ) כי כן נאמר (עזרא ג' י"ח י"ג) להגיד חת ה' על ידי דוד מלך ישראל: ויענו בהלל ובות המלוו המוכר וכהודות לה' כי לעולם חסדו וחס המזמרים שם, ואח"כ נאמר וכנים מהכהנים — זוכיס בקול בדול· ואת חנר עזרת את מזמור קל"ו — חס חצרו הוא — וכר תותו לנחס את הכוכים: ואחריו הודם גם הוא חת ה' בכל לבו ואחר מזמור קל"ח הכ"ל. — וכן תמצא גם מנחמיה (י"ב מ"ם מ"ו) בנעת המנוך הסופ הזה כל המזמורים החלם; כי גם שם נאחר כמלות דוד·בלמה בנו — וסיר תהלה וסודות ואנחם סיר לשיר המעלות: מהלם להללויס וסודות להודות לה' כי לעולם חסדו.

אֶת־יְרוּשָׁלַ͏ִם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי׃ זְכֹר יְהוָה
לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלָ͏ִם הָאֹמְרִים עָרוּ
עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ׃ בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה
אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ׃
אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־עוֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע׃

קלח לְדָוִד אודך בְּכָל־לִבִּי נֶגֶד אֱלֹהִים
אֲזַמְּרֶךָּ׃ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ
וְאוֹדֶה אֶת־שִׁמְךָ עַל־חַסְדְּךָ וְעַל־אֲמִתֶּךָ כִּי־
הִגְדַּלְתָּ עַל־כָּל־שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ׃ בְּיוֹם
קָרָאתִי וַתַּעֲנֵנִי תַּרְהִיבֵנִי בְנַפְשִׁי עֹז׃ יוֹדוּךָ
יְהוָה כָּל־מַלְכֵי־אֶרֶץ כִּי־שָׁמְעוּ אִמְרֵי פִיךָ׃
וְיָשִׁירוּ בִּדְרָכֵי יְהוָה כִּי גְדוֹל כְּבוֹד יְהוָה׃
כִּי־רָם יְהוָה וְשָׁפָל יִרְאֶה וְגָבוֹהַּ מִמֶּרְחָק
יֵיָדָע׃ אִם אֵלֵךְ בְּקֶרֶב צָרָה תְּחַיֵּנִי עַל אַף
אֹיְבַי תִּשְׁלַח יָדֶךָ וְתוֹשִׁיעֵנִי יְמִינֶךָ׃ יְהוָה
יִגְמֹר בַּעֲדִי יְהוָה חַסְדְּךָ לְעוֹלָם מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
אַל־תֶּרֶף׃

זכור ה' לאדום האומרים ביום החרבן ב) ערו ערו עד היסוד בה, לבת בבל השדודה עמש (ביום עזבך) ואשרי שישלם לך לדוש את גמולך שגמלת לנו: וכו' — ולפי דעתי לחרי כלותו לשורר את המזמור הלזה, לסמר גם הוא את מזמור

קלח אודך בכל לבי, הזר לסמר דוד לפי השערתי מיד לחרי שלמו לזמר את ההודו, בקבצו פעם לחרת לבנו לפני המקום הזר העמיד גם את הסדון: כאיש הכושל רצית מלדונו לפטור ממנו: וע"כ לא הולרך לנקוד בסס, למי הוא מודך; ותא שלמר בנך אלהים אזמרך ל"ל נבך בדולי ישרלל ושופטיו ג) אשתחוה אל היכל — ביום קראתי ה' יגמר בעדי את הזר החילותי, ה'

ב) ומלת החומרים הוא ביחוני אמקום ענר; וכן נרחם מירמיה (חיכה ל' כ"ח) שחדוש הים גם הוא בעוכריהו ביום לדנו.
ג) ויחדוע הוא, בסס חלהים הוא גם חזותך, לגם ולמלחכים, לסופטים ומנהיגי עדיונות. מ"א חלק ח' פרק ג'.

Digitized by Google

קלט לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר יְהוָה חֲקַרְתַּנִי
וַתֵּדָע: אַתָּה יָדַעְתָּ שִׁבְתִּי וְקוּמִי בַּנְתָּה לְרֵעִי
מֵרָחוֹק: אָרְחִי וְרִבְעִי זֵרִיתָ וְכָל־דְּרָכַי
הִסְכַּנְתָּה: כִּי אֵין מִלָּה בִלְשׁוֹנִי הֵן יְהוָה יָדַעְתָּ
כֻּלָּהּ: אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה:
פְּלִאָיָה דַּעַת מִמֶּנִּי נִשְׂגְּבָה לֹא־אוּכַל־לָהּ:
אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ וְאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח: אִם־
אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וַאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ:
אֶשָּׂא כַנְפֵי־שָׁחַר אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם: גַּם־
שָׁם יָדְךָ תַּנְחֵנִי וְתֹאחֲזֵנִי יְמִינֶךָ: וָאֹמַר אַךְ־
חֲשֵׁךְ יְשׁוּפֵנִי וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדֵנִי: גַּם־חֹשֶׁךְ
לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁיכָה
כָּאוֹרָהּ: כִּי־אַתָּה קָנִיתָ כִלְיֹתָי תְּסָכֵנִי בְּבֶטֶן
אִמִּי: אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי נִפְלָאִים
מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד: לֹא־נִכְחַד עָצְמִי
מִמְּךָ אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בַסֵּתֶר רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת
אָרֶץ: גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ
יָמִים יֻצָּרוּ וְלֹא אֶחָד בָּהֶם: וְלִי מַה־יָּקְרוּ רֵעֶיךָ
אֵל מֶה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם: אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן
הֱקִיצֹתִי וְעוֹדִי עִמָּךְ: אִם־תִּקְטֹל אֱלוֹהַּ רָשָׁע
וַאֲנָשֵׁי דָמִים סוּרוּ מֶנִּי: אֲשֶׁר יֹמְרוּךָ לְמִזְמָה

חסרך לעולם וע"כ מעשי ידיך במעכן ומעולם אל תרף ומוץ על דרך ויהי נועם מצר ממר מ"ר מחר בקמת במעכן: ומה נעים זיווג במזמור כזה עם

קלט ה' חקרתני ותדע, סמוך שיד מלת מוסר הסכל, נתתי לבי לחקור על מכות הלדס והוייתו הנגועה, למען לא יגעה לבו על [illegible]

נָשׂוּא לַשָּׁוְא עָרֶיךָ׃ הֲלוֹא־מְשַׂנְאֶיךָ יְהוָה וּ
אֶשְׁנָא וּבְתַקּוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט׃ תַּכְלִית שִׂנְאָה
שְׂנֵאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי׃ חָקְרֵנִי אֵל וְדַע
לְבָבִי בְּחָנֵנִי וְדַע שַׂרְעַפָּי׃ וּרְאֵה אִם־דֶּרֶךְ
עוֹצֶב בִּי וּנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם׃

קמ לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ חַלְּצֵנִי יְהוָה
מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי׃ אֲשֶׁר
חָשְׁבוּ רָעוֹת בְּלֵב כָּל־יוֹם יָגוּרוּ מִלְחָמוֹת׃
שָׁנְנוּ לְשׁוֹנָם כְּמוֹ־נָחָשׁ חֲמַת עַכְשׁוּב תַּחַת
שִׂפְתֵימוֹ סֶלָה׃ שָׁמְרֵנִי יְהוָה וּ מִידֵי רָשָׁע מֵאִישׁ
חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לִדְחוֹת פְּעָמָי׃
טָמְנוּ־גֵאִים וּפַח לִי וַחֲבָלִים פָּרְשׂוּ רֶשֶׁת לְיַד־
מַעְגָּל מוֹקְשִׁים שָׁתוּ־לִי סֶלָה׃ אָמַרְתִּי לַיהוָה
אֵלִי אָתָּה הַאֲזִינָה יְהוָה קוֹל תַּחֲנוּנָי׃ יְהוִה
אֲדֹנָי עֹז יְשׁוּעָתִי סַכּוֹתָה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נָשֶׁק׃
אַל־תִּתֵּן יְהוָה מַאֲוֵי רָשָׁע זָמְמוֹ אַל־תָּפֵק
יָרוּמוּ סֶלָה׃ רֹאשׁ מְסִבָּי עֲמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֻּמוֹ׃
יָמוּטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים בָּאֵשׁ־יַפִּילֵם בְּמַהֲמֹרוֹת
בַּל־יָקוּמוּ׃ אִישׁ לָשׁוֹן בַּל־יִכּוֹן בָּאָרֶץ אִישׁ־
חָמָס רָע יְצוּדֶנּוּ לְמַדְחֵפוֹת׃ יָדַעְתִּי כִּי־יַעֲשֶׂה

יכסימו ק׳ ימוטו ק׳

מאד היה בא, ממנו מיכאל לו זמן קצוב לחבדו, כי כל זמן דמוי להולידו; דק מחסוד שנמדו פה מעני יחוסו להקודש לו והנטפותו להבא מחריו וכוי

קמ חלצני ה׳ מאדם רע, מלחד שאני שנאתי משנאיך — ומעתה שמרני מידי רשע — פס היה דעתו על דוגג. מחיפוכל מו יוסף לי מפנד

יְהוָה דִּין עַמִּי מִשְׁפַּט אֲבִינִים: אַךְ צַדִּיקִים
יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ:

קמא מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה קְרָאתִיךָ חוּשָׁה לִי
הַאֲזִינָה קוֹלִי בְּקָרְאִי־לָךְ: תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי
קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת־עָרֶב:
שִׁיתָה יְהוָה שָׁמְרָה לְפִי נְצָרָה עַל־דַּל שְׂפָתָי:
אַל־תַּט לִבִּי לְדָבָר רָע לְהִתְעוֹלֵל עֲלִלוֹת
בְּרֶשַׁע אֶת־אִישִׁים פֹּעֲלֵי אָוֶן וּבַל־אֶלְחַם
בְּמַנְעַמֵּיהֶם: יֶהֱלְמֵנִי צַדִּיק וְחֶסֶד וְיוֹכִיחֵנִי
שֶׁמֶן רֹאשׁ אַל־יָנִי רֹאשִׁי כִּי־עוֹד וּתְפִלָּתִי
בְּרָעוֹתֵיהֶם: נִשְׁמְטוּ בִידֵי־סֶלַע שְׁפָטֵיהֶם
וְשָׁמְעוּ אֲמָרַי כִּי נָעֲמוּ: כְּמוֹ פֹלֵחַ וּבֹקֵעַ
בָּאָרֶץ נְפֻזְרוּ עַצְמֵינוּ לְפִי שְׁאוֹל: כִּי אֵלֶיךָ
יְהוִה אֲדֹנָי עֵינָי בְּךָ חָסִיתִי אַל־תְּעַר נַפְשִׁי:
שָׁמְרֵנִי מִיְּדֵי־פַח יָקְשׁוּ לִי וּמוֹקְשׁוֹת פֹּעֲלֵי אָוֶן:
יִפְּלוּ בְּמַכְמֹרָיו רְשָׁעִים יַחַד אָנֹכִי עַד־אֶעֱבוֹר:

קמב מַשְׂכִּיל לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בַּמְּעָרָה תְּפִלָּה:
קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶתְחַנָּן:

אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד:

ידעתי ק'

לנגד, לך לפך למדו נתחלה על לחך מכם ולח"כ נם על למה ממצעין ובעבר למזתי על זה נם נמיכים לחכים; ועל סדרך כזה סוף נם

קמא ה קראתיך חושה לי, ועל מה ולמה נאר המלך להעמיד המזמורים סללם לחכונים כנר פירשתי נאגדתי הדפסונה, והלזה נפרט נללם שאנר נעת לאר היה דוד מוטף ומילק מלוולי נפשו, ולפעבר זמן מועט קודם מעשה הבריחה, וע"כ סמכו פה על מזמור

קמב משכיל לדוד בהיותו במערה, לאר כנר פירשתיו למעלה נמזמור

בְּהִתְעַטֵּף ׀ עָלַי ׀ רוּחִי וְאַתָּה יָדַעְתָּ נְתִיבָתִי
בְּאֹרַח־זוּ אֲהַלֵּךְ טָמְנוּ פַח לִי: הַבֵּט יָמִין ׀
וּרְאֵה וְאֵין־לִי מַכִּיר אָבַד מָנוֹס מִמֶּנִּי אֵין דּוֹרֵשׁ
לְנַפְשִׁי: זָעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְהוָה אָמַרְתִּי אַתָּה
מַחְסִי חֶלְקִי בְּאֶרֶץ הַחַיִּים: הַקְשִׁיבָה ׀ אֶל־
רִנָּתִי כִּי־דַלּוֹתִי מְאֹד הַצִּילֵנִי מֵרֹדְפַי כִּי אָמְצוּ
מִמֶּנִּי: הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר ׀ נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת־
שְׁמֶךָ בִּי יַכְתִּירוּ צַדִּיקִים כִּי תִגְמֹל עָלָי:

קמג מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה ׀ שְׁמַע תְּפִלָּתִי
הַאֲזִינָה אֶל־תַּחֲנוּנָי בֶּאֱמֻנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ:
וְאַל־תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי לֹא־יִצְדַּק
לְפָנֶיךָ כָּל־חָי: כִּי רָדַף אוֹיֵב ׀ נַפְשִׁי דִּכָּא
לָאָרֶץ חַיָּתִי הוֹשִׁיבַנִי בְמַחֲשַׁכִּים כְּמֵתֵי עוֹלָם:
וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי יִשְׁתּוֹמֵם לִבִּי:
זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי בְכָל־פָּעָלֶךָ
בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ: פָּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ
נַפְשִׁי ׀ כְּאֶרֶץ־עֲיֵפָה לְךָ סֶלָה: מַהֵר עֲנֵנִי ׀
יְהוָה כָּלְתָה רוּחִי אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי
וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר: הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר

כ"ז, ומתרתי שהוא נעשה בהתעטף עלי כדת עם את כנף מעיל שעוטר, על טרם סכריתה, וכאשר היה עוד בשכבר נדולה, וע"כ קללו תפלה; ומפני זה מצל-עלין את

קמג ה' שמע תפלתי, עשר ימים על קשר שדומים, זשהו כי דוף — דכא — לשעבר זכרתי ימים מקדם עשר הייתי גם גלות נדולות הניתי בכל פעליך ומלאתי שמחה עשית עמדי תמיך חסר ומת וע"כ ניהר ענני גם עתה כי כלתה רוחי מחמולי גם הצילני מאויבי — ולמדני לעשות רצונך — למען שמך תחייני מחמולי ובצדקתך תוציא מצרה קשר יוסף נפשי זבחסרך

Digitized by Google

חַסְדֶּךָ כִּי־בְךָ בָטָחְתִי הוֹדִיעֵנִי דֶּרֶךְ־זוּ אֵלֶךְ
כִּי־אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי נַפְשִׁי: הַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבַי | יְהוָה
אֵלֶיךָ כִּסִּיתִי: לַמְּדֵנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ כִּי־אַתָּה
אֱלוֹהָי רוּחֲךָ טוֹבָה תַּנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר:
לְמַעַן־שִׁמְךָ יְהוָה תְּחַיֵּנִי בְּצִדְקָתְךָ | תּוֹצִיא
מִצָּרָה נַפְשִׁי: וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ
כָּל־צוֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:

קמד לְדָוִד | בָּרוּךְ יְהוָה | צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי
לֶקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה: חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי
מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי־לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי הָרוֹדֵד
עַמִּי תַּחְתִּי: יְהוָה מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ
וַתְּחַשְּׁבֵהוּ: אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר:
יְהוָה הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ:
בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם:
שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים
מִיַּד בְּנֵי נֵכָר: אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שָׁוְא וִימִינָם
יְמִין שֶׁקֶר: אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה־לָּךְ
בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ: הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה
לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה:
פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־

תצמית איבי — כי אני עבדך פיודע שכל גדולתו וגבורו ממך ומידך נתנו לו; והכו כחנוך לנזיר

קמד לדוד ברוך, מפר מין לנוך נאור כי טיב שנת נדור ומזוקק כוס נלשונו, וק הערת לוזן הקידש, על המלילות חכדי ומצודתי, משגבי ומפלטי לי, בוגיני — הדודד עמי תהתי מפר היו כלם עלמיות לדוד, וכן פצני והצילני מכיים רבים, ודנות כיולת נכן, ולין לספק כי ממנו הוא, ומהמלילות המחדושות נלמה שעשהו בסוף ימיו כשפר היה בעת בדוס בהלפתו

שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שֶׁקֶר: אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים
מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹּת מְחֻטָּבוֹת
תַּבְנִית הֵיכָל: מְזָוֵינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן
אֶל־זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ:
אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין
צְוָחָה בִּרְחֹבֹתֵינוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ
וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ
וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל
מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ
יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ
יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ
אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל
כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ
יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ

צאנגע ק' יתיר ו' יתיר ו'

ומה תאמר פלני והלילני לא על מויבי ישראל דק על המודדים גו למר, וע"כ בני נכר יקרא מותם; ומחדיו יאותו לנוח ההללו מן

קמה תהלה לדוד והללה. מסר היל סיד כשנג ומרומס על סדר ה"ג מסר גו מתחלת המחלקה המחדונים מללה כל טוב סידיי העוסר על דעיוכי סיס ירא מלכיס ודר לנג כדוך מסר מעודו לא סס צמים מנעמו, ומחסרו נגן מדס: דק ס' שנלו, ויוסד בנגהי תלומים מסנגו: וע"כ קדא לכל יגוך מעדי מעלה היוסנים דמסוכם בחללכי ס', עד זוחלי עפר התחוניס בשלשלת בעלי החייס, לתן כבוד ליולדס, ושבח למקיימס; ועל גן מדס יגוס להללו

יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד
הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־
הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ
יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק
יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב
יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת:
רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת
כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר־פִּי
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: אֲהַלְלָה
יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ
בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם ׀ שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא
רוּחוֹ יָשָׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ

בכל מקום; ובכל זמן שצחוקו עם כלי זמר רב, ומינים ממינים שונים ומוף דבר הכל נשמע, כל הנשמה תהלל יה כי זה סוף ותכלית כל האדם ובס כי ההללו מינים נרמזים פירוש, כי כל בר לבב יבין בנוך בדר מלינותיהם, ותפארת גדולת הסקפותיהם, לף אמנם מלהעיר הקורא על יפי הלמדתם וחין ערך הדרגתם בזה אמר זה: כי תהלה לדוד הוא שיר שצח משוצח ומפולל עדי עד בפי כל המתפללים, הרמוז לעמוד על מפתן שער היובל מצית תפלות דוד, נוכח משרי תמימי דרך העומד פתח השער משר. יצוף גו (ל) ומסיים בפסוק תהלת ה' ידבר פי, ויברך כל בשר שם קדשו מלו מלינו יתומו בחשוקי כסף מזמור

קמו הללי נפשי, מלר גו תדבק לשומו נדקות ה' מלר עשה תמיד עס

(ל) כי שם תדבר עס הנכנס לנוות ציבחת ה' לשיות תשיבר נאמן; ופס יזבר עס שחים השלם מלר כגר מלח את ידו לבשן מחשבה; ולענוד מיבחת הכוונות וע"כ יפס מאוד לסיידתו לסוף המזמור סקדוש — משרי עס שם ה', מלליהו.

עֶשְׁתְּנָתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ
עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה ו שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־
הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם:
עֹשֶׂה מִשְׁפָּט ו לַעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה ו פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה
זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה ו שֹׁמֵר
אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים
יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה ו לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר
וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים
נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְהוָה נִדְחֵי
יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ
לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם
שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ
אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל
רְשָׁעִים עָדֵי־אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ
לֵאלֹהֵינוּ בְּכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם ו בְּעָבִים
הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר:
נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ:
לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ

דרי מטה, ומזון את עמו להללו ככל עת כי רק מלוי נפש להודות ולפ לנן מדם מסר חין לו תשועה: ובמזמור

קמז הללויה כי טוב, מעודד את מחין להלל את ה' על כל העונות מסר עשר לכם, כי נכה את ירושלים, ומספיל את הנשטים עדי מנן, נם מסר נתן לכם לשובע וחקים ומשפטים טובים ויסרים הודיעם להדבוק

יִרְצֶה: רוֹצֵה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים
לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַם אֶת־יְהוָה הַלְלִי
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ
בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים
יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה
יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר
יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי
יַעֲמֹד: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־
מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו
לְיִשְׂרָאֵל: לֹא־עָשָׂה כֵן ו לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים
בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ:

קמח הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם
הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָּל־מַלְאָכָיו
הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָיו: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ
הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ו מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד
לְעוֹלָם חָק נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־יְהוָה
מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד
שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים

לכם שנות חיים: ונראיונו בהלכם מזלכנת מהנת ה' עולם מעלם מעלם ומעולד נמזמור

קמח הללו את ה' מן השמים. גם לת מזרתי עליון לעשות כמוהו נמוסס; ובמדרגה מפולמת מתוך יורד מצמי מרומים מלמע, בזלני הפולס, פעופר בין ינוני הרקיע לסהרים וננעות ומהן לנבני מרני סלענון: ומש

Digitized by Google

וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־
בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־
לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים
וְגַם־בְּתוּלֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ־אֶת־
שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ
וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

קמט הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ
בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי־
צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף
וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר
עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ
עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב
פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת
בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם
בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם ׀ מִשְׁפָּט כָּתוּב
הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

יכתב על החיות הנהולות ויורד משם משכמות עד רמז המלמד; ועם
נפול בכף יפרוס כנפי דוחו ויעף על מלכי ארץ וכל לאומים, ונמסנות הסרים
ושופטי ארץ יסוג דגלו לחורנית על הנהודים ונם נתולות הזקנים עם
הנעדים, וכלם יהללו על פיהו את שם ה' תצר הולו על השמים ויהם קרן
לעתו ותהלה לכל חסידיו; ונשמעית לנו תצר חוק כי קדיש ה' קרן עמו,
תהלת חסידיו, חוזר לזרע אלה ואלה נמזמור

קמט הללויה לשיר חדש לה' כי דולה נעתו, ומפאר ענוים ניטועיו:
וע"כ יעלזו חסידים נכנוד, וירננו על משכנותם: כי נחיות דוממות אל
נגדנם יהיה נם חדש פיפיות ניהם, לעשות נקמה נגוים המליקים תותם —
כמעשה יהושפט (ד"ה ב' כ' כ"ו וכ"ג) ותוכחות נלאומים — כמדרני —
נדול כנדעון לנסיכי מדין, לעשות נהם משפט כתוב נתורה, הדר

Digitized by Google

קנ הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב
גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל
וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים
וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ
הַלְלוּיָהּ:

סוף לכל מסידיו להשמיד הרשעים מן הארץ; ולרחמם אם שלוש יעמודותם. וע"כ הללויה; ככל תוקף ועוז, ושל תתנו פוגת לשמחתכם.

קנ הללויה! הללו אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו — וכל הנשמה תהלל יה. הללויה לעולם ועד.

ונס מני מנהכה, ומהלל שמו תמיד כי עזרני להשלים את פיוטו, ויכי נועמו עליו, ומעשה ידי כוננהו!

תפארת שירי קדש

השערה על אופן כתיבת השירות

Digitized by Google

Digitized by Google

הקדמה

בעברי על ספר תהלים לפרסו על פי פשטם הצורך חבר נתתי לפניך עתה קורת חניך! לחזקך את הטועה ואת היגיעה חבר טרח ויגע וגם מלח נרוך עת חכמתו סרג המדקדק, מפורסם ומופלא כמהור"ר י"ם מנורלו נעל ס' מנחת שי, להניך בגלות שתי טירות דוד מלכנו, עה"ש נשמואל. ז' כ"ג, ושמניים פתהלים מזמור י"ח על פי הפרים חבר לום להכתב טירת היס בם"ת, ולעריך ולסדר בם טירת דבורים כתוכן, נחוכן שלורת כל חלק סל' חבר נפרש בשם טירות תקרחים, בן דומות זו לזו, ורק דוב פרשת החזינו. חבר בם היה בשם טירם נקרחת, היה מצוים ונפרדת מבן צלורתה כידוע. ונתתי לת לגי לחקור ולדרוש חם נריך תם כיו בתחבר היקר הלז למנוח פבר דור פלנה, וחם לבוח עמל כל העורה הבוח? ושכם ידוע שמקור דין בתינת הטירות נכלל הוח בסוף פרק קמח דמגלה דף ט"ז: ואחריה נאם' שופרים ושטוסקים; אך למען הקל מעליך בם זוה מלאכת הדפיסה והחסרם חניך לפניך חחי פם, חת כל הסקדמות חבר חבר והקדים כ"ח נעל ת"ם הכ"ל ז"ל לאחם הטירות החלם: כי ידעתי שהשפל הזה יקר הוח מאוד לאנוח בפרש נאלן השכנו: ולח יחלאו ממנו כ"ת אחד נעיר ושנים משפחים: ומאן תנוח נפחת לאנוח שמות הבדולים חבר שקלו ועברו בענין הלזה, ובשנון תשחד דברי טעם ודעת מחשיני יסועתם, בלחי חנשרך לדלותם ולהדיקם פה לפניך. והסקדמות הם' אן חלם ע"פ סדרן נתנ"ך:

לשירת הים: בשם **הגהת שירת** מתחיל בזה הלשון: **זבר** להדפיסם בעמוד אחד מתחלת הג ח י ם ער ק ר ח: וכל הנזכר כאן שהיה בם' ת"ת וכן היה בהעתק מדפוס פיזארה ובכל ספרי הדפוס לח דקדקו לכתוב טירם זו כאשר, לכן הלבתי לפניך נוכח זו שהניחו דעת הרחב"ם ז"ל בם כי בספרו סעו המדפיסים, ותבו כ"כ דעת הרמ"ם והמחירי ז"ל, ומסכ' סופרים ופ' חני. ואין חלוק ניכר בין מעט מזער; ואחי החזקתי בדעת רת"ם ז"ל לענין חריח על בני לניה, ולניהם על בני חריח כאו שכתב הכ"ן ז"ל סוף פ"ק דמגלה. ואולי הוח בם דעת רם"י ז"ל. חלח שלדעתו לריך טירתם תמיד בחלק בפלים מן שכתב, שטוח קורח החלק לעיה, ושכתב חריח: ומתסכ' סופרים נראה שחפילו נוכח טירת עשרת בני המן ומלכי כנען לעיכוח: וכן כתב המדקדי בשם טירדשלמי, וכ"ם טירות החרות שחוצה עליהן לכותבם בדין ובשלבם. ובכתב טריב"ם בתשובותיו סי' רם"ו אין ספק חלילי שבטירם לריך להניח ריוח בשעור פרשה סתומה דהיינו ט' חותיות: וכן כתב הראב"ם ז"ל בלוכת טירת החזינו, בל טירה ושירה יש בחתימה תחת בלוכת הפרשה סתומה עכ"ל הריב"ם: ונראה שבם על שיעור הריוח תחבר בן, חלח שבטירת היס בשירה היס, ושחר השירות תרוירן מניח שיעור הריוח בין שניהן, וכן כתב הגה ז"ל בשירת היס, ושחר השירות

הקדמה

חתת מניחין נחמנעה ריוח אחד, ואחת מניחין בריוח בגני מקומות וכו': ומדקתני מניחין בריוח משמע שאין טיעור לו אלא שנחותם טיטס אולק לחותו לבני חויזין. ע"כ

לשירת האזינו. בפלגי פ"ק דמגלה כל הסעקות כלן חריח ע"ב לגיעס ולגיעס ע"ב חריח חון מסירס זו דעסרת בני סמן ומלכי בגען פסס חריח ע"ב חריח ולגיעס ע"ב לגעס ת"ט? כדי שלא תהא תקומה למפלתן. וכתב הר"ן ז"ל בשירת האזינו נמי כיולא בזה הוא וכו' ע"ס. והא דלא מסוג בעת' שירת האזינו בפדי הכי? תירץ חכם ח' מנרבונא תלמיד רבי מנדכי ז"ל דהכא אין בשירות הנאמרו על הנס קאמר, בגון שירת היס ודבורס ודוד, והך דמגלת אסתר, אלא דהאזינו לאו על הנס נאמרס: ופענין נורת השירס האחת כתב חכם נעל חור תורס כפי מס שמלא בע' רמב"ס כ"י וכפי מס שכתב ר' דוד כולפי ז"ל בספר ניח אל נאמר של הרמב"ס שכותבים אותס בששים ושבע שיטות, ולזה הספרים המחירי, ואולס רמב"ס שנדפוס כתוב בשבעים שנות, וכן מלא בירמב"ס ח' כ"י. ובהללי ובספרים ירושלמיים קדמוניים ובמס' סופרים פ' י"ג, חלה שנפל טעות סופר שם שחסר בים שיטס מחיטית שהיה חלת סלוי. ואע"פ שספרי ספרד חלוקים בזה, כתב החכם הנ"ל כי טוב בעיניו לעשותס שבעים שיטות, כן הן בהעתק פירחיה ובספרי חתי כלאו שטיר. סיובלו להניח בחמלא ריוח פרשה סתומה כדיוק כמו שכתב בשירת היס, ולספרדים הרחטונס נריך לומר בב' מקומות להכניס בשיטה אחת מה שטוח ג' שיטות לספרדים אחרונס, והס השיטה העשירית והשלם עשרה ול"ח ואולי גם הל"ט, ובזה הסורות מתקלקלות, ועוד כי במקומות אלו ימלאו חריח ע"ב לגנס ולגיעס ע"ב חריח וכן לא יעשה כמ"ש לעיל. ורחטיפס הרחטונים והחמלעיים הנס כתובים בספרי הרמב"ס ז"ל ואולס בתיבת ואולים הוא מולק עליו, כי לדברי הרמב"ס נריך לכותבה לנסוף לנסוף שיטת כ"ב וכן היה בירושלמיים וכן מלאתים כתובים בס, קדמון דחשיב כל רחטי שיטין דשירותא וחשיב בני בחן נריס שיטה, והוא אומר היס לכותבה בריס שיטת כ"ב שכן מלא בהללי ובמס' סופרים, וכן הוא בפרנא ועשריס מדפוס ווינילא שנת ס"ד לחשר הוא מביא, שבאם נורת שירת האזינו בס בשלמות — ע"כ מס שנריך לענייננו.

לשירת דבורה: ותשר דבורס, חיתת בעת' דילן ובדני מערבא ובמס' סופרים, בשירת דבורס נכתבת חריח ע"ב לגיעס ולגיעס ע"ב חריח דומיא דשירת היס כמ"ש בס ובמלכי בנען. וחמריגין בהס במס' סופרים בשירת דבורס בששים וחמס שיטין, וחשיב בהס סימן רחטי שיטין, לך בפרטן לי אחת מזלא חלת שטיס. ואם נאת לחלקן בששים שיטין יהיו חמן חרובות יותר מדי ותבטל נורתס, וודחי כי שבעה יהיה מלפני סופר המדפיס, ושכח לכתוב מחשה רחטי סורות ומנייתן דריטה דייקא. והנה לא רחיתי בספרי הדפוס ולא בספרי כתב יד, לפי, אחד שיהיה כסדר מס' סופריס, וכל אחד בא בחן בעלמא רחטי בדה מלבו, והוא מן התימה כי נוכח זו קבלם היה ביד הסופריס, ולא דבר קל הוא, סוף מזי רבותא דמס' סופריס דמתניו עבדינן כותיס לפילו בחלמא דבלישי חמתניתין, כדחשכחן בחגלה שלפי פירקא דבני העיר בחתניתין קחני בחעניות ברכות וקללות, וחתן בהיגיינן למקרי פ' ויחל ע"פ מס' סופריס, כדחיתחו בחס פ' י"ז הלכה ו'.

ובשומי עיני ולבי בנורת שירת היס מלחתי רחיתי בספרים המדוייקים אחד לחס סדר לכתוב שיטה אחת חלוקה לשתים וחלק בחמלא, ושיטה אחרת חלוקה לשלש ושני חלקים בחמלא וכן כלס שניס נגד שלשה. עוד שמרו סדר אחד שכל שיטה חלוקה לשלשה חלקים בחלק שרחטון ושלישי הוא תיבה אחת לגד, ובחלם דריס שיטה יש תמיד טעם מפסיק או סוף פסוק וכן בסוף חלק שחמלעי, ובס בסוף חלת שיטין רחטונים משחלקות לשני חלקים יש תמיד הפסק. אך בשיטות שחלקות לשלשה חלקים לא הקפידו לא בחתן ולא בסופן, שיהיו מעין שמלות שוות בהן, וכן בשיטה שחלקת לשלשה חלקים לא הקפידו

הקדמה

נזם נשטח אחתניעת, כי הוא נתנע מפני פסוק הטעמים, והלך הטוס שנפן, שהין נאוף טוס טיטס סוף פסוק. ע"כ נחרתי לאחות נכל סדיסס אחלה, לתפן ידעון דוב אחרון נניס יולנו, ותהיס הסירס הזאת לפניהס לעד ולא תעכח מפי זרעס הסכמת רנותינו ז"ל שהסכימו היותם בלורת שירת היס כאמור. ושמרתי הסדר של רחשי טיטין דמס' סופריס. אך הוספתי עליהס מחמס מקומות אחר היס נכר אחסרון נהס, עד שהביעו לפך ס"ם כמניונת דיניהן דהתס. — ע"כ לענייניני.

לשירת דוד בשמואל ב' כ"ב: סופריס רניס כתנו בסירס הזאת אחיח ע"ב אחיח ולניהס ע"ב לניהס בשירת האזינו ועשרת בני חמן ומלכי כנען וכן עשו גס קלת שמדפיסים ואחר מכנודס אין דעתי נוחס נהס דנהדיה אחמר סוף ס"ב דמנלס כל הסירות אחיח ע"ב לניהס ולניהס ע"ב אחיח אחר מעשרת נ"ח ומלכי כנען, ולא אקשי לך משירת האזינו שכנר אירן זה אר"ן ז"ל ע"ס. ולניהס פרשת האזינו כתבתי עוד טעס אחר. ומהכלל שאמרו נגמ' כל הסירות כלן אמ' משמע דגס שירות דוד נכלל, ואין סוס טעס לומר שהיס בני חמן דמלכי כנען, דנהנהו חילה טעמא הלא תהיס אקומה לאחלן של רשעים: וכן כתב י' יסעיס שרשטון מטרחני ז"ל נמנילס שס, דשירת דוידך לניהס הלא כדין היה לניכתב אחיח ע"ב לניהס ושעושים אחיח ע"ב אחיח ולניהס ע"ב לניהס, אך לא שמרו שסדרים שכתבתי מלחתי נמקלת נוסחי עתיקי שכתבוס אחיח ע"ב לניהס, אך עשו טיטס אחת אחלוקה לשתים שאחלני, ושיטה אחרת אחלוקה לשלשה, ושני אחלקים שאחלנן, זכן כלס טניס כנגד שלשה. וכל טיטס אחלוקה לשלשה אחלקים רחשי טיטין ושוטן תיטס אחת נלנד, אולת זה לא שמרו שדר אחד אחלוקת אשיטין, מיהו אחיין למיעבד אחיח ע"ב לניהס קלשה קדמאה היה ולילה למיהוה מינה. ואחרי רחי שסדרים שכתבתי נשירת דנורס דומיא דשירת היס, נס הלוס רחיתי טוב לאחת נהס, ונס מזו נל אחיח ידי, וכדי הוא נעיס שמירות ישראל שכל שמירותיו נאמרו נל"ק, לשדר שמירותיו כסיגון וכשורס, ונשופן נאה ומתקנל: ואח"ב דאמרינן נמס' סופריס נשירת דוד שנשמואל ונאחלים לא נאנו אכמים טיעור כמו שנאנו נסיפן רחשי טיטין של שירת היס ושל שירת דנורס, עס כל זה אמרו ב"ב אחד נגלי אחד מוסכח שרשטן נאפסחות נאחלה וסוף. ונאחרתי לכאוה פסוק וידבר דוד נשיטות אלאות לפי שאינו נכלל שסירס דומיא דאז יסיר משה, ופסוק ואשר דנורס ונשלשה אחילת השירס נלשון אחיריס . . . ע"כ לענייניני.

לשירת אחלים: שירס זו נאחרים נס שס' שמואל אך יש ספרס ניניסס נאחלות שונות כמו שהעירותי על הרנש מאן שס. ולפי שכאשר אוחס נשדר שירת היס ושירת דנורס מטעמים אחמורים שס, נס זו רחיתי אני לכאוה כאמור וכללאם אלא נרשאי היה שהקודס אחן.. ע"כ:

ומכל אלה תראה קוצר יקר. שרק על נורת כתיבת שירת אחינו נתנו טעם על פי הנלה, ולא על שינוי כתיבת שאר השירות: ואן אחת שהשעתי מנדולי הדור, שיש טעמים ע"פ הנסתר על הסדרים אלה — אך ידעתי נס ידעתי שאשל קדמוני הוא נפי טעם הנסתרות לה' והנגלות לנו — וע"כ אמרתי אלך לי אל הפשטים אשר דנרו על אין ערך שירי קודם ואפילו אם, אולי אמלא שם את אשר נקשה נפשי: ושנה שרשטון אשר מלאתי נין עקב ספרי, שמסדרים על ענין שכנדך אלאה, הוא שאכם אחלקי כ"י סנגרי נספרו שיקר אשר נשם כותני יקרא, שאחאר ג' אסיפן ס"ח עד ע"ס, ואשם הסנותי את לנבי אל נכל אשתוסס כ"י אנרנניל נשקדאתו לשירת דודים ניטעים סיפן ס': ואתנו שכתבתי אשורי לאחור עיניס אר"ע שהחדומיים פרק ס': ואעליו יסרתי דרכי להקדמת שירת היס שהשוקר אחלקי הרמנ"ן אשר הפליא לעשות נאכמתו העלומה,

Digitized by Google

הקדמה

להרחות נגו רוממות דרכי טירות ל"ק ושדרן; גם ספקפתי נפתיחת המאמר המעולה מרי"ל לספר תהלים, ולח העלמתי עיני מדברי המדקדק המרומם ר"ו פיידענהיים זכר כלם לברכה, נפתיחתו לפירוש התחזור מנהג תקכנו: ותחריפא לחיתי תחרי נועם המשורר המוגסק כ"ם זחחלטיפן נדברי היתים מתחכם יחסר מ' מנקחים Annalen d. J. Jahrg. 1838. חחנם לח מלחתי גם חחד מכל גדולי חקרי לב סחלם חשר דבר חיתם דבר נפרשות על פסתנות נורת הטירות סחלם חכל סחר מלינות טטירות סחלחים לפם רוב ספרי נניחים חחרונים וכתונים כגרון עמיר. וחפשר קרות נורחי טיטיו עוד תחנרים נשנדי חחרים סחדנרים נחין ערך טירי ל"ק, וחולי יחלח נפש טעם חו טעמים על פסתנות סלנה, חך חנכי לח רחיתים ע"כ חף חנכי מפשם חם לח נפחתים פם נשמותם. והנה כי כן חתרתי חלכם לח וחחקורים על נחינות חנשם טטירות סחלם ועלמות, לרחות נפם תדחכם לפם חל חחנתם, ונפם תנדלנם מפחר מלינות נשנעות חשר נתנ"ך, ונפרט מחותם חשר גם הן נפם טיר חר טירם נקלחים, חמו טירת פנחר. טירת דודים ניפעיה ס' טיר השירים, וכן חותם פחחתונים חשר נפש טיר יתחילו? ורחיתי סנלד פפוס ניפעיה ס' טיר השירים, מה טחין כן נכל פחר השירות. חמנם גם חין סלם יש לפרש נפלחתם עם חרניפים, חו דרך נניחתם: כי תתים הרחטונות דפיימו כל יום ויפרים. לעניו חוסן פחתנרותם, חו קדרו ניתר מחים חחד, כחשר נחתר נרחטן חז ישיר משה ובני ישראל: ותשר דבורה וברק בן אבינועם: לח כן טירת דוד, כי כלם מחים חחד חנרם וגם סדרים — לפחות נפעם הרחטונים — כי כל מלינותים נלטון יחיד ופל עלמו מיועדות.

גם ידות לבל, חלוק סדעות חשר נין חז"ל ענמ' דפוסים קף ל' ע"ב על סחוסן חשר קרו נו נני ישרחל חת טירת פיס נלחתם ממנו, וסנד פפוס חשר נין סחלמים פפלם היה, פלפדני כל נחתים נפרונין, ר"ל נפפקות קטנות, ולח כשחר סחזמורים וטטירים חשר נחתרו נתחנת פוויאן מפי חיים חחד כפרפ, וחח"כ נתנו לפורפ פחקלות, חו נפנים וכלפם קולות. כל חחד כחשר יחות לו. ולפי דעתי חנרם חו קדרם גם טירת דפורפ על סחוסן סלנה, חף כי לח נחלח זם דעת חז"ל מפורפ: וכפעם לזה כי לח חולכו לפרפו לפי כל חחד מסתפלים סחלם פתך חת עלמו על דעתו חשר חולח לחור טטירת מפם.

ועל פי זה חפשר לומר שחחת מכוונת נעלי סתפורות חז"ל, ומפ' פוספים להנניל נורת טירת פיס ולנות עליה לכתפם תריח ע"ב לנינה ולעיפה ע"ב חריח היו לרמז על חעניו סלנה, וע"כ ספרו ונגלו גם פורות טירת דפורפ על חפשר וספדר סלנה: חכן נחירת דוד לח נוכפו נפירוש לעפות כן, כי לח קדרם נפעם סרחטון על זה סחוסן, חלח כל זחת רמזו עליה לעפות כן, כחשר פופיח נעל מחנר מנחת פי ז"ל הנ"ל. כי כמוים כמוסן נעפר על מפטר וספדר חחד.

וח"ת ומה צלע ותועלת יגיע לנו חו לדוד מכתיבת טירתו על סחוסן סלנה, הלם כנוד עפר לו נמותו להפוותם נלירתם לטירת מפם ודפורפ חשר נחלח טעם לנורם נזחת (לפי דנרי הנ"ל) למה שיהיו נחלח נטירות פוקס על כפח המלוכה? חומר לך טע"פ נחוק טטירות סחלם כחשר הן לפנינו, נפעם לנו סנולם חחת סמנדלתן ומדוחמתן על כל עלמות טירי קודם וכ"פ טירי חשר העתים ניתר טחת ויתר עת סהדור וסתפחרת נמעשיהן.

והסנולה הזחת היח, שכל חחת מד' טירות סחלם מוכחרת ומסונלת לפקוד נד' וה' חופנים מהופנים טונים, וכל חופן וחופן מרחף רוח טטירם ויעשהו, להיות כפיר חו מזמור מיוחד ונפרד לעלמו, נלחי הלטרך חשר חלקי טטירם סיחה לפיפיהו ולפניהו,

Digitized by Google

הקדמה

כאשר התחילתי עיין תשובי הל' התוספות לאשר חלבי נותן סם לפניך לדוגמה בקונטרס מיוחד, עם שירת דוד בשמואל ושירת דבורה, באשר סס' עם' מנחת מי, מדעתי כיבדוני ס' גו"כ לאשר בידינו חיים כאמון וכשורה; אחנם לא השתקתי פה שירת סיס ושירת החינוך, כי גם שתיהן נמלאות על פי סדר מוגהות נאותים, ואם תוספתם הלא ימלאם כלל ספרי תורתינו הקדושים ומסם יקחם. וע"פ הדוגמה הזאת אל תכנד מתך העמודים קורת חנינ, לעשות לך כאשם מכל סלם שירות החברות או לקרותם על דרך הגורות החלם מעל ספסר, עם חתם הנאות קטנות אשר תעורדך עליהן בקונטרס הלז.

הגל אל תדמה בנפשך, שדעתי נוטה להחזין שהשוררים החלקיים החלם כולו בתחלם כאשר עמו השירים החלם להסגולם הזאת אשר הלבתי לפניך: כי ידעתי גם שמעתי שלא זו דרך בעלי השירות הגלחות החלם, לשקוק אל שירות קטני הערך החלם, בעת גוחו ורוחם על בגפי דוח קדשם, לשיר תשועות ה' על הנסים ועל הגלחות אשר עשם עמהם בעת הלחמם עם אויביהם ביום קדם: אך הם שרו שירות קדשם בלי השקפות שירות זרות הגלחות בין שאר השוררים, כאשר ישירון יחידון בשיהם. ועל כל שאר שירי תנ"ך, כל יודעי דת ודעסבי השירים השוללים: רק השעלות הגלחות השנחין אותן ברוח על רוח השגחות אלהיהן ילחו, וכן בשב גם השגחה שתשור ברי"ל ר"ל בשירום. סוף משור מ"ם בגחיתו שלשם טעמים לשבח על הם שקרה שהשור השוח השוח בשם תכשל: הם לשונו שם "לא שכוון השוורר לזה כוונ עלמית, הגל סוח נשך נשך שהשתפעלות שחחיתית שרחם לבד" וכן הני חומר על השבולם הלזו, לא שכוונו הליש השוררים החלם נכונם עלמית, אך שיח שחליש יגחם. ונעלי השורת הזו נרמז עליהם, וע"ב נחדל שחתת שחתיישב לשרבעתן.

גם אל יעלם על לבך לחוח נכל לחד שהחוספים החלם, כל הגעימות ורגחות אשר יחות לשיר שלם שכל נדיר, כי לא השבח קורח נעים! שבלן יחסרון כשם שלות שהדרות ושעטרות חותו שיר כאשר יגח שפי השורר החלקי לאשר חבר חבריו, אך לעומת זה לא תמלח גם לחד משם שטוח ועד שכל יפי החליש והדר השיר בשבלותיו. טעום ורחם כי נעימים הם גם נחופים החלם, בשבח שם תופף בשנים או שלשם שקומות לחיש מלם שהגדין; כאשר תרחם שקומותיהם. ולפי שספרי נעשה על השלים. ועל ידו מגחתי השעלם הזאת בד' שירות החלם, שרחתם חותך לדוגמת ושל שירת שדוגנו דוד סי' י"ח שתלוותיו. אף כי על ידי זה גלך לחרגית עד שירת נציח שנגיחים ואזון כל השוררים. אשר חלין יחות שקדושם בכל שקום: ואומר על זה שחזרון חגיב.

ועתה קח לך שירים הזאת כאשר היח לפניך בקונטרס שמ' נחופן שרחטן, שבו כאשר יגחה שפי דוד ובלחי שקק שמלח נועם לנפשך בשדרם וכוומחותם ושוח שבן שה — וכן בכל שאר שירות — וחח"כ שקרה שני עחודי הקלות לנדבם בלחי עמוד או מלילות שחוך, כאשר שרחם בלוחם שנים; וממנם שקום של השלישי, דהיינו לקרות עמוד שימין לגד עם עמוד השמלני, ושלם היחידית אשר בעמוד השמלני, שחנם בלחי השורות אשר עליהם או שחחיהם בעמוד השמלני שהוא, ויהיה נידך הבן השלישי; וחח"כ שתן עיניך על הגורם שרביעית ושקרא עמוד שתוך עם כל עמוד השמלני. עם שלם היחידה אשר נימין, בלחי השורות הרחנות אשר עליהם או שחחיהם בעמוד הימיני שהוא ויהיה נידך הבן הרביעי; והבן שחהיה בנקל יחלח כל חיש בקראתו בעמוד שתוך לגד, בלחי עחודי הקלות: שחנם יגערך חיש שלות לזלות הבנתו, כאשר יראה מיד כל קורתו, וע"כ לא הגבתיו סם לפניך. ושדוגמות שלם שדין על השירות שחחרות ושוקני קריחתן.

Digitized by Google

הקדמה

ועוד כלל זה תקח בידך, שבכל הסיורות שלנו, תקדים הפסוק הראשון והאחרון בשלמותו, בכל ל' או ס' חומשים, ואז יובנו ביתר שלמות, ויתר נעימות. ובסיבת שלשה הפסוקים שלנו בלבד, תמצא מעלה אחרת על ידי חומן כתיבתם חביב על בני חביב, ולזיגם ע"ב לציגים ושיה בכל אחד משני העמודים בשני עלמו רחוי וכבון להקדיל בשני עלמו, וכמעט יש לו תוכן כל הענין כאשר הוא בקריאת כלם יחד; ובפרט העמוד סימיני, ובו תמצא גם סבולות רבות משבולי הסיר, אך בעמוד השני תלטרך להוסיף שיש מלות כה וכה, למען העלותם על שלמותם.

הערה.

אחרי הכינותי את כל חלק שמעתי, חגל לח זכיתי לראות, שהחים רב פעלים ומוגר חגר מחוכם כמוהר"ר דָּוִד קְטָטָה ן. שֶׁלֹמֹהֹ הזכיר את שמי לטוב בהעתקתו לתי"ך אשר הוא מוציא לאור כעת עתה, בהעלותו בשמי בחת מהגהותי לשיר השירים, שני חומשי הקריחה. דהיינו השני והחמישי אשר שמתי לפניך בחחרונה לדוגמת מסיבת דוד; ואין חן לו על טובתו עלי, וגם כי השיב עליהם כי נחמנים פלטי חומא, ובחמת מעוטות הנה הגהולות הסיוריות בפן שתמיטי. אך משני טעמים לח נסוגותי לחור מלשלמיד המחבדת בזאת לספרי זה:

הא' מדעתי שמתי מספר מהעתקותיו תבחים עדי שגיחות שלנו מרחוקם מתקום מוכנו, ואחת לעיר ושתים למשפחם למדיוות חיטחליח מסיומם בלבון השכנזית.

הב' כי אשר הכ"ל לא הגיע כ"ח שני חומשי הקריחה, ואנכי נותן לפניך עוד שנים, ואולי תמלח בהם חיש סבולם סיבוית יתר על שני החומשים הנזכרים שמם; ויהיו לא לרצון גם לו גם לאחי בחרבות שלנו וידעוני לכף זכות אם רציתי להוסיף תפחרת על תפחרת לבר נודע בשוים.

Digitized by Google

שירת דוד בתהלים

כאשר היא בספר מנחת שי:

והיא הפן הראשון.

ויאמר ארחמך ה' חזקי ה'
סלעי ומצודתי ומפלטי אלי צורי אחסה
בו מגני וקרן ישעי משגבי מהלל
אקרא ה' ומן איבי אושע אפפוני חבלי
מות ונחלי בליעל יבעתוני חבלי
שאול סבבוני קדמוני מוקשי
מות בצר לי אקרא ה' ואל
אלהי אשוע ישמע מהיכלו
קולי ושועתי לפניו תבא באזניו ותגעש
ותרעש הארץ ומוסדי הרים
ירגזו ויתגעשו כי חרה לו עלה
עשן באפו ואש מפיו
תאכל גחלים בערו ממנו ויט
שפים וירד וערפל תחת
רגליו וירכב על כרוב ויעף וירא
על כנפי־רוח ישת חשך סתרו סביבותיו
סכתו חשכת מים עבי שחקים מנגה
נגדו עביו עברו ברד וגחלי
אש וירעם בשמים ה' ועליון
יתן קולו ברד וגחלי
אש וישלח חציו ויפיצם וברקים
רב ויהמם ויראו אפיקי
מים ויגלו מוסדות תבל מגערתך
ה' מנשמת רוח אפך ישלח ממרום
יקחני ימשני ממים רבים יצילני
מאיבי עז ומשנאי כי אמצו
ממני יקדמוני ביום אדי ויהי־
ה' למשען לי ויוציאני למרחב
יחלצני כי חפץ בי יגמלני
ה' כצדקי כבור ידי ישיב
לי כי שמרתי דרכי ה' ולא
רשעתי מאלהי כי כל משפטיו
לנגדי וחקתיו לא אסיר ממני ואהי
תמים עמו ואשתמר מעוני וישב ה' לי
כצדקי כבור ידי לנגד עיניו עם
למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם

חסיד תתחסר עם גבר תמים
תתמם עם נבר תתברר ועם
עקש תתפתל כי אתה עם עני
תושיע ועינים רמות תשפיל כי
אתה תאיר נרי ה' אלהי יגיה
חשכי כי בך ארוץ גדוד ובאלהי
ארלג שור האל תמים
דרכו אמרת ה' צרופה מגן
הוא לכל החוסים בו כי מי אלוה מבלעדי
ה' ומי צור זולתי אלהינו האל
המאזרני חיל ויתן תמים
דרכי משוה רגלי כאילות ועל
במותי יעמידני מלמד ידי
למלחמה ונחתה קשת־נחושה זרועתי ותת
לי מגן ישעך ויסיכך תכעדני ועזרתך
תרבני תרחיב צעדי תחתי ולא
מעדו קרסלי אדדוף אויבי
ואשיגם ולא אשוב עד כלותם אמחצם
ולא יכלו קום יפלו תחת
רגלי ותאזרני חיל למלחמה תכריע
קמי תחתי ואיבי נתת לי
ערף ומשנאי אצמיתם ישועו
ואין מושיע על ה' ולא
ענם ואשחקם כעפר על פני רוח כטיט
חוצות אריקם תפלטני מריבי
עם תשימני לראש גויים עם
לא ידעתי יעבדוני לשמע אוזן ישמעו
לי בני נכר יכחשו לי בני
נכר יבלו ויחרגו ממסגרותיהם חי ה' וברוך
צורי וירום אלהי ישעי האל
הנותן נקמות לי וידבר עמים
תחתי מפלטי מאיבי אף מן קמי תרוממני מאיש
חמס תצילני על כן אודך בגוים
ה' ולשמך אזמרה מגדל
ישועות מלכו ועושה חסד
למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם

Digitized by Google

שירת דוד בתהלים

הפן השני.

מחזור תסני העמודים לחנוניס נלתי החמלעי.

ויאמר	ה׳
סלעי ומצודתי ומפלטי	אלי צורי אחסה
בו	מחלל
אקרא ה׳ ומן איבי אושע:	אפפוני חבלי
מות	חבלי
שאול סבבוני	קדמוני מוקשי
מות	ואל
אלהי אשוע:	ישמע מהיכלו
קולי	ותצעק
ותרעש הארץ	ומוסדי הרים
ירגזו:	עלה
עשן באפו	ואש מפיו
תאכל:	גים
שבים וירד	וערפל תחת
רגליו:	וירא
על כנפי־רוח	ישת חשך סתרו סביבותיו
סכתו:	מנגה
נגדו עבי עבור	ברד וגחלי
אש:	ועלינן
יתן קולו	ברד וגחלי
אש	וברקים
רב ויהמם:	ויראו אויבי
גים	מגערתך
ה׳ מנשמת רוח אפך:	ישלח ממרום
יקחני	יצילני
מאיבי עז	ומשנאי כי אמצו
ממני:	ויהי־
ה׳ למשען לי	ויוציאני למרחב
יחלצני:	יגמלני
ה׳ כצדקי	כבור ידי ישיב
לי:	ולא
רשעתי באלקי	כי כל משפטיו
לנגדי:	ואהי
תמים עמו ואשתמר בעוני	וישב ה׳ לי
כצדקי:	עם

חסיד תתחסד	עם גבר תמים
תתמם	ועם
עקש תתפתל:	כי אתה עם עני
תושיע:	1) כי
אתה תאיר נרי	ה׳ אלהי יגיה
תשבי	ובאלחי
אדלג שור:	האל תמים
דרכו	מגן
הוא לכל החוסים בו:	כי מי אלוה מבלעדי
ה׳:	האל
תמאזרני חיל	ויתן תמים
דרכי:	ועל
במותי יעמידני	מלמר ידי
למלחמה:	2) ותתן
לי מגן ישעך	ויעניך תסעדני: ועצותך
תרבני	ולא
מעדו קרסלי:	ארדוף אויבי
ואשיגם	אשחצם
ולא יכלו קום	יפלו תחת
רגלי:	תכריע
קמי תחתי	ואויבי נתת לי
ערף:	ישועו
ואין מושיע	על ה׳ ולא
ענם	3) כפיט
חוצות אריקם:	תשלטני מריבי
עם	עם
לא ידעתי יעבדוני	לשמע אזן ישמעו
לי:	בני
נכר יבלו ויחרגו ממסגרותיהם:	חי ה׳־וברוך
צורי	האל
הנותן נקמות לי	וירבר עמים
תחתי:	מאיש
חמס תצילני	על כן אודך בגוים
ה׳:	כמגדל
ישועות מלכו	ועושה חסד
לכשיחו לדוד ולזרעו	עד עולם

1) אל תתמה על סמיכות זהי כי החלה כי כן הוא מנהג הלשון וכמוהו תחנת בתוך ת״ת שלם נסוחות ויוצעים סימן ת״ו ל׳ ה׳: וקירובו אצל חו חן.
2) גם על מרגע הוי״ו החלה אל יחדם לנך כי כן נמצאים ברבים נספוקים כנודע, כתוי ותכלת וארגמן ותולעת זהי וכן ועזיס.
3) כעיט וכוח חסר וי״ו החנור ור״ל וכעיט.

שירת דוד בתהלים

הפן השלישי.

מחונך מעתוד מח' והחתלעי עם המלה היחידית נב': נלחי המלה היחידית נח' ויתר העמוד הנ'.

ויאמר ארחמך ה' חזקי ת'
סלעי ומצודתי ומפלטי
מגני וקרן ישעי משגבי מהלל
אקרא ה' ומן איבי אושע:
1) ויחלי בליעל יבעתוני חבלי
שאול סבבוני:
בצר לי אקרא ה' ואל
אלהי אשוע
וישועתי לפניו תבוא באזניו: ותגעש
ותרעש הארץ
2) ויתגעשו כי חרה לו: עלה
עשן באפו
גחלים בערו ממנו: ויט
שמים וירד
וירכב על־כרוב ויעף: וירא
על כנפי רוח
3) חשכת מים עבי שחקים מגגה
נגדו עביו עברו:
וירעם בשמים ה' ועליון
יתן קולו:
וישלח חצים ויפיצם וברקים
רב ויהמם:
ויגלו מוסדות תבל מגערתך
ה' מנשמת רוח אפך:
ישלח ממרום יקחני יצילני
מאיבי עז:
יקדמוני ביום אידי ויהי
ה' למשען לי
כי חפץ בי: יפלטני
ה' כצדקי
כי שמרתי דרכי ה': ולא
רשעתי מאלהי
וחקתיו לא אסיר מני ואהי
תמים עמו ואשתמר מעוני
כשוב ידי לנגד עיניו: עם
למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם

חסיד תתחסר
עם גבר תתברר. ועם
עקש תתפתל
ועיניים רמות תשפיל: כי
אתה תאיר נרי
כי בך ארוץ גדוד ובאלהי
אדלג שור:
אמרת ה' צרופה מגן
הוא לכל החוסים בו:
כי מי צור זולתי אלהינו 4) האל
המאזרני חיל
ממוה רגלי כאילות ועל
במותי יעמידני:
5) ונחתה קשת־נחושה זרועותי ותתן
לי מגן ישעך:
תרחיב צעדי תחתי ולא
מעדו קרסלי:
ולא אשוב עד כלותם אמחצם
ולא יכלו קום:
ותאזרני חיל למלחמה תכריע
קמי תחתי
ומשנאי אצמיתם: ישוער
ואין מושיע
ואשחקם כעפר על פני רוח כטיט
חוצות אריקם:
תשיטני לראש גוים עם
לא ידעתי יעבדוני:
בני נכר יכחשו לי בני
נכר יבלו ויחרגו ממסגרותיהם:
וירום אלהי ישעי האל
הנותך נקמות לי:
ממלטי מאיבי אף מן קמי תרוממני: מאיש
חמס תצילני
ולשמך אזמרה: מגדל
ישועות מלכו

---

1) ונחלי כמו חס נחלי: וכן ונחית (רות ב' ט') כ"ל חס.
2) ויתגעשו מוסכומים: וכן חלקו מחמאות פיו (תלי' נ"ה י"ב) כ"ל דבריו קיו. וכן כניס
3) חשכת ומלת ויהי על מוסך עלמו וחחל עמו וכ"ל ויהי על חשכת מיס.
4) האל כ"ל ומי לוה זולתי החל מחחזקני.
5) ונחתה ואין כאן זכות שיזכר בפסו' החר בעלמו לנפחר ולנוכח: נפעל חס חת ס' יחבר. כיהוע.

Digitized by Google

שירת דוד בתהלים

הפן הרביעי.

נקיות העמוד התוך עם עמוד הסמוכי נדרך הסליסי עלמו: הך תחת הסלם היחידית נלד הסמוכי נריך לקרות היחידית נלד הימנית.

ויאבר ארחמך ה' חזקי
אלי צורי אחסה
בו מגני וקרן ישעי משגבי:
אקרא ה' מהללו
בות ואושעי מאויבי
בות: כי אפפוני חבלי
קוצי ונחלי בליעל יבעתוני
יגור חבלי שאול סבוני
האכל קדמוני מוקשי מות:
רגליו: בצר לי אקרא ה'
ככתו ואל אלהי אשוע
אש: ישמע מהיכלו
בים קולי ושועתי לפניו תבא באזניו:
יקחני ויתגעש ותרגש
מצני: ומסדי ההרים ירגזו
יחלצני כי חרה לו:
לי עלה אשן מאפיו
כי ואש מפיו תאכל
בצדקי גחלים בערו ממנו
לנגד עיניו: וירכב על כרוב ויעף
למשיחו ויגלוש על כנפי רוח:
ועד עולם: וישת חשך סתרו סביבותיו
עב חשכת מים עבי שחקים
ברד ונחלי אש:
ויתנו קולו ברד ונחלי אש:
ויירעם בשמים ה'
ויאמץ חציו ויפיצם
וברקים ויהמם:
ויראו אפיקי מים
ויגלו מוסדות תבל:
ישלח ממרום יקחני
ימשני ממים רבים
ממשנאי כי אמצו ממני:
יקדמוני ביום אידי
ויוציאני למרחב
יחלצני כי חפץ בי:
כבור ידי ישיב לי
כי שמרתי דרכי ה':
כי כל משפטיו לנגדי
וחקותיו לא אסיר מני;
ויושב ה' לי כצדקי
כבור ידי לנגד עיניו:
למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם:

עם גבר תמים
תתמם עם גבר תתברר:
כי אתה עם עני
תושיע ועינים רמות תשפיל:
ה' אלקי יגיה
חשכי כי בך ארוץ גדוד:
האל תמים
דרכו אמרת ה' צרופה:
כי מי אלהי מבלעדי
ה' ומי צור זולתי אלהינו:
ויתן תמים
דרכי משוה רגלי כאילות:
מלמד ידי
למלחמה ונחתה קשת נחושה זרועותי:
ויתנך תסעדני וענותך
תרבני: תרחיב צערי תחתי
ואשיגם 1) ארדוף אויבי
ולא אשוב עד כלותם;
ויפלו תחת
רגלי ותאזרני חיל למלחמה:
ואיבי נתת לי
ערף ומשנאי אצמיתם:
ישועו על ה' ולא
ענם ואשחקם כעפר על פני רוח:
תפלטני מריבי
עם תשימני לראש גוים:
לשמע אזן ישמעו
לי בני נכר יכחשו לי:
חי ה' וברוך
צורי וירום אלהי ישעי
ויזכר עמים
תחתי: מפלטי מאיבי אף מן קמי תרוממני
על כן אודך בגוים
ה' לשמך אזמרה: מגדל
ישועות מלכו ועשה חסד

---

1) ארדוף כתו וחנדוף. וכן נניס חסרי וי"ו כעמוף וכמו שהנחתי נמעלה.

שירת דוד בשמואל

ויאמר ה' סלעי ומצדתי ומפלטי לי אלהי
צורי אחסה־בו מגני וקרן ישעי משגבי
ומנוסי משעי מחמס תושיעני מהולל
אקרא ה' ומאיבי אושע כי אפפוני משברי־
מות נחלי בליעל יבעתוני חבלי
שאול סבוני קדמוני מקשי
מות בצר לי אקרא ה' ואל
אלהי אקרא וישמע מהיכלו
קולי ושועתי באזניו ותגעש
ותרעש הארץ מוסדות השמים
ירגזו ויתגעשו כי חרה־לו עלה
עשן באפו ואש מפיו.
תאכל גחלים בערו ממנו וירא
שחים וירד וערפל תחת
רגליו וירכב על כרוב ויעף וירא
על כנפי רוח וישת חשך סביבותיו
סכות חשרת מים עבי שחקים מנגה
נגדו בערו גחלי אש ירעם מן שמים
ה' ועליון יתן קולו וישלח
חצים ויפצם ברק ויהמם ויראו אפקי
ים יגלו מסדות תבל בגערת
ה' מנשמת רוח אפו ישלח ממרום
יקחני ימשני ממים רבים יצילני
מאיבי עז משנאי כי אמצו
ממני יקדמני ביום אידי ויהי
ה' משען לי ויצא למרחב
אתי יחלצני כי חפץ בי יגמלני
ה' כצדקתי כבר ידי ישיב
לי כי שמרתי דרכי ה' ולא
רשעתי מאלהי כי כל משפטו
לנגדי וחקתיו לא אסור ממנה ואהיה
תמים לו ואשתמרה מעוני וישב ה' לי
כצדקתי כבריו לנגד עיניו עם
חסיד תתחסד עם גבור תמים
תתמם עם נבר תתבר ועם
עקש תתפל ואת עם עני
תושיע ועיניך על רמים תשפיל כי
אתה נירי ה' וה' יגיה
חשכי כי בך ארוץ גדוד באלהי
אדלג־שור האל תמים
דרכו אמרת ה' צרופה מגן
הוא לכל החסים בו כי מי אל מבלעדי
ה' ומי צור מבלעדי אלהינו האל
מעוזי חיל ויתר תמים
דרכו משוה רגלי כאילות ועל
במתי יעמידני מלמד ידי
למלחמה ונחת קשת נחושה זרעתי: ותתן
לי מגן ישעך וענתך
תרבני תרחיב צעדי תחתי ולא
מעדו קרסלי ארדפה איבי
ואשמידם ולא אשוב עד־כלותם ואכלם
ואמחצם ולא יקומון ויפלו תחת
רגלי ותזרני חיל למלחמה תכריע
קמי תחתני ואיבי תתה לי
ערף משנאי ואצמיתם ישעו
ואין מושיע אל ה' ולא
ענם ואשחקם כעפר ארץ כטיט־
חוצות ארקם ארקעם ותפלטני מריבי
עמי תשמרני לראש גוים עם
לא ידעתי יעבדני בני נכר יתכחשו
לי לשמוע און ישמעו לי בני
נכר יבלו ויחגרו ממסגרותם חי ה' וברוך
צורי וירם אלהי צור ישעי האל
הנתן נקמת לי ומריד עמים
תחתני ומוציאי מאיבי ומקמי תרוממני מאיש
חמסים תצילני על כן אודך ה'
בגוים ולשמך אזמר מגדיל
ישועות מלכו ועשה חסד
למשיחו לדוד ולזרעו עד
עולם

Digitized by Google

שירת דבורה

ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא
לאמר בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם
ברכו ה׳ שמעו מלכים האזינו
רוזנים אנכי לה׳ אנכי אשירה אזמר
לה׳ אלהי ישראל ה׳ בצאתך
משעיר בצעדך משדה אדום ארץ
רעשה גם שמים נטפו גם עבים נטפו
מים הרים נזלו מפני ה׳ זה
סיני מפני ה׳ אלהי ישראל בימי שמגר בן־
ענת בימי יעל חדלו ארחות והלכי
נתיבות ילכו ארחות עקלקלות חדלו פרזון בישראל
חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי
אם בישראל יבחר אלהים
חדשים או לחם שערים מגן
אם יראה ורמח בארבעים אלף
בישראל לבי לחוקקי ישראל המתנדבים
בעם ברכו ה׳ רכבי אתנות
צחורות ישבי על מדין והלכי
על דרך שיחו מקול מחצצים בין
משאבים שם יתנו צדקות ה׳ צדקת
פרזונו בישראל אז ירדו לשערים עם־
ה׳ עורי עורי דבורה עורי
עורי דברי שיר קום ברק ושבה שביך בן
אבינעם אז ירד שריד לאדירים עם ה׳
ירד לי בגבורים מני אפרים שרשם
בעמלק אחריך בנימין בעמיך מני
מכיר ירדו מחקקים ומזבולן משכים בשבט
ספר ושרי בישששכר עם דבורה ויששכר
כן ברק בעמק שלח
ברגליו בפלגות ראובן גדולים
חקקי לב למה ישבת בין
המשפתים לשמע שרקות עדרים לפלגות
ראובן גדולים חקרי לב גלעד בעבר הירדן
ודן למה יגור אניות אשר
שכן ועל מפרציו
ישב לחוף ימים
ישכון זבלון עם חרף נפשו למות ונפתלי
על מרומי שדה באו מלכים
נלחמו או נלחמו מלכי כנען בתענך
על מי מגדו בצע כסף לא
לקחו מן שמים נלחמו הכוכבים
ממסלותם נלחמו עם סיסרא נחל קישון
גרפם נחל קדומים נחל קישון תדרכי
נפשי עז או הלמו עקבי־
פוס מרהרות דהרות אבירין אורר
מרוז אמר מלאך ה׳ ארו ארור
ישביה כי לא באו לעזרת ה׳ לעזרת
ה׳ בגבורים תברך מנשים
יעל אשת חבר הקיני מנשים
באהל תברך מים שאל חלב
נתנה בסכל אדירים הקריבה חמאה ידה
ליתד תשלחנה וימינה להלמות
עמלים והלמה סיסרא מחקה
ראשו וטחצה וחלפה רקתו בין רגליה כרע נפל
שכב בין רגליה כרע
נפל באשר כרע שם נפל
שדוד בעד החלון נשקפה ותיבב אם
סיסרא בעד האשנב מדוע בשש רכבו
לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו חכמות
שרותית תעניה אף היא תשיב אמריה
לה הלא ימצאו יחלקו שלל רחם
רחמתים לראש גבר שלל צבעים
לסיסרא שלל צבעים רקמה צבע
רקמתים לצוארי שלל כן יאבדו כל־
אויביך ה׳ ואהביו כצאת השמש בגבורתו ותשקט
הארץ ארבעים שנה

הערה.

הנה גם נשים זולת נעמי נלחם מלחמת ה׳, או סיפוק קטן שכזות, כאשר אחרתי בהקדמתי, למען הניעה סיעתי נכל חומן קריאתם נפני עצמו. ולפסוקי מתך קורות יקר גם זאת טוהר מחסום והדגישה חניב פה לפניך נקצור כל הסנבות חנר יחותו לכל חומן וחומן, חס פעמם על סדנך חנר הועדתיך נהקדמתי, וכלחתיך נתכל הקדמוני. — וח

בפן השני דהיינו בקדוח שני עמודי הקלעות נלעי עמוד התוך תוספ בפסוק הי"ג מלת עד דהיינו עד שהמתי חס ושלום: ובפסוק ט"ז תפרס המתנדבים בעם! נשון קריאה! חתם המתנדבים בעם, נרכו ה'! בפסוק י"ט תוספ מ' מצדקת פרזונו וכלם נומר של ה' חשר למעלה. ובפסוק כ"ט הפירוש יהיה גדולי חקדי לב! בנשון קריאה למה ישבת: ואין בזה תימה לחות בפסוקים רבים ויחיד בפסוק ח' וכמו שהרחתיך בפר דוגמתו: ובפסוק ל"ח נחל קישון חשר גרפם תדרכי נפשי עז: אז

בפסוק ל"ז אחר ישובינה תוספ מלת כי לא באו. לעזרת ה' — בפסוק כ"ג והלמה סיפרא ובפסוק כ"ז ותיבה חס סיפרח מדוע: חתנם

בפן השלישי דהיינו לקרות בעמוד הרחשון עם השני על הדרך שהמרתי אין לריך לנדוע חו להוספ כ"ח מלת ותיבב בפסוק הנ"ל כי כל השחר הוח מרון מעלמו: וכן

בפן הרביעי אין להוספ כ"ח מלות אורו מרח ולפרס ויכינה שלחה חו הקדימם (כדלעיל) להלמות עמלים:

ובפן החמישי דהיינו בקריחת עמוד התוך נגד תוספ מלות עם סיפרח אחר מן שמים נלחמו: ותפרס נחל קדומים נחל קישון תוסב על נלחמו הלמה המוסך עלמו ואחר עמו, דת"ס מדהרות כמ"ש הסמך וכמו מקול מחנים: — גם תוספ מלות אורו מרח לפני לא באו: ותיבב לפני חס סיפרח: ואז יהיה גם הוח מרון היטב.

ואין נכל הספוקות החלם הזה תימה חס נאחר דרך משל שדבורה הרם עמודי הקלעות דנרך הסיב בעמוד התוך:

ובדרך הלמה תמלח גם הטעם ונועם בשיטת סיס על פי כל המסם חוספים: וכחעם אין להוספ חו לנדוע בהן. כי חס חעם מזער.

כי חס תוספ בפן השני — דהיינו בקדח שני עמודי הקלעות יחד נלעי החמישי בשיטת הסמיכות, תלוית מרכבות פרעה: ותפרס מכון שבתך כמו למכון שבתך חו שחפרס מכלי כל כמו ויבא ירושלים ר"ל לירושלים: תניח הפן הלמה על נכון.

ובפן השלישי — דהיינו בקריחת כל העמוד הרחשון עם עמוד התוך, ומלח היחידה העמוד השלישי, אין להוספ גם מלח אחת: ואין מוזנת נלי פירוש אחר חס תעשה שעתי הסוף פסוק על מקומה הרחויה לפס

ובפן הרביעי, דהיינו בקריחת עמוד התוך עם עמוד שמחלי ומלח היחידה מהימיני תתן מלות אמר אויב לפני אחלק שלל, ותפרס מקדש ה' כמו חל מקדם וכנ"ל, ואז תמלח גם חותו שלם במעלות טובות

ובפן החמישי דהיינו לקריחת עמוד התוך נגדו, תלטרך לפרס חזיק חרבי על משם חו ישרחל חומרי הסיום: ולהוספ עד יעבור עם זו קנית לפני תביאמו למען הניעו בתקוע: חחנם נכל זחת ויחסר הדר סיניי וע"ל נח כללתיו עם ד' חוספים החחרים.

Digitized by Google

Digitized by Google